

עדיקים במיתתן קרובים חיים

תמוז

מי יתן ראשי מים ועיני מקור דמעה ואבכ"ה (כ"ה אב) יומם ולילה (ירמיהו ח)

רבינו הרה"ק רבי קלונימוס קלמן הלוי עפשטיין בעל מאור ושמש מקראקא-ניישטאט זי"ע הראשון למפיצי החסידות בקראקא, נולד בשנת תקי"א לאביו רבי אהרן הלוי עפשטיין זי"ע מגזע הגה"ק בעל החינוך זי"ע והגה"ק רבינו זרחיה ב"ר יצחק הלוי הרז"ה מגדולי חכמי פראבינס לוויל בעל המאור השגות על הר"ף זי"ע

גדולה אשר ילאה כל פה לספר, והענוג שמחה הלזו אין לשערה ואין לפורטה. (אלף כתב)

נסתלק א' תמוז ב' דראש חודש בשנת תקפ"ג בן 72 שנהומנתו כבוד בבית החיים החדש בקראקא

הניח אחריו שני בנים צדיקים גדולים הרה"ק ר' אהרן ממלא מקמו הנקרא דער הויכער ר' אהרן מקראקא זי"ע והרה"ק ר' יוסף ברוך הנקרא דער גוטער יוד פון ניישטאט זי"ע. אציהם ברכם, כי בכל עת שימשמשו בכיסם ימלאו מעות, אבל הם לא ראו להשתמש בברכה זו, מלבד פעם אחת או שתיים השתמשו בזה לאורך הכרח גדול.

ונשאר אחריו ספרו הקדוש מאור ושמש שהתקבל מאד בכל תפוצות בני ישראל.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה המקובל הגדול מופת הדור איש אלקים צו"ק חו"פ המפורסם, היה אדם הגדול בענינים, שאלפים הלכו לאורו ובעל עבודה תמה ונקיה, כעבודת רבותיו הקדושים הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק בעל נועם אלימלך זי"ע והרה"ק ר' יעקב יצחק הורוויץ בעל החוזה מלוצלין זי"ע,

וכל כך היה דבוק ברבו מובהק הרה"ק הנועם אלימלך זי"ע שפעם אחת כשציקר ציון רבו זי"ע שכב בפישוט ידים ורגלים על קברו כשעה חלה, ומרוב דביקות כמעט ילא נפשו שם, ואם לא שהיה מחזיקים אותו בידו חסידיו שהיה עמו, אמר הוא בעצמו שהי' הולך עם רבו זי"ע לגן עדן.

בהיות רבינו ילד קטן, כיתת רגליו לחפץ לו רבי לשורש נשמתו, ובתוך דרכיו הגיע אל הרה"ק ר' משולם זושא מהגפאלי זי"ע צעת אשר עמד בתפלה מעוטף בטליתו, רבינו רץ תיכף מתחת טליתו של הר"ר זושא, וראהו בוכה ופועד שיחו לפני ה' עד שדם שותה ויורד מעיניו, הרבי ר' זושא הרגיש בקדושת נשמתו של רבינו החוסה בכל כנפי טליתו, והאיל עליו אז אור גדול, וכאשר גמר תפלתו אמר לו: האללתי עליך עתה חלק הנפש וחלק הרוח" מכאן תלך אל אחי הרבי רבי אלימלך מליזענסק והוא יאילי עליך חלק הנשמה, והלך לרבי ר' אלימלך וזכה עוד לשמשו, ותוך כדי שימשו זכה לראות אצלו דברים נפלאים, מה שלא ראה קודם תלמידו בלעדיו,

וסיפר רבינו שפעם אחת באישון לילה, כאשר נכנס לחדר רבו הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע להגיש לו כוס מים לשחות, ראה איש זקן בעל הדעת פנים יושב סמוך לרבו, ונבהל מאוד מפניו המאירים, ומרוב פחד שב לאחוריו ונשפך המים. למחרת בבוקר אמר לו רבו: ווי שמעט זיד א קינד לו קוקן דעם טאטן אין פנים, הלך הזקן הזה היה אצלהם אציו ע"ה שבה לבקרני, ולמה נבהלת בראותך אותו.

הרה"ק החוזה מלוצלין זי"ע אמר על רבינו: כי הוא אחד מהשקלה תלמידים אשר יש לו שאינם שוכחים מפחד ה' אף מיטו אחת.

רבינו התלבה כאש בקדושת השבת, והיה כאש להבה בדביקות ובתלהבות נוראה בקדושה ובעהרה, מימיו לא אכל דגים צימות החול רק הוקלה המאכל הזה לכבוד יומא דפגרא שהיה ניכר ונבל משאר הימים, ואמר כי מעולם לא אירע לו שלא ימלאו לו דגים על יום השבת..

וסיפר שרבינו היה חבר נאמן, ונתנו זה לזה תקיעת כף, שמי שמהם שימות תחילה יבוא אחר כן ויגיד לחבירו הנשאר פה את הנראה והשמע בעולם האמת. והנה נפטר החבר, וזמן רב עבר עד שנתגלה אליו בחולם, ואמר: שקשה מאוד להפדל מעולם האמת כעלם השמים לטוהר ולבוא לעולם המוגשם הזה. וכאשר שאלו רבינו: האך הענין שמה? הגיד לו ככה: שכל ליל שני דפסח, הקב"ה מקדץ לכל בפמליה של מעלה, ואומר להם: לכו ראו בני ישראל באיזה יתרון הכשר ואש להבה מקיימים הסדר כלילה הלזו אשר לא כויתו, ורק אשר רבנו הוסיפו ונעשה אחר כך שמחה בשמים ממעל, שמחה

מתורתו של רבינו

שאת או ספחת או בהרת והיה בעור בשרו לנגע צרעת והובא אל אהרן הכהן (פרשת תזריע יג, ב). אם מרגיש אדם בעצמי פתאום, בלא הכנה תחילה ובלא עמל ופעולה, 'שאת' כאילו יש בו איזו התנשאות והתרוממות, או ספחת התחברות ודביקות, או בהרת התבהרות הדעת להשגות עילאיות. אבל כל זה אינו נובע מפנימיות נפשו ומנבכי נשמתו אלא והיה בעור בשרו, שההשראה אינה עמוקה, אלא היא מן העור ולחוץ בלבד, אז ידע כי 'לנגע צרעת', שעדיין לא מיהר עצמו כדבעי, עוד לא נוקה מן החטא ועדיין נפשו טעונה תיקון, מה יעשה? הובא אל אהרן הכהן ילך אל הצדיק שילמדוהו ארחות חיים ויורוהו דרכי תשובה, איך להגיע אל השלימות האמתית.

כשהאדם מקדש את עצמו, כל רמ"ח אבריו ושס"ה גידיו, נהולך בקדושה תמיד אזי שורה על פניו שמות הקדושים, וזהו צלם אלקים יתברך שמו ממש, דהיינו שמותיו ית"ש, ובודאי גם עתה בדור הזה ראיתי כמה זכו הראות, שאמרו שראו על איזה אדם שם הויה-ה על פניו כראוי. (מאור ושמש)

רבינו הרה"ק המגיד רבי אברהם טווערסקי בעל מגן אברהם מטריסק זי"ע נולד בעיר וואהלין בשנת תקס"ו לאביו הרה"ק ר' מרדכי המגיד מטשערנאביל זי"ע בן הרה"ק ר' מנחם נחום ראש שושלת טשערנאביל בעל מאור עינים זי"ע בן הרה"ק ר' צבי זי"ע בן הרה"ק ר' נחום גאון זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת פייגא ע"ה בת הרה"ק ר' דוד לייקס זי"ע

שהוא זכר את כל הדקדוק מלה במלה על אף שהיה חינוך כששמו אותו.

אביו הגדול חיבר מאד והיה לוקח עמו למסעותיו. מגיל צעיר מאד היה רבנו עד ראה לעבודת הקדש של אביו בחינוך נשמות.

בהגיעו לפרקו נשא את הרבנית הצדיקת מרת ריקל ע"ה בת הרה"ק ר' יעקב אריה לייב שפירא מקאוולא זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי מנעשכין זי"ע שהיה דור שני להגה"ק רבי נתן נטע שפירא בעל מגלה עמוקות זי"ע ודור שביעי מהגה"ק רבינו יהושע העשיל מקראקא בעל חנוכה התורה זי"ע

היה מגיד צעיר טריסק ששם למד וליומד יותר מחמשים שנה וחיבר ספר הקדוש מגן אברהם על התורה והפטורות ע"ד הקבלה. היה כשמש במאור ששמו הולך מסוף העולם ועד סופו, וצדיקי דורו כבדו מאד מאד מחמת גודל עבודתו, ורבים הלכו לאורו ומהם הרה"ק ר' אברהם שלמה הלוי עפשטיין מאורזוב ואפטא בעל שארית ברכה זי"ע

פעם אחת שמע אחד צבני רבינו איך שיואל מחדרו של אביו רבינו קול צבי, והכיר שלא היה קול אביו, ולמחרתו שאל אותו פשר דבר, השיבו רבינו אביו: צבליה הזה היה יום זכרונה של זוגות, ובדקו אחרי מעשיה לראות אם היא ראויה לעליה יתירה, ומלאו עליה פנס כל שהוא, שאחר הדלקת נרות של שבת קודש, ילאה לחזק מלכות בלעיה משפלת בלענים טובים (הנקרא שטערן

טיבל) והשמש היה עוד בראשי ההרים, ונלנץ צעני בהמה הקשורה לעגלת משא וגרמה על ידי זה מלאכת מחמר בשבת, ונפסק עליה לברור לה חצי שעה גיהנם, וזה קול הבכי והמרידות שנשמעה. (יפה שיחתו)

רבינו ציוה פעם לבניו ללמוד מסכת סוכה לפני חג הסוכות, וכאשר סיימו את המסכת, התייצבו לפניו ואמרו לו כי סיימו את המסכת, ושאל לו רבינו: כמה סוכות בכל מסכת סוכה נחשבות כשרות וכמה פסולות. ולא ידעו הבנים התשובה, אמר להם רבינו: אלו ומנו בכל מסכת סוכה, ותמלאו ס"ו סוכות כשרות וכו"ה סוכות פסולות, כמנין סוכה. (אמר משה)

נחלק לגנאי מרומים ב' תמוז בשנת תרמ"ט ומנוחתו כבוד צעיר טריסק.

נשאר אחריו צבני הקדושים ה"ה הרה"ק ר' מנחם נחום מטריסק זי"ע הרה"ק ר' מרדכי מלובלין זי"ע הרה"ק ר' יעקב אריה לייב זי"ע שמילא מקומו בטרסק, וחתנו הגה"ק ר' אפרים זלמן מרגליות אב"ד מאליצוב

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

רבינו היה איש קדוש ונורא וחכם הרזים, ואלפים ורבבות באו ללמוד ממנו חכמה ותורה ויראת שמים, בכל ימות השבוע כמעט לא אכל מאומה ואפילו בשבת קודש אכל ממנו מעט מזעיר, וכגון מן הדגים לא אכל אלא את העין בצדד וחו לא.

וסיפר פעם אחת שבת בליל הרה"ק ר' ארון מקראקא הנקרא דער הויכער ר' ארון זי"ע וכאשר הבחין בסדר אכילתו הביע את תמיהתו בפניו, מדוע ממעט הוא כל כך באכילתו? השיב לו רבינו: שהוא אנוס בדבר, כי אי אפשר לו לקחת מאכל לתוך פיו. שאל אותו למה? השיב: מפני שאי אפשר לו ליתן לעפעפיו תנומה ולישון, לכך גם לאכול אינו יכול. שאלו שוב, ולמה אינו יכול לישון? אמר לו רבינו אספר לכם גופא לדברא היכי הוה:

אבי הקדוש היה דרכו בקודש לנסוע מעיר לעיר ובכל דרכיו עסק בחינוכי נשמות ובענינים נסתרים וגבוהים, ופירנס את ה"ץ צדיקים נסתרים בדורו. פעם בנסעו בדרכו, איך את בניו עמו בנסיעותיו, ונסע חתנו מכפר עד שערמל ליד קרעטשטעם אחת, נכנסו כולנו לפנים, והיה שם חדר גדול אשר שם מתאספים כל הבאים לשבת, ביקש אביו הק' שיפרקו פרגוד בתוך החדר הגדול, להפסיק צינו לבין שאר הבאים, ולהעמיד שם כסא ושלחן שיוכל לעסוק בעבודתו באין מפריע, וכן עשו.

לא עבר זמן קצר ועמדה עגלה אחת ליד הקרעטשטעם שבה ישב איש זקן וחולה מלא פגעים ומכאובים, ושאל אם המגיד מטשערנאביל נמצא כאן? אביו יאל לנגדו ושמו מאד לקראתו, וישבו יחדיו לפנים מן הוליון והשתעשעו זמן רב. כאשר הזקן עמד ללכת משם, קרא אביו לכל בניו ואמר לנו: בני היקרים הנכם רואים כי היהודי הזקן חלש וחולה מאד, אלא תסייעו לו ללכת עד העגלה שלו ותושיצוהו על העגלה. כאשר התחלנו להוליכו נפחד לבנו מאד מקול גניחותיו הנוראות אשר גנח מרוב יסוריו. ובדרכו החולה התעלף כמה פעמים ובכל נשימה ונשימה היה נראה כי עוד מעט תאל נשמתו ממנו, עד שבדרכו נסים עלתה בידיו להוליכו עד העגלה ולהשיבו עליה.

חזרנו לפנים אל אביו הק' ואמרנו לו כי פחד גדול נפלה עלינו, בראותנו יסורים כנוראים של הזקן. אמר לנו אביו: הידעתם מי הוא הזקן הזה? זהו משיח צדקינו אשר נאמר עליו (וישעירו נ"ג ה') והוא מהלך מופשטן מן העולם הזה, ועד שלא תגיע עת הגאולה הוא סובל בכל רגע יסורים נוראים מפני עוונות בני ישראל ומפני צער השכינה הקדושה.

וסיים רבינו את דבריו אל הרבי ר' ארון זי"ע ואמר: מני אותו יום שראיתי לצרו הנורא של משיח צדקינו, אי אפשר לי עוד לישון, ומתוך שאי אפשר לי לישון אין בכחי גם לאכול, ואין כוונתי לסגף עצמי ח"ו, אלא שאני אנוס בדבר.

כבר משחר נעוריו נכרו בו גיטוי קדושה וטהרה. בהיותו כבן שנתיים וחצי נסע עם אביו ומשפחתו לחתונה בליאזני והבעל התניא דרש דרוש עמוק בחסידות ושנים רבות אחר כך היה אומר רבינו

מתורתו של רבינו
מאתיים, וקיימא לן (עלה א' י') שערלה בטילה במאתיים. (ילקוט מגן אברהם)

שנה אחת טרם שנישג רבינו להדליק הנרות, פנה אל אחד החסידים ושאל אותו: מי שאשתו נמוכת קומה, האם בשעה שירצה לדבר עמה תעלה האשה על כסא כדי שיהיו שווי בגובה, או שהוא יתכופף אליה? ותיכף ניגש להדליק נרות חנוכה, והסביר הרה"ק ר' מרדכי דוב טערנווסקי ראש שושלת הורנשטיין בעל חיבור לטהרה זי"ע (שהיה בן אחותו) שרבינו, רצה לפרש בזה את כל מהותם של נרות חנוכה, שכביכול הקב"ה מתכופף אל כלל ישראל ונכנס למחיצת למטה מעשרה, והיינו דאמרי אינשי איתת גוצא חזין ולחיש לה' (מסכת בבא מציעא ב"ט) שדרך העולם שהבעל מתכופף אליה, ובהנהגה זו נוהג עמנו הקב"ה בימי חנוכה.

כמה סגולת לכל טוב

סגולה זהו אגודה, הוא כעין סגול היינו התקשרות לכל ישראל.

כתב רבינו בהקדמתו לספרו: שבכת ברכת אברהם אבינו, הני מברך את כל אשר יקח את הספר הזה כי יתמשכו עליו חסידים רבים, למלאות כל משאלותכם בניס ובני בנים.

ח"ו מתשובה, אלא יזכור את בני קרח שכבר נבלעו באדמה וברגע האחרון הרהרו בתשובה, ומקום נתבצר להם בגיהנום (מסכת סנהדרין ק"י) ומהם ילמד כל איש ישראל, שאף אם הוא כבר בתוך האדמה עדיין בידו לשוב אל קונו ולהתצרות לפניו. (באר הפרשה)

אמר חז"ל: "אלמלא שמרו ישראל שתי שבתות מיד נגאלים (מסכת שבת ק"ח ע"ב). מה זאת מספר שתי שבתות, ומה רמז נמצא על זה? יש לומר כי ידוע שיש ארבע עתים לעשות תשובה (א) בכל יום לעת ערב יעשה חשבון מה שעשה כל היום ויעשה תשובה. (ב) בערב שבת יעשה חשבון מה שעשה כל השבוע, ויעשה תשובה. (ג) ערב ראש חודש יעשה חשבון מה שעשה כל החודש ויעשה תשובה. (ד) ערב יום כיפור יעשה חשבון מה שעשה כל השנה, והנה יום כיפור נקרא שבת שבתון (ויקרא כ"ג) נמצא הפירוש הוא כך: שבאם שיעשו ישראל תשובה בכל יום ויום ולא יתנינו עד ערב יום הכיפורים, כי תיבת שמרו מלשון שמר את הדבר (בראשית ל"ז "א) מלשון יתן או בוודאי היה בא הגואל צדק ב"ב אמן. (בית אברהם)

משמיה דרבינו מובא טעם על המנהג שנהגו בשתיית יין שרף ליתן כף זה לזה, על פי הידוע שהעיקר בוא למול את ערלת הלב, ועל ידי זה יבוא לקיים כל המצוות, ועל כן נותנים כף זה לזה לברך את עצמו שיהיה נמול ערלת הלב, כי תיבת ב"ב גימטריה מאה, אם כן שתי פעמים כ"ב עולה

וסוכה תהי' לצל וגו' פי' לחסות מז"ם וממט"ר שלא יגרעו ולא יוסיפו על רמ"ח מצות ולא יהי' ז"ם שהוא רמ"ז ולא מט"ר שהוא רמ"ט. (מגן אברהם)

כל בעלי השיר יוצאין בשיר ונמשכין בשיר (מסכת שבת ב"ב) היינו שיכול למשוך עצמו להקב"ה, על ידי שירה וזמרה, ומזין עליהן וטובלין במקומו, ר"ל מי שמזיע בשיר הוי כטבל במקומו (ספרן של צדיקים)

פעם אחת בסוכות כאשר הלך רבינו אל הסוכה נשאר עומד על מפתן הסוכה ולא נכנס, ותמחו עליו החסידים שלוחו, ופתח פיו ואמר עתה עלה במחשבותי הן בימים נוראים העל"ל אמרתי האדם משול כחרס הנשבר, אם כן איך הותר לבנוס האל על פי דין אסור להכניס כלי חרס אל הסוכה? אך הרי אז"ל: שכלי חרס אין להם תקנה אלא בשבירה, ושבירתן זה תקנתן, לכן נשבר לבנינו לפני הקל איום ונורא ולב נשבר ונדכה אלקים לא תבזה, (תהלים ע"א ט"ט) ואח"כ נכנס לסוכה. (אמרי צדיקים)

רבינו במאר הטעם שאנו אומרים למנצח לבני קרח מזמור (תהלים מ"ט) לפני תקיעת שופר בראש השנה: שכשאנו עומדים בעת התעוררות התשובה קודם התקיעות, לא יהא אחד מבני ישראל שיתייאש

רבינו הרה"ק רבי נחמן מהורדנקה זי"ע נולד בערך בשנת ה'ת"ם בעיר שבגליציה לאביו הרה"ק ר' יצחק מזולקאווא זי"ע שהיה ממשפחה המיוחסת כשישה דורות להגה"ק רבינו יהודה ליואה ב"ר בצלאל בעל מהר"ל מפראג זי"ע שיחוסו מגיע עד דוד מלך ישראל חי' וקיים ע"ה

בעש"ט הרה"ק ר' מנחם מנדל מפרימשלאן זי"ע הרה"ק ר' יעקב שמשון משפיטובקא זי"ע ועוד שלש מאות משפחות, התיישב בצפת, ואחר כן בעיר טבריא.

רבינו נודע כאיש קדוש וטהור בעל מידות, ה' כמלאך ה' כז-אות בעל רוח הקדוש אמיתי, סבל יסורים רבים אך היה רגיל לומר 'גם זו לטובה' ועסק בתורה בהתמדה רבה.

וגם עסק עם רבו הבעש"ט בכל ימיו במצוות פדיון שבויים, וקבץ מעות תמיד בעבור מצוה זו.

ובשנת תקי"ט ה' הוכוח הגדול עפ"י ציווי הממשלה עם הכת הפוקרסים ימ"ש ונבחרו לוויכוח הגה"ק ר' חיים כהן ראפאפארט אב"ד לבוב זי"ע והגה"ק ר' דוב בער אב"ד זילאוויץ זי"ע ורבינו הבעש"ט זי"ע, וטרם הוויכוח המתיק הבעש"ט סוד עם שתי מתלמידיו ה"ה רבינו זי"ע והגה"ק ר' מאיר מרגליות אב"ד אוסטרע בעל מאיר נתיבים זי"ע, והצליחו ונצחו את כת האפקורסים.

ב' תמוז בליל שבת קודש בשנת ה'תקכ"ה צעת שהיה רבינו עסק בספר הזוהר, השיב את נשמתו ליזכרה ומנוחתו כבוד בבית העלמין העתיק בטבריה בחלקות תלמידי הבעש"ט זי"ע.

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' שמשון חיים זי"ע, ובנו הרה"ק ר' שמחה זי"ע

זכרו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה מבני היכלא קדישא וממקורביו הראשונים של מרן רבינו הרה"ק הבעש"ט זי"ע לפני התגלותו, ולימים גם מחותנו, כי בנו הרה"ק ר' שמחה מהורדנקה זי"ע היה חתנה של הרבנית ה' מרת אלדל ע"ה בת הבעש"ט זי"ע.

מרן הרה"ק הבעש"ט זי"ע במכתבו אליו קוראו רבינו בשם נאמן ביתי קדוש וטהור.

הרה"ק רבי פנחס שפירא מקאריץ זי"ע אמר: כל המספר בשבחן של לדיקים, כאילו עוסק במעשה מרכבה, מכוון על רבינו.

ופעם אחת דיבר הבעל שם טוב בשבחיו ברכים, ורבי נחמן הרכין את אזניו לשמוע, מקורב. התלמידים התפלאו על כך, והבעל שם טוב הסביר כי הוא ביקש משמים שלא ישמע דברים שאינם נכונים לשמוע, וכן אינו שומע כאשר מדברים בשבחיו, אך כאשר אני מדבר בדברי תורה הוא שומע אפילו מרחוק.

אחרי נישואיו התקרב למרן הרה"ק הבעש"ט זי"ע בהשפעת גיסו הרה"ק ר' חיים מהורדנקה זי"ע. ופעם אמר רבינו: כשנשיתי חסיד גדול הלכתי בכל יום למקוה קרה, שדור זה לא יוכל שום אדם לסבול מקוה קרה זו. וביציאתו מהמקוה ובאתי לביתי והיה חם מאוד עד שכמעט צערו הכתלים, ואני לא הרגשתי החמימות ערד שעה, ובכל זאת לא יכולתי לפטור ממחשבות זרות, עד שהוכרחתי ללמוד כונותיו של רבי ומורי הבעש"ט.

פ"א כשהבעש"ט הק' נטל ידיו לסעודה, אמר לו רבינו, שע"פ כוונת האריז"ל יש לכזין בנטילת ידיים כוונה זו וזו, ולא כמו שכיוון הבעש"ט הק' באותה נטילה, והבעש"ט הק' לבש ופשט אורה, והתלמידים הכירו שעולה נשמתו למעלה, וכך ישב הבעש"ט זמן מה, ורבינו נרדם, כשהקיץ רבינו, שאל אותו הבעש"ט הק' "מה אתה אומר כעת!" וסיפר רבינו שראה בחלומו והנה הוא במתיבתא דרקיע, ושמע שמכריזין שהבעש"ט הק' ידרוש היום, והתאספו הרבה נשמות וגם האריז"ל הק' בחוסם, ובתוך דרשתו התפלפל הבעש"ט הק' עם האריז"ל בכוונת נטילת ידיים, והאריז"ל הק' הודה להבעש"ט הק' שכעת יש לכזין כמו שהוא כיון.

רבינו עסק כל ימיו במצוות פדיון שבויים והרבה לקבץ כספים, למטרה זו הגיע לארץ ישראל בשנת ת"ק יחד עם בנו הרה"ק ר' שמשון חיים זי"ע ויאל פעמים לחוץ לארץ.

חסידים מספרים שרבינו ובנו בזמן שהגיע לארץ ישראל עלה הגה"ק ר' אלעזר רוקח מאמסטרדם זי"ע, והר"ר אלעזר מחכה לעלות לארץ ישראל בחשבו שגם הבעש"ט הגיע ביחד עם רבינו כדי שיתפללו ביחד על יד הכותל המערבי על ביאת המשיח, וכאשר הגיע לארץ ישראל ולא מצא את הבעש"ט הנטער הר"ר אלעזר מאור.

צעת פטירת מרן הרה"ק הבעש"ט זי"ע שהיה רבינו במציבו, ומסופר כי רבינו הלך על קברו של הבעש"ט וכשחזר מבית העלמין שמח שמחה גדולה ואמר שהבעש"ט ציווה לו לסעוד לארץ הקודש, חזר רבינו באלול תקכ"ד יחד עם הקבוצה הראשונה של תלמידי

ג תמוז תשנ"ד [א]

רבי מנחם מענדל ב"ר לוי יצחק שניאורסאהן זי"ע מליובאוויטש

רבינו הרה"ק רבי מנחם מענדל שניאורסאהן אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע, נולד ביום ו' ערב שבת קודש י"א ניסן שנת תרס"ב, בעיר ניקולייב באוקראינה, לאביו הרה"ק רבי לוי יצחק אב"ד דנייפרופטרובסק (יקטרינוסלב) בעל תורת לוי יצחק זי"ע בן הרה"ח ר' ברוך שניאור זלמן זי"ע בן הרה"ק רבי מנחם מענדל מליובאוויטש בעל צמח צדק זי"ע (בן בתו של הרה"ק רבי שניאור זלמן מליאדי בעל התניא והשר"ע זי"ע, וחתן בנו הרה"ק רבי דובער מליובאוויטש זי"ע) בן הרה"ק רבי שלום שכנא אלטשולר זי"ע בן הרה"ק רבי נח זי"ע יש הטוענים שהיה צאצא של הרה"ק רבי יחיאל הלל אלטשולער מק"ק יאברוב בעל החיבור הידוע על התנ"ך מצודת דוד - מצודת ציון זי"ע. ולאמו הרבנית הצדקנית מרת חנה ע"ה בתו של הרה"ח ר' מאיר שלמה הלוי ינובסקי אב"ד ניקולייב זי"ע בן הרה"ח ר' ישראל ליב ראש ישיבה רומנובקה וראש כולל חב"ד זי"ע. (חתן הרה"ח ר' אברהם דוד לאוואוט אב"ד ניקולייב ומח"ס שער הכולל) בח"י ניסן, התקיימה הברית מילה בבית סבו הגאון החסיד הרב מאיר שלמה ינובסקי רבה של העיר, ונקרא שמו בישראל "מנחם מענדל" על שם סב-סבו בעל ה'צמח צדק', האדמו"ר השלישי בשושלת אדמו"רי חב"ד-ליובאוויטש

(ויאנעווע), שהכריח מעבר לגבול, על מנת לקיים את מצות נטילת לולב באתרוג כזה שכי המוקבל מהרב בעל התניא הרי זה האתרוג דקוקא שעליו לרייז לנר, וכל זה אחרי שרצו פסק לו שעל הידור מצוה כזה אין צורך במסירות נפש.

בימי חורפו שקד על לימודיו וקנה ידיעותיו בכל התורה כולה. חלק מחידושי תורתו שרשם אז לעצמו בקליר, נמצאו לאחר הסתלקותו בתיכיל קודש, ונדפסו בספרי ה'רשומות'. אך ביחד עם זה, ה' נחבא אל הכלים. כפי שסיפר הר"ר דוד שמעי' רייכמן ז"ל: תקופה מסוימת מסר רבינו למתפללי בית הכנסת שיעור בגמרא, מסכת שבת. כנראה, רבינו קרא את לשון הגמרא ולאחר מכן את דברי רש"י ור' חסדאי, והסבירם בטוב טעם, לפעמים עם תוספת דברי פלפול. פעם אחת הבחין, כי רבנו קורא את לשון רש"י בשינוי מסוים מלשון בגמרא שהייתה פתוחה לפניו. בגמר השיעור, החליט לדקוק אם מדובר בשינויי גרסאות. הוא נטל לידיו את הגמרא שבה החזיק רבינו בשעת שיעור, ומה רבה השתוממותו כאשר גילה כי מדובר בכלל במסכת... חולין! התברר כי מחמת המחסור בספרים, מסר רבנו את השיעור על פה, וכדי שלא יבחינו בבקורות המופלגת - פתח גמרא אחרת! אבל כבר אז, אלו שאלו במגע איתו ראו שמדובר באיש שמסכמו ומעלה. כפי שמספרים תלמידי ישיבת 'תומכי תמימים ליובאוויטש' באטוואקא, אודות הפעמים הבולדים שבהם - בציווי חותנו - נאות לשבת ולתנוועד עם התלמידים ולגלות טפה מידעיותו בתורה - נגלה, חסידות וקבלה. ובמשך עשר השנים שה' גר ליד חותנו, נהגו רבים להתייעץ איתו, ולבקש ממנו לפתור להם את שאלתם בתורה ועבודה, עד שאפילו חותנו נהג לשלוח אנשים אליו.

אחרי הסתלקות חותנו ביו"ד שנת ה'תש"י, סירב בתוקף לשבת בכס הנשיאות, עד שבעבור שנה, אחרי הפצרות רבות חוזרות ונשנות, ביום ההילולא הראשונה של חותנו, הסכים למלא את מקומו והפך לאדמו"ר ומנהיג לחסידי ליובאוויטש. ומני אז נפץ שמעו גם בחוגים אחרים, וגדולי תורה ויראה, בעלי מוסר וחסידות, פוסקי הדור וראשי הישיבות, החלו לפקוד מעונו או לנהל עמו חילופי מכתבים. רבים מהם נדפסו בסדרת הספרים 'אגרות קודש' בהם ניכר שזכה הדור שלאחר השואה האיומה ל"ע לרועה נאמן" איש אשר רוח דו' שניחן ביכולת "להלך כנגד רוחו של כל אחד ואחד". רבינו הקפיד לפתוח בעצמו מכתבי הפונים אליו, ולהשיב בכל סוגיות התורה או בקשות הברכה לישועה, בקצרה ובחתימת ידו. עד לשנת ה'תשמ"א, היה מקבל בחדרו הק' אנשים

עוד מינקותו נודע בשקידתו העצומה, ובכל אביו הגדול קנה בקיאות וחריפות בכל חלקי התורה, נגלה ונסתר. בשנת ה'תרפ"ט נשא את הרבנית הצדקנית מרת ח' מושקא, בת כ"ק אדמו"ר רבי יוסף יצחק שניאורסאהן זי"ע, האדמו"ר השישי בשושלת אדמו"רי חב"ד-ליובאוויטש, ומני אז הוכנס לעבודת הכלל לטובת חיזוק התורה והפצתה.

לאחר פטירת חותנו עלה על כס האדמו"רות כנשיא השביעי בחסידות, אותה הנהיג ביד רמה יותר מארבעים שנה. ידועה הייתה לאגדתו של רבינו לכל יהודי באשר הוא, בגשמיים וברוחניים, ורבים השיב מעונו. במושק"ק אור לג' תמוז ה'תשנ"ד נסתלק לגנוי מרומים, ולמחרת התקיימה הלוויה המונית שאלה מבית מדרשו 770 בקראון הייטס, בה השתתפו גדולי התורה והחסידות והמוני בית ישראל, ונטמן באוהל חותנו כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ זי"ע בבית החיים בקווינס, ניו יורק.

ציונו הק' הפך להיות אבן שואבת לכל עמך בית ישראל, מגדולם ועד קטנם, כשם שצחינו נהרגו אליו מכל הארצות ומכל החוגים, ליטול ענה ולקבל ברכה, ולכרות יצועות ונפלאות בחיי הפרט והכלל.

רבינו היה איש אלוקים, קדוש וטהור מבטן ומלידה, שכל חייו היו קודש לעבודת השם בכל גופו ומאורו, ולא פנה לחיי שעה. רוב ימיו וליחותיו הגה בתורה ביחידות, ובזמן הנוהר הרביץ תורה וחסידות בפני אלפים ורבבות, באוזניהם השמיע חידושי תורתו ב'התנוועדות' הידועות שקיים מידי שבת ומועד. בסך הכל כ-11,000 שעות!

רבינו נהג בפרישות יתירה, עסק בתעניתים וסיגופים (כפי שגם מודפס מכתבים מאביו הרה"ק אל רבינו, שבהם הוא מפציר בו להפסיק בתעניתים), עד שהגר"י הוטנר העיד שאיבד את שינוי מרוב תעניתים. כמו"כ סיפר הגה"ח הרב מלעדזש ז"ל: פעם נסע ברכבת, וראה אצדק עומד בפרוזדור קצין הקרונות, משהו סיפר לו שזה חתנו של האדמו"ר מליובאוויטש. לקח לי זמן לתפוס - סיפר הרב מלעדזש - שברכבות עמדו נשים רבות, ולכן העידף רבינו לעמוד בין הקרונות. קדושה וטהרה זו, הרגישה הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זאוקללה"ה, כאשר הרה"ק מבעלזא ביקר בברלין בשנת תר"ץ לזכר רפואה, ניגש רבינו לתת לו שלום, והרה"ק מבעלזא הסיר את המגבת שעטף את ידיו - שכידוע נהג לתת שלום לאנשים בחליטת מגבת - ואחז בידי רבינו למשך זמן, והפטייר "וא חוראיעם האנט", וזאת מבלי שאף אחד ידע מיהו.

חומרות והידורי מצוה רבים נהג רבינו. כהואל עובדא, שצאחד מהימים הסמוכים לחודש תשרי, באמצע מלחמת עולם השני', נעלם פתאום לכמה ימים, וחזר כשבידיו אתרוג מקלצאריא

איתא בסדר עולם שמחולקת קורח ועדתו היה לאחר מעשה המרגלים. ולכאורה צריך להבין, למה לא חלק קורח על משה מיד כאשר מינה את אהרן לכהונה גדולה ואליצפן בן עוזיאל לנשיא לבני קהת, אלא המתין עד לאחר מעשה המרגלים? אך הענין, פנימיות טענת המרגלים להישאר במדבר, היה כי הם פחדו שהעולם החומרי יפריע לדבקתם בהקב"ה על ידי לימוד התורה; ועל כך השיב להם משה שהמעשה הוא העיקר - תכלית העילוי היא דוקא על ידי קיום המצוות בגשמייות. בעקבות זאת, דוקא, באה טענתו של קורח - אילו היה העיקר לימוד התורה, ניתן היה להבין את מעלתם של משה ואהרן על שאר בני ישראל, שהרי לימוד התורה שלהם הוא בדרגה נעלית יותר; אבל מאחר שהעיקר הוא קיום המצוות המעשיות, שבהן כל ישראל שווים - מדוע תתנאשו על

מתורתו של רבינו

לכאורה יש להקשות בדבר מקום הימין חשובה היא, אם כן מדוע ברא הקב"ה לבו של אדם (שהוא עיקר חיותו) בצד שמאל (של הגוף) אלא על כרחו, שלבו של אדם לא נברא עבור עצמו, אלא עבור חברו, שירגיש את רעהו ואת מחסוריו, ומכיוון שהעומד זה לנגד זה שמאלו של זה כנגד ימינו של זה על כן ברא את הלב בשמאלו כדי שימצא לו לימין חברו. כי זה תכלית ביאתו לעולם.

*

ג תמוז תשנ"ד [ב]

רבי מנחם מענדל ב"ר לוי יצחק שניאורסאהן זי"ע מליובאוויטש

ורבו, שהדבר הראשון המוטל על איש יהודי הוא לדאוג שיהיה עוד יהודי. היינו לדאוג שעוד יהודי יהיה קשור באוריינות וקוב"ה. והאסיף וביאר על כך רבינו: "אינו מספיק שרוב בני ישראל ילמדו תורה ויקיימו מצוותיה, אלא מההכרח הוא שכל ישראל ממש ילמדו תורה ויקיימו מצוותיה, ואי אפשר בשום אופן לוותר גם לא על יהודי אחד, לכן אין לנו להסתפק ולהצטמצם בתוך ד' אמות של יהודים שומרי תורה, אלא חובה קדושה עלינו לזאת גם ל'חוץ' ולעשות גם כל מה שצויילתנו, ולקרבם בדרכי נועם ובדרכי שלום, להחזירם לדרכ התורה".

ציורים ברכ"י ובחמ"ס

רבינו סלל דרך מיוחדת ומקורית לבאר פירש"י עה"ת, מפעל תורני שהחל לע"נ אמו הצדקנית הרבנית חנה ע"ה, לאחר פטירתה ברכ"י ו' תשרי ה'תשכ"ה. במשך השנים ביאר למעלה משמונה מאות קטעי רש"י, תוך דיוק נפלא בכל אות ותיבה, והנחת יסוד מחודשת שהיתה מיישבת שורה ארוכה של קושיות, בהם שנשאלו ללא מענה אצל גדולי מפרשי רש"י לאורך הדורות.

כך גם לאחר שתיקן לימוד יומי בי"ד החזקה להרמב"ם, ומימי שנה בשנה מסיימים את הלכות התורה כולה, החל לבאר הלכות בשיעור היומי, בעומק נפלא ובדרך הבוללה מפרד"ם התורה (נדפסו ב"ציון מלכות" ג"כ). הן בלימוד הרש"י והן בלימוד הרמב"ם, קבע וגדר רבינו כללי לימוד, וכללים חדשים בהבנת פירושו ופסיקתו (שנדפסו א"ח בספרי 'כללי רש"י' ו'כללי רמב"ם').

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

דער רבי פלעגט טייטשען: זכותו – דאס וואס דער לדיק האט אויסגעלייטערט (מלשון זיכוד) זיך און די וועלט ארום אים, יגן עלינו – זאל אונז באשיצן און אונז געבן כוחות אויף אונזער עבודה ה'.

לייחודות' (קוויטלעך), ג' פעמים בשבוע, שבהם ישב לילות שלימים, לא שם שינה לעפעפיו, ובמשך הלילה נפגשו עמו כל סוגי היהודים בכלל ישראל, וגדולי ישראל מכל החוגים. משנת ה'תשמ"ו ואילך קיים מעמדי 'חלוקת הדולרים לזקקה' בהם חלפו זמירות אל מול פניו רבבות יהודים מכל העדות והחוגים, שצאו להתכרך מפי קודשו.

בשנות מלחמת העולם הראשונה, עמד לימין אביו בהנהגת הקהילה ובארגון סיוע לפליטי המלחמה, כך גם בשנות מלחמת העולם השנייה סייע בחירוף נפש לפליטים תוך כדי מנוסחו מהרומים ימ"ש. אהבת ישראל הבתלי גבולית שלו שצאה לידי ביטוי בד' אמותיו, התעצמה עשרת מונים כאשר באורחיו ילאו חסידיו ושלוחיו להקים מרכזי תורה ויהדות, בני חינוך לבנים ולבנות, מוסדות לזקנה וחסד, בכל פינה אפשרית בעולם, הידועים בתור מרכזי ובתי חב"ד. רבינו עורר בהתלהבות גדולה את כל בני ישראל החרדים לדבר ה' שיצאו לקרב בני ישראל, אלו שלע"ע אינם שומרי תורה ומצוה, לאביהם שבשמים לתורו ולמנוחותיו, ואף קבע את "עשרת המצוות", שבוטחו וסגולתם לעורר לב ישראל ומצוה גוררת מצוה.

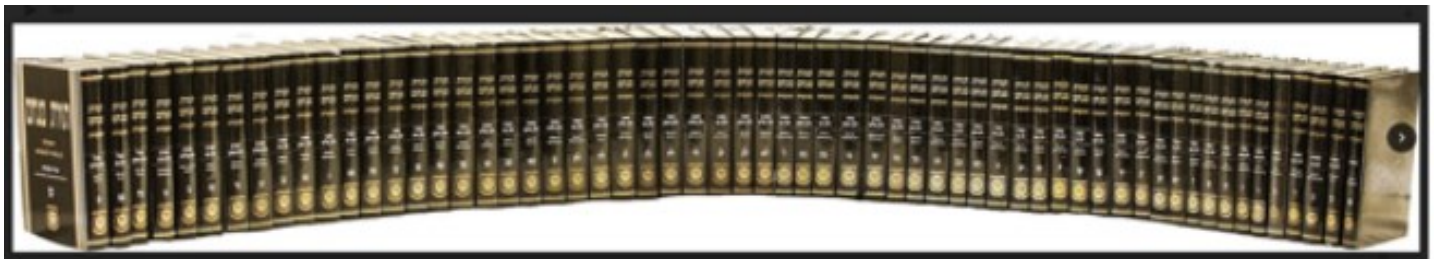
אהבת התורה שלו לא ידעה שובע. חידושי תורתו העלומים שנאמרו על ידו, נרשמו בידי החורגים' שהקפידו לתעד דברות קדש, והולכים ונדפסים בספרי 'תורת מנחם – התוועדויות' על סדר השנים, חלק מחידושי עה"ת ש"ס ורמב"ם הוגהו על ידיו בעיון גדול, עליהם רשם מראי מקומות הערות וציורים מפליאים בחריפותם, ונדפסו בימי חייו בספרי 'לקוטי סיחות' על סדר פרשיות התורה. כמו כן מאמרי החסידות שהוגהו על ידו, נדפסו על סדר חדשי השנה (ד' כרכים) – זאת בנוסף לעשרות כרכי 'ספר המאמרים' שנדפסים כ'הנחה בלתי מוגה' על סדר השנים – 1,564 מאמרים!).

אחת מהחידושים הנפלאים של רבינו ה' 'הגדה של פסח עם לקוטי טעמים ומנהגים', שאותו ערך רבינו בשנת תש"ו. ככל שמעמיקים בה מתגלה לפנינו יצירותיו בכל תחום אפשרי: לכל לראש בניסוח תמליתי מדויק של השתלשלות מצנה ההגדה, דרך בחירת פירושים בסיסיים ויסודיים המיישבים להפליא כל פיסקה או מילה עמומה וקשה, וכלה בסיכום מושלם של כל דיני הסדר בטעמייה ובמיוחד שילובם של מנהגי חב"ד, להם נלוות הערות למדניות מעמיקות. הגאון הרב שלמה יוסף זווין (בספרו, 'ספרים וסופרים') כתב עליו "הגדה נפלאה שמעטים דוגמתה, ומתאימה לכל אדם מישראל, כחסיד כאשר אינו חסיד..."

חיזק את האמונה הפשוטה בביאת המשיח, ועורר בלבו גדול ללא הרף לפעול בכל דרך להחיש ימות המשיח, יעוד בריאת העולם, ועבודת בני ישראל בכל הדורות. וכך פירש מאמר חז"ל: "כל ימי חייד להביא לימות המשיח" – כל מה שיהודי עושה בחייו, כריך להיות חודר במטרה להביא לימות המשיח, זאת ע"י התחזקות בלימוד התורה בעיון וביגיעה, הספה בהידור מצוה, הפלת התורה ומעיינות החסידות. כרגש גדול זעק מקירות ליבו הטבור בכמה הזמנותיו על כך שעדיין, לאחר כל הרדיפות האיומות נמלאים בגלות, גלותא דשכינתא וגלותא דישראל.

הפלת המעיינות חוזה

האדמו"ר מהרריי"ץ מליובאוויטש ביאר במשמעות רוחנית המצוה הראשונה בתורתנו הק' "פרו

ומאירים. וזו היתה תשובתו של משה לקורח ועדתו, אמת שבמצוות מעשיות כולן שווים, מכל מקום במידת האור – ישנם חילוקי דרגות בין בני-ישראל; ובכדי שהמצוות יהיו בבחינת "בוקר", מצוות מאירות – יש צורך בהשפעתו של משה רבנו. ההוראה בעבודת השם שאנו למדים משתי פרשיות אלו: ישנם הטוענים שהעיקר הוא הלב היהודי "רחמנא לבא בעי", ואילו קיום המצוות אינו חשוב כל כך (בדומה לשיטת המרגלים); ולאידך – ישנם הטוענים שהעיקר הוא מעשה המצוות, ואין חשיבות ללימוד החסידות ולעבודה שבלב (בדומה לשיטת קורח). על כך מלמדת אותנו התורה שתי השיטות הן מוטעות, אלא יש צורך בשני הדברים – הן במעשה בפועל והן בעבודה שבלב.

קהל ה' ? ומסיבה זו, חלקו קורח ועדתו רק על התנשאותם של משה ואהרן, אף על פי שגם הם עצמם נהגו בהתנשאות ("נשיא עדה"), כי קורח ועדתו הכירו בכך שישנם חילוקי דרגות בין בני-ישראל; אולם הם טענו שחילוקי דרגות אלו הם טפלים בלבד (שהרי בנושא העיקרי – קיום המצוות המעשיות – כל בני-ישראל שווים), ולכן אין מקום להתנשאות של מלך – שמשמעותה היא שהמלך נעלה לאין ערוך על העם, ועצם קיומו של העם נתון לשליטתו של המלך. לפי האמור בתבאר תשובתו של משה על טענת קורח – "בוקר ויודע ה' את אשר לו ואת הקדוש והקריב אליו": רבנו הזקן, בעל התיאור נ"ע, מבאר את הביטוי "תשובה ומעשים טובים" – שכשעשיית המצוות היא שלא לשמה, אין בכוחן למלא את תפקידן להוסיף אור בעולם (בדומה לאבן טובה הטמונה בבוב, שאינה מסוגלת להאיר); ואילו על ידי התשובה, המצוות נעשות "מעשים טובים"

רבינו הגה"ק רבי ברוך יהודה שניצלער מדערעטשקע ז"ע הנקרא ר' ברוך דערעטשקער נולד בערך תקפ"ט לאביו הגה"ק ר' יואל שניצלער אב"ד קויטע ז"ע חד מבני עליה קדישא מהרה"ק ר' צבי הירש אייכענשטיין מזידיטשוב בעל עטרת צבי ז"ע ונמנה בין שבעים החסידים המובהקים לובשי בגדי לבן בהיכלו בן הגה"ק ר' ברוך אב"ד קאלוב ז"ע רבו של ההה"ק ר' יצחק אייזיק טויב אב"ד קאלוב ז"ע חתן הרה"ק רבי שמואל שמעלקא הלוי הורוויץ אב"ד ניקלשבורג ז"ע בן הגה"ק אברהם מבראדי ז"ע ולמעלה בקודש עד הגה"ק רבינו זרחיה ב"ר יצחק הלוי בעל המאור ר"ה ז"ע מגדולי חכמי פראבינס לוניל, תלמיד של רבינו משה הדרשן ז"ע ולמעלה בקודש עד שמואל הנביא ע"ה ומדוד המלך ח' וקיים ע"ה ולאמו מרת ליבא גיטל ע"ה בן הרה"ק ר' אברהם אהרן וייס מסאספאלווא ז"ע

שלא היתה להם ברירה אחרת, אבל אחר כך הפטיר הדברי חיים ז"ע ואמר: נו! אם כבר הכתחת שיתקיים, ותהי גם אתה רבנו! ואז נתן לו שלום פנים מסבירות וקרבן מאד.

בדרכם חזרה סרו לאותו כפר וגודע להם שאכן הצרכה נתקיימה ובתו של אותו יהודי שבה לאיתנה, מני אז ראו אצל רבינו כמה וכמה עניינים נפלאים.

רבינו היה תלמיד מהגה"ק ר' שמואל שמעלקא קליין אב"ד סעליץ בעל כרור החיים ז"ע והסתופף בלל הרה"ק בעל דברי חיים מאלנז ז"ע ששהה הרבה פעמים בשנה אצלו באלנז, ובעיקר מתחילת ימים הגוראים עד אחרי שבת בראשית ועשרות פעמים בחג השבועות. והיה חבר נאמן להרה"ק ר' יהוסף ראטענבערג מקאסאן בעל בני שלמים ז"ע

פעם אחת הגיע רבינו לאלנז סמוך לחנוכה ולא היה דרכו לבא אז שם, הואיל ונסע לביתו רק כמה שבועות לפני כן, לאחר שהיוותו שם במשך כל חודש תשרי. לשאלת הרה"ק מאלנז ז"ע על פשר בואו? השיב: כי יש לו לשאול דבר מהרבי, והשאלה: מה עושה סוחר אשר נגמר כללי הסחורה שבחנותו? השיב הרה"ק מאלנז: הולך לקנות עוד הפעם סחורה ואומר לעצמו! ענה רבינו ואמר: זוהי הסיבה שנגללה הגעתי שוב לרבינו.

נשתלק לגנוי מרומים באמצע שנתו ביום ג' תמוז בשנת תרמ"ד ומנוחתו כבוד בבית החיים בעיר דערעטשקע. דברי תורתו נדפסו בספר זכרות שמואל.

נשאר אחריו בניו הקדושים הרה"ק ר' יואל ז"ע הרה"ק ר' חיים צבי מטאטפאלו הי"ד ז"ע הרה"ק ר' אליהו נתן ז"ע הרה"ק ר' שרגא שמואל אב"ד בעקעש טאטאב בעל זכרות שמואל ז"ע המכונה פיישקל שמעלקע פיישקל על שם הרה"ק ר' משולם פיישקל ראש שושלת טאהש הנקרא השקף מטאהש ז"ע (וכידעו נמנה מלקרוא את שמו הק' וכוונה שמו בשם שרגא פיישקל וכו') והשם שמואל שמעלקא על שם הרה"ק רבי שמעלקא מניקלשבורג ז"ע

וסיפר הרה"ק ר' שלום שניצלער אב"ד טאטאב בלאנדאן ז"ע בשם אביו הרה"ק ר' שרגא שמואל אב"ד בעקעש טאטאב בעל זכרות שמואל ז"ע, כי בעת בחירתו כשלמד בישיבת קאלוב אצל הרה"ק ר' מנחם בראדי בעל באר מנחם ז"ע הגיע פעם לשם הרה"ק ר' יהוסף מקאסאן ז"ע ונכנס לבית המדרש, וכשראה את הבחור שרגא שמואל הראה אליו בידו ואמר לו: הגד בן שם ר' ברוך מדערעטשקע? אמר לו ר' שרגא שמואל: כן, אבל מהיכן יודע זאת הרבי? השיב לו הרה"ק מקאסאן: הלא אביו ר' ברוך היה חברי הנאמן, וקולסתר פנים שלך והקומה שלך היא בדיוק כמו אביו ז"ל, ואתה שמך שרגא פיישקל שמעלקא, ובשם הקדוש זהו שרגא משולם שמואל, הבחור השיב להרה"ק מקאסאן: לי אין ידוע זאת, רק מה שאמרה לי אמי ששמי שרגא שמואלוני היה ילד בן שנים כאשר נשתלק עליו אביו. והרה"ק מקאסאן בעת הספירו על אביו אחז את הילד על זרועו, והר"ר שרגא שמואל עוד זכר זאת אמר לו הרה"ק מקאסאן: יודע אני שאבך קרא את שמך אחר חותני הרה"ק ר' משולם פיישקל מטאהש ז"ע ואחרי הגה"ק ר' שמואל שמעלקע מסעליץ ז"ע בנוסף על השם שרגא. (ועבודת הלויים בשם כ"ח אדמו"ר מניקלשבורג שליט"א)

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה אש קודש המפורסם בחסידותו ובעבודת קדשו, חס ויסר יושב אהלים עסק בחזרה ועבודה בהתמדה כל היום מעטוף בטלית ותפילין, ומאכלו הדל הביאה זוגותו לשם, ורק אחר תפילת ערבית סר לביתו להתעניין על שלום הילדים ובני ביתו ומיד חזר ללימודו לבית המדרש, ולא לן בביתו רק בליל שבת קודש בלבד, והיה פועל יצועות ובעל מופת גדול, שרבים באים אליו שם בבקשות שיתפלל עבור יצועות.

כשהגיעו לפרקו נשא להרבנות האדקות מרת ח' ע"ה בת הגה"ק ר' יעקב דוב הלוי מאנן מיושב באלדאג ז"ע ואחר חתונתו התישב בק"ק דערעטשקע, ואחר הסתלקותו של האב"ד דשם הרה"ק ר' אליהו אי"ש ז"ע בשנת תרל"ז שימש רבינו שם ברבנות. ואולם עזב משרתו הטוב כי התמסר כולו לעבודת הבורא, ובשנת תרל"ט נתמנה לרב במקומו הרה"ק ר' שלמה סופר ז"ע בן הרה"ק ר' אברהם שמואל בנימין אב"ד פרעשבורג בעל כתב סופר ז"ע בן הרה"ק רבי משה סופר בעל חסם סופר ז"ע. אך אחר כמה שנים עזב הר"ר שלמה ז"ע דערעטשקע ונתמנה לאב"ד בערגאסאן ונשתלק לגנוי מרומים ב"ח אדר ה'תר"ץ, זכותו יגן עלינו אמן

פ"א בהגיע יום ה' ובידי זוגותו האדקות ע"ה אין כל להכין להשבת קודש, ובאה במרידות נפש אל בעלה לבית המדרש ודמעתה על לחיה, באמרה: כל השבוע הגני מוכנה לרעוב אבל איך נקבל השבת קודש כאשר בבית אין מאומה? איה עליה רבינו: לילך לשוק והשי"ת יזמין כרכיה. היא לא שאלה מאומה ויאלה לשוק בלי כל פרוטה בידה, בהגיעה שם צעקה אחריה אשה נכריה באמרה: היכן את והלא אני מחכה עליך כבר זמן רב? הגה כל מוכן אווז גדול קחי אחריו ועל התנאלותה כי אין בידה אפילו פרוטה אחת, השיב לה הנכריה: אין טורח, תשלמי לי ביום הראשון, ואולם בבואה ביום בראשון לא מלאה אותה, וכן כמה ימים לאחר מכן חיפשה אחריה לשוא, וע"כ שאלה פי בעלה מה לעשות? השיב הלה רבינו: לחנם תחפשי אחריה כי לא זה עליה אונשי כלל.

רבינו הוסמך על פי מעשה על ידי הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם בעל דברי חיים מאלנז ז"ע לפעול יצועות, פעם נסע רבינו עם עמיתיו הנדיקים המפורסמים הרה"ק ר' שמואל פרענקעל מקאמאלד בעל אמרי שפר ז"ע והרה"ק ר' נפתלי הערנאק זלבערמאן מראפערט ז"ע והרה"ק ר' אהרן ישעיה פיש מהאדם ז"ע והרה"ק ר' אפרים ממוזשא ז"ע לאלנז בעגלתו של הר"ר הערנאקלע ז"ע שהיה גבאי של קופת רבי מאיר בעל הגם ובחור גבאי עמדה לרשותו עגלה עם סוס כדי לאסוף המעות לצדקה, ותוך כדי הנסיעה נשבר גגלל אחד של העגלה ולא היה באפשרותם להמשיך, וגם כסף לא היה בידם לתקנו, נמלכו בדעתם והחליטו לסור לכפר סמוך, אבל היות ולא ראו לבקש כסף, על כן גמרו בדעתם שאחד מהם יתקל על עמנו שאם יבא יהודי שיהיה זקוק ליצועה, יבטיח לאותו יהודי, בתנאי שיכסה ההוצאות של תיקון העגלה. הגרול נפל על רבינו, והר"ר אפרים הסכים לשמש כגבאי, ואכן כאשר הגיעו לכפר מיד שמח לקראתם אחד מאנשי המקום בראותו כי אנשי זורה המה, ובפיו בקשה כי בתו חלחה ל"ע והרופים אמרו נושא לחיי רח"ל, על כן מבקש שיתפלל הרבי על רפואת בתו. רבינו הבטיחו בתנאי שיסלק ההוצאה לתיקון העגלה, הלה סילק מיד סך ההוצאה ועוד הוסיף להם פדיון גדול, והם המשיכו בדרכם.

בבואם לאלנז יבא הדברי חיים ז"ע לקראתם ושאלם האם הביאו לו כסף כי הוא נלך עתה מאוד, מיד מסרו לידו הכסף שבידם, ואולם הדברי חיים ז"ע נזף ברבינו בספר פנים חמורות בהטיחו בפניו: וכי כך יאות לעשות, להבטיח זכרות ליהודי, לקחת קוויטלעך ופדיונות ולכהוג באחריות? כמובן שרבינו התנאל כמה וכמה פעמים כי עשה זאת בגלל

מתורתו של רבינו

כמותו. וזהו שאמר משה רבינו כאן וַיִּדְבֶּר אֶל קָרַח וְאֶל כָּל קְהָל יִשְׂרָאֵל כֹּל עֲדַתוֹ לֵאמֹר, בְּקֶרֶךְ, עַל פִּי הַנוֹדֵעַ דְּזָמַן הַגְּלוּת מִכִּינֵה לֵילָה, וְהַגְּלוּת קְרוּיָה בּוֹקֶר, כְּלוֹמֵר לַעֲתִיד לְבֹא שִׁיחַ בּוֹקֶר, אִזְּ יִהְיֶה הַהֲלָכָה כְּקֶרֶךְ, אֲבָל עֵתָה כְּלוֹמֵר בְּזֶמֶן הַזֶּה עַת שְׁכָרוֹת הוּא, פִּירוּשׁ כַּעַת כּוֹלֵם בְּבַחֲבִית שִׁכְרוֹת וְלֹא מִיּוֹן, וְעִידִין לֹא הִגִּיעַ שְׁתֵּי הַהֲלָכָה כְּקֶרֶךְ.

סגולה גדולה לישועה

אמר רבינו ז"ע: שמי שילמד משניות לעילו נשמתו ביום פטירתו, ויכתוב בקשתו על פתקא ויאמרנו בפה מלא, ישתדל לפעול לו טובה וישועה

וַיִּדְבֶּר אֶל קָרַח וְאֶל כָּל קְהָל יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בְּקֶרֶךְ יִדְעוּ יְהוָה אֵת אֲשֶׁר לוֹ וְאֵת הַקְּדוֹשׁ וְהַקָּרִיב אֵלָיו וְאֵת אֲשֶׁר יִבְחַר בּוֹ יִקְרִיב אֵלָיו. (פרשת קרח ט"ז ה') פירש"י ז"ל: עתה עת שכרות הוא לנו ולא נכון להראות לפנינו והוא היה מתכוין לדחותם שמא יחזרו בהם. (במדבר רבה) יש לפרש על פי אדיאט בגמרא (עירובין ס"ה) אמר רב ששת משום רבי אלעזר בן עזריה, יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין מיום שחרב ביהמ"ק ועד עכשיו, שנאמר (ישע"י נא, כא) "לֹכֵן שְׁמַעִי נָא זֹאת עֲנִיָּה וְשִׁכְרַת וְלֹא מִיּוֹן. ופירש"י ז"ל: יכולני לפטור - לטעון על כל ישראל לפני הקב"ה דבר שיפטרו כולן מדינה לנ"ל לומר שהן שיכורים ואין נתפשין על עונם: עכ"ל וידעו מה דמבואר בספרים הקדושים (הובא בילקוט ראובני בשם כנפי יונה ס' צ"ד) צִדִּיק כְּמֶתֶר יִפְרָח (תהלים צ"ב י"ג) סופי תיבות קר"ח לומר בסוף הימים יעלה. וכן איתא בשם הארז"ל שלעתידי לבא יהי קורח משמש בכהונה, ויהי גם הלכה

רבינו הרה"ק רבי יהושע העשיל תאומים פרענקל אב"ד קאמארנא ורודיק זי"ע נולד לאביו הגה"ק ר' ברוך אב"ד לייפניק בעל ברוך טעם זי"ע בן הגה"ק ר' יהושע יחזקאל הנקרא ר' פייבל תאומים אב"ד אוסטראווצא זי"ע בן הגה"ק ר' יוסף אוסטראווצא ור"ם פוזנא זי"ע בן הגה"ק ר' אריה לייב אב"ד קרעשויב זי"ע בן הגה"ק ר' יהושע פייבל אב"ד פרעמיסלא בעל פנים מסבירות זי"ע בן הגה"ק רב יונה אב"ד הוראדנא בעל קיקון דיונה זי"ע בן הגה"ק ר' ישעיה מפראג זי"ע בן הגה"ק אהרן משה תאומים זי"ע מגזע רש"י הק' זי"ע. ואמו בת הפרנס הגה"ק ר' יהודה מווישניצא זי"ע. וקבלה ביד נכדי הגה"ק בעל ברוך טעם זי"ע שהוא היה שבעה פעמים נכד מהגה"ק בעל מגלה עמוקות זי"ע

הדין ואז יצט מה ששאל אותו. אולם רבינו מחמת שכוונתו היה שהרב יעיין בהתוספות קודם שיגמור הדין כדי שיכל הדין תורה לאמיתו, הפציר בו בפיוסם ובהפצרות שימחול לעיין תיכף בהתוספות. עשה הרב ראונו והצט בחוספות וכאשר ראה סדרת התוספות נחצהל מאד, כי ראה שזו נסתר סדרת הדין השני, לכן השיב לרבינו שיאמר לו מחר הפירוש, כי כעת אי אפשר לעיין היטב. ונחלצה רבינו בזה כי כבר נגמר כוונתו, והלך לביתו. למחר בבואו להתפלל מנחה דרכו, שאל את המשמש של הבית דין: מי זכה לתמול בדין תורה? והשיב המשמש ראובן זכה בדין. שמה רבינו מאוד שזכה להיות הגורם שיכל הצדק בדין על ידי שהראה להרב את דברי התוס' וכו"ל. כאשר בא רבינו אחר כך לרבו החוזה זי"ע אמר לו החוזה: וועסט שוין האבין געניג גיגאנגען? כוס רב, דארפסט שוין נישט מעהר גיין! אז ביקש רבינו מרבו החוזה לנלות לו כוונתו הק' ? והשיב לו כי הדין תורה הזה היה כבר ז"ט פעמים בגלגול בזה העולם ותמיד היה הפסק שכל על פי דין תורה, ולא היה יכול להיות תיקון לחייב, עד שבא החייב בעצמו לבקש ממני שיעזור לו שיהיה לו תיקון לנפשו, כי ירא כי גם בפעם הזאת לא יהיה הפסק בלדק, לכן שאל את רבינו לבית הרב למען יכל הפסק דין לאמיתו ויהיה גאולה לנפש החייב. (נפלאות הרבי)

גיסו של רבינו היה הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם מאכאנו בעל דברי חיים זי"ע והשידוך היתה על ידי רבינו. והמעשה היתה שרבינו פעם נסע דרך טרניגראד ופגש שם צעילי מטריגראד ה"ה הדברי חיים זי"ע שהיה אז עלם צעיר, כלי מחזיק ברכה בתורה ויחאה גאוות וקדושה, מיהר רבינו וכתב לאביו שיכניס ברכה זו לתוך ביתו, וכן היה הברוך טעם זי"ע מיהר לעשות כדבריו. כשנודע בישיבתו של אביו שרבים הברוך טעם אירס את בתו עם בחור שכל ראהו מימיו בשעה שביקשה מזויים עילויים ושקדנים, סערו הרוחות. התלמידים שלחו שני מרגלים לטרניגראד לעמוד על טיבו של החתן. הם שבו כעבור יומיים וספרו פלאות על גאוותו וחריפותו אבל סיפרו הוא זולע ברגלו וכל פסיעה עולה לו דיסורים. עתה סערו הרוחות שבעתים. כולם הרב יקה לבתו המושלמת חתן בעל מוסר האם הכלה יודעת ע"כ? ורבי יהושע העשיל, מדוע לא סיפר על מומו של החתן? הברוך טעם קרא לבנו רבינו להוכיחו על מעשהו, ענה רבינו: שזידעו כי אם ירמוז על המוסר יימנעו מלהסכים לשדוך, הסתיר הדבר משום שמעלותיו של החתן מאפילות על פרט זה! פנה הברוך טעם זי"ע בשאלה אל הגה"ק ר' מרדכי בנעט מניקלשבורג זי"ע, עד מהרה הגיעה התשובה: שאם הקב"ה שלח חיים עם ברכה – רמז לשם החתן והכלה – אין להרהר אחריו.

נסחלק לגנאי מדומים יום ד' תמוז בשנת תר"ג בערך.

נשאר אחריו בניו הק' גדולי תורה הגה"ק ר' יעקב אב"ד גארייטש לעשאונו זי"ע הגה"ק ר' יחזקאל שרגא אב"ד קלאסני בעל דברי יחזקאל זי"ע הגה"ק ר' דוב צעריש אב"ד לעשאונו

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גאון אדיר לדיק מפורסם עשיר גדול ונכבד היה תורה וגדולה במקום אחד, ואף שהיה אב"ד בקאמארנא ורודיק מכל מקום לא שימש בכתר הרבנות ולא קבל שום פרס, רק מפני שלא ראה שאלכו יפסוק שלשלת הרבנים, שהוא היה הדור הכ"ה שהיה אבותיו הק' דור אחר דור רבנים אב"ד, קיבל תואר אב"ד אבל לא נהגה מרבנות כלום, כי היה עניו גדול קדוש עליון וברח מכל נימי כבוד.

רבינו נסע פעם אחת להסתופף בכל הרה"ק ר' יעקב יצחק הורוויץ בעל החוזה מלובלין זי"ע ונהפך שם לחסיד, ואז יצא אביו עליו שבעה והתאבל עליו. והנה לפני שנסע רבינו חזרה הביתה קראו החוזה זי"ע ואמר לו: להכין עצמו בסוגיא מסויימת. וכמוכן שקיים פקודת רבו. ונסע הביתה. אביו הברוך טעם זי"ע בסוף ימיו כה עניו מראות והיה אומר השיעורים בעל פה, ובהגיע רבינו הביתה הראה לו אביו הק' השיעור לתלמידיו, ודרכו בקדוש של אביו היה כשהיה נשאל מאחד מתלמידיו קושיא חזקה היה מגרד בלצבצו במלחו רגע קט ונתן מפיו מין קול קצר ועונה, וכשהקושיא היה קושיא חמורה מאוד היה עושה כן פעמיים, וכן ככל שהקושיא היה חזקה ביותר עשה כן ג' פעמים. וכשרבינו נכנס ראה שאותה הסוגיא שהכין לעצמו ע"פ פקודת רבו הק', זו הסוגיא שאביו הק' עוסק בה עכשיו. ושאל שגוש קושיית שצבששחם עשה אביו ג"פ את הסדר הג"ל. וכשגמר אביו הק' את השיעור שאל למשמשו: מי הוא זה התלמיד החריף שהתפלפל עמי? ענה המשמש: שזה בנו רבי העשיל. שמה הברוך טעם מאוד ואמר: נוה, רואה אני עוד יודע ללמוד ולא הלך לאביו. והרה"ק השפע חיים מאלנו זי"ע אמר בשניו קל: שאחר שנתודע הברוך טעם שזה בנו קראו אליו ונשקו על מלחו ואמר לו: אילמלא ידעתי שכל החסידים לומדים כמותך כי אז הייתי מסכים כבר לדרסם. (דברי ברוך. ועיין בשיחתו של עבדי אבות בשניו קל)

וסיפר הרה"ק ר' יחזקאל האלבערשטאם בעל דברי יחזקאל משניאווה זי"ע. פעם אחת אמר החוזה זי"ע לרבינו: מדוע אינו הולך לפעמים להרב דמתא? ושהיה אז הגה"ק ר' עזריאל הורוויץ אב"ד לובלין הנקרא דער אייזינער קאפ זי"ע, כיודע שהיה מתנגד לדרך החסידותו הדבר היה לפלל צעירי רבינו, עם כל זה פקודת רבו שמר והלך בכל יום להתפלל שם תפילת מנחה. הרב קירב את רבינו מאוד אף שהיה חסיד, מפני שהוא בן הגה"ק מלייפניץ, וגם שהוא בעצמו תלמיד חכם, וכן היה נמשך כמה ימים.

פעם אחד היה אחר התפילה איזהו דין תורה, ורבינו היה שומע מרחוק את הטענות, וכאשר הלכו צעלי הדינים לחוץ, והרב עם הבית דין התחילו לעיין בדין, היה דין אחד מזכה את ראובן ודיין השני מזכה את שמעון. ורבינו שמע היטב הויכוח של הדיינים, והיה רואה שהדין המזכה לראובן הוא הנזקק וסדרתו נאמנה, אולם נחצהל מאוד כאשר ראה שהרב בעצמו האייזינער קאפ נוטה להכריע כדעת הדיין השני המזכה את שמעון. והיצר מאוד לרבינו שיכל הפסק ח"ו שלא בלדק, ולא היה יודע לשית עלות בנפשו, עד שעלה ברעיונו שיש חוספות מפורש שהוא להיפך דעת הדיין השני, ולקח גמרא והלך אל הרב, ואמר לו שמבקש ממנו שיאמר לו הפסק בהתוספות, והרב דחה אותו שאין לו פנאי כעת כיון שעוסק בגמר דין תורה, לכן ימתין עד שיפסוק

לך נוסע? הלא אם תישאר כאן לשבת אוכל להראות לך את שבעת הרועים. אולם רבינו התעקש לנסוע לביתו ואמר להיהודי הק': הרבי הורה לי להיות בביתי בשבת פנחס ואין לי ברירה אלא לנסוע, וכן הוי שנסע לביתו. (החכמה מא"י)

רבינו נפד פעם מרבו הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע טרם נסיעתו לביתו במוצש"ק נשא, הורה לו רבו שישע לביתו בשבת פרשת פנחס, התפלא רבינו: הרי הוא נוסע כבר עכשיו לביתו ומדוע הורה לו בנוגע לשבת פנחס, אך כמוכן שלא אמר מאומה. בדרכו לביתו עבר דרך פשיסחא והחליט להכנס ולראות את אפס קצות דרכיו של הרה"ק היהודי הקדוש זי"ע. הנהגתו בקדוש נשאה חן בעיני רבינו והחליט להשאר לשבת ונתעבב שם עוד ירח, אולם פקודת רבו שמרה רוחו וביום א' פרשת פנחס בא להפד מהיהודי הק' לקראת נסיעתו לביתו לשבת פנחס, כציווי החוזה. אמר לו היהודי הק': מה

ד תמוז ד' תתקל"א

רבינו יעקב ב"ר מאיר רבינו ת"ם מבעלי התוס'

הגה"ק רבינו יעקב תם מגדולי בעלי תוס' זי"ע נקרא 'תם' ע"ש הפסוק "ויעקב איש תם יושב אהלים" נולד בשנת ד'אלפים תת"ס לאביו רבינו מאיר מרומבורג זי"ע שהי' חתן רבינו רש"י הק' זי"ע

רבינו היה הצעיר שבאחים ארזי ואדירי התורה ה"ה רבינו שמואל הרשב"ם זי"ע ורבינו יצחק הריב"ם זי"ע

בנערותו למד אצל אביו, ותלמיד של אחיו הגדול הרשב"ם זי"ע, ואח"כ אצל רבינו יוסף טוב עלם השני זי"ע ונעשה ענק בחורה וחכמה בכל המקצועות,

בתחילה נהג ישיבה גדולה ברומבורג מקום לידתו, ואח"כ בטרויש מקום מושב זקנו רבינו רש"י הק' זי"ע,

היה אביר הרועים ועיני כי חכמי הדור אליו, והראב"ע זי"ע קרואהו מלאך האלקים, ואמרו עליו שאין כמוהו מעמיק בהלכה ומפולפל לאמתה של תורה, ואף שבעולם לא קיבל על עצמו משרת הרבנות כי עסק בעניני מסחר כמ"ס הוא עצמו בספר הישר סי' תקצ"ח מלאכת אחרים עליו, ועבודת המלך, מכל מקום נהרו אליו מכל העולם לשאל פיו כמו באורים ותומים,

וכ' הריב"ש זי"ע סי' שצ"ד שמאחר חתימת התלמוד לא היה כמוהו בפלפול והלכה וכל חכמי ישראל הנמצאים בימיו(של הריב"ש) כולם כקילפת השום וכגרגיר שומאס נגד אחד מתלמידיו הקטנים של ר"ת,

רבינו הי' גם כן עשיר גדול ומכובד מאד בחצר המלך, והיה אצלו תורה וגדולה במקום אחד, כנגיד הי' לעמו, ועשה תקנות גדולות שקבלו כל ישראל,

וחיבר ס' הישר בשנת ד"א תתק"ט שבו מטריח להעמיר כל הגרסאות הישנות, וקרא תגר על המגיהים שאינם יורדים לעומק הדבר,

כשהיה רבינו בן מ"א שנה בשנת תתנ"ו היה נסיעת מסע הלל פעם שנית, והשחיתו והרגו באכזריות גדול אלפי ישראל ר"ל, וביום ז' סיון ב' דיוס טוב שבועות באו נוסעי הלל לעיר רומבורג ושללו כל הונתו, והכוהו באכזריות, וקרעו ר"ל ספר תורה לפניו לקרעים, והשליכו אותו ע"פ חולות, ועל ידי נס גדול ניצל רבינו על ידי שר אחד ממות, וי"ג שנה אח"כ נתישב בטרויש, ומשם לחס מלחמתה של תורה, היה חסיד וקדוש, והחזיק בכל עוז במנהגי ישראל ודורש טוב לעמו בכל הענינים, אך אם דימה בנפשו שנעשה פרץ בדת ישראל הי' מקנא קנאת ה' כפחם וכאליו, ולא נשא פני איש,

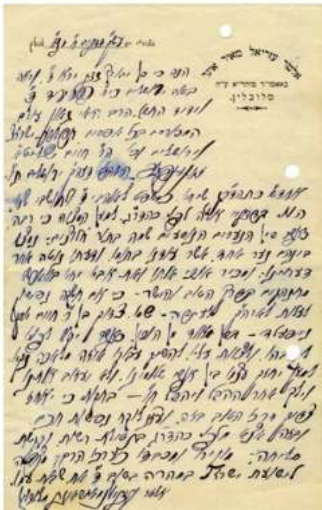
כתב בסדה"ד באותו שנה שמת בו רבינו שמו הנזכרים עלילת דם ר"ל על היהודים שיצבו קרוב לעירו, וביום כ' סיון נשרפו ר"ל נ"ז נפשות על מדורות העקידה הי"ד ורבינו גזר על אותו יום שיהי' אום ואכל ליהודי כרפת וענגללנא, באומר גדול היום אום ההוא מאוס השביעי אום גדלי כי יום כיפורים הוא, וקימו את דבריו וקבעוהו לאום לדורות וכו"ב שבועות אחר מעשה נורא הנ"ל, שכל כך מצער עצמו שביום ד' תמוז ויאסף אל עמיו בשנת תתקל"א

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

הרבנו הרה"ק רבי אלטר עזריאל מאיר איגר מלובלין בעל תקנת רבים נולד ביום ש"ק כ"ה שבט תרל"ג לאביו הרה"ק ר' אברהם בעל שבט מיהודה זי"ע בן הגה"ק ר' יהודה ליב איגר מלובלין הנקרא ר' לייבלע איגר מלובלין זי"ע בן הגה"ק ר' שלמה איגר זי"ע בן הגה"ק רבי עקיבא איגר אב"ד פוזנא זי"ע

אשר קשורים היו אליו בלב ונפש. והיה כל מבקשי ה' ונסע אליו שמה, בשנת תרכ"ז קבע שנית את מקום מושבו בחצר אבותיו הק' בלובלין עד פרוץ מלחמת העולם השנייה. בה סוב ניטלטל חוד יסורים מרים וגוראים. עד כי ביום ה' תמוז תש"א השיב את נשמתו הטוהרה לגנוי מרומים, צעת שאתו בורשא. זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מכתב מרבינו זי"ע

רבינו גודל ונתחנך בחצר הקודש של זקנו הק' על ידי מלמדים ומחנכים גדולי תורה ויראה, אשר הקנו לו מלא חפניים תורה ויראה שמים תחת עינים הפקוחה של זקנו והאזן הגדולים אשר לא חסכו כל מאמץ להגחילו קנייני תורה ויראה, ואכן, במידותיו האצילות ובשקידתו כי רבה, נודע שמו כבר בטל ילדותו כנעט מפורסם המלכלב וגדל לתפארת בית אבותיו.

כשהגיע לפרקו נשא לבת הנגיד החסיד רבי חיים רוקח זצ"ל, מאצאלי הגה"ק ר' אלעזר רוקח מאמסטרדם זי"ע אחר נישואיו, סמוך היה על שולחן חומנו. בחלוף שנים ספורות קבע את מקום דירתו בלובלין. שם, בזיו של אביו הק' אשר האכיל עליו מאור תורתו והנהגותיו בקודש המשיך לשקוד בזיו מפריע על התורה והעבודה, תוך שהוא מתרועע עם גדולי בני החבורה שבחצר הקודש, עד כי הוכר לחד מבני העליה המיוחדים.

אביו הק' אשר ראהו כי טוב, מינהו להעלות עליו חרט את דברי תורתו אשר נושא היה במקהלות עם בשלחנותיו הטוהרים, ממנו נדפסו כרבות הימים הספרים 'שבט מיהודה'.

בסרבו ליהנות באותם ימים מכתרה של תורה, שלח ידו במסחר הצדק, וה' הכלית חילו, עד כי הפך חיש מהר לאחד משועי ארץ אף כי לא היה מקדיש לעסקיו יותר משעה קלה בכל יום, כשעיקר זמנו מוקדש לתורה ועבודה ה'. באותם עתים נתפרסם כבעל לב רחב אשר הוציל מכספו למעשי צדקה וחסד לאין שיעור, תוך שהוא מקבל כל אחד בסבר פנים יפות, מאיר לנארכים פנים שוחקות, ועומד לימינים בכל מחסורם.

עם הסתלקות אביו הק' לחיי עולמים, ביום כ"ב טבת תרע"ד, נותרה עדת לובלין כלאף ללא רועה, בניו הק' צענוות רוחם סירבו לטובל עליהם את הנהגת העדה, אך חזקו עליהם עמיתיהם החסידים, ובעוד אשר אחיו הגדול רבי שלמה זי"ע אשר לא התגורר בלובלין באותה עת הונח לו מעט מלחץ העם, הרי שרבי עזריאל מאיר מתגורר היה כל העת במחיצת אביו הק' ואנשי העדה ראו בו כל השנים כיד ימין אביו הק', לא הרפו ממנו עד כי נאלץ להעתר לתחינתם וליטול על עצמו ההנהגה בצוואת חדא עם אחיו הק'.

בהנהגתו בקודש המשיך את דרכי אבותיו הק' ללא זיז, יסודות האמת והענוה היו נר לרגלו ומעולם סלד מגינוני הכבוד, מהנהגה ההמונית לבית מדרשו, ומהרחיקה סביבותיו צעת והפעותיו המורכות במקהלות עם, הוא מזידו מעדיף היה ליטב על התורה והעבודה בשלוה, להרביץ תורה ויראה במבקשי דבר ה', – אך דווקא הנהגתו זו היא אשר משכה אליו את הערצת ההמונים, אשר ראו בו את דמות המנהיג אשר לאורו ילכו, זאת ללא היותו מפורסם כאיש אדיר ידידו רב לו במלחמתה של תורה. בלית ברירה קיבל על עצמו רבינו את תורה משא העם, ליבו הרחום לא יכול היה לעמוד מנגד, והוא נרתם בכל מאורו להרים את קרן ישראל, להיות גודר גדר ועומד בפרץ ולשאת בעו את הנהגת הרבים.

לא ארכו ימי הנהגת עדת הקודש בלובלין. כשאר צעטיה של מלחמת העולם אשר פרכה באותה עת נאלץ לעקור מקום מושבו ולהטלטל ממקום למקום עד כי קבע לו למושב את העיר פילוב. שם קומם מחדש את חלרו אשר הפכה לאבן שואבת לבני עירו, מאכן השפיע שפע אורה ותורה על סביבותיו. כאשר חסידים ואנשי מעשה מסתופפים בזיוו ושוחים כלמא את דבריו הק'. שנים אחדות יצב שם על מי מנוחתו עד אשר תכפו עליו יסורים אשר הביאוהו לעקור מושבתו משם על פי דרישת הרופאים לעיר המרפא אוטובוק. גם שם דבקו בו אוהביו, עדת חסידיו ודורשי פניו

מתורתו של רבינו

נעילת דלת ושלל יוכשלו ברבית ח"ו, תיקנו לדורות לעשות הלאותיהם על צד היתר עסקא כמבואר בדברי רבותינו ז"ל, על זה בא האזהרה ואת מצותיו שמור, לעשות כמצות חכמים ותיקונים, כי זה כל האדם. יש גם כן לרמז על מצות רבה הזו הנהגת בעתים הללו בכל אדם מירא, וכמו שדרשו חז"ל על ובכל מאדך בכל ממונך (מסכת ברכות פרק ט' משנה ה') היינו לאהוב את ה' בכל לבבו ונפשו, גם בנוגע בכל מאד (מאד אותיות אדם) כ"י ז"ה כ"ל האדם מספר ממנו לקיים בהם מצות ה' יתברך ובזה יכבד את המקום ברוך הוא, כמש"כ: כבד את ה' מהונך ויקיים דרש חז"ל עה"פ סוף דבר הכל נשמע. כל מי שיש יראת שמים דבריו נשמעים ככל משאלות לבו לטובה ברי"ג אמן. (תקנת רבים)

סוף דבר הכל נשמע את האלקים ירא ואת מצותיו שמור כי זה כל האדם (קהלת י"ב) כמפורש בתוה"ק על מצות איסור רבית: אל תקח מאתו נשך ותרבית ויראת מאלקי וחי אחיך עמך (פרשת בהר כ"ה ל"ו) וכפירש"י שם לפי שדעתו של אדם נמשכת אחר הרבית וקשה לפרוש הימנו ומורה לעצמו היתר בשביל מעותיו שהיו בטילים אצלו הוצרך לומר ויראת מאלקי וכו'. וכן המשנה (בבא מצעיא פרק ה' משנה א') מסיימת ומשום לפני עור לא תתן מכשול ויראת מאלקי אני ה', היינו לומר דגם על הלוה והסירסור נאמר ויראת. וזה שהזהיר שלמה המלך ע"ה על זה את האלקים ירא. ומי יתן והיה לבב כל ישראל תמיד זה להם לקיים מצות התורה אם כסף תלוה כמשמעה ורמיזתה, להלוות בלא רבית, א"ם כס"ף תלו"ה עם התיבות מספר "בלא ר"בית. ובזה היה מקיים מצות ויראת. (כס"ף תלו"ה מספר ירא שמים) אבל ראו חז"ל שפלות הדורות ומצוקות העתים וחשו על

לע"נ רחל בת משה אהרן ב"ר

ה תמוז תקע"ה

רבי יוסף קוטענפאלן ב"ר מאיר זי"ע

רבינו הגה"ק רבי יוסף קוטענפאלן בעל בתי נפש אב"ד שטאמפפערן זי"ע נולד בעיר העלישוי לאביו מוה"ר מאיר ז"ל שהי' סוחר בעיר קוטענפאלן מקום אחד במדינת באהמען, ועל שם מקום אביו נקרא רבינו בשם קוטענפאלן

רבינו הי' גאון ולדיק ודרשן מפורסם ומילא נפש שומעיו ביראה ואמונה, ורבים השיב מעון בדרכותיו צנעויות

ונדפס ממנו ספר בתי נפש דרשות מתוקים כדבש שעל עיני הגפס הוטבעו, דרשות נחמדות לכל השנה.

בתחילה הי' אב"ד גאלי במדינת מאהרען ובשנת תקנ"ה אב"ד אוונגריש בראד ובשנת תקנ"ח אב"ד עיר חדש ואח"כ בהאליטש ואח"כ בעיר שטאמפפערן.

זכה לבנים גדולים הגה"ק ר' שמואל זי"ע חתן הגה"ק ר' קאפל חריף בעל יעב"ץ על חולין זי"ע והגה"ק ר' וואלף זי"ע

נסתלק לגנזי מרומים ה' תמוז בשנת תקע"ה.

רבינו מפרש בספרו דרך הלכה ג"פ משכנותיך לג' מיני בהולך לבית המדרש המשובח הבא לבהמ"ד מיד, והשני המאחרים לבוא ומתפללים בעזרה, והג' ההולכים למנין, על הא' אמר שלח אורח ואמתך כאור בוקר ישכים לבהמ"ד, והשני נכספה וגם כלתה לחצרות וכו', והג' מה טובו אהליך וכו' משכנותיך, כי המנין הוא אהל לצרכי העה"ז ומשכן לחפלה, והוא ברכת בלעם.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

כתב רבינו בספרו: על פסוק (תהלים מ"ה) הנה מה טוב, ומה נעים שבת אחים גם יחד, משל ב' אחים עני ועשיר נתפסו, ואמם בקשה בשביל שניהם ברצוי כסף של העשיר, כן ישראל כשהם באחדות תשובה ותמורת הצדיק מועילה לכולם, וזו שבת לשון תשובה, כשמן הטוב היורד על הראש וממנו עלהזקן כן הצדיקים מורידים שפע על העבריינים אם עושים תשובה.

תמורתו של רבינו זי"ע

במוסורה ג"פ ובקשתם, ובקשתם משם את ה' וכו', ובקשתם אותו ומצאתם וכו', ובקשתם גם כהונה. הענין בירמיה כתיב וקראתם אותו והלכתם והתפללתם אלי ושמעתי אליכם ובקשתם אותו ומצאתם כי תדרשנו בכל לבבכם, ונמצאת לכם נאם ה' ושבת את שבותכם, והכפל מורה על כוונת התפלה, ע"פ המשנה ר"ש אומר הוי זהיר בק"ש ותפלה וכשאתה מתפלל אל תעש תפלתך קבע אלא רחמים ותחנונים שנאמר כי א-ל חנון ורחום וכו', ונחם על הרעה, ואל תהי רשע בפ"ע, והענין עפ"ש במ"ש, כי עיני ק"ש ותפלה כמ"ש המשורר כמו חלב ודשן תשבע נפשי, ושפתי רננות יהלל פי כי כמו במזון הגופני המאכלים הטובים משביעים הגויה, כן התפלה הנכונה מזון הנפשי, ואמר כמו חלב ודשן של המזבח ה' מביא שפע לעולם, כן התפלה תמורתן, ושפתי רננות יהלל פי, אצלי אין העיקר האמירה כ"א הכוונה.

ו תמוז תש"א

רבי אהרן ב"ר נתן הי"ד זי"ע בעל אבני חפץ אב"ד ריישא

רבינו הגה"ק רבי אהרן לעווין אב"ד ריישא בעל אבני חפץ הי"ד זי"ע נולד בפשמישל שבגליציה הי"ד מרחשון שנת תר"ם לאביו הגה"ק ר' נתן אב"ד ראהאטין ריישא זי"ע מגזע הגה"ק ר' דוד יהודה אב"ד ראדחוב בעל יד יהודה זי"ע בן הגה"ק ר' אברהם זי"ע בן הגה"ק ר' יחיאל מיכל מגיד משרים ודומ"ץ דק"ק ברעסלויא זי"ע. ולאמו הרבנית הצדיקת מרת הדסא ע"ה בתו היחידה של הגה"ק ר' יצחק יהודא שמעלקא'ס ראב"ד לבוב בעל בית יצחק ב"ר חיים שמואל זי"ע. גזעו של הגה"ק ר' יצחק שמעלקא'ס היה מתייחס מצד אביו להגה"ק רבי אלכסנדר סענדר שור אב"ד זאלקאווע זי"ע א בעל תבואות שור, בכור שור, ושמהל חדשה, בן הגה"ק רבי אפרים זלמן מגיד בלבוב זי"ע א בן הגה"ק ר' יהודה לייב מלבוב זי"ע בן הגה"ק ר' אברהם מלבוב זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל מלבוב זי"ע בן הגה"ק ר' נפתלי הירץ הנקרא ר' הירש עלזאסער מבריסק זי"ע בן הגה"ק ר' משה אפרים זלמן שור זי"ע בן הגה"ק ר' חיים זי"ע נכד פרשן המקרא רבינו יוסף ב"ר יצחק בכור שור מאורליינוש מבעלי התוס' זי"ע ובקבלה שהיו משבט יוסף הצדיק ע"ה בן יעקב אבינו ע"ה, ולכן נקרא משפחתם שור על שם הפסוק: בכור שורו הדר לו הנאמר ביוסף הצדיק ע"ה. וכמו כן מתייחס מצד אביו להגה"ק ר' אליעזר רוקח מאמסטרדם בעל מעשה רוקח זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל שמעלקא אב"ד עלקיש זי"ע שהיה נין ונכד של הגה"ק רבינו יעקב מרגליות מגירנעבערג בעל סדר גיטין זי"ע, וכמו כן מתייחס מצד אביו לרבינו הגה"ק מרן רבי דוד הלוי זי"ע א בעל הטורי זהב בן הקצין הגה"ק רבי שמואל הלוי זי"ע. ומצד אמו ע"ה להגה"ק רבי מאיר בעל שו"ת מהר"ם לובלין זי"ע בן הגה"ק ר' גדלי' מלובלין זי"ע בן הגאון המקובל ר' אשר לעמל בעל עמק הברכה אב"ד קראקא זי"ע, כמו כן מתייחס מצד אמו להגה"ק ר' מאיר קצנלבונג הנקרא מהר"ם מפדואה זי"ע בן הגה"ק ר' יצחק זי"ע, כמו כן מתייחס מצד אמו להגה"ק ר' צבי הירש אשכנזי הנקרא החכם צבי זי"ע בן הגה"ק יעקב בן בנימין זי"ע

מלואו לו עד 25 שנה יעמוד בראש הקהלה המונה עשרת אלפים איש, שם בסמבור התגורר הכדיק המפורסם הרה"ק רבי אורי הכהן יאלעס מסמבור זי"ע שהיו לו אלפי חסידים, וראש בית דין שם היה הגה"ק ר' יצחק טריוא הנקרא ר' איטשא זי"ע שהיה גדול בתורה ואיש זקן, ורבים תמאו: איך יוכל רב צעיר לחיות בשלום עם אריות כאלה? אך לא יאלו ימים מועטים ונתפרסם במדינה שהרב החכם בסמבור תפס עמדה חזקה מאוד, בגאונו כבש מיד את הלומדים, במידותיו התקרב ללבו של הרה"ק ר' אורי זי"ע ועסקנותו נחשב על המון העם.

ונכון לזינו מה שדרש רבינו בשבת פרשת חקת כשנבחר לאב"ד שם בסמבור: הדרשה נכנתה על מאמר המדרש: שלשה דברים עתיד אליהו להעמיד לכן לישראל זלגנת המון וזלכות שמן המשחה, וזלכות המים, ויש אומרים אף מקלו של אהרן שקדיו ופרחיו, שנאמר (פרשת קרח י"ז כ"ה) ויאמר ה' אל משה הקב את משה אתה אתה ללפני העדות למשקמת לאות לבני מרי. (מדרש תנחומא בשלח כ"א) בארבעה דברים אלו, אמר: מתבלטים ארבעת ענפי פעולתו של הרב, זלגנת המון: זוהי עסקנותו ועבודתו לטובת העניים שהוא מביא להם את המון. לזלכות שמן המשחה היא סמל פעולתו בשדה החינוך, כמורה העם המשוח בשמן התורה. וישמן תורק שמן. א"ר יודן, שמן תורק שמן, שמן מתגדל על כל מי שהוא עוסק בשמנה של תורה, הלא הוא דכתיב (ישעיה ט') וחובל עול מפני שמן – חובל עולו של סנהרוב מפני חזקיהו וסיעתו שהיו עוסקים בשמנה של תורה. הבאור הוא, כי בעלמא דרך העול לחובל את משמן הבשר, אבל בדברי תורה יחובל העול מפני שמנו של תורה וכדמפרש, וכמ"ש בצדוק כל המקבל עליו עול תורה מעבירין מעליו עול דרך ארץ, והיוו שער תורה מתגבר על עול ד"א ומעבירין, והיו הפי' שמן תורק שמן כמו למען שמן. (מדרש שיר השירים) לזלכות המים היא סימן למעשי הרב המטהר את עת עדתו במי חטאת ומורה הדק הישרה. מקלו של אהרן, זה סמל של השחוס שכל רב צריך לשאוף לו כבסים נאמן למעמדו בקהילה.

ביום ו' תמוז שנת תש"א נהרג על קידוש השם מתוך עינויים נוראים ויאלה נשמתו הטרה מתוך קריאת שמע ישראל.

ארץ אל יכסה דמם ואל יהיה מקום לזעקתם עלי עד יסקף ה' ויראה זכרת עמו ויגאלנו ברחמי שנית לעיני כל חי ביצאת גואל דקדק ב"א

נשאר אחריו בניו הגה"ק ר' יצחק זי"ע הגה"ק ר' שמואל דוד והגה"ק ר' מרדכי.

זכור הגדול יגן עליו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גאון בתורה ובחכמה, מזהים בצדיקותו ובחריפותו. פה מפיק מרגליות, ומנהיג העם במלא מובן המלה, עסקן נמרץ לכל דבר צדקושה, לוחם נגד המחשקים בדורו.

בראשונה למד רבינו אצל אביו, ואחר כן השקיע זקונו בעל בית יצחק זי"ע בכל כחותיו לחנכו, כבר בילדתו הבהיל את כל רואיו, ונפלאות סופרו עליו והיה נקרא העליו האעיר, כשנכנס לגיל בר מואה התאספה כל קהלת פשמישל בבית הכנסת הגדול ועל הבימה עלה רבינו, והשומעים הוקסמו כולם מתוכן הדרכה ואופן ההרצאה. צעונו קול מחזיקי הדת שהופיע בלבוש נמלאה תבזה חתומה על ידי מנחם מענדל כ"ץ והיא נותנת מושג על הרושם שעשתה דרשתו של הרב מואה: בשבוע העבר ביום ו' ערב שבת קודש לסדר למען אשר יזוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמו דרך ה' נכנס לבר מואה הבחור היקר והנחמד החריץ והשנון כמר אהרן לעווין נכד אלמו"ר מואה"ר יצחק שמעלקא'ס שליט"א וממחרת ביום השבת דרש בבית הכנסת הגדולה לעירו דרוש נחמד בפלפל וסדר, ופתיחו ברור מללו, גם בדברי אגדה, אחוזים ומשלוזים בחריפות, והבית הכנסת היה מלא מפה אל פה מנכבדי עירו, אשר נקבצו ובאו לשמוע הדרשה של נכד נחמד הלא, ודבריו הוטבו להם מאוד, והמה ראו כן תמורו על המראה הנעים, כי עלם צעיר לימים לא יבזל לשאת מדברותיו בתוך קהל רב, ואחרי כלה אמרותיו הנעימים, ברכוהו כל הנאספים, בצרכה הנובעת ממקור הלב, כי ישר כחו וחילו לאוריתא, ועדי עד בתורת אלקים פיו יביע, ושיא חכמתו לעב יגיע. ע"כ

אחר בר מואה שלו נעשה הוא לזן ביתו של זקונו ועזר לו בהגהגת רבנותו, ולא היה דבר קשה או קל שהגה"ק ר' יצחק שמלקא'ס לא היה מחייב בו עם רבינו נכדו, ונתפרסם על ידי זה שמו הטוב בגליציה ושמעו הלך למרחוק. וכחו כנואם גדל ודרשתיו זכו מהר לשם, פעם אחת בהיותו בן תשע עשרה שנה דרש בחג הפסח בבית הכנסת קובע עתים לתורה, לפני המון רב בהלכה ובאגדה, והאקסים כל כך את שומעיו עד שדרשו ממנו להדפיס את הגאון, כדי שיהגו גם אחרים מדרשה מזוהרה זו, וכה נדפס בספר דבר צעונו.

ופעם אחת כשנאם יחד עם זקנו לפני קהל רב, שאל זקנו את הר"ר שלמה בוצר בעל המדרשים ופרנס הרהלה הלבושית: מה דעתו על נאום נכדי: הלה ענה: אני אשיב בדברי הכתוב: הָקָה שָׁאוֹל בְּאֶלְפֵי וְקוֹד בְּרִבְבָּתָיו. (שמואל א' י"ח ז') אהרן רבי יצחק שמלקא'ס ואמר לו: תנוה לדעת שהנחת את דעתו ושמר את הדבר וספרו הרבה פעמים, כי עליית הכוכב של נכדו בנו היקר לו מפנינו שיתמחה אותו יותר מכל מה שנאם בעולמו.

כשהגיע לפרקו בשנת תרס"ב התחתן אל הרבנית הצדיקת מרת דאבה הי"ד ע"ה בתו של הגביר הר"ר אליהו צבי פריעדמאן מעיר ווילנא שקה ע"ה ולחונתו נתן לו זקנו הגה"ק ר' יצחק שמלקא'ס כתב היתר הוראה. וכמו כן היה לו כתב היתר הוראה מהגה"ק ר' חיים יעקב הורביץ אב"ד קראקא זי"ע והגה"ק ר' בנימין אריה הכהן ווייס אב"ד טשערנאוויץ, בוקובינה בעל אבן יקרה זי"ע בן הגה"ק ר' חיים צבי אב"ד יאנוב זי"ע.

בשנת תרס"ד נבחר לרב ואב"ד צעיר הגדולה סמבור ובשבת פרשת חקת י"ב תמוז נשא את דרשתו הראשונה. בבחינת רבינו לסמבור הדהימה את גליציה, לא היה עד אז מקרה כזה, שאיש שלא

שגור היה בפיו

מתורתו של רבינו

לא יפסיק להיות רב ואב"ד במשך חלק מן היום, אלא עשרים וארבע שעות ביממה צריכים להיות רב ולזכור את חובות הרבנות, בכל רגע ורגע צריך הרב להיות לסמל לעדתו במידותיו ובהנהגתו, או לרב ששוכח לרגע אחד שהוא רב בעדתו!

בהן שהרג אדם שהוא טרפה, לא ישא כפיו, שאף על פי שההורג את הטרפה פטור ממיתה לפי משפטי התורה, מכל מקום רוצח נקרא, וכמו שכתב הרמב"ם (בפרק טי מהלכות מלכים הלכה ד'), שכן נח שהרג טרפה נהרג, הואיל והמית מכל מקום. (ברכת אהרן מאמר רפ"ו אות ד')

רבינו הרה"ק רבי דוד צבי טויב מניי־שטאט עיר חדש בעל חמדת דוד זי"ע נולד לאביו הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר בעל מחמד מזהב זיע"א בן הרה"ק רבי צבי הירש טויב מפלונסק זיע"א, שהי' מפורסם לצדיק נסתר, בן הרה"ק ר' שלמה זלמן זי"ע ולאמו בתו של הגה"ק ר' משה מדוואהרט זי"ע

לכאכסניא שט. אז אמר הדידושי הרי"ם להיושבים אללו: ראו! אפילו אם היה אדם שבאמת לא ידע כל מאומה באם היה שפל בעצמו כזה וידע כ"כ שאין בידו מאומה יכול להיות מנהיג. אבל היראים ושלמים נדבקו בו אף כי לא רצה להנהיג עצמו ברבנות, רק לאחר פטירת רבו הרה"ק מקאלא ז"ע כ"ב שבט בשנת תרי"ט החל להתנהג באדרמות.

היה אהוב וחביב אל כל גדולי ואדיוקו דורו והרבה פעמים נסע לעיר טשעכנאווי להרה"ק ר' אברהם לאנדא בעל זמרחא לדבריהם, כלוחא לדבריהם זי"ע, והרה"ק טשעכנאווי זי"ע אבא את ברינו מאזר, וכמו ק הרה"ק ר' יעקב אריה גוטמן מראדמיץ

ח"ת רבינו משה, ואלו ללשון.

וסיפר הרה"ק ר' משה דוד הכהן אדמו"ר מקאמאשין ז"ע שזהו היה עם רבינו פ"א בקאקא, ושמע איך שרבינו שאל הרה"ק מקאקא: מה יעשה שכמה אנשים באים אלאו ומזכירים עצמם לפניו ורואים שיבטיח להם בנים או פרנסה וכדומה ואינו יודע באיזה כח יבטיח להם? והשיב לו הרה"ק מקאקא דזה"ל: משה רבינו ע"ה היה עניו מאוד מכל האדם, הוי"ו אמר האזינו יישיבתי אף האמת שכל מה שאדם שפל ועניו יותר יוכל לגזור ולדבריו. ואחר כך אמר לו רבינו: שרואים שיסב בשולחן למעלה יב"ו הרה"ק מקאקא: מי יאמר שהדמה לחלו שיושבים למעלה, מטה מכל? והח"כ שאל אותו הרה"ק מקאקא מרבינו: אם לומר שזה עולם ממנה"ל מפריאג ז"ע ואז אמר לו הנתיבות עולם כולו יב"ו.

ענוותנותו של רבינו היה אין לשער, וסופר הרה"ח ר' בנימין דוב הכהן טויב ז"ל שפעם אחת באו לרבינו עדה אנשים מוכבדים מעיר סראקא להקביל פני רבינו בטרנסן לקבלו לרד בעירם והגיהו לפניהו כתב רבנות, ואז כרוב ענוותנותו השיב להם רבינו: לא אוכל ליקח על עצמו חומר רב אם איני בקי בהוראה, מעולם למדתי גמרא פ"ת ואו"ח אשר כריך לכל איש ישראל דיני התפילה וברכות ושבת וכ"ו, אבל יו"ד לא למדתי כ"כ כי לא עלה על דעתי להיות רב, ואז השיבו לו: שאין אתה רואים שרבינו יפסקו לנו שאלות ודיני תורה הלל על זה נקח מו"ץ להורות, רק כ"ק יהיה רב בעניני העיר, אז השיב להם רבינו: לא אצין מה שאחס אומרים, שזה שיהיה בקי בהוראה לא יהיה נקרא רב, ואנכי שאיני בקי בהוראה אהיה קרוא בשם רב לשקר, לא הייתי מעולם שקר, וגם כעת לא אקבל זה, זה שאחס אומרים שיהיה מו"ץ זה יוכל להקרא בשם רב ולא אנכי. ודחה בידו בקדושה את הכתב רבנות.

נסתלק לגנזי מרומים ו' תמוז בשנת תרמ"ב

בנו יחידו הרה"ק ר' משה יוסף מיכלונא זי"ע נפטר בחייו.

רבינו היה צדיק הדור, חסיד וקדוש מפורסם שפירס עלמנו מכל תענינו עולם הזה, אלפים הלכו לאורו, ותמיד היה דבוק בצלקיו, לא שח שיחת חולין. פזר נתן בכל כוחו אף שלא היה עשיר עם כל זה נתן כנענע להדורשים, דלתי ביתו הקדוש היה פתוחים לכל איש, ומדות טוב לבו היה אין לשער. ובחג הסוכות נתן האחרון שלו שהיה יקר מאוד לכל בני עירו לצדק עליו, רק העמיד אחד מאנ"ש לשמור לכל יתקללו. וסיפר שפעם אחת קלקל אחד האחרון ועם כל זה אף שהוכרת להביא לו אחרון אחר מכל מקום לא חזר מזה ונתן אחר זה גם כן לצדק לכל מי שהיה דורש ממנו.

היה מתמיד גדול בלימוד התורה בכת גדול, ואמר כ"פ כי כעת עיקר החסידות הוא היגיעה בתורה ולהכניס כל חושן ואחיזתו בתורה ועל ידי זה יתקבל כל גופו ואחזתו בקדושת התורה והיא הדרך אשר ילך בא אורח דרך ומישרים.

וסיפר שפעם אחת נתאכסן אצל רבינו הגה"ר ר' ישראל יהושע טרונק
אב"ד קוטנא בעל יסועות ישראל על חו"מ זי"ע בן הבה"ר ר' דוד זי"ע
שומע את לימודו בזה ויגיעה, ושבה אחר כך אל לימודו מאד דפרט
דבר לימוד המשינות עם פירוש ההי"ט ז"ל וז"ל: (הקדמות חמדת דוד)
עוד שלומד משינות עם הי"ט כמו זכנו. (הקדמות חמדת דוד)

כאשר נסתלק אציו ועלה למדומים ביום י"ז שבט תרט"ז סירב רבינו להנהיג את עדת אציו ז"ע, אף כי הפצויו בו רבים וגדולים, לא רצה לישב על כסא אציו. ונסע אז לכאקא להסתופף בכל הרה"ק ר' מנחם מענדל מקאקא ז"ע ולא התנגד ברבנות כלל ועכ"ז גדולי החסידים לא הרפו אותו והיה דבוקים בו, ומסם הרה"ק ר' ישראל מאיר הכהן אב"ד צווארשא בשיעור ז"ע ובנו הרה"ק ר' משה דוד הכהן אב"ד קאלשין ז"ע והרה"ק ר' צבי מזיכלין ז"ע והרה"ק ר' חיים מנווידוואהר ז"ע והרה"ק ר' נתן אב"ד פראשניץ ז"ע, ואולם בעת שהיה רבינו בקאקא קירב אותו הרה"ק מקאקא מאוד, והרה"ק ר' יצחק מאיר אלטער בעל חידושי הרי"ם ז"ע אמר עליו: כי רבינו היה אצל הרה"ק מקאקא חביב כמו בן לאציו.

וסיפר פ"א בזה רבינו מעיר חדש אל החידושי הרי"ם זי"ע וביקש ממנו שיעשה לו טובה אצל רבו בקאקא, איך שאמר לו כמ"פ שיהא מנהיג ישראל אך היא יודע בעצמו שאין לו צמה להנהיג ישראל ועם כן ביקש ממנו שיאמר להרה"ק מקאקא האמת שאין לו צמה להנהיג ישראל וידיפה ממנו, והשיב לו החידושי הרי"ם: שזה לא יוכל לעשות, שכיון שהוא אומר שראוי לזה איך יאמר הוא להיפוך. אבל רבינו הפציר מאוד שירחם עליו שיכל להרה"ק מקאקא ולבקש ממנו שירפה ממנו ולא יגזור עליו שיהא מנהיג ישראל. ובשראה החידושי הרי"ם גודל לערו מזה, והיה אורבו מאוד הלך לקודש פנימה של הרה"ק מקאקא. ורבינו המתין שם בחשכניא עד שיצאו וישמע תשובתו, ואחר זמן בזה החידושי הרי"ם בחזרה ואמר: כי לא פעל מאומה, כי הרה"ק מקאקא באחתשצריך שיהיה מנהיג ישראל, ואז נתן רבינו קולו בצכי, האיד יתכן כזאת אשר אין בו כח לזה, ויחבל על עצמו להיות מנהיג עד כי כמעט כל אשר היה שם בכו עמו. ואחר זה הלך רבינו

סגולה לתשובה

[illegible]

סגולה לישועת ה'

ויואמר והאנשים ההם אליו אנהנו טמאים לנפש אדם לפה נגזר לבלתי הקרב את קרבן יהוה במעדו בתוך בני ישראל. (פרשת ויקרא' כ"ו) וספר ההר"ק ר' שמואל קרב קאפיל הכהן לויסבערגר אב"ד קראלישין ז"ל שפעם אחת פסח שני עשה רבינו (יום מסכת ושבועות' מ"פ) ערב שמו: הלא האנשים שהיו טמאים שאלו: אנחנו טמאים לנפש אדם למה נגזר לבלתי הקריב את קרבן ה' במועדו, ואינו מובן, הלא בעצמם אמרו שהיו טמאים ויבצעו זה הם גרועים ומה לא שאלו למה נגזר הלא בעצמם אמרו שהיו טמאים? והתירו? או זהו לימוד לדורות שהם שיעו ויבצעו בנפש שנופלו כל מטרהם מכל מקום יבקש רחמים לפני הש"ת שירחם עליהם, וכל אברארה לא י' שח"י' אינו יתקן, מכל מקום ירחם' ה' עליו לחתור לו תחיתה להוציאנו מרשות, וזאת התחילא את הם, הגם שיהיו שהם טמאים מכל מקום בשר וחמים ופסח חמור נגזר מלהקריב בתוך בני ישראל והש"ת הורשע ופעלו ופועלו שנעשה בעבורם פסח שני ויעשו שם כמו שאר בני אדם, ולכן נפתח את שער חזק שנוכל להודיע שמה שכל האדם משתתק על פי הש"ת' בעצמו וינשען כל לדורות "סבינו" זה"ו יוכלו ויודעים להיות נושע את ישראל לו שחלוא דוקה, מכל מקום מאז ה' הש"ת באור דתו' להיות נושע בה' השעות ועומד. (הקדמה תמיד דוד)

וַיִּתֵּן אֶהָרֶץ עַל שְׁנֵי הַשְּׂעִירִים וְגִרְלָתוֹ גִּזְרָל אֶחָד לֵה' וְגִזְרָל אֶחָד לְעֶזְרָאֵל (פרשת אחרי י"ח) הַעֲנִין הוּא דִּהְנֵה מִצֵּית הַשְּׂעִיר הַיּוֹדֵעַ לַעֲשׂוֹת בְּרִיךְ הָאֵל, וְהַבְּנִיית גִּזְרָל אֶחָד לֵה'. וּמִצֵּית לֵה' תַּעֲשֶׂה הֵיא הַיִּפְיוֹק, הַשְּׁלִיךְ הַתַּאֲוֹת עוֹלָם הוּא לְבִרְכָּה, שְׁלֵא לְעִבּוֹר עַל רְצוֹנוֹ יִתְבָּרַךְ שֶׁמוֹ. וְשׂוֹרֻצוֹ הוּא שִׁיבְרָא יִהְיֶה קְדוּשָׁתוֹ אֵלּוּ, מִמְלַכְת כְּהֵנִים הַזֶּה קְדוּשׁ. בְּבִחִינַת גִּזְרָל אֶחָד לְעֶזְרָאֵל שֶׁלֹּא אֹתוֹת הַמִּדְבָּרָה, לְאִיְהִי מְגִיעַ לַחַי הַרָּע הַזֶּה שֶׁנִּשְׁנַע אִיְהִיבִים, נִשְׁמַעַבְר לְשׁוֹן. וְשִׁמְעַתִּי שֶׁל הַיְּהוּדִי קְדוּשׁ י"ח שֶׁפִּעַם אָתָּה נָתַן לְאֶחָד מִמִּקְרָבֵיכֶם שֶׁיְּהִי מִתּוֹלַעַת, הוּא קֶשֶׁת בְּעִינֵי הַתַּלְמִיד הַרָּא, הַשֵּׁם הַיְּהוּדִי הַק' שֶׁל י"ח קְדוּשָׁה שֶׁמוֹ רָצָה לְהַנְתּוֹת לוֹ בִּזְמַן שִׁיבְרָא מִסְעוֹרֵתוֹ, וְיִמְדוּעַ נָתַן לוֹ פְּרִי מִתּוֹלַעַת? וְהַרְגִּישׁ הַיְּהוּדִי הַק' בִּזְמַן וְאִמַּר לוֹ: תִּדַּע, כִּי כֻמוֹ שִׁנְבָרָה הַפְּרִי הַכֶּשֶׁרָה כְּדִי לְאִכּוֹל אֶשְׂתִּיבָה. וְכִיבָרָא הַפְּרִי הַמִּתּוֹלַעַת שֶׁלֹּא אוֹכֵל וְלֹדְגוֹר עֲצֻמוֹ וְלֹא יֵאכֵל אֹתוֹ, וְכִזְבָּה נִעֲשֶׂה רְצוֹן הַבּוֹרָא יִתְבָּרַךְ שֶׁמוֹ. (חֲמַדַּת דּוֹד)

רבינו הגה"ק רבי ברוך תאומים/פרענקל בעל ברוך טעם מלייפניק זי"ע נולד באסטראווצע בשנת תק"כ לאביו הגה"ק ר' יהושע יחזקאל פייבל הנקרא ר' פייוול תאומים אב"ד אוסטראווצא זי"ע בן הגה"ק ר' יוסף אוסטראווצא ור"ם פוזנא זי"ע בן הגה"ק ר' אריה לייב אב"ד קרעשוב זי"ע בן הגה"ק ר' יהושע פייבל אב"ד פרעמיסלא בעל פנים מסבירות זי"ע בן הגה"ק רק יונה אב"ד הוראדנא בעל קיקון דיונה זי"ע בן הגה"ק ר' ישיעיה מפראג זי"ע בן הגה"ק אהרן משה תאומים זי"ע מגזע רש"י הק' זי"ע

אחריהם כאחד האדם, ואז נוכחו לדעת איך שברוח קדשו של רבינו הילסם שרצה להתנכל אליהם.

סיפר הדברי חיים זי"ע שפעם אחת בא איש אחד לחותנו רבינו והתאונן לפניו שצריך התחזקות בענין תחיית המתים שנפטר לו ל"ע אחד מקרוביו ואינו יכול לחזק עצמו, ולקחו רבינו לבית התבשיל והיה שם עוף מונח במלחו, ואמר רבינו להעוף שיעמוד, ותיכף עמד על רגליו והתחיל לרוץ בבית. ועוד אמר בשם חותנו רבינו שזמנית מעות קדימה להדפיס ספר מקיימין מצות "ועתה כתבו לכם וגו'" כי הפוסקים כתבו שזיה"ג גם בתורה שבע"פ מורה זו.

ומרגלם צפי רבינו: שצבצב כל ישראל הוא בחינת מלך, ובזמן שישן אינו מלך! ולכן נהג למעט צבינה לשמור על קדושת המלכות שניתנה בצבת קודש.

לעת זקנתו חלה במחלת עינים וכבר בשנת תקע"ז כותב (בתשובתו בעט"ח חו"מ סי' י"ד) להגה"ק ר' משה סופר מפרעשבורג בעל חתם סופר זי"ע: גם הלא ידוע חולי בכאב עינים, ע"כ אפסיק באמצע הענין, ועוד חזון למועד אם יושעני ה' להשיב לאיחיו. אמנם עזרו ה' והוטב לו כמו שאנו רואים ממכתבו משנתת ק"פ לתלמידיו הגה"ק ר' פנחס ליב ראב"ד באובין יאן זי"ע הנכתב בכת"י ברור ומסודר. אולם בסוף ימיו תקפה עליו מחלתו וזכה עיניו מראות ר"ל, ומסופר כי אמר אז: שחז"ל אמרו (שבת פ"ג) אין התורה מתקיימת אלא במי שממיה עצמו עליה, ושמה הוא כי לפחות קיים מקלח כי סומא חשוב כמה (נדריים ס"ד) ומכון שחולשת העינים בא לו מחמת שגה כ"כ הרבה בתורה ושם לילות כימים, ולכן נכון לבו בטוח כי בניו ובניו יהיו תלמידיו חכמים. והתורה התקיים בזרעו.

ופ"א כי עכ"פ עיניו מתו על דברי תורה, כי לא חסתי עלי כל ימי, וחתנו הדברי חיים זי"ע אמר כי כשנעשה רבינו סגי נהור שמה ואמר כי לתורה אין כריך עוד לעיני, ולעוה"ז מוטב שלא לראותה. הסיבה לזה סיפר נכדו הגה"ק ר' שלמה מבאבוב זי"ע: כי בילדתו של רבינו כאשר שם לילות כימים בדיהמ"ד, והשמש חס על בריאותו, ולא רצה לתת לו נרות רק עד שעה עשר, ולקט לעצמו קסמים להדליקם כדי לאור לו, ועשן האש הזיק לעיניו ולא הביט ע"ז כלום, ומזה נחלשו עיניו הק'. והגר"י מאלטשטאט זי"ע סיפר: שרבינו אמר פעם שהאדם צריך לתת כל כח האיברים בתורה, ושהוא מסר לזה את עינו שכלה כל כח ראייתו בהם, והוסיף על זה: שזהו כוונת המשנה (אבות ה' כ"ה) וסיד ובלה בה, שיבלה איבריו בתורה.

נשתלק לגנזי מרומים ז' תמוז תקפ"ח.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו ה' גאון הגאונים, ולדיק קדוש עליון, הוא ה' דור כ"ד רב ואב"ד מאבותיו דור אחר דור, ה' חריף עצום מאד ועמקן גדול, מתמיד נפלא, בתחילה אב"ד וויסניא ואח"כ בלייפניק,

חיבר הרבה ספרים ומהם ספר ברוך טעם/ ברוך שאמר /מרגינתא דר"ב/ שו"ת עטרת חכמים /וע"ה/ חידושים והגהות על הש"ס וד' חלקי שו"ע ורמב"ם וכמעט על כל ספרי ראשונים וגם על הרבה מספרי גדולי אחרונים,

הוא ה' מופת הדור והדרו, וזכה רבינו לזן גדול הדור הגה"ק יהושע העשל תאומים אב"ד קאמארנא זי"ע ולחתן קדוש ישראל הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם בעל דברי חיים מאכנז זי"ע.

הרה"ק הדברי חיים זי"ע אמר על רבינו שהיה א קלאהרער בעל רוח הקודש,

פ"א כשנפרד הרה"ק הדברי חיים מאכנז זי"ע מחותנו רבינו כדי לנסוע הביתה, אמר לו רבינו שצנוסעו לא יעלה אף אחד על העגלה והזהירו מאוד

על זה, והנה בדרך ראו איש עם קבצים שהיה נראה כחולה מאוד, וביקש שיעלוהו, והדברי חיים זי"ע מרוב רחמיו אמר לבעל העגלה שיעלור, אך אשתו הרבנית של הדברי חיים זי"ע כעקה הרי אבא הזהירונו על זה, ולעקה לבעל הגלה שימשיך לנסוע מהר בכל האפשר, ואכן בהתחילם לנסוע ראו איך שהאיש משליך את הקבצים ורץ

ספרי רבינו

רבינו הרה"ק רבי אליהו סלימאן מני מגדולי רבני איראק וראב"ד חברון בעל שיח יצחק זי"ע אחי הגה"ק ר' יחזקאל מני זי"ע והגה"ק ר' מאיר זי"ע נולד תמוז תקע"ח בבגדד איראק לאביו הגה"ק ר' סלימאן זי"ע בן הגה"ק ר' יחזקאל זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי זי"ע בן הרה"ק ר' סלימאן זי"ע משפחת מני היתה מהמשפחות המיוחסות ביותר בבבל. לפי המסורת שבידי בני המשפחה, היו מתייחסים לבית המלך דוד ע"ה, וזה רמז בראשייתיות השם מני: מן נ'צר י'שי. או: מ'זרע נ'ין י'הודה

ואחר כן ליווה לבני ביתו את אשר יעשו לאחר קבורתו. מאותו יום ואילך התבדל בשיצה והתעמק בלימוד.

בסוף חודש סיון בעודו שוכב על ערש דווי קרא אליו את בנו בכורו ואמר לו: נולדתי בתמוז וכרית לי קבר בתמוז. ונסתלק לגנוי מרומים ביום חמישי בח' תמוז תרנ"ט ומנוחתו כבוד בבית החיים העתיק ראשית חכמה בחברון.

נשאר אחריו בנו הגה"ק ר' אברהם ברוך בעל ברוך אברהם זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה איש קדוש יחיד בדורו ארי במסתרים סיני ועוקר הרים, היה מסתגף רבות בצומות מרובים וקשים ובשינה על אבן כסימן על צערו על גלות השכינה.

התמדתו בתורה היה פלאי פלאים. הוא היה אומר: "כל מלכותי של התורה אינן שוות לדבר אחד מהתורה". לכן היה לימוד התורה צעירות אוות נפש ורוח, וכדבר שלל כל אדם יזכה לו. ומדי יום יום ללמוד, עד תום הקביעות, אהב תמיד לבלתי בטל התלמוד תורה. וכאשר באו אליו לפעמים גדולי העדה לטכס עצה, או לדקדק קשות לעשות דבר, והוא לומד בתורה, או אז נעק מנהמת לבו ואמר: התורה היא נשמת עם ישראל, וגדולה תורה שנותנת חיים לעושה אמרו רז"ל, ועתה האם לא רב לכם כי הגני מפנה רוב עשותי לעסקי כבוד, כי גם צעת למודי אדרש לבטל תורה? ושתמט מהם עד תום הקביעות, ואז נשא ונתן עמהם.

היה מחד מתלמידי המובהקים של הרה"ק ר' אברהם יוסף סומך הנקרא הרב עבדאללה סומך בעל זבחי דקדק זי"ע, לימים אף נישא לאחותו של רבו סומך בציווג שני להרבנית הגדולה מרת סמרה ע"ה. בציווג ראשון נשא להרבנית הגדולה מרת שרה ע"ה.

כבר בטל שנותיו עסוק בחכמת הגסתר, בשנת תרט"ז החליט לעלות ולהתחבר לשיטת המקובלים בית אל בירושלים, אולם קהילתו התנגדה. ללדו עמד חברו החדש מספסל הלמודים, הרה"ק ר' חכם יוסף חיים בעל בן איש חי מבגדאד זי"ע. אשר הסביר לקהילה כי על רבינו לעלות לארץ ישראל אם חפץ להתקדם בלימוד חכמת הגסתר. לאחר עלייתו, נהג רבי יוסף חיים להתכתב עם רבינו על מנהגי ארץ ישראל ומקובלי בית אל בעיר הקודש.

לאחר מסע דרך דמשק הגיע רבינו בירושלים. כשראה את העיר בשמחה קרע עליה את בגדו. עד מהרה התקבל בקרב מקובלי ישיבת בית אל ולמד אצל הרה"ק מאבולעפיה זי"ע.

אפס כי אור עיה"ק ירושלים תו"ב, לא התאים אל מזגו, ומאז אנשי ביתו. ויהי רוב ימי שבתו זה מוטל על ערש דווי. עד אשר חזקה עליו מלות הרופאים לעזוב את העיר ולנסוע בחברונה. מקום שמה יוטב מלך בריאותו. ובשנת תרי"ח הופיע בשערי חברון תו"ב. ובה אור למושב לו שארית ימי חלו. קורות ימיו, והשקלת הארוכה אשר אחת אל אחת את מעשה עבודתו ומפעליו הטהורים מן היום והלילה, היא אמנם שלשלת ישוב עיה"ק חברון תו"ב, קורות חכמתו ומוסרה, קורות ימי תור הזהב לאנשיה לענייה ליתומיה ואלמנותיה יחד. בעיר חברון, מלא כר נחבז ללחום מלחמת הקודש, להקריב את כוחותיו על מזבח אהבתה, ויקדיש לאנשיה, לקדמם בתורה ומוסר ברוח וגם. את מיטב הגיונותיו ורעיונותיו הטהורים אשר הרה והגה לבו לב נלהב להטיב מלך אחיו. ובמרחצת זה מלא מקום להתמכר רובו וכולו במעשה ועבודה זאת עבודה שמים, כמו לא נולד אלא להיות תלומדים עם חברו, כי לאיש נלהב כמוהו נדרש לו מקום כזה אשר בו יוכל לזרוע בדמעה ולקצור ברנה. ומקום זה במלכו השן, אשר חסרונות רבים נרגשו בו בתמונה בולטת מאלה, היה תובע צפה מלא איש כרבינו לעדור במלחמת יה, לישר הדוריה, ולתקן כל מעוות בה. שמה מלא לו חבר דבק מלא, את הרה"ק ר' משה פיריה זי"ע אשר שימש הרבה שנים בכתר הרבנות. בשנת תרכ"ד נתמנה לראש"ד חברון למילא מקומו של הרה"ק ר' משה פיריה זי"ע.

ביום הכפרים שנת תרנ"ט, אחרי אכחו מצית התפלה, קראני כמנהגו הטהור, ויברכנו ויאמר: "חזכו אחס לשנים רבות, לבתיבה וחתימה טובה. ואנכי מסופקני מאד אם ארצה עוד הפעם לבדך אחתם בצרכה חמה זאת, ביום קדוש זה. ומי יודע אם עוד אלוה אחתם ימים רבים בעמק הבכא זה. אכן בני וחיי רוחי, ביום זה לפני חלקיו קדוש אחפץ עליכם, כי תמיד תתענגו על רוב שלום להחיות חיי נלה, ותהיה יראתו תמיד על פניכם לשמור את התורה הקדושה, את מרגלית זאת אשר רק לה נולדתם". אך אנחנו כי חרדנו מאד לדבריו ביום קדוש כזה, והיינו כמשוגעים ממשמע אזנינו, קראנו ונאמר: "אל נא אבינו תעצב רוחך ורוחנו ביום טהור זה. קוה אל ה' כי הוא יחליף לך כה, ועוד תראינה עיניך בבנין בית הבחירה, בגלל ה' את עמך את ישראל". ויאמר: לו יהי כדברכם.

ספר שאלות ותשובות תנא רבי אליהו

אשר חשב לשאולו ללכת ולטענה
ומש נתן באמונה עם חכמי רבני דרוו
בעניני ארבעת חלקי השלחן ערוך
רבינו הגאון הגדול המפורסם בכל קוץ ארץ מופלא שכתב ודפי
הסידא קדישא פאר דרוו ודרדו
במחבריו אליהו סלימאן מני זצ"ל
מנחם רבני בנרדא
ואח"כ רבה של עתיק חברון ת"י

ימא לאור פנס ראשונה מתוך כתיביו הק'
בהספת חקונים תערוה והשלמות
ע"י מכון ליהנותא ספרים וכתב"ד
אורבית"שלים"
בעתיק ירושלים תובא"ב

רבינו הרה"ק רבי מרדכי טווערסקי בעל מאמר מרדכי הנקרא ר' מאטעלע מקאזמיר זי"ע נולד בשנת ת"ר לאביו הרה"ק ר' אברהם המגיד מטוריסק בעל מגן אברהם זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי המגיד מטשערנובל זי"ע בן הרה"ק ר' מנחם נחום ראש שושלת טשערנאבל בעל מאור עינים זי"ע. ולאמו הרבנית הצדיקות מרת ריקל ע"ה בת הרה"ק ר' יעקב אריה שפירא מקובלא זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי מנעשכין זי"ע

אשר יגיע ירוצו לקראתו ויחדרו מפניו, ואף אם יהיה ביער, ירוצו לקראתו עצי היער. ואכן במשך כל שנותיו התקבל בכל מקום בחדרת קודש.

דרכו של רבינו זי"ע הי' לעשות רשומה והתחייבויות על סכומי כסף מכל אלו שבאו אליו בבקשת יסודע ורחמים, ואכל הממשש בקודש היתה רשימה מדויקת מכל אלו שהתחייבו, וכל זמן שלא פרעו את חובותיהם לא הניחם להכנס עוד לקודש פניהם עד שפרעו חובו.

פ"א הגיע לשם אחד מאנ"ש שביקש להכנס אל רבינו, אך המשיב"ק מנעו מכך בגין חובותיו הקודמים, החל החסיד לבכות ולתחנון על נפשו שיתן לו הפעם רשות להכנס, מקול בכיותיו ותחנוניו נעשה רעש גדול, פתח רבינו את דלתות חדרו לבקר סיבת הרעש, בשמעו סיפור הדברים אמר להחסיד שיכנס לחדרו, אחר שילא החסיד מן הבית פנה רבינו להחסידים שהיו ואמר להם: מה חושב הוא חסיד זה האם לכספו אני זקוק אלא איזה התקשרות יש לי איתו בתורה ותפלה שלו. (גדלות מרדכי)

תחילת הגהותו היתה בעיר וולאדאווקעא, אבל מחמת גזירה הוכרח לעזוב את ארץ רוסיה וברח לגליציע והתיישב בעיר נאראל למשך זמן. וא"כ ישב ז' שנים בעיר לאמצראווע, ואחר השתדלות רבה ביטלו את הגזירה וחזר אז לפולין לשמחת אלפי החסידים שחפצו להיות במחילתו. מתחילה ישב אז בעיר פאקשיווילא ואח"כ קבע את מגוריו בקאזמיר שעל שמה נקרא "הרבי מקאזמיר".

בשנת תרס"ה עבר לעיר לובלין, ובתחילת מלחמת העולם א' התגורר משך זמן בעיר חמלניק ואח"כ בעיר חלם, ובשנת תרע"ז קבע את מגוריו בעיר קעליץ עד להסתלקותו ביום ח' תמוז שנת תרע"ז ביום חמישי טבל במקוה, ובשובו לביתו ביקש להביא לפניו דובדנים (קירשין) באומרו: שעדיין לא בירך ברכת שהחינו, כשהובאו הפירות לפניו בירך שהחינו וטעם מהם, ואחר כן ישב על כסאו אחוז שרעפים כעבור דקות ספורות נאנח, והשיב נשמתו הטהרה לבוראו ומנ"כ שם בעיר קעליץ.

רבינו לא נשאר אחריו זש"ק ר"ל. וסיפר שאביו הק וחנתו הק' אמרו לרבינו שיכולים לפעול עבורו זש"ק אבל בתנאי שיסכים לישון על מטה למשך שלש שעות, והשיב שאין באפשרותו לשלם מיהר כ"כ כד.

לאחר פטירתו נבנה על קברו אוהל, ואלפים נהרו שם להתפלל ולהושע בכל משאלות לבם.

בזוואתו שהשאיר אחריו גילה דעתו שראון קדשו שיבואו תמיד על קברו ללמוד משניות ולומר תהלים ולהדליק נרות של שמן.

רבינו הי' דייק מפורסם ובעל מופת גדול ונורא, חו"פ אספקלרי' המאירי, ונודע באמירת תורתיו ברגעיותו והגשמים ועל פי נטוריקון וגימטריקה.

וסיפר: פעם בעיו"כ בבוקר שנוהגים לחלק מיני מתיקות הנקרא "לקח" אמר לרמז כי: לקח נטוריקון "לעג קלם חרפה, בסימן הכתוב: תשימו חרפה לשכינינו לעג וקלם לסביבותינו. והמילוי של האותיות מתיבת "לקח" בגימטריה תק"ס, שהוא נטוריקון "משה קיבל תורה, ירמז לנו שכל החרפה והלעג והקלם שיש לנו משכנינו ומסביבותינו הוא הכל ע"י שאנו בני אברהם יצחק ויעקב. קבלנו את תורתנו הקד', ומשמרים את המצוות, וע"י זה הם מחרפים ומבזים אותנו ומלעיגים עלינו. בכל זאת ישראל מחזיקים בתורתנו הקד' ועיניהם תלויות ומזפים ומיחלים לתשועת ה', שירחם עלינו ושיאהל תיבת "לקח" בצירוף כזה "ל-לק-לקח" שהוא בגימטריה כמנין רחמים. וגם "לקח" במילוי יו"ד בגימטריה כמנין "מלך דובר שלום" ככתיב "אשמעה מה ידבר הא-ל כי ידבר שלום אל עמו ואל חסידיו. וכן יעזור הש"ת שיתן לנו רחמים גמורים וירחמינו וידבר שלום אל עמו ואל חסידיו ונזכה לגמר חתימה טובה בחוד כל ישראל אמן. (מאמר מרדכי)

רבינו הנהג כל ימיו בקדושה גדולה ובפרישות עצומה, ודורו הרה"ק ר' יצחק מסקווירא זי"ע התבטע עליו שגודל מדריגתו בעיני קדושה היה חידוש אף בימי תנאים ואמוראים.

סגף עצמו עד למאור וכל ימיו לא ישן על מיטה רק היה מתגמנם בעמידה אצל הקיר, והי' בעל תפלה נאה בבכיות נוראות.

פ"א היה אספיה של לדיקי פולין, והיה איזה דין ודברים בין הדייקים מה לעשות בענין מסיום וכשאמר רבינו את ח"ד, נענה הרה"ק מאוסטרווע זי"ע ואמר שאריכים לעשות כמו שאמר הרבי מקאזמיר כי הוא "פועל יסועות", ואז ענה הרה"ק ר' אברהם מרדכי מגור בעל אמרי אמת זי"ע שגם הוא שמע מאביו הרה"ק ר' יהודה לייב בעל שפת אמת מגור זי"ע שהרבי מקאזמיר הוא "פועל יסועות", ואכן הסכימו כל הדייקים לדברי רבינו.

איתא בספר מאמר מרדכי מאת בן אחות רבינו הרה"ק ר' ניסן לייב מקיעליץ זי"ע ז"ל והנה לזכיר ולספר כאן מתוקף פרשת גדולת וקדושת דודי ז"ל, תקצר היריעה מהכיל, וכבר נודע בשער בית רבים שהיה קדוש ונורא הפלא ופלא בכל תהלוכותיו בקודש, והרבה רבבות מישראל השכימו לפתחו מכל המפלגות וחדרו לקראתו ורבים השיב מעון, ודבריו היה כאשר ישאל איש בדבר אלקים, ומופתיו ונפלאותיו אשר עשה אין לשער ולספר, וכמה מעשים נוראים ונפלאים הראה כמו בימי הבעש"ט הק' זי"ע.

כשהגיעו לפרקו נשא הרבנית האדוקות מרת חנה ע"ה בת הרה"ק ר' אשר השני מסטאלין זי"ע בן הרה"ק ר' אהרן פערנלאווי בעל בית אהרן האדמו"ר הזקן מקארלין זי"ע בן הרה"ק ר' אשר מסטאלין זי"ע בן הרה"ק ר' אהרן הגדול ראש שושלת קארלין סטאלין זי"ע.

אחר נישואיו התגורר אצל חו"י בקארלין, שחיבצו מאוד והפליג מאוד בגדול קדושתו, לימים חזר לגור בכל אביו בטוריסק, בשנת תרמ"ה יאל עליו גזירה ממגלת רוסיה הרשעה, עד כי היה צריך לעזוב את בית אביו. בעת פרידתו מאביו בכה מאוד, ואמר לו אביו שאין לו ללדוג כי בכל מקום

קברו של רבינו זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

ט תמוז תשנ"ד

רבי יקותיאל יהודה בן צבי זי"ע מצאנו - קלויזנבורג זצוק"ל

הרב יקותיאל יהודה הלברשטאם אדמו"ר מצאנו קלויזנבורג בעל שפע חיים, נולד ברודניק לרבי צבי הלברשטאם שהיה אב בית דין העיר, בן הרה"ק ברוך מגארליץ בן הרה"ק חיים (בעל דברי חיים) זצוק"ל ראש שלשלת צאנו ולאמו חיה מינדל, נינה של הרב צבי אלימלך שפירא מדינוב (הבני יששכר).

את היסוד להקמת בית החולים, הסביר פעמים רבות תוך סיפור אישי מימות השואה הנוראה: "אני זוכר שירו הרשעים עלי ופגע בידי ונפצעתי ושתה ידי דם. מה עשיתי? למרות הפחד מהנאצים, נישאתי לעץ, קטפתי עלה והידקתי אותו בחוזקה על הפלע כדי שיעזור את הדם. אח"כ קטפתי ענף וקשרתי אותו מסביב לפלע כדי שהעלה יחזיק מעמד. השם עזר, תוך שלושה ימים הבראתי. אז קיבלתי על עצמי שאם ה' ייתן לי חיים ואצריא, ואלא מכאן מהרשעים הללו, אבנה בית חולים שיהיה מיוסד על כך שהרופאים והאחיות יאמינו שיש אלוקים בעולם, וידעו שכשניגשים לרפא חולה, עושים את המעוזה הגדולה ביותר בתורה".

כאשר דיבר בפני תלמידי הישיבה, הסביר להם את החשיבות להתנהג בדרך ארץ כלפי הוריהם ומוריהם. "זה המפתח לקניין התורה", אמר. בפתיחה אחרת אמר: "שאלתי ובקשתי אשר לא רק אתם תלמדו את הגמרא, אלא שהגמרא תלמד אתכם".

את זמיתו להינצל מהתופת, להקים ישיבה מפורסמת ולהעמיד דור חדש הממשיך בשרשרת הזבח של אבותיו הקדושים, חלה בדבר אחד ויחיד שזקף לזכותו: "שגם בזמנים הקשים ביותר שעברו עלי, לא באתי אף פעם בטרוניה כלפי שמיא, כל גל וגל שעבר עלי – קיבלתי בזהבה".

נסתלק בקרית לאנו בנתניה בליל שבת קודש פרשת חקת – ט' בתמוז תשנ"ד. וזאתו יגן עלינו

הרבי זצ"ל, נקרא בתוך אמוני עם סגולה על שם ספריו הקדושים "שפע חיים" ו"ת"ת דברי יציב"

בנינו וחנניו ממשיכי דרכו בקודש:

כ"ק אדמו"ר ר' צבי אלימלך שליט"א מאצאנו

כ"ק אדמו"ר ר' שמואל דוד שליט"א מאצאנו-קלויזנבורג

כ"ק אדמו"ר ר' שלמה גולדמאן זצ"ל מאצאנו-זוועהיל

הרה"צ ר' דוב ווייס שליט"א – אבדק"ק לאנו ירושלים

הרה"צ ר' אפרים פישל מוטענען שליט"א אבדק"ק לאנו קרית בעש"ט

הרה"צ ר' שאול יודא פריזאנט שליט"א אבדק"ק לאנו-זוועהיל

הרה"צ ר' אליעזר דוד שפירא שליט"א אבדק"ק לאנו בני ברק

כבר בעודו ילד רך, הצטיין הרבי זצ"ל במידות נעלות. בתקופת זקנתו סיפר כי "רגיל הייתי בטבע מגיל רך, שכאשר הבאתי אותי לתלמוד תורה שלשה פרוסות לחם, נתתי שתי פרוסות לחבר מבית עני שלא היה לו, והסתפקתי לעצמי בפרוסה אחת, ואם לא הבאתי אלא רק פרוסה אחת נתתי אותה כולה לחברי ולא אכלתי מאומה... כי איככה אהיה מסוגל לאכול כשחברי רעב ואין לו מה לאכול". הרבי ציין כי "מידה זו של רחמנות השרישו בי אצל ואמא מיום שנולדתי, כזה היה טבע התינוק בכל בית יהודי בימים ההם".

בתקופת מלחמת העולם השנייה עברו עליו שבעה מדורי גיהנם. הרבי זצ"ל שיכל את אשתו ואחד עשר ילדיו, והוא עצמו נשלח לעבודות כפיה ששרד אותן בקושי. כשנאלץ כילד האליה להתגבר על ייסורי איוב הללו, הסביר: "איבדתי את כל משפחתי, איבדתי את הכל – אבל את הקב"ה לא איבדתי".

בתקופת אימים זו התגלתה התנהגות המופתית באופן פלאי. בשיא היגון והארות לא חדל מללמוד, להתפלל ולקיים מצוות שציון אדם לחברו. על פי עדות שרידי הגטו, גם בתנאי המאור והמאור הקפיד הרבי להניח תפילין בכל יום, לארגן תפילה בציבור ולא לאפשר לקלגסים הנאצים לגלות את זקנו בתעור. בתחבולות שונות ומשונות האליה להתחמק מחיילי צבא. יחד עם זאת, לא הניח לאחר לעשות את מכסת העבודה המוטלת עליו. לימים העיד הרבי על עצמו בדברים שלמרות הרעב הנורא, מעולם לא הכניס מאלל לא כשר לפיו. (שיעור חומש רש"י כי תבא תשמ"ד).

התנהגותו האליה הגבירה את חמתם של הרשעים הארורים, שהאיקו לו מאוד והפליאו בו את שבתם. גם כשרמסו אותו ברגליהם, היה לוחש: "לדיק הוא השם כי פירו מרית", או: "תהא מתתי כפרתי", או "מתת אשר לא עבדת את השם אלוהיך בשמחה...". התנהגות זו הביאה את אט לשוני אף ביחסם של אנשי הקאפו אליו, עד שאלו לו מוניטין של איש קדוש.

באחת ההזדמנויות סיפר שבתקופה זו התהלך עם נעלי עץ לרגליו. יום אחד נזדמנה לו נעל מרופדת ועליה חתיכת עור. כשהרימה, התברר לו שזאת חתיכת קלף מפרשיות תפילין ועליה כתוב: "השמרו לכם פן יפתה לבבכם..." והוסיף: "ופרצתי ברכי... היטב חרה לי מביזיון הקודש, וגם נחרתי מן הרמז שרמזו בזה מן השמים..."

כשהגיעו חיילי ארצות הברית והודיעו על שחרורם ומתן אוכל עזורים, היה היחיד מבין קהל צפוף של עצמות ושלדי אדם מורעבים שביקש מחיילי השחרור אוכל כשר בשל היותם יהודים...

בכוחות נפש אדירים החל הרבי זצ"ל להקים מחדש את ההריוסות, הפיח רוח חדשה בנשיות השואה והקים רשת ישיבות ומוסדות תורה לבנים ולבנות בשם "שארית הפליטה" במחנות העקורים.

הרבי זצ"ל נישא בשנית, ונולדו לו שבעה ילדים נוספים. ואז החל בעשר אצבעותיו לייסד מחדש את חסידות לאנו המפורסמת, שנכחדה בשואה כמעט לחלוטין.

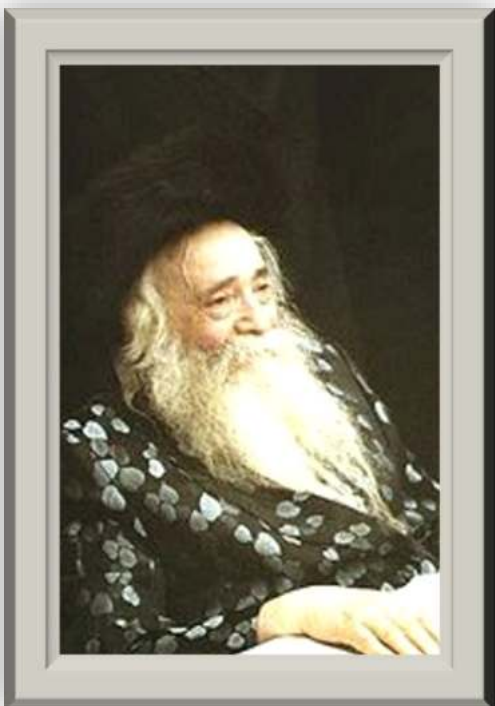
לאחר השואה הגיע הרבי בראשונה לארה"ב, שם יסד קהילות הקה"ק, הקים בתי מדרשים, ישיבות, כוללי אצרכים, ובתי חינוך לבנות. לאחר מכן, בשנת תש"ד, עלה לארץ ישראל. בארץ ישראל יסד את 'קרית לאנו' בנתניה, ואת 'קרית לאנו' ומוסדותיה בירושלים, תלמודי התורה וכוללי האצרכים בבני ברק, חיפה, ואת המרכז החסידי הגדול בעיר נפת.

כמו כן ייסד את בית החולים הדתי לניאולו, בית ספר לאחיות, ומוסדות ליחומים. עם פתיחת בית החולים, אמר לאנשי האות הרפואי: "בבואי להקים ולפתוח בית חולים חדש לאוכלוסיה הרחבה, שואף אני לא רק שיקפידו בו הקפדה מלאה על שמירת שבת וכשרות, ולא רק שיעסיקו בו רופאים מעולים ממדרגה ראשונה, אלא גם ובעיקר שכל העובדים פה יהיו בעלי לב יהודי חסד! שיאבהו את החולה! שמטרתם הכללית תהיה ריפוי החולה ולא ריפוי המחלה".

"כל גל וגל שעבר עלי – קיבלתי בזהבה"

מתורתו של רבינו זי"ע

זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר. מובא בספה"ק ג' עצות המסוגלים שלא ישכח תלמודו. לשנות ולחזור עליו מאה ואחד פעמים, לצייר שם הוי"ה ב"ה לנגד עיניו, ולהוציא דברי התורה מפיו בקול. וזהו מה שרמזה התורה"ק בפרשתנו. זא"ת, ראשי תיבות זכור אל תשכח, חקת התורה, היינו אם תרצה לזכור היטב דברי התורה, אז תזהר בג' דברים אלו, צו"ה – שהוא בגימט' מאה ואחד, ה' – שיעייר שמו הק' נגד עיניו, לאמר – שיאמר הדברים בפיו. (מפי א' ששמע התורה הנפלא הזאת ממנו בא' המחנות בגיא צלמות)

ט תמוז תרע"ו

רבי יחיאל העשיל ב"ר משולם זוסיא זי"ע מקרילאוויץ

רבינו הרה"ק רבי יחיאל העשיל מקרילאוויץ פודוליה זי"ע נולד בעיר זינקוב בשנת תר"ג לאביו הרה"ק ר' משולם זוסיא מזינקוב זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק מאיר מזינקוב זי"ע בן הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל בעל אוהב ישראל ראש שושלת אפטא זי"ע

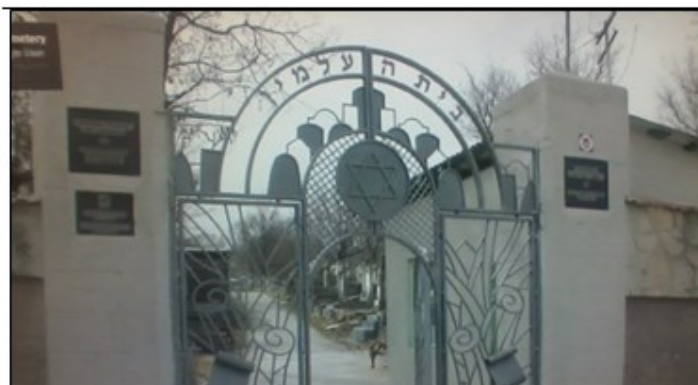
רבינו היה חתנו של הרה"ק ר' יהושע'לע רוקח מצעלזא זי"ע בן הרה"ק ר' שלום צעל שר שלום ראש שושלת צעלזא זי"ע בזו"ר, ובזו"ש היה חתנו של הרה"ק ר' יעקב כבי מפאריסוב זי"ע בן הרה"ק ר' יהושע אשר מזליחוב זי"ע בן הרה"ק ר' יעקב יצחק הודק' מפסיסחא זי"ע.

רבינו היה מפורסם לכל לקדוש וטהור ולצעל מופת, הי' לו בן יחיד וששה בנות, בנו הרה"ק ר' משולם זוסיא זי"ע נפטר בחייו אביו חתן הרה"ק ר' אליהו מזידיטשוב זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק בעריש מזידיטשוב זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק אייזיק מקאמארנא זי"ע, חתנו הרה"ק ר' משה טווערסקי זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי מראכמיסטריווקא זי"ע בן הרה"ק ר' יוחנן מראכמיסטריווקא זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי המגיד מטשערנובל זי"ע בן הרה"ק ר' נחום צעל מאור עינים ראש שושלת טשערנובל זי"ע, חתנו הרה"ק ר' כבי אריה ממאקאריב צרדיטשוב זי"ע בן הרה"ק ר' משה מרדכי ממאקאריב זי"ע נפטר בשנת תרל"ה, חתנו הרה"ק ר' יצחק יסעי'לע מטשחוב זי"ע בן הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם צעל דברי חיים ראש שושלת לאנז זי"ע, חתנו הרה"ק ר' מנשה מדובענק זי"ע, חתנו הרה"ק ר' אשר ישעי' אייכנשטיין מפראכניק בן הרה"ק ר' דוב בעריש מדולינא זי"ע.

נסתלק לגנזי מרומים ט' תמוז שנת תרע"ו בעת שזיקר את חסידיו בעיר קישינב וסם מנוחתו כבוד.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

השער והבית החיים בעיר קישינב ממונ"כ של רבינו זי"ע

רבינו הגה"ק רבי אליעזר ישראל מרדכי אפרים פישל סופר אב"ד אישא בעל זכרון סופרים הנקרא ר' פישל סופר הי"ד זי"ע נולד בשנת תרס"ג לאביו הגה"ק ר' אברהם יעקב הי"ד זי"ע בן הגה"ק ר' מרדכי אפרים פישל אב"ד שארוואר בעל זכרון אפרים זי"ע בן הגה"ק ר' אליעזר זוסמאן סופר אב"ד פאקש בעל עט סופר זי"ע בן הגה"ק ר' מרדכי אפרים שכונה רבי אפרים פישל סופר זי"ע בן הגה"ק ר' אלעזר זוסמאן מפרעשבורג זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת פראדל ע"ה הי"ד

וַיִּחַק חֲמָא וְחָלַב בֶּן הַבֶּקֶר אֲשֶׁר עָשָׂה וַיִּתֵּן לַפְּנִיָּהּ וְהָיָה עֹמֵד עֲלֵיהֶם מִתַּת הָעֵץ וַיֹּאכְלוּ. (פרשת וַיִּירָא ו"ח) וְהָיָה בְּגִמְרָא: וַיִּחַק חֲמָא וְחָלַב בֶּן הַבֶּקֶר וְאִילוּ לֹא הָיָה אֵייתִי לִקְמִינָהּ אִמֶּר אֲפִרִּים מִקְשָׁא לְמַעֲדוּ דְּרַב רִבִּי מֵאִיר מְשִׁמֵּיהּ דְּרַבִּי מֵאִיר אֲבִרְהָם אִילוּ חוּלִין בִּטְהָרָה הֵיךְ וְשִׁרָה אֲמַנְמוּ אוֹתוֹ הַיּוֹם פִּירְסָה נָדָה. (מסכת בבא מציעא פ"א א') אֲמַרְתִּי עַל דֶּרֶךְ צֻחוֹת: טַעְמָא שְׁנָקֻס אֲפִרְסָא אֲבִרְהָם קֵשָׁה בְּשֵׁם רַבִּי מֵאִיר, לְדִלְכָּאוּרָה קֵשָׁה לְרַבִּי מֵאִיר דְּחִישִׁי לְמַעֲיּוֹט הָאִין נָתַן לֵהּ לֵאכּוֹל בְּבִשְׂרָה מִקְשָׁה הַמְקוּס נֶבֶק קִשְׁחִי (מסכת חולין י"ב א') אֲמַנְסִי יֵשׁ לּוֹמֵר קִשְׁוִיתָ הַיּוֹסֵף דַּת, דְּהִיא יוֹכִיל לְבִדּוֹק, וּבְרִבּוּבָא אֲדִיתָא קֹמֵן כָּל עֵלְמָא מוֹדוּ, וְהוֹדָרָה קוֹשִׁית הַגְּמָרָא יִדְלַמָּא בְּמִקּוּס בְּנִיבֵן אֲפִרְסָא שְׁחִיטִין, אֲמַנְסִי יֵשׁ לּוֹמֵר דְּהַמְלִיב' מִפְּרָשׁ: אֲשֶׁא עָשָׂה, שְׂבָרָא בֶן הַבֶּקֶר עַל יַד סֹפֵר צִירָהּ [וַיִּשׁ לְחַחֲלֵל שֶׁבֶן הַבֶּקֶר רִץ מִלְּפָנֶיךָ וְאֲבִרְהָם וְאֲבִרְהָם אַחֲרָי עָלֶיךָ סֹפֵר צִירָהּ, שְׂעִד' "וַיִּמְחַר מִצִּירָה אֶת"ר שְׂעִשְׁטָהּ אוֹתוֹ עַל יַד סֹפֵר צִירָהּ. נִוָּהָ שְׂרָצָה לְתֵרֵךְ בּוֹזָא הָאִיכָל הַמְלָאכִים בְּבָח", וְאִמְרוּ שְׂחִיָּה בְּבִשְׂרָה שְׁנִבְרָא עָלֶיךָ סֹפֵר צִירָהּ שֶׁאֵין לוֹ דִּין בִּשְׂרָה, וְז"ש "שִׁלְקָה חֲמָא וְחָלַב בֶּן הַבֶּקֶר אֲשֶׁר עָשָׂה", ר"ל עֲשֵׂה שְׂעִשְׁטָה עָלֶיךָ סֹפֵר צִירָהּ יִהְיֶה יוֹכִילִים לֵאכּוֹל עַל חֵלֶב. (מלבי"ם)] וְהוּא אֵל צִירִךְ שְׁחִיטָה, כִּמּוּ בִּבְנֵן לְקַפְּקוּהָ (מסכת חולין י"ד א') וּשְׁפִיר נָתַן תֵּלֶם בְּשֵׁם אֲמַנְסִי כֵן לִפִּי הוּא יִקְשֶׁה לָן לְהִפּוֹד, דְּתַנְיִן: לִקְשׁוֹת שְׁנִמְנָצָא בְּצֵד הָעִישָׂה וּבְצֵק בִּידוֹ רַבִּי מֵאִיר מִטְהָר וְחֻכְמִים מְטַמְּאִין מְנַפֵּי שִׁדְרֹכוֹ שֶׁנִּינּוּק לִטְפָּא הָיוּנֵן בֶּן מֵאִי טַעְמִיָּה דְּרַבִּי מֵאִיר, קִסְבֵּר רֹב תְּנוּקוֹת מְטַמְּאִין וְיַמְעִיטוּ אוֹן מְטַמְּאִין וְיַעֲשֶׂה בְּחֻזְקַת הַטְּהוּרָה עוֹמֶדֶת (מסכת ירושלמי פ' א') וְסוֹמֵךְ מַעֲיּוֹטָא דַּאֲיִין מְטַחֲוֹת לְחֻזְקַת טְהוּרָה דַּעֲשִׂיהּ. וְאִם כֵּן הִגְהֵם שְׂאִבְרֵהֶם אֲבִינִי ע"ה אוֹכֵל חוּלִין בִּטְהָרָה הֵיךְ, לֵמַח לֵאמֹר נָתַן תֵּלֶם לָהֶם, אֲדַרְבָּא כֹּאן הִיךְ הַבִּיחֹף דְּמַדְשׁוֹ סוֹמֵךְ מַעֲיּוֹטָא לְחֻזְקָא אֵין חֲשֵׁשׁ, אָךְ הוּא תֵּינֵחַ הִכָּא דְּהוּא סְפִיקָא, אֲמַנְסִי כֹּאן מִפְּרִיסָה נָדָה בּוֹדָאִי וּשְׁפִיר עֵבִיד שְׂבָרָא לֵתֵן לָהֶם, וְעַל כֵּן נָקֻס מְשׁוֹר רַבִּי מֵאִיר, בְּדַשְׁחִיתָה לֵאמֹר אֲפִרְסָה סוֹמֵךְ מַעֲיּוֹטָא לְחֻזְקָה, אֲמַנְסִי בְּעִישָׂה הוּא לְהִפּוֹד מִטְּעֵמֶס סוֹמֵךְ מַעֲיּוֹטָא לְחֻזְקָה הִיךְ יוֹכִיל לִיתֵן הֶגֶם

רבינו הרה"ק רבי שלמה אריה לייב ווינשלבוימ מטיטשין בעל הכנת לב לתפלה זי"ע נולד ביום ד' ראש חודש מרחשון בשנת תר"ט לאביו הרה"ק ר' זאב וואלף מרישא זי"ע גבאי של קופת רבי מאיר בעל הנס, שהיה בן אחיו מהרה"ק ר' שלמה יהודה לייב מלענטשנע זי"ע. ולאמו הרבנית הצדקנית מרת מירל ע"ה

רבינו היה תלמיד מהרה"ק ר' חיים אורי גליקליך דומ"ץ ריישא זי"ע נבן הרה"ק ר' יוזפא מנאנאש זי"ע, ואמר כשהוא רואה את רבו בחלום לילה מוחזק להתבשר בזהו יום בשורה טובה.

שימש כמעט כל לדיקי דורו ובפרט את הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם בעל דברי חיים ראש שושלת כאנז זי"ע

היה אב"ד בעיר טיטשין ואמר שלכך קבע דירתו שם: מפני ששמה דר ומנוחתו כבוד של הגה"ק ר' יעקב ב"ר ברוך אב"ד ור"ם טיטשין בעל ברכת יעקב זי"ע ושם מנוחתו כבוד של האביו ואמו של הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק בעל נועם אלימלך זי"ע והיה אומר שהרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע היה דר שם איזה זמן, והבית שרבינו דר בו היה אומר שמקובל בידו ששם התפלל הרבי ר' אלימלך זי"ע

כשתי שנים לפני פטירתו חלה את רגלו במכה אנושה ומסוכנה אשר פקודת הרופים הייתה חזקה לנוח על משכבו ותהיה רגלו חבושה בתחבושת, ובגיע זמן תפלה בערה כמו אש בקרבו וכארי התגבר וקם ממטתו והתפלל בתלהבות נוראה עד שכל עצמותיו תאמרנה ודקק ורקע ברגליו כאלו לא חלה ולא הרגיש שם מחלה.

בערב שבת קודש פרשת בלק בשנת תרפ"ז חלה ונפל למשכב ומירוק גופו מאיכלה ושתיה משום סמי רפואה זלזל יין קידוש והבדלה, וביום א' פרשת פנחס יו"ד תמוז התפלל בטלית ותפילין ותפלתו הייתה צעמידה על רגליו במסירת נפש ממש, והסתלק לגנוי מרומים בלילות בלילות ביום ומנוחתו כבוד שם בעיר טיטשין.

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' אברהם זי"ע וחתנו הרה"ק ר' אברהם זאב מאנד מטיטשין זי"ע שהבוא לבית הדפוס ספרו רבינו ספר הכנת לב לחפלה

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

בליל הוואך נאכט היה אביו אחוז בשערפיו ומסתפק לאיזה שם יקרא לילד עד שגרם בשניה, ובא אליו בחלום הרה"ק ר' שלמה לייב מלענטשנע זי"ע ואמר שיקרא את בנו על שמו הגדול, ואכן נקרא רבינו על שמו בישראל שלמה אריה לייב. (מקור הברכה)

רבינו היה איש לדיק תמים קדוש וטהור גדול בחורה בנגלה ובנסתר שם לילות כימים ולמודו היה בשעות לזופות ודוקא בעמידה. ואמר בשם הרה"ק ר' יעקב יצחק הורוויץ בעל החוזה מלוצקין זי"ע: שמי שאינו לומד שעה שעות בליווי גמול ופירוש חוספות אי אפשר לטעום טעם יראת שמים. (בכרת שלמה)

היה אהוב ישראל אמתי, ולרות ישראל שיבדו את לבבו ודכאו את ריחו, וכשסיפר לו איזה איש לכתו היה מרגיש כמחט בשר החי, וכמה פעמים בשמעו הסיפור הרע, היה זועק אוי ווי כאילו נדקר במדקרות חרב והיה רגיל לזעוק תמיד בתפלתו בני ישראל אני כפרתי ובכל עת ובכל זמן ולפעמים כן גם ליחיד ששדך שיחו ושבדון לבו והפאיר בו להתפלל בעדו ולהשיעו בתפלתו אע"פ: אין כוחי חלה בפה להתפלל בעדך ואני כפרתי או כפרתי בך וכו'.

עבדתו היה נפלאה במסירת נפש ממש, והנניע לכת לא אכל לא שבע ולא ישן ולא פנה על כל מחמדי סגולה לא בחר בבית לא בהון ולא בנחלה, קיים בנפשו הטהרה מאמר: כך היא דרכה של תורה, לא נענה מעולם הזה אפילו באצבע קטנה, קדוש ה' מכבוד העבודה זו תפלה, וכמה פעמים בהתפללו לפני העמוד שדך שיחו לפני ה' בלשון אשכנז המדובר בינו בזה"ל: רבש"ע אני יכול לראות עוד בלעזרן של ישראל, ולמד זכות על ישראל באופנים שונים ואמר: רבש"ע אם מתפללים תשעה ישראל ויחסר אחד להשלים מנין עשרה לא יוכלו כל העכו"ם שבעולם יחד להשלים המנין ואם ובה ישראל מאן דהו משלים המנין לומר כל דבר שצדקה א"כ נראה מזה רוממות מעלת ישראל והיבדו לפניך רבש"ע ונראה כך להשיעו, ואם פיסקו לי עונש גיהנום עבור שיחתי? הלא אמר רבינו הרה"ק מלאנז זי"ע: פארברענט זאל מען ווערען אין גיהנום פאר גאט'ס וועגען.

ספרי רבינו

היה רגיל לומר בשם רבינו הבעש"ט הק' זי"ע: ששמע פעם אחת מוכיח שהוכיח לרבים והזכיר עיונם, והקפיד עליו רבינו הבעש"ט ויאמר לו: וכי ידעת כמה חשוב ומקובל בשמים הקדושה שאומרים היושבי קרנות בשוק בעיר לבוב, כשמגיע זמן תפלת מנחה, ואינם פנויים לילך לבית הכנסת ומתפללים בשוק ואומרים קדושה בשוק לפני בית הכנסת.

כידעו היה רבינו נזהר מאוד שלא לדבר לשון הרע על אדם ממשאל ופעם אחת עמד איש אחד לפניו ושדך לפניו שברון לבו ובחור אחד השיחיים נזק מפיו איזה אבק לשה"ר על חכם אחד, ונבהל רבינו משמוע ואמר לו: דברת לשון

הרע וקלקלת שלא תפעול עתה יאועה. (בכרת שלמה)

פעם אחת שלאחר הסתלקות של הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם בעל דברי חיים מלאנז זי"ע אשר בו התאחדו כל השלשה דברים שהעולם עמוד, תורה ועבודה וגמילות חסדים, חלקו בניו ותלמידיו הקדושים ביניהם שלל מדותיו של רבם, מהם אחוז בחורה ומהם בגמילות חסדים ורמז רבינו על עצמו שהוא אחז בעבדה זו תפלה, וכמעט כל באו לעולם הזה רק לתכלית זו לחקן עולם.

אלפי ישראל הלכו לאורו, ופעם אמר שגאוו מאד ענין הרבנות ליטול פתקאות ופדיוני כסף, אך ירא אנכי לדחות רבים מבני ישראל שבאים עלי במר נפשם אולי יושעו בתפלתו.

פעם אמר רבינו בדרך הלצה בשם צדיק אחד שאמר שמקצת אנשים אוהבים את גופם גם לאחר מיתה שנוסעים לארץ ישראל כדי שיעמדו בתחית המתים.

ופעם אמר אודות ספר שער רוח"ק לרבינו חיים וויטאל זי"ע, ואמר שלא עסק הרבה בספר זה שלא עלה על דעתו לעשות מעשים לזכות על ידיהם לרוח הקודש כי האדם אסור לו להיות לו שום רצון רק לעשות רצון השי"ת.

פעם אחת אמר בדרך מליצה: שאיש אחד שלא ידע בלשון הקודש אמר בתהלים ס"ח מְלָכִי צָבָאוֹת (יִדְדֹן? יִדְדֹן) יוֹדִין יוֹדִין כלומר שהיהודים המה כמלאכי צבאות.

יא תמוז תש"ג

רבי שלמה חיים ב"ר יעקב הי"ד זי"ע בעל מקדש שלמה מבאלחוב

רבינו הרה"ק רבי שלמה חיים פערלאו בעל מקדש שלמה מבאלחוב הי"ד זי"ע נולד בנובומינסק בשנת תר"מ לאביו הרה"ק רבי יעקב מנובומינסק בעל שופרא דיעקב זי"ע בן הרה"ק ר' שמעון שפירא אב"ד זאוויחוואסט הנקרא רבי שמעון הצדיק זי"ע בן הרה"ק ר' פנחס מאוסטילא זי"ע בן הרה"ק ר' יוסף זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי ראש שושלת נעשכין בעל רשפי אש זי"ע הנקרא דער אלטער רבי פון נעשכין, בן הרה"ק רבי דוב בער מטולטשין סופר וועד אהב ארצות זי"ע מצאצאי הגה"ק רבי נתן נטע שפירא בעל מגלה עמוקות זי"ע ומהגה"ק רבי ישעיה מקראקא זי"ע ומהגה"ק השר רבי דון יצחק אברבנאל ממגורשי ספרד זי"ע בן השר הגה"ק רבי יהודה זי"ע ולמעלה בקודש מגדולי חכמי ישראל נצר למשפחת מלכות בית דוד מלך ישראל חי' וקיים ע"ה. ולאמו הרבנית הצדיקת מרת חוה חיה פערל ע"ה בת הרה"ק ר' אריה יהודה לייבוש ליבערזאהן מפראסקורוב זי"ע נכד הרה"ק רבי אליעזר ליבר אשכנזי המגיד הקדוש מבארדיטשוב זי"ע תלמיד ממון רבינו הבעש"ט זי"ע בן הגה"ק הגביר ר' אברהם אשכנזי מבוסטריך זי"ע בן הרה"ק ר' שמואל זי"ע בן הרה"ק רבי שמואל זי"ע בן הגה"ק המקובל הגדול ואיש אלקים רבי שמשון מאוסטרפאלי זי"ע בן הגה"ק פסח מקאריץ זי"ע, שהיה חתן הגה"ק ר' שמשון מקרעמניץ זי"ע אחיו של הגה"ק רבינו יהודה ליוואה בעל מהר"ל מפראג זי"ע. ונכון לציין ששם משפחתו היה שפירא, אך אביו אימץ לעצמו השם פערלאו, מפני שהיותו עוד ילד קטן נתייתם מאביו שנפטר בדמי ימיו, ונתגדל על ברכי זקינו אבי אמו הרה"ק ר' שלמה חיים פערלאו מקוידנוב זי"ע בן הרה"ק ר' אהרן מלעכאוויטש זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי יפה ראש שושלת לעכאוויטש בעל אור ישרים זי"ע בן הרה"ק ר' נח יפה מליטא פרנס בעיר נעשוויז זי"ע

והטעם היקדים הקטירו פנים מקס משמיע. (ישעיה נ"ט ב') אכן על ידי מה שאדם מתפלל מקירות לבו ככוונה שלימה לה' על ידי זה הוא זוכהאשר הקול התפלה היוצאת מקירות לבו קורע כל המסכים המבדילים. וזה פירוש הכתוב: קול נתנו שחקים, היינו אס ישראל נתנים קולם לשמים בתפילה, המה גורמים, אף חלליך, היינו המחיות המסכים המבדילים שנתהו על ידי פנימי בני אדם, יתהלכו. (מקדש שלמה)

כשהגיע לפרקו נשא בת דודו אחי אביו הרה"ק ר' יהושע העשל פאלווא זי"ע שהיה אב"ד ואדמו"ר צבוליוחוב.

עם יציאת השבת קודש פרשת כי תשא כ"ד אדר א' שנת תרס"ב נסתלק אביו. ואחרי הסתלקות של חמיו נתמנה רבינו על מקומו צבוליוחוב ונתפרסם בין כל האדוקים שהחשיבוהו מאל.

עלה על המוקד על קידוש ה' ביום י"א תמוז תש"ג, ובמסירות נפש קברו באמירת קדיש בקבר מיוחד ליד קבר האחים הי"ד.

ארץ אל יכסה דמם ואל יהיה מקום לזעקתם עדי עד יסקיף ה' ויראה צלמת עמו ויגאלנו ברחמי שנית לעיני כל חי בציאת גואל צדק ב"א

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' יעקב יהושע העשיל זי"ע, וחותנו הרה"ק ר' אלימלך שפירא הי"ד זי"ע בן הרה"ק ר' קלומוס קלמיש מפיאסלנה בעל חובות התלמידים הי"ד זי"ע, וחותנו הרה"ק ר' דוד משה שפירא מגווארזין סדיגורא ניו יארק זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק מרדכי זי"ע

הדפים, סדר תפלות לכל השנה. הכולל הרבה דברים ובתוכם נוסח הוידי שנהג זקנו הרה"ק רבי אהרן הגדול מקארלין זי"ע"א לומר לפני תפלת כל נדרי, גם הוסיף לאור תהלים עם פירוש מקדש שלמה. הכולל ביאורי הפסוקים על דעת האר"י"ל ותלמידיו הבעש"ט זי"ע לקשרם עם התורה שכתב, ועוד חלקים.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

סיפר שמידיו שנה צננה היה אביו הרה"ק ר' יעקב נוסע ממקום מושבו לפולין, כדי להשתטח על קבר אביו זאוויחוואסט, והיה עובר דרך הילוכו צנעשכין, לשיר את פני דודו הרה"ק ר' יצחק מנעשכין זי"ע בן הרה"ק רבי מרדכי ראש שושלת נעשכין בעל רשפי אש זי"ע, פעם אחת כשהזכיר עלמו לפניו, שכבר עזבו כמה שנים אחר נישואיו ועדיין לא זכה לבן זכר, רק בת אחת, ענה לו דודו: לך לך מלאך, שם אי אחת זוכה לבנים. לך לפולין ותזכה לבנים. ביום מניעות רבות היו בעזרכיו לשנות את מקומו תיכף, ורק בשנת תל"ג התיישב צעיירה נאווא הסמוכה לווארשא, ושם זכה שגולדו לו שלשה חרזים, הבכור הרה"ק ר' אלטער ישראל שמעון מנאוואמינסק בעל תפארת אש זי"ע הרה"ק ר' יהודה אריה מנאוואמינסק וויליאמסבורג בעל לב אריה

זי"ע, ובנו השלישי רבינו זי"ע

צחורה גאון עולם בתורה ועבודה. וכבר מאעירותו נודע כעליו גדול והתכתב עם גדולי ישראל שהאירוהו בתוארים מופלגים, בגיל ט"ז חיבר ספר תוספות חיים על מסכתות קטנות וקיבל עליו הסכמות מכמה גדולי ישראל, אך אביו לא הסכים שידפוס את הספר ונשאר בכתובים, וקיבל סמיכה להוראה מגדולי הדור ברוסיה וגאליציה. עבודת התפלה שלו הייתה בנוסח קארלין סטאלין וקוידנוב, ונתפרסם מאד בעשיית הצדקה והחסד, בשולחנות שערך בשבתות וימים טובים השמיע מאמרים ארוכים בתורה וחסידות, וגם ניהל ישיבה של קרוב לששים בחורים שלמדו בעיון.

ונכון לציין שרבינו מביא בספרו הרבה אמרות יקרות מאביו צעני תפלה, ובמקום אחד מביא הוא מה שפירש אביו על הפסוק: קול נתנו שחקים אף תהליך יתהלכו. (תהלים ע"ז י"ח) דהנה בלש ח"ו האדם פוגם במעשיו על ידי זה נהווה מסכים המבדילים בינו לבין אביו שהשמים, כמו שנאמר: פי אש ונתייחס היו מַבְדִּילִים בֵּינָם לְבֵין אֱלֹהִים

מתורתו של רבינו

ויקנאו למשה במחנה לאהרן קדוש ה'. (תהלים ק"ו ט"ז) כי היה קנאת איש מרעהו למה יהיה משה מלך על ישראל כמו ויהי נישואיו מלך, ולמה יהיה אהרן קדוש ה' לבדו שאמר: פי כל העדה פלם קדשים ובתוכם ה' (פרשת קרח ט"ז ב') וזה רמז: ויקנאו למשה במחנה, בעבור המחנה שכולם יקיפו אותו כמלך, לאהרן קנאו למה הוא לבדו יהיה קדוש לה'. (שערי חיים)

מתורתו של רבינו בדרך צחות

פי אין מלה בלשוני ה' ידעת כלל. (תהלים קל"ט ד') יבואר על דרך אמרנו בפסוק: הולך תמים ופעל צדק ודבר אמת בלבבו. לא רגל על לשנו לא עשה לרעהו רעה וחרפה לא נשא על קרבו. (תהלים ט"ו ג' - ד') רצה לומר באמת שהיה מדבר דברי אמת התורה והתפלה היה גם בלבבו ובין מפיו ולשונו שוין לא רגל על לשונו כאותם שמהגים ומצפצפים ולבם בל עמם רק בהרגל הפה לדבר ומדבר מעצמו. בדרך הלצה, וכמו שאמר בדרך הלצה: כי כל פה לך יודה, שהפה מעצמו הוא מודה גם אם לב האדם חושב מחשבות זרות, אמנם לא כן עם האיש הצדיק שאין דיבורו מחמת הרגל רק בלב ולב ידבר, וזה בלבבו לא מצד רגל התפלה על לשונו כי הקב"ה בוחן לבות ויראה ללבב, וזה אמר: כי אין מלה, שאין דיבורי במלת התפלה, בלשוני, מסיבת לשונו כאחד שרגל על לשונו ומעצמו ידבר, אין הדבר כן כי, הן' ידעת כלל, המחשבה שבלב. (אמרות טהורות)

רבינו המקובל נורא הרה"ק רבי צבי הירש אייכנשטיין בעל עטרת צבי שר בית הזוהר מזידיטשוב זי"ע נולד בעיר סאמבור בשנת תקכ"ג לאביו הרה"ק ר' יצחק אייזיק מסאפרין ראש שושלת זידיטשוב-קאמארנא זי"ע ולאמו הרבנית הצ' הינדא ע"ה

נהרו לרבינו אלפי ישראל מכל תפוצות ישראל והי' גאון מובהק ועמוס בנגלות התורה וגמר בכל שנה ז' פעמים כל ש"ס דהיינו ז' דפים ז' פעמים בכל יום ויום וד' חלקי שו"ע, ובנסתר היה לו עשר ידות, ובכל לילה נהג לשכר הקרח שעל המים ועמד במים הקרים ועסק בתהלים וזוהר הק', וכתב בספרו הק' סור מרע ועשה טוב כי לטבול במים קרים הוא תיקון גדול לנפש, כי מ"מ קרי"ם עולה כמספר מ"ת, רומז כי על ידי טבילה במים קרים מתכפרים העוונות כמו על ידי מיתה.

חיבר ספרים רבים יקרים ונכבדים, עטרת צבי – על הזוהר/פרי קודש היסודיים/בית אלקיים/סור מרע ועשה טוב, הקדמה לספר עץ החיים מהרה"ק חיים וויטאל זי"ע/בית ישראל/צבי ללדיק, ושמעו הולך מסוף העולם עד סופו, והוא הי' כאלה המיוחד בדורו,

והרבה לדיקים אשר הם עלמם היו אדמו"רים ורביים מפורסמים הסתופפו אללו, וביניהם הרה"ק ר' חיים האלצערשטאם בעל דברי חיים מלאנו זי"ע והיה קוראו "דער רבי" או דער רבי הירש, כי קיבלו לרבו מובהק בשנת תקפ"ז אחרי פטירת רבו הרה"ק ר' נפתלי צבי בעל זרע קודש מראש פיז זי"ע, והרה"ק ר' אייזיק'ל מקאמארנא זי"ע, הרה"ק ר' שלום מקאמינקא זי"ע, הרה"ק המקובל ר' מרדכי לעטנר בעל מאמר מרדכי מדראהביטש זי"ע, הרה"ק ר' דוד זלצטיס מאלחוב זי"ע, ובראשם אחיו הק' הרה"ק ר' משה מסאמבור זי"ע הרה"ק יסכר בעריש מזידיטשוב זי"ע הרה"ק ר' סענדל'ל מקאמארנא בעל זכרון דברים זי"ע הרה"ק ר' ליפא מסאמבור זי"ע.

תבנית ונוסח מצבתו של רבינו זי"ע

רבינו היה מקובל אלפי תלמיד מובהק על ידי השפעת אחיו הגדול הרה"ק ר' משה מסאמבור זי"ע מהרה"ק ר' יעקב יצחק הורוויץ בעל החוזה מלובלין זי"ע.

וסיפר, שבשנה האחרונה לימי חייו של רבו הרה"ק מלובלין בחודש מרחשון, כשכבר היה חולה ולא יכול להלך בעצמו, הוליכו רבינו בידו מן בית המדרש לחדרו במזלזל שבת קודש אחר הבדלה, היה אז זמן קידוש לבנה, אבל השמים היו מכוסים בעבים ויחד גשם שוטף ולא נראתה הלבנה, אמר החוזה זי"ע: עתה מהראוי היה שיתן לנו ר' הירשלי לבנה יפה לקדשה! כששמע זאת רבינו החזיר אותו מיד אל הבית המדרש והעמידו אלל החלון הראשון שבה לידו ואמר לרבו: הרי לכם לבנה טובה לקדשה! וכרגע נראה הלבנה מבין העבים, והחוזה מלובלין קדש אותה אלל החלון, ובהפלא שבדבר היה לא רק זיה שיארה הלבנה מבין העבים תוך כדי דבורו, כי אם במה שגראתה הלבנה דרך החלון ההוא, שלא היה מחוץ כלל כנגד הלבנה לפי מנהג בעת ההיא! אחר קידוש לבנה אמר הרבי מלובלין לחסידיו: אתם בודאי חושבים שהפך ר' הירשלי את כתלי בית המדרש והעמיד את החלון נגד הלבנה? לא כן! הוא הפך את מערכת השמים והעמיד את הלבנה נגד החלון, כדי שלא להטריח אותנו בחולשת כחנו להעמיד אותנו אלל חלון רחוק.(עשר קדושות – מערכת צ' אות ל"ב)

כמו כן נסע ללדיקי דורו וביניהם הרה"ק הרבי ר' ברוכ'ל ממעזיבו זי"ע, הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק בעל נועם אלימלך זי"ע, הרה"ק ר' ישראל האפשטיין המגיד מקאזניץ בעל עבודת ישראל זי"ע, הרה"ק ר' משה לייב ערבליך מסאסוב זי"ע, הרה"ק ר' וועלוועלע מזאכריץ זי"ע, הרה"ק ר' מנחם מענדל מרימנוב זי"ע, הרה"ק ר' משה טייטלבוים בעל ישמח משה מאוהעל זי"ע.

פעם אחת התחבא רבינו בערב שבת קודש בחדרו של הרה"ק הרבי ר' ברוכ'ל ממעזיבו זי"ע, כדי לשמוע כיצד אומר שיר השירים, שכידוע אמרה בתלהבות אש קודש, וכמעט שפרחה נשמתו מרבינו מגודל הדבקות שהרגיש שם, ואחר שהרגיש שם אור גדול כזה, חשב להתדבק אליו בכל נימי נפשו כתלמיד בפני רבו, ושאל על זה את פי רבו הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע והשיב לו רבו הק': כי אם יעשה כן, יאבד מתחלה כל המדרגות שקיבל ממנו, ומי יודע אם יוכל להשיג הדרג הנעלה והגבוהה של הר"ר ברוכ'ל זי"ע, לכן נמנע ולא קיבלו כרבו, אלא נסע אליו מפעם לפעם ליהנות מאורו הבהיר.

ששאל להרה"ק ר' אברהם חיים מזלאטשוב בעל אורח לחיים זי"ע למה נוהג ליתן סגולות לבאים להיושע אצלו, והשיב לו דהרי תפילה עושה מחצה, לכן נותן סגולה עבור החצי השני, אמר לו הרה"ק מזידיטשוב, אנו מתפללים יותר מהמתבקש עד שאנו נענים על הכל ואין אנו צריכים לסגולות, וזהו "והמלאכה" הרומז לתפילה כאמרם ז"ל "עבודה שבלב זו תפילה" "היתה דים" פעלה את פעולתה משום שהתפללו "והותר" יותר מהמתבקש. (דברי ישראל)

סגולה לשכחה

סגולה נפלאה מנוסה ובדוק לשכחה: שיראה מכל מה שלומד שיכניס בו איזה מדה טובה ממה שלמד יעשה ויראה שיכניס בקרבו כמים וכשמן בעצמותיו, ואז יעשה חלק מחלקו חייו ולא תשכח ממנו. (בית ישראל)

מתורתו של רבינו

מסכת אבות פרק ה' משנה ו': פי הארץ ופי הבאר ופי האתון. שלשתן מסודרים בג' סדרי תורה כסדר. פי הארץ בפרשת קרח, פי הבאר בחקת, פי האתון בבלק. ושמעתי מכבוד מחוני הקדוש מהרצ"ה זצוק"ל: שמה שיש בקבלת הקדמונים, להעביר מחשבות זרות מן התפילה, לומר ג' פעמים פי פי פי, הוא על ג' פיות כ"ל. ואיני יודע כעת הטעם, אבל ציינתי למזכרת. (דברים נחמדים)

פעם אמר רבינו לאחד מאוהביו: הגד נא לי הידעת מה ישיחו ביניהם השלג המונח פה על הגג עם השמש הזורחת נגדו? אמר לו: השלג אומר להחמה אם תעירו ותעוררו חמימן כאש קודש לא אמש מחמתך עד שיהיה רצון הבורא שאמש. (ספרא רבה דישירא)

והמלאכה היתה דים לכל המלאכה לעשות אתה והותר (פרשת ויקהל ל"ו ז') כתב הרה"ק ר' ישראל טויב ראש שושלת מאדזשיץ בעל דברי ישראל זי"ע בשם רבינו הרה"ק מוהרצ"ה מזידיטשוב זי"ע

יא תמוז תקצ"א [ב]

רבי צבי הירש ב"ר יצחק אייזיק זי"ע בעל עטרת צבי מזידיטשוב

רבינו המקובל נורא הרה"ק רבי צבי הירש אייכנשטיין בעל עטרת צבי שר בית הזוהר מזידיטשוב זי"ע נולד בעיר סאמבור בשנת תקכ"ג לאביו הרה"ק ר' יצחק אייזיק מסאפרין ראש שושלת זידיטשוב-קאמארנא זי"ע ולאמו הרבנית הצ' הינדא ע"ה

הרה"ק מרופשיץ זי"ע שאליו נסע אח"כ מחוץ הכרת טובה לביתו, ונעשה שמה סעודת הודאה לרומנו מחליו.

כמה שבועות לפני הסתלקותו, נפטרה זוגתו הרבנית האדוקה מרת רחל פערל ע"ה בשנת תקצ"א בכ"ג סיון, והרבנית התגלתה לרבינו מעולם העליון, אמר לה רבינו כי עוד מעט יעלה גם הוא למעלה, ואחר זמן קצר נסתלק רבינו לגנוי מרומים ביום י"א תמוז בשנת תקצ"א.

יום לפני הסתלקותו קרא אליו את חתנו הרה"ק ר' יהודה צבי מרזלצא זי"ע ושאלו: הרשאי אדם לייחס לעצמו איזה מעלה טובה למען ילמדו ממנו? וחתנו אישר לו שהדבר מותר, אמר לו רבינו: כל ימי חפשי ולא מלאכי בי שום מעלה, מלבד זו שהשאתי ארבעים יתומות עניות, כל פעם שערבתי חתונה לאחד מאלהי חפשי גם בן זוג ליתומה ונתתי לה נדוניה ומזונות על שולחני. (שקללת הקודש)

מרגלצא בפומיה דהרה"ק ר' יחזקאל האלבערשטאם בעל דברי יחזקאל משינאווא זי"ע לומר בשם אדוקים "כי מי שאי אפשר לו להיות ביום ל"ג בעומר במירון, יסע לזידיטשוב להשתטח על כיון קדשו של עטרת צבי ביום י"א תמוז, וירגיש שם טעם מעין מה שמרגישים בל"ג בעומר במירון.

הרה"ק ר' חיים אלעזר שפירא ממונקאטש בעל מנחת אלעזר זי"ע מלא לכך רמז ג' ל"ג ליה' אָפֿי (תהלים ל"ד) ג' ל"ג ליה' אָפֿי (צדקת ר"ת י"א תמוז, והוסיף כי הנמצא בחוץ לארץ שאינו יכול להיות בל"ג בעומר במירון, יהיה על כל פנים היום בזידיטשוב וירגיש טעם מעין זה (דברי תורה ח' כ"א)

הרה"ק ר' מאיר מפרעמישלאן זי"ע אמר: שהכריזו בשמים, שביום י"א תמוז לא ירדו גשמים בזידיטשוב, כדי שיוכלו העולים אל קברו של רבינו להשתטח עליו באין מפריע, והכריזה זו מאומתת בכל שנה ושנה בזידיטשוב עצמה, וברוב השנים גם בכל הסביבה. רבינו פעל אלל הקצה' שביומא דהיולא שבו תשאר נשמתו בעולם עוד יום (י"ב תמוז) למען יוכלו אחינו בני ישראל להושע על ידו. (ילקוט עטרת צבי קנ"ד)

רבינו לא השאיר אחריו בן כי אם בנות וחתנים רבנן, כי בנו יחידו מת בחייו. רבינו כתב במכתב אל תלמידו הרה"ק ר' שלמה מדולינא זי"ע אודות בנו, ואמר ע"ע: כשיבוא לעלמא דאחי וישאל אותי ר"ש בן יוחאי על מה שלא הניחו בן ליורש, ישיב לו כן, בגלגול ראשון היה לי בן ובגלגול זה יש לי הרבה בנים. (דהיינו תלמידים – כי כל המלמד את בן חבירו כאילו ילדו – סנהדרין י"ט)

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה רגיל לעורר בכל שנה את תלמידיו ולהזכיר את הכתוב מכבר בספרי הקדמונים, לתמוז' נטריקין ז'מני ת'שובה מ'ממששין ו'באין, ובכל פעם נתעוררו השומעים בהתעוררות רבה, ואף שדבר זה מובא כבר בקדמונים, אעפ"כ כשרבינו אמר דיבורים אלו המשיך התעוררות גדול בכל השומעים. (עבודת עבודה פ' בהעלותך).

פעם אחת היה רבינו בעיר קאליש שבה כהן ברבנות הגה"ק ר' יעקב לורברבוים מליסא בעל נתיבות המשפט זי"ע קודם שהלך לליסא, ואחרי כן כשהחזר לשם לעת זקנתו. מפני כבוד התורה הלך רבינו אליו ביום השבת לברכו בשלום, ואמר לפניו דברי תורה בפולפול הלכה, אמר לו הגה"ק מליסא דבר תורה גם הוא, אבל לא בפולפול הלכה כי אם בדברי קבלה, החליפו שני גדולי תורה אלה את שיטותיהם זה עם זה. רבינו המקובל, נעשה לפי שעה למפולפל, והגה"ק מליסא המפולפל נעשה לבעל קבלה באותה שעה. אמר לו רבינו אז בדרך אמות (פרק ח' משנה ז') המשנה דעדינות: שאין אליהו בא לא לטמא ולא לטהר לא לרחק ולא לקרב אלא לעשות שלום בעולם, כי הלומדים נוהגים לאמור: שאין כחם של החסידים ורבותיהם רק בנסתרות ולא בנגלות התורה, והחסידים עונים לעומתם: שהלומדים ידם רב להם רק בגפ"ת ולא בחכמת הקבלה, עכשיו יכול אליהו הנביא ז"ל לבוא לעשות שלום בעולם ולהוכיח: שהלומדים גדולים גם בסתרי תורה, ראיה לדבר הגאון מליסא! והחסידים יש להם יד ג"כ בגפ"ת, סימן לדבר הרב מזידיטשוב.

פעם אחת אמר הגה"ק ר' יעקב משולם ארענשטיין אב"ד לבוב בעל ישועות יעקב זי"ע לרבינו: רבי מזידיטשוב! הבה אגיד לך דברי תורה על פי חסידות. שנפל במחשבתי היום בשעת התפלה: בפסוקי ויברך דוד שם נאמר: אתה עשית את השמים שמי השמים וכל צבאם וכ"ו ואתה מחיה את כולם וכבא השנים לך

משתחווים, שאין כל קישור לסוף המאמר: וכבא השמים לך משתחווים, למה שלפניו: ואתה מיחה את כולם? ומה קילום יש בזה לרבון העולמים, שצבא השמים משתחווים לו? אבל הכוונה היא: שהש"ת מחיה את כולם, ומה ובמה היא חיותם? ובאה התשובה בשבח שאחר זה: וכבא השמים לך משתחווים, זה עצמו היא החיות שלהם, שהם זוכים להשתחוות לפניך, ובזה ראה הגאון לעשות נחת רוח לרבינו להראות לו שיש גם לו הרהורי תורה של חסידות.. אמר לו רבינו כיון שכן ימשיך נא הרב מלבד את פירושו הלאה על הפסוק שלאחריו, אתה הוא ה' האלקים אשר בחרת בצדקם, והמשיך רבינו בעצמו לפרש ואמר: אתה הוא ה' האלקים, כביכול מהו החיות שלך? (וכשחז"ל: תנו עוז לאלקים, שישאל נותנים כח בפמליא של מעלה) אשר בחרת בצדקם! ע"י שצחרת בצדקם, שפרסם אלקותו י"ת בעולם, ע"י זה: אתה הוא ה' האלקים! ונהנה הגאון מן השלמה זו של רבינו לדברי תורה שלו ושהבו פניו הק', ויאלה מבין שניהם תורה שלמה של חסידות דרך שיחה בעלמא..

כעשר שנים קודם לפטירתו של רבינו, חלה רבינו במחלה קשה מאוד, שכמעט כבר אמרו נושא לחייו, כשהתרפא רבינו וחזר לחיים. אמר: שמכל האדוקים שהתפללו לחייו, נכנסו ביחוד בעובדי הקורה שבבילו האדוקים הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל בעל אוהב ישראל מאפסא, הרה"ק ר' נפתלי צבי הורוויץ בעל זרע קדש מרופשיץ והרה"ק ר' משה טייטלבוים מאוהעל בעל ישמח משה, ובין השלשה האלה הגדיש ביחוד את

יב תמוז תרפ"ח

רבי מנחם מענדל ב"ר יעקב זי"ע אב"ד סיקסא

רבינו הרה"ק רבי מנחם מענדל שיק אב"ד סיקסא זי"ע נולד לאביו הרה"ק ר' יעקב אב"ד נאדאדוואר בעל ישרש יעקב זי"ע בן הגה"ק ר' חוד אב"ד טאקאי בעל אמרי דוד זי"ע (חתן הרה"ק ר' אשר אנשל יונגרייז בעל מנוחת אשר מטשענגער זי"ע) בן הגה"ק ר' יצחק אייזיק זי"ע בן הגה"ק ר' דוד זי"ע בן הגה"ק ר' יצחק אייזיק מברעזניץ זי"ע בן הגה"ק ר' חנוך הינך אב"ד שאלקוב זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל זי"ע מגזע ר' מנחם שיק ראש ומנהיג פראג זי"ע ולאמו הרבנית הצדיקת מרת פערל חיי ע"ה

שם שיק הוא נקבלה ביד המשפחה שיק שקבלו מהוריהם כאשר יאלה החוק בפקודת המלך שגם כל אחד מבני ישראל צריך להיות לו שם משפחה בלשון לע"ז חשך הראשון ממשפחותיהם על דברי הקדמונים שאמרו שאסור לשנות שמו לשם לע"ז כי שמא הוא שם ע"ז לכן בחר בשם "שיק" שהוא ראשי תבות מן שם ישראל קדש לומר בזה שהעיקר הוא שם העברי שהוא קדש.

רבינו היה גאון המאור הגדול ולדיק מפורסם ובעל מדות טובות וגשגבות, ודרכן מופאך, ומרביץ תורה.

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת טויבא ע"ה בת הרה"ק ר' שמואל זאב סג"ל יונגרייז אב"ד באיאס זי"ע בן הרה"ק ר' אשר אנשיל מטשענגער בעל מנוחת אשר זי"ע

בשנת תרנ"ז נתקבל לבד דומ"ץ חברה הש"ס בגראסווארדיין, והיה שם ז' שנים, ואחר כן בשנת תרס"ד נתקבל לאב"ד קירכדוויץ שיהיה שם ו' שנים, וג' שנים אחר כן כבר היה אב"ד בעיר סיקסא שז"א שנים הרביץ שם תורה ברכים.

רבינו הוציא לאור ספרו אביו ספר ישרש יעקב, ביחד עם אחיו הגה"ק ר' מאיר שיק אב"ד אנאך זי"ע

ונכון לזיין מה שרבינו הביא מאביו בדרך נחות בספרו ישרש יעקב: וְיָקָם אֶלְיָהוּ וַיִּשְׁתַּחוּ לַעֲמֹס הָאֶלֶף לְבָנֵי חֵת. (ופרשת חיי שרה כ"ג ז') ויש להמליץ בדרך נחות כי פטופטי דאורייתא טבין, כי עם הארץ מלאכי להם תקנה דהיינו, שיחזיקו או יכבדו את התורה הקדושה זה נקרא מחזיק ועץ חיים היא למחזיקים בזה, אמנם מי שלא שת לבו לכל זה ונקל בעיניו כבוד התורה ולומדיה אז הוא בכלל עם הארץ אשר אמר עליו רבי עקיבא כשהייתי ע"ה וכ"ו והוא אבן נגף לכל דבר שבקדושה, ולא די שאינו מחזיק כי אם מזיק לתלמידי חכמים ולכל דבר שבקדושה, מימיני אלו הראשונים הם המחזיקים, ואלו האחרונים הם המחזיקים. וזה שאמר הכתוב: ויקם אברהם וישתחו לעם הארץ לבני חת, כלומר אלו העמי הארץ היה מקרב שהם מבני חת שאות ח' בתוכם שהם המחזיקים ומכבדים תורה הקדושה ולומדיה אשר ישעיה האדם והי צהם.

וְיִקְרָא יַעֲקֹב אֶל בָּנָיו וַיֹּאמֶר הֶאֱסֹפוּ וְאֶגְדָּה לָכֶם אֶת אֲשֶׁר יִקְרָא אֶתְכֶם בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים. הַקְבְּלוּ וְשִׁמְעוּ בְּנֵי יַעֲקֹב וְשִׁמְעוּ אֶל יִשְׂרָאֵל בְּבִיקְסָם. (ופרשת ויחי מ"ט א'-ב') בדרך נחות: הכל ראוי לאגדה וזה יקר בעיני העולם כי זה מבינים, ואריך לעשות ראויים גם בזה פן על ידי זה יש לפעול אלכלם איזה דבר טוב. וזה הכוונה: צעת שתאספו, אז ואגידה לכם: אומר לכם דברי אגדה המושכים לבו של אדם, את אשר יקרא אתכם: מה שהוא יקר אלליכם, וזה יהיה: באחרית הימים כנ"ל. כי אז הקבצו ושמעו בני יעקב: אשר הם במדינה קטנה, אמנם אני מבטיחכם כי על ידי זה: ישמעו אל ישראל אביכם: תזכו למדינות ישראל. (ישרש יעקב)

נסתלק לגנזי מרומים י"ב תמוז בשנת תרפ"ח ומנוחתו כבוד בבית החיים סיקסא.

נשא אחריו בניו הקדושים הרה"ק ר' אשר אנשיל דומ"ץ סיקסא הי"ד זי"ע, הרה"ק ר' דוד אב"ד נעמעשאאלאק הי"ד זי"ע הרה"ק ר' מאיר חיים מעיר פאפא הי"ד זי"ע, הרה"ק ר' משה אב"ד אוהל אסתר בודאפעסט הי"ד זי"ע, הרה"ק ר' רפאל אברהם שיק הי"ד זי"ע, הרה"ק ר' יקותיאל מרדכי אב"ד מישקאלאך זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

לע"ר רחל בת משה אהרן ב"ר

יב תמוז ה' ק"ח

רבינו יעקב בן רבינו אשר זי"ע בעל הטורים

רבינו הגה"ק רבינו יעקב בעל הטורים מגדולי חכמי התורה מספרד בתקופת הראשונים זי"ע נולד בגרמינא אשכנז בגליל הרינוס בערך בשנת ה'א ל' לבן שלישי לרבינו אשר בעל הרא"ש ב"ר יחיאל זי"ע, ולאמו הצדקות מרת יוטא ע"ה בת רבינו שלמה יודלין מקולניה בעל בית אמיד זי"ע

בצעירותו למד רבנו תורה מפי אביו הרא"ש זי"ע ומפי אחיו הבכור רבי יחיאל זי"ע.

רבינו בעל הטור היה חסיד גדול, ושונא מתנות ולא רצה להנות לא מקופת הקהל ולא מיחידים, כשהיה רבינו בן כ"ג שנים ברח אביו הק' רבינו הרא"ש זי"ע עם ז' מבניו בשנת ה'א ל' נ"ג מאשכנז לספרד לטוליטולא, אולם רבינו נשאר באשכנז, והיה עני ומתפרנס עצמו בצעה, וז"ל (טו"ש ע"ה א"ה ה' שבת) הרבה פעמים נשאתי ונתתי בדבר לפני אאז"ל שיש לי מעט משלי ואינו מספיק לי ואריך אני לאחרים אם אני בכלל עשה שבתך חול ואל תמטרך לבדך, ולא רצה להשיב לי דבר ברור.

ובשנת ה'א ע"ז בערך מונו על ידי אביו הרא"ש זי"ע רבנו ואחיו רבי יהודה זי"ע לגבאי האדקה של קהילת טוליטולא,

בשנת ה'א ק' חיבר ספרו הגדול הטורים ואח"כ חיבר קיצר פסקי הרא"ש, וגם עשה פרפראות על התורה ספר בעל הטורים ברמזים וגמטריאות, ומה שיש בידו כתב בעל שה"ג זי"ע שהוא חלק קטן מחיבורו הגדול הנ"ל, כי בשלימות חיבור הנ"ל כג' מאות גליונות גדולות, שחזן הגמטריאות וטעמי המסורות מפרש הדק היטב כל פסוק ופסוק בכל התורה כולה,

וחכה רבינו הטור שחיבורו יסוד לשו"ע שכל ישראל פסקו על פיו, וגדולי ישראל עשו חיבורים על חיבורו, כמו רבינו ר' יוסף קארו הבית יוסף זי"ע והגה"ק ר' יעקב ב"ר שלמה אבן המהרי"ן בן חביב בעל עיני יעקב זי"ע הגה"ק ר' משה אלשקר בעל מהר"ם אלשקר זי"ע והגה"ק ר' יואל סירקיש בעל הב"ח זי"ע והגה"ק ר' יהושע כ"ץ בעל דרישה ופרישה זי"ע.

הרה"ק ר' כזי הירש מזידיטשוב בעל עטרת כזי זי"ע אמר: שכל הספרים עד רבינו יעקב בעל הטורים והוא בכלל, דבריהם כרוח הקודש. (ליקוטי תורה)

רבנו השתוקק כל ימיו לעלות לארץ ישראל, את השתוקקותו הרבה אפשר לראות בספרו "הלכות ארץ ישראל". סוף ימיו נסע מאשכנז לארץ ישראל אבל כאשר הגיע לעיר כיאוס נפל למשכב ונסתלק ועלה לשמים שם בשנת ה'א ק"ח ב"ז תמוז זי"ע.

ומתוך נוסח מכתבו של רבינו: איש תם יושב האלים, רב פעלים לדיק מושל ביראת אלקים, אחרתו תזל מפי ספרים אשר חזר בשפה ברורה, כל ימיו היו מכאובים, וסבל יסורין בחיבה, ונפטר באהבה רבה.

נשאר אחריו בנו רבינו ר' שלמה זי"ע שנפטר בדמי ימיו בזמן המגפה השחורה, חותנו הגה"ק ר' יהודה זי"ע שהיה גם כן אחיו של רבינו זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מקום מנוחתו

בפרשת פנחס: כל עולות הכתובים במועדות כולם חסרים חוץ מעולת עצרת שהוא מלא, רמז שבששה בסיני נתנה בו תורה ע"כ.

בפרשת מטות: אלף למטה וגו', והנשיאות לא שלח עמהם כדי שלא יתייבש שבט שמעון שנהרג נשיא משבטו ע"כ

ולתתך עליון על כל הגוים אשר עשה לתהלה ולשם ולתפארת ולהיתך עם קדש לה' אלקיך כאשר דבר. (פרשת כי תבא כ"ו ט"ו) היינו דאמרינן עתיד הקדוש ברוך הוא להיות עטרה בראש כל צדיק וצדיק, שאותה עטרה שמעטרים להקב"ה בתפלתם מחזירה להם, אבל מי ששח שיחת חולין בבית הכנסת מקיפום לו כל גופו בקוצים וכזי

מתורתו של רבינו

פרשת יתרו: והייתם לי סגלה מפל העמים כי לי כל הארץ. (י"ט ה') ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש. (י"ט ו') בהטור א"ח הל' שבת ס' רצ"ו: ר' דודק אומר מי שאינו מבדיל על היין במ"ש או שאינו שומע מאחרים שמבדילין אינו רואה סימן ברכה לעולם, אבל המבדיל על היין או שומע מאחרים שמבדילין, הקב"ה קורא קדוש, ועושהו סגולה, שנאמר והייתם לי סגולה מכל העמים, ואומר ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש, ואומר ואבדיל אתכם מן העמים.

וישא משלו ויאמר מן אדם יחני בלך מלך מואב מהררי קדם לכה ארה לי יעקב ולכה יצמח ישראל. (פרשת בלק כ"ג ז') כלומר האידן אנו באים עליהם מארם לקללם הא מראם יצא אביהם אברהם טעון בברכות שנאמר: ויאמר ה' אל אברהם לך מלך. (פרשת לך י"ב א') וכן יעקב הלך לארם טעון כל אותה הברכות שנאמר: והנה אנכי עמך ושמרתיו בכל אשר תלך והשבתיך אל האדמה הזאת כי לא אעזבך עד אשר אם עשיתי את אשר דברתי לך (פרשת ויצא כ"ח ט"ו) ועוד שאולוי הם לא היינו בעולם שאנו מארם, וכשנעקד יצחק נפקדה מלכה מנחור, ואתה גם כן כפוי טובה שאילולא אברהם לא באת לעולם, שבזכותו ניצל לוט מסדום ואני גם כן כפוי טובה שאילולא לא היה בא יעקב ללבן לא היה לו בנים ואנו באים מארם לקללם ע"כ.

יג תמוז תרפ"ה

רבי יואל ב"ר שמעון חיים הלוי זי"ע אב"ד אוהעל

רבינו הגה"ק רבי יואל סג"ל פעללנער אב"ד אוהעל זי"ע נולד בצעהלים בשנת תרכ"ב ט"ו שבט עוד כבהיה אביו דיין שם, לבנו יחידו לאביו הגה"ק ר' שמעון חיים אב"ד בעלעד זי"ע בן הגה"ק ר' יואל דומ"ץ במאטערסדארף זי"ע

איסור גמור, שנית חכמים אסרו ללבוש בגדים חדשים, אני מחיר לכל הנשים והולכות בנגדים קצרים לעול ולתחת שיקנו בדגים חדשים ארוכים וללבושם, כי מוטב לעבור וללבוש בגדים חדשים בטי' ימים שבין ראש חודש לתשעה באב, מלעבור על איסור לאוריייתא לילך בנגדים קצרים מכל דל, שלישי חכמים אסרו להסתפר שערי הראש, אני מחיר לכל הנשים והולכות בגילויי שער ראשם להסתפר ולהתנהגות כדת משה וישראל ודרשה זו עשה רושם גדול. (מלבי"ם)

רבינו היה בידידות רב עם הגה"ק ר' ישע'לע מקערעסטיר זי"ע, ומפעם לפעם השכים רבינו לפתחו לדרוש בשלומו ולשאלו בעצמו. והפליא גדול חכמתו, באמרו עליו: רבי ישע'לע איז דער וועלט'ס חכם.

וסיפר: פלגה אחת נפרצה העיר אוהעל, שביום תשעה באב נעלו כמה יהודים פשוטים את נעליהם הרגילות, כיון שעבדו אלל נכרים, והוכרחו לעבור לבית ברירה גם בתשעה באב, על כן חשבו, שאם בשעת מלאכתם לבית המלכה של אדוניהם הנכרים מותר להם ללבוש מנעלים רגילים, לזאת כבר באו במנעליהם לבית המלכה באשמורת הבוקר לתפלת שחרית ואמירת קיטו, ומשם פנו והלכו חזק אחרי התפילה למקומות עבודתם, בשנה הראשונה שבהן רבינו שם, חששו ראשי הקהילה, שכאשר יראה רבם החדש מנהג בורות של יהודים אלו יתריע על הדבר ויזוף בהם בפומבי, על כן כדי למנוע סכסוכים נכנסו אליו ראשי הקהילה באחד מימי בין המצרים והודיעו לו מראש, כי אל יתפלא בראותו בתשעה באב שמקלח מתחבש העיר באים עם מנעלים לבית הכנסת, שמחמת בורותם הרגלו לעשות כן זה שנים רבות, על כן לא יתרגז עליהם. כשמוע רבינו דברי ראש הקהילה שאל בתמיה רבה: הנשמע כזאת בישראל להיכנס ביום קריפת בית אלקינו לבית הכנסת, כאשר נעליהם ברגליהם? ויענו לו ראשי הקהילה: כן, מה נעשה, בדבר זה הם פרואים כבר מקדמת דלא, ויחזק כי זהו בגדר מה שאמר חז"ל: כיון שעבר אדם בעירה וסנה בה, נעשית לו כהיתר (ומסתב קידושין מ') וידע נא מעלת כבוד כי אף הרבנים הגאונים אדם שישבו כאן מלפנים על כס הרבנות, לא יכלו לתקן דבר זה, ובדואי לא יעלה בידי הרב לתקן הפרצה, על כן מוטב שאנשים אלו יהיו שוגגים (ומסתב בילה ל')... אך רבינו השיה להם בקולר אמרים: בשום אופן לא אמשך ליבש על כס הרבנות בקהילה כזו, שמקלח מחבשה עובדים בפרהסיא ונשאת נפש על דין מפורש בשולחן ערוך! כאשר שמעו ראשי הקהילה תשובתו החריפה, לא ענו לו כלום, חלל יאל מצינו. מעת ההיא לא מלא רבינו מנוח, ולא ידע לבית עצה בשנפשו, איך ללא ממבוכה קשה זו. עברו ימים אחדים וגזדמן רבינו שנקרא ליבש כסאות למשפט לדון דין תורה בעיר קערעסטיר, דכרכו השכים לפתחו של ר' ישע'לע, ובתוך הדברים השיח לר' ישע'לע מזכות לבבו, שאינו יודע איך ללא ממבוכה קשה זו? ויענו לו ר' ישע'לע בקולר אמרים: יס לדבר אורות זה עם ראבינער ראהטו! תשבתו היתה לפליאה בעיני רבינו, שהרי ראבינער ראהטו כיהן כרבה של הקהילה השטאטוטסקווא, ובמה יעצורו? דכרכו של ר' ישע'לע סגר עיניו ונראה כנרדם, ואחרי נעמים אחדים כאשר פתח עיניו, שאלו רבינו: רבי מאי הוה עליה? ויענו לו שנית: ידבר נא בענין זה עם ראבינער ראהטו, ומיכ"ל יליחי בדברו תשובתו היתה מוזרה מאוד בעיני רבינו, והרהר בינו לבין עצמו: אמנם רבי ישע'לע חכם מחוכם הוא, אך הפעם החטיא את המטרה, ועצמו אינה נכונה, ברם כאשר הגיע לביתו החליט לשמוע בכל זאת בעצמו, שהרי אין לו מה להספיד. ביקש רבינו מאחד מאנשי ביתו, לילך השליחיתו אל ראבינער ראהטו, לבקשו בשמו לסור לביתו. ראבינער ראהטו השתאה מאוד: לשם מה נקרא אל הרב הארטאלדאקס? אך הוא בא מיד לבית רבינו הרב דמחא אוהעל. וביקש רבינו את הראבינער ראהטו, אולי ויחיל נא לבוא לעזרתו ולדרוש בשבת קודש לבני קהילתו, קהלת ה'שטאטוטסקווא, לעוררם לבד יעלו מנעלים רגילים בתשעה באב, הראבינער הבטיח למלא את בקשתו בחפץ לב. בשבת דרש הראבינער באזני בני קהילתו על דבר האסון האורא אשר אירע לעם ישראל ביום תשעה באב, שבת המקושקש בדו פעמיים, ובני ישראל הוגלו מארץ אבותם, וחכמינו חיקנו וחיבו להחלל מאוד על זה, ואחד ממנהגי האבילות הוא, שבאותו יום לא נעליים מנעלים בכלל ימות השנה. כאשר שמע רבינו כי הראבינער עמד בדברו ומילא את בקשתו, קם והוכיח את בני עדתו ואמר להם: איזה פנים יאה לכם, כאשר חזרי קהילת ה'שטאטוטסקווא לא יעלו רגליהם במנעליהם ביום תשעה באב, ואם חזרי הקהילה הארטאלדאקסית תחלה עם מנעליהם בפרהסיא? הלא בושא חכמה פנינם, שביהדותם תהיו פחותים מאנשי קהילת ה'שטאטוטסקווא! ואכן כן היה, שבני הקהילה שמעו בקולו וקיבלו על עצמם, לא ללבוש מנעליהם בתשעה באב. (מופת הדור)

רבינו לא ארכו לו הימים באוהעל, ורק כג' שנים פעל הרבה בקהילה זו ונח נפשי לגיזי מרומים י"ג תמוז בשנת תרפ"ה

על פי אחד מתלמידיו סיפר שהרבה חיבורים נאסרו מרבינו בכתב ידו ועדיין לא זכינו לאורם.

זכותו הגדול יגן עליו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה חריף ושנון ובעל מוח עצום, עליו מפורסם ואדיק תמים, מתמיד עצום באופן מזהיר ובכלתו נתפס, בקי בכל חדרי תורה, ושקוע בעמקה של תורה, ובכח עיונו היה רגיל תמיד לכון לדבריהם של גדולי מפרשי הש"ס, המהרש"א, והמהר"ם ס"ק. והיה אם אירע פעם שלא נחזיון מעצמו לדבריהם, היה מייד ודואל, שמה לימוד התורה שלו אינו בצינית תורה לשמה.

רבינו לחם במלחמתו של תורה ובמסירת נפש הלך נגד המתפרצים.

רבינו נתגדל על דרכי זקנו אבי אמו הגה"ק ר' מנחם כ"ץ פרויץ אב"ד רהעלים זי"ע, ומשם עלה לישיבת הגאונים הגה"ק ר' שמואל ערענפעלד אב"ד מטערסדארף בעל חתן סופר זי"ע והגה"ק ר' שמואל בונם סופר מפרעשבורג בעל שבת סופר זי"ע

העיד רבינו על רבו בעל חתן סופר כשהגיע את חידושיו לפני תלמידיו כמעט רגע נשתנו פניו ונפל עליו פחד ומורא עלה על ראשו מחשש שנהג מדברי תורה שחידש. (שם משמואל)

כשהגיע לפרקו נשא לבתו של רבינו הגה"ק ר' עקיבא סופר מק"ק פאפא זי"ע בעל לוף דב"ש (ר"ת דברי בן שמעון) בן הגה"ק ר' שמעון סופר אב"ד קראקא בעל מכתב סופר זי"ע בן מרן רבינו הגה"ק רבי משה סופר בעל חתם סופר מפרעשבורג זי"ע בן הגה"ק ר' שמואל סופר חתם זי"ע שהיה ממספחת הגה"ק בעל ילקוט שמעוני זי"ע שהיה מזרע רבינו רש"י הקדוש זי"ע עד דוד מלך ישראל חי וקיים ע"ה.

אחר חתנתו יסר רבינו אלל חתנו על התורה ועבודה שנים אחדים, ואחר כן היה רב בבית המדרש הגביר ר' גרשון שטאדלער בטשיינמאנגער ע"ה ט"ו שנים, ובשנת תרס"ב כשנסתלק אביו בכ"ז אייר נתקבל למלאות מקומו בבעלעד, שם למד יחד עם תלמידו הגה"ק ר' אברהם זבי אונגאר ראב"ד קאפאלאווא בעל מחנה אברהם הי"ד זי"ע שאחר נישואיו התגורר בעיר בעלעד.

וכמו כן החזיק רבינו שם ישיבה גדולה ובה תלמידים שנבחרו בקפידה, בעלי מוחות חריפים במיוחד בלבד. ולמאות נתקבצו אליו תלמידים לשמוע תורה מפיו וגם פנו אליו השאלות מכל המקומות.

בין תלמידיו היה הגה"ק ר' יעקב סניידערס אב"ד באזעל זי"ע, הגה"ק ר' יצחק זאב וואלף מאיר בעל מהרש"א הארוך זי"ע, וכשנקרא להתגייס בצבא ההונגריא ברח מדעברעצין לישיבתו של רבינו הגה"ק ר' ישראל טויסיג ממאטערסדארף זי"ע, הרה"ח ר' אברהם לאסקאל מטשענגנער ז"ל עם אחיו הרה"ח ר' יצחק דוב ז"ל, הרה"ח ר' לייבוש שווארץ ז"ל

וסיפר שפעם אחת בעת פגישתם, רבינו עם הגה"ק בעל מחנה אברהם הג"ל, כשהיו עוסקים בתורה ומלפנים בה הלכתם בדבר, מתוך ריתחא לאוריייתא שהיתה ביניהם, תפס רבינו את המחנה חיים בנגדו ונענע אותו בכח גדול, הגיע הדבר לידי כך, שהעובדים ושיצים שלא ידעו את פשר הדבר, חששו שמה אירע דבר שאינו כשורה, והזעיקו את המשטרה, שהיתה ממוקמת מול אותו המקום, לבדוק את ממות התגרה והקטטה שנתהווה ביניהם.

דרכו של רבינו היתה להלך בלילות בחוצות העיירה, ומרוב עמקומו ודיקומו בתורה היה מנותק לחלוטין מכל הנשעה סביבתו, ולא חש כלל בהגיעו עד קיר בית החיים אשר בפאתי העיירה, ורגליו היו מוליכות אותו הלילה והלילה, והוא לא הרגיש ולא ידע איה מקומו, והיכן הוא נמצא, וכל זאת מחמת שהיה שקוע בכל לבו ומוחו בתורה הקדושה משוש חייו.

ישנו מעשה נוסף המעיד על דיקומו המופלאה בתורה הקדושה בכל עשותותיו: פעם אחת נכנס למקוה האהרה כשמתקרתו תקועה לו בין שפתיו, הוא פשט הגדיו ואף יד לטבול, ורק בהיותו כבר בתוך המים הרגיש במקטרת שפיו. (ראומים בשמד)

ובשנת תרפ"ב נבחר לאב"ד אוהעל. וסיפר הגה"ק ר' משה כ"ץ אב"ד נייטרא זי"ע שבשנת תרפ"ב בדרשה הראשונה הנקרא אייטונג דרשה לאוהעל שהיה בחודש תמוז, פתח רבינו פיו בהתלהבות אש קדוש ואמר: אחי אל תאמינו שאנו רק מחמיר גדול בכל העניני הדת ודיו תורה הקדושה, אני גם כן מן המקילין פעמים, כגון בשנה זו אני מחיר שלשה דברים שאסרו חכמינו ז"ל, מראש חודש מנחם אב עד תשעה באב, הם אסרו לאכול בשר, ולאחות בני אדם שאינם יכולים להשיג חלב וחמאה כשרב אני מחיר לאכול בשר, כי זה אינו חמור כל כך מלאכול חמאה וחלב של גוים שהוא

יג תמוז תק"ף

רבי מרדכי ב"ר יחיאל מיכל זי"ע מקרעמניץ

רבינו הרה"ק רבי מרדכי ראש שושלת קרעמניץ זי"ע אחי הקדושים הרה"ק ר' יצחק מראדוויל זי"ע הרה"ק ר' משה מזוועהיל זי"ע הרה"ק ר' יוסף מיאפואלא זי"ע הרה"ק ר' בנימין זאב מזבראזש זי"ע. נולד בשנת ה'א"תק"ו לאביו הרה"ק המגיד רבי יחיאל מיכל ראש שושלת זלאטשוב זי"ע בן הרה"ק רבי יצחק מדראהאביטש זי"ע. אביו הק' נהגו לומר שנטע נטיעות טובות והאירו בכל העולם שעליהם נאמר כי הם נגד חמשה חומשי תורה, וקרא רבינו בשם משנה למלך כי הוא נגד ספר דברים משנה תורה. ולאמו הרבנית הצדיקת מרת מרים ע"ה בת הגה"ק ר' מאיר פופריש זי"ע

ונוסח מתוקן על פי הארז"ל, ואוהו הרה"ק האוהב ישראל זי"ע לרבינו להגיה את כל הסידור ויאכל לאור בראדוויל בשנת תק"פ, ובשנה זו נסחלק רבינו לגנוי מרומים י"ג תמוז בשנת ה'א"תק"פ. לאחר פטירת רבינו נסע תלמידו הגה"ק ר' ישעיהו שור מיאס זי"ע לכמה דקדים אחרים לחפש לו רבי, והיה ג"כ אצל הרה"ק האוהב ישראל מאפטא זי"ע לימים הנוראים, הרה"ק מאפטא נהג בו כבוד רב והוסיפו אצלו בשעת עריכת השלחן, אחרי ראש השנה שאלו הרה"ק מאפטא זי"ע: ווי אזוי איז אייך געפעלען די סדר התפילה דא? החזיר לו הר"ר ישעיהו: כאשר נזכר במהרה בימינו לשמוע תפילת הכהן הגדול בבית המקדש איז אונזר להבחין, אולם זאת יכול אני להגיד לכבודו: איך האב נישט געשפירט ביים לאוועגען וואס איך האב געשפירט ביי מיין רבי ר' מרדכי זי"ע: נהנה מאד הרה"ק מאפטא מן התשובה ושיבה בפני בנו ואמר: אשרי פה קדוש הדבור אמת. כי לא לפניו חף יבוא (איוב י"ג), ואף אינו מתבייש לומר את האמת, והדון עמו" כי ר' מרדכי זכר דקיד לברכה היה מהיכל הגיוון.

סיפר הרה"ק ר' אליעזר זוסיא פורטוגל מסקולען בעל נועם אליעזר זי"ע שמעתי מפי אבי הגה"ח ר' ישראל אברהם זי"ע ששמע מפי רבו הרה"ק ר' ישעיהו שור אב"ד יאס זי"ע שהיה תלמידו של הרה"ק ר' מרדכי מקרעמניץ זי"ע ועכ"י, וסיפר: שבימי רבו מקרעמניץ זי"ע אירע פעם שהמלכות גזרה לגרש את כל היהודים הדרים בהכפרים, ונתהווה רעש גדול בין דיירי הכפרים, אשר מקור פרנסתם ומחייתם היה בדירתם בהכפרים בהחזיקם בתי מרזח ואכסנויות להעוברים והשבים, וגירושם מהכפר היתה משמעות חמורה לגבם שיתגלו מפרנסותיהם, ויטערו לסבול חרפת רעב הם ונשיהם ובניהם. ונתאספו כולם ונסעו על ש"ק לקרעמניץ אל רבינו, כדי שיוכלו לשפוך סיחם לפניו, ולבקש להתחן לה' ולגזור אומר שיתבטל הגזירה מעליהם. ובבילי ש"ק כאשר התחיל רבינו לומר כל מקדש שביעי, וסיים את החרוז הראשון, פתח ואמר: לכאורה רואים כאן כפל לשון במלות שונות, כל מקדש שביעי וכ"ו כל שומר שבת וכו', ועוד קשה מאי דקאמר שכו הרה"ק מאד ומסיים על פי פעלו, ולכאורה אם שכו הוא רק על פי פעלו, הרי שכו נגבד, ומה שייך לומר ע"ז הרה"ק מאד, ששמעו ששכו בלתי מוגבל? אך הענין בזה יבן ע"פ מה שכתב האריה"ק: שאיש דקיד וחסיד לריד לבחור לו יום א' בשבוע מלבד השבת, וביום הזה יתבודד עם קונו, ולא יתעסק בשום ענינים גשמיים. וזה הנקרא מקדש שביעי, היינו שכל שבוע הוא מקדש יום אחד להש"ת, מלבד יום השבת קודש שקדושתה קציעה וקיימא. ואיש כזה שכו הרה"ק מאד, ומה הוא השכר על פי פעלו, שכל פעולות העולם נעשים על פיו, כי יקויים בו הפסוק (איוב כ"ב) ותגזור אומר ויקם לך, וכל מה שגזר ואומר בפיו, כן עושה הקב"ה. וסיים רבינו: ועל כן אני מרדכי אומר: איש על מחנהו ואיש על דגלו, שכל אחד יאשר לגור על מקומו, ואכן כך היה, ואחרי השבת הגיעה ידיעה מעיר המלוכה שהגזירה נתבטלה. (קונטרס השבת נועם הגשמות)

נשאר אחריו בנו הקדוש, הרה"ק ר' יצחק מגרנוב זי"ע הרה"ק ר' מיכל מווישנוביץ זי"ע הרה"ק ר' יוסף יוסקה מוואלטשקס זי"ע הרה"ק ר' ישראל זי"ע הרה"ק ר' בנימין זי"ע

זכותו הגדול יגן עליו ועל כל ישראל אמן

הבית החיים הישן בקרעמניץ

רבינו היה איש אלקים מופת הדור דקיד וישר אוהב שלום ורדף שלום ובעל רוח הקדש. ומזית מדרשו יאלו גדולי עולם ובתוכם הרה"ק ר' חיים מטשערנאוויץ בעל צר מים חיים זי"ע תלמידו מובהק הרה"ק ר' מאיר'ל מפרימישלאן זי"ע, והגה"ק ר' ישעיהו שור אב"ד זכארי חוטיץ יאס זי"ע ונתחתו עמנו עם הרה"ק ר' מנחם נחום המגיד מטשערנבול זי"ע.

וסיפר הרה"ק מפרימישלאן זי"ע סיפר מרבינו רבו: כי אצל אביו הרה"ק מזוועהיל זי"ע היה איש אחד שהתפלל בתנועות משונות והתרעס עליו רבינו על זה בארמו: לו דע לפני מי אתה עומד שצריך אתה להתפלל בדרך ארץ! ובשמוע אביו את דברו אמר לרבינו: לא כן בני יקירי איש שאין לו זכות אבות שסייע אותו בעבודתו לריד לעשות כל מיני התפללות לקשר א"ע לאביו שבשמים, ואלו מי שיש לו זכות אבות אני נכרך לעמל ויגיעה לקשר מחשבתו בהש"ת, ועפ"י ציאר הרה"ק מפרימישלאן זי"ע ציאר הגמ' (ומסתם תענית כ') מעשה דרבי אלעזר ד"ר שמעון שבא ממגדל עדור ומזמן לו אדם שהיה מכווער ביותר וג"ו הביאר שר"א פגע באדם אחד שהראה תנועות משונות בללוחת קמי קוב"ה ואמר כמה מכווער אדם זה כי אינו יודע לפני מי הוא עומד א"ל האיש לך לאומן שעשנו כי היה בן אדם פשוט ע"כ היה לריד לעמל ויגיעה רבה לעבודתו ע"כ. (דברי מאיר)

פ"א בפרשת בלק היה אצל הרה"ק מפרימישלאן זי"ע רב אחד ירא שמים ועלה הרב לתורה במקום כהן, וקודם שהתחיל בברכת התורה שאל לו הרה"ק מפרימישלאן זי"ע מה היה בלק יהודי אוי גוי? ענה הרב מסתמא דבר ידוע הוא כי ה' גוי מעם מואב. שוב שאל אותו אם כן, אמר לי הטעם מדוע נקראה סדרה אחת שבתורה

הק' ע"ש גוי זה פרשת בלק? ולא ידע הרב מה לענות. אמר הרה"ק מפרימישלאן זי"ע אנכי אומר תירוצו על זה, ואמר: פעם אחד הלכנו אני וחבירי יחד אל רבינו מקרעמניץ זי"ע ופתאום נתך עלינו מטר טורף בהיותנו על הדרך ובכל רגע נתחזק הגשם עד כמעט שפרחה גשמתנו מגורל הקור וחפשנו איזה בית ליכנס בו עד כי חרי רוב הליכה מלאנו בית אחד ונכנסנו בתוכו ומלאנו בו גוי אחד שדר באותו בית והתחלנו לחזור לאחרינו, יא אלונו הגוי וביקש מאתנו: אל נא תעברו מעלי בלי לינה, ונתן לנו לינה טובה מאד, ובבוקר השכמנו לדרךנו, ובשעת הליכה נפלה מחלוקת ביני ובין חבירי, כי חבירי אמר בלשון זה: דאס איז איין ערליכער גוי! ואנכי אמרתי כי אינו נכון לומר כן רק איין אומערליכער גוי! ונשאר בינינו כי נשאל את פי רבינו מקרעמניץ זי"ע ועם

מי שסיכים כן יקום. וכאשר באנו לרבינו זי"ע אמר אלי: אמור מאיר אתה מנא לך מדברי התורה"ק שהוא איין אומערליכער גוי? ומיד אמרתי ע"פ מאמר רשב"י ב"ר פ' וישלח פ"ג שאמר הלכה היא בידעו שעשו שונא ליעקב אלא וכ"ו א"כ לפ"י אם ההלכה היא שעשו שונא ליעקב, ובכן אם היה הגוי האור מרחק אותנו היה עושה כהלכה ואזי ראו היה לומר עליו איין ערליכער גוי, אבל הגוי הזה קרוב אותנו בכל מיני התקרבות ועשה שלא כהלכה א"כ הוא איין אומערליכער גוי, כי עשה שלא כהלכה. ואז אמר רבינו זי"ע כי האדק אחי.. והנה גם כאן תמיה גדולה על בלק שבטח ידע מאזהרה שנהרגו על תלך את מואב א"כ על מה ולמה שגר את בלעם לקלל אותו הלא לא היה לו מה לירא מפנינו אלא הוא היה מוכרח לעשות כהלכתו הג"ל הלכה שעשו שונא ליעקב וא"כ היה בלק איין ערליכער גוי על כן התחלה הסדרה בשם בלק כי היה איין ערליכער גוי און מיט איין ערליכער גוי מעג מען אנהייבן די סדרה.(מרגינאה דר' מאיר)

הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל מאפטא בעל אוהב ישראל זי"ע השתדל מאוד להדפיס את הסידור "תפלה ישר" וזה להגיד הר"ר כזי זאב ראדינשטיין ממאהלוב זי"ל להעלותו על מכבש הדפוס, ושליח עושה שליחתו והדפיסו בשנת תקע"ו עם הסכמת הגלגלת מהרה"ק האוהב ישראל זי"ע, ושוב נדפס במהדורות רבות, וגם עם הסכמת הרה"ק מזינקוב זי"ע, אבל לא נהה לדעו של הרה"ק האוהב ישראל זי"ע עד שראה לזה שילא ג"כ הסידור מזוקק ומנוקח במהדורא מדוייקת

רבינו הגה"ק רבי אברהם אביש בעל ברכת אברהם מפראנקפורט דמיין זי"ע הנקרא רבי אביש'ל פראנקפורטער נולד בערך בשנת ת"ן לאביו הגה"ק ר' צבי הירש אב"ד אלטשטאט מעזריטש דליטא זי"ע בן הגה"ק ר' אלעזר זי"ע ולאמו הרבנית הצדיקת מרת ריזל ע"ה בת מרדכי גינצבורג אב"ד בריסק דליטא זי"ע בן הגה"ק ר' בנימין וואלף גינצבורג זי"ע בן הגה"ק ר' יעקב אב"ד פריעדלאנד זי"ע בן הגה"ק ר' אליעזר לייזר זי"ע בן הקצין המפורסם הר"ר שמעון גינצבורג מפוזנ זי"ע בן הגה"ק ר' אברהם מק"ק פפערשי זי"ע בן הגה"ק ר' יחיאל מפורטי זי"ע

ושאל מי היו הגדולים שהיו והתפללו באתרא דקין? וימנו את כל הגדולים מדורי דורות ולח נחקרה דעתו עד שהגידו לו כי הר"ר אביש'ל מפראנקפורט דמיין היה כמה שנים רב בעיר. (תפארת אברהם)

למד תורה מרבו המובהק הגה"ק ר' שמואל בן ר' אורי שרגא פייבוש אב"ד פיורדא בעל בית שמואל על שו"ע ואבן העזר זי"ע, ואחר כן בשיבת הגה"ק ר' צבי הירש האלבערשטאט בעל עטרת צבי זי"ע ובפראנקפורט אכל הגה"ק ר' נפחלי הכהן כ"ץ בעל סמיכת חכמים זי"ע.

וכשהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדיקת בת הקצין הגה"ק ר' אליהו הכהן ממעזריטש זי"ע חתן רבו בעל בית שמואל זי"ע. אחר חתונתו התבודד עצמו בכפר שלא ישב שם יהודי זולתו, ופירנס עצמו ואשתו בדוחק מחנות קטן, והוא למד כל היום וכל הלילה בנגלה ובנסתר. פעם אחת בעת שהתפלל שמונה עשרה בדיהמ"ד פתאום התפרץ בו אש, והגג אשר היה מנסרים התחיל כבר ליפול פרקים פרקים עד נפל כולו ומפני דביקותו לא זע ולא נתר ממקומו והולכיכורו במלכו הראשון לחוץ ורק אחר כן התעורר מדביקותו וידע את אשר נעשה. (אהל אברהם)

זי"ע אמר: שלא היה בעולם עוד תם וישר כמותו. (רמתים פופים)

שימש והרבין תורה בק"ק וואלין, וויסניץ, לוקאבי, יאנוב דליטא, מעזריטש, רומנעל, קארוב, ליסא, ולבסוף ימיו נתקבל לאב"ד פראנקפורט דמיין שעל שמה הוא נקרא עד היום. חבה יתירה היה לו מגדולי דייקי דורו, והדורות שלאחריו כולם כל אחד עפ"י דרכם היו מרבים תמיד לספר בשבח וגודל דקדקו הטוב. והעריצוהו והקדישוהו לאיש אלקים ואמרו: אליהו הנביא היה מתגלה אליו וילמדוהו דעת חכמה ובינה, הביאו אל עמק הרזים וינשאוהו לבעל רוח הקודש. מרן רבינו הבעש"ט הק' זי"ע אמר עליו: כי הוא בעל רוח"ק ובקי במתיבתא דרקיעא. (אהל אברהם)

הרה"ק ר' יעקב יצחק הארויץ החוזה מלובלין זי"ע אמר: הרבה נשמות גדולות היו אז בימי רבינו, הבעש"ט וסיעתו וחכמי הדור אליהם התורה כולם, ואולם נשמתו של הרבי ר' אביש'ל היתה הגדולה מכולן. פעם אחרת מספרים כאשר התחיל החוזה זי"ע לדבר אודותיו מיד התלכסו פניו זי' ונגה ועיניו היו מזהירים ומאירים וקולו היה הולך וחזק מרגע לרגע ובהיותו מלא התלהבות קרא מלבד ונפש: מאברהם עד אברהם לא קם כאברהם! כלומר מאברהם אבינו ע"ה עד רבינו לא קם עדיין כאברהם איש דייק תמים כזה.

מספרים שהרה"ק ר' לוי יצחק מבארדיטשוב בעל קדושת לוי זי"ע איקלע לעיר ליקוב, כשאב לבית הכנסת שמה חזר לאחריו באמרו: כי רואה הוא בכאן קרני אור גדול,

צפי כל העולם בשם "העולם" כולם נאמרו דימיו משמיה רבינו זי"ע.

מגודל דקדקו וקדושתו שלא ראה להראות בפני אנשים סיפר שפעם אחת נסע לכפר אחד ושקעה השמש, והדרך היה מסוכן לנסוע בלילה אז הלך להכפרי המחזיק בית המדרש ובקשה שירשהו ללון שם. והנה שם לן גם כן איש בליעל גנב, ובלילה בעת כולם היו ישנים גנב המרגליות של הבעל הבית ושכב על משכבו וישן, אבל רבינו עוד היה ער ועסק בתורה. בבוקר קמו משנתם וראה הבעל הבית שגנבו אכלו המרגליות,

כשהניצוצין אין עולין נקרא השכינה ב' וכשמעלין הניצוצין נקרא ה' שהניצוצין עולין לתוכו, וזה שאמר: יהודה בתחילה אות אחרונה נקרא ד' ואחר כן נקרא ה' (ברכת אברהם)

ויאסר יוסף מרפבו ויגל לקראת ישראל אביו ויגדל אליו ויפל על צוואריו ויבך על צוואריו עוד (פרשת ויגש מ"ו כ"ט) ופירש רש"י ז"ל: אבל יעקב אבינו ע"ה לא נפל על צוואר יוסף ולא נשקו. ואמרו רבותינו ז"ל שהיה קורא את שמע ע"כ. וקשה דהא היה יכול לקרוא קריאת שמע מקודם לזה? אך העיקר כי האדם כשהוא אוהב לחבירו אז צריך שיהיה אהבה תכלית שהוא רוחנית, נפש בנפש, וזה שאמר: וְאַהֲבַת לְרֵעֶךָ כְּמוֹךָ (פרשת קדושים י"ט י"ח) ולא בגשמיות כלל, ועל כן כשראה

מתורתו של רבינו

ויהי בימי שפט השפטים ויהי רעב בארץ ויגדל איש מבית לחם יהודה לגור בשד' מואב הוא ואשתו ושני בָּנָיו. (מגילת רות א' א') שיעקר שצריך להיות איש להתגבר על יצר הרע, ויהיה הולך ממדרגה למדרגה שצדיק נקרא הולך: וזה שאמר: וילך איש מבית לחם יהודה. שצריך האדם לשבר כל התאוות, כי לא על הלָחֶם לִבְדוֹ וְיִחְיֶה הָאָדָם פִּי עַל כָּל מוֹצָא פִּי ה' וְיִחְיֶה הָאָדָם. (פרשת עקב ח') והעיקר שיהיה הכוונה של האדם באכילתו לתקן הניצוצות הקדושה הפנימית של מאכל. וזה שאמר: מבית לחם הוא החיצוניות של הלחם כמו הבית החיצוניות של האדם. יהודה הענין

יד תמוז תקכ"ט [ב]

רבי אברהם אביש ב"ר צבי הירש זי"ע בעל ברכת אברהם מפראנקפורט דמי

הבינו הגה"ק רבי אברהם אביש בעל ברכת אברהם מפראנקפורט דמיין זי"ע הנקרא רבי אביש'ל פראנקפורטער נולד בערך בשנת ת"ן לאביו הגה"ק ר' צבי הירש אב"ד אלטשטאט מעזריטש דליטא זי"ע בן הגה"ק ר' אלעזר זי"ע ולאמו הרבנית הצדיקת מרת ריזל ע"ה בת מרדכי גינצבורג אב"ד בריסק דליטא זי"ע בן הגה"ק ר' בנימין וואלף גינצבורג זי"ע בן הגה"ק ר' יעקב אב"ד פריעדלאנד זי"ע בן הגה"ק ר' אליעזר לייזר זי"ע בן הקצין המפורסם הר"ר שמעון גינצבורג מפוזנז זי"ע בן הגה"ק ר' אברהם מק"ק פפערשי זי"ע בן הגה"ק ר' יחיאל מפורטי זי"ע

מעדינים לכבוד שבת, אך העני ערין לא שבע, ואיוה להביא את המאכלים של סעודת עתיקה קדישא, אך עדיין לא שבע העני, ואיוה רבינו להביא אליו את המאכלים מכל בני העיר, ובמאלי שבת שחטו י"ג בהמות וכולם היו טריפות, ורק הבהמה הי"ג היתה כשרה, ואח"כ אמר העני לרבינו שלא יחשבו שהוא רעבון כזה, אלא שליח אני מן השמים לנסות אתכם אם תביאו לי אוכל כמה שאבקש.

נסתלק לגנזי מרומים י"ד תמוז בשנת תקכ"ט. וי"א תשרי ומנוחתו כבוד בעיר פראנקפורט דמיין ממנו בעל הרי"ף זי"ע ומשמאלו הגה"ק ר' שמואל שאטין כ"ץ בעל חידושי מהרש"ך זי"ע.

נשאר אחריו בניו הגאונים הגה"ק ר' אלעזר אב"ד שאוועל ואגור יאן זי"ע, הגה"ק ר'

יעקב אב"ד לוקניק זי"ע
הגה"ק ר' משה מקאריב
זי"ע הגה"ק ר' אריה
ליבוב מקאריב זי"ע הגה"ק
ר' יוסף מקאליש זי"ע
הגה"ק ר' צבי הירש
מפפד"מ זי"ע הגה"ק ר'
עוזר אב"ד ביאלא מעזריטש
וריאליאל זי"ע.

הבית החיים והשער לביה"ח בפראנקפורט דמיין ממנו כ של רבינו זי"ע

בבית מדרשו ילאו גדולי

ישראל ובתוכם הגה"ק ר' זלמן חסיד מפפד"מ זי"ע רבו של הגה"ק מרן החתם סופר זי"ע, הגה"ק ר' חיים אויערבאך זי"ע אב"ד לונטשיץ בעל דברי משפט זי"ע וסיפר כל זמן שהזכירו את שם רבו תמיד בא לידי התפעלות נפשיות, וכמה פעמים אמר לבנו: חלע בני חביבי! כי בזכרי את חסידותו וגודל פרישותו ולדקתו הרבה של מורי ורבי, כל גופי מזדעזע, כל אברי ידודון מתוך רעט וחיל והגני נרעש ונפחד מהדר גאון ומרוב חסידותו ופרישותו בקודש. (תפארת אברהם).

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

נתן עינו ברבינו שהוא לקחם כלילה צעת שכולם היו ישינים והוא לא היה ישן. והתחיל לבזות אותו עם מכת לחי, ורבינו לעק צבכי: תאמינו לי שאנכי לא גנבתי מאומה כאן, אבל הכפרי העצל הבית לא עזבו ויסרהו מאוד. ובכל זאת לא חפץ לגלות מי הוא, והנה באותו העת נחלה פתאום הגנב במחלת השבץ ל"ע, והתחילו להפשיט מעליו מלבושיו כדי לרפאהו, ומאלו זכיסו בגדיו את המרגליות טמונים, וראו אשר לחנם חשדו ולעזבו את רבינו. (אהל אברהם)

כמו כן מספרים שפעם עלה רבינו לאיזה גביר קמאן שלא הכירו לבקש ממנו תרומה ללדקה, הלה קפץ את ידיו ולא אבה לתת לו מאומה, וגירשו מעל פניו, לאחר שרבינו עזב את המקום, חיפש הסוחר את מקלו העשוי מכסף אולם לא מצא אותו, הרהר

הסוחר לעצמו שבודאי אותו קצין שהיה אלו גנב את מקלו, ותיכף רץ החולה והחל לרדוף אחר רבינו ותבע ממנו שישב לו תיכף ומיד את מקלו, כמובן שרבינו כיחש הכל, ברם העשיר לא האזין לדרביו והחל לגעור בו על מעשה גניבתו ואף הכהו מכות נמרצות, ורק לאחר משנוכח הסוחר שרבינו אינו משיב את מטהו עזב אותו בליט ברירה, כשהגיע יום השבת ראה הגביר

מודעות שהגאון רבי אביש'ל פראנקפורטער ידרוש בבית המדרש הגדול שבעיר, והלך לבית המדרש שם נקבצו אלפי אנשים בהם תלמידי חכמים וגדולי הדור לשמוע את דרשתו, ביהכנסו לבית המדרש חשכו עיניו בראותו את דמותו של רבינו עומדת על הבימה, בהכירו כי אותו הכה ובזה ברחוב העיר ואותו חשד שגנב את מקלו, בתום הדרכה פנה הסוחר לרבינו לבקש סליחה וכפרה כשהוא מצויץ ונכלם, אולם בראות רבינו אותו סוחר מנסה להגיע אליו, היה זה פשוט אלו אלו עדיין חושדו שהוא גנב את מקלו ורואה עתה לחובעו, לכן פנה אליו מיד ואמר לו: האמן לי, אני מבטיחך שלא גנבתי את המקל אלא הגנח לי לנפשי.

פעם בשנת באורצת בזבז רבינו כל הונו לפרנסת עניים, אמר לו אחד רבינו עובר על דברי חז"ל (מסכת כתובות נ') שאל יבזבז אדם יותר מחומש, ענה לו: הדברים האלה אינם אמורים במקום שיש משום פקוח נפש, שהרי אפילו בשבת החמורה נדחית מפני פקוח נפש כל שכן מילתא דרבנן והרי כתוב (משלי כ"א כ"א) רודף לדקה וחסד ימלא "חיים" לדקה וכבוד. (אורל שיחות לדיקים)

מספרים שפעם בא לרבינו עני בשבת, ונתן לו לאכול סעודת ליל שבת וכל מיני

וְאֶת־אֶחָד תַּעֲבֹד וְהָיָה פֶּאֶשֶׁר תְּלִיד וּפְרִקָתָ עָלָיו מֵעַל צִנְאָרָךְ (כ"ז מ') וְזֶהוּ שֶׁאֵינוּ עַד הַנָּה בַּעוֹה"ר בַּהֲגֻלוֹת בִּאֲזִיאָה וּבִאֲפִרְיָא, עַל אֲשֶׁר עֲזַבְנוּ תּוֹרַתוֹ יִתְבָּרַךְ וְכָל עֲסָקֵינוּ לַהֲגִיעַ הַתַּאוֹת הָעוֹלָם הַזֶּה. וְיֵשׁ לּוֹמֵר עַל דֶּרֶךְ הַלְצָה: הַקּוֹל קוֹל יַעֲקֹב, שֶׁלַּעֲנִין הַדְּבָרִים הַנוֹגְעִים לַהֲקוֹל כְּמוֹ תַּפְלָה וְחֻצוֹת וְכַדּוּמָה, מִקִּיָּמִין כִּיעֲקֹב, וְהִידִים יְדֵי עֲשִׂיו, שֶׁבִּמְסַחֵר הַמֶּשֶׂא וּמֵתֵן, הַנוֹגְעִים לַהֲיִידִים, מִתְנַהֲגִין כְּעֲשִׂיו. (ברכת אברהם)

יעקב אבינו שהיה נשיקה בגשמית, הוכרח לעקור האהבה ולתחובה ברוחנית שהיא אהבתו יתברך שמו. (קנה אברהם)

מדברי רבינו בדרך הלצה

וַיַּעַן יַעֲקֹב וַיֹּאמֶר לְעֶשָׂו הֵן גִּבִּיר שְׁמִתִּי לָךְ וְאֵת כָּל אֶחָיו נָתַתִּי לְךָ לְעִבָדִים וְדָגָן וְתִירֵשׁ סִמְכַתִּי וְלָכֶּה אִפּוֹא מִן אֶעֱשֶׂה בְּנִי. (פרשת תולדות כ"ז ל"ז) הַכוּוֹנָה בּוֹה שֶׁלֹּא נִיתֵן לוֹ לַהֲשַׁתֵּשׁ בְּבִרְכַּתוֹ לַעֲיִקֵּר בְּעֵינֵי הַגִּשְׁמִיּוֹת, רַק סִמְיָכָה לַחֲפִצֵּי שָׁמַיִם, וַיֹּאמֶר אֵל אַבְיוֹ הַבְּרָכָה אַחַת הוּא לָךְ אַבִּי, רָצָה לוֹמַר שְׂרָאִיתִי מִדַּעְתָּךְ שֶׁשְׁנֵי הָעוֹלָמוֹת הַכֹּל כֹּאחַד, הֲלֹא יֵשׁ לָךְ לַחֲלֹק לְב' חֲלָקִים לִיתֵן לִי בְּרִכַּת הָעוֹלָם הַזֶּה וְלֵ"כ בְּרִכּוֹ עַ"ד שֶׁאֵם לֹא יִקְיִים יַעֲקֹב אַבְיוֹנוּ עַ"ה כְּמוֹ שֶׁבִּרְכוֹ שֶׁלֹּא לַהֲשַׁתֵּשׁ מַעֲנֵי הָעוֹלָם הַזֶּה, רַק לַהֲכַת צוּרֵי הָעוֹלָם הַבָּא, אִזִּי תִּתְקִיִּים הָעוֹלָם הַזֶּה בִּיד עֲשִׂיו, כְּמוֹ שֶׁכָּתֹב: וְיִלְחָצְךָ תִּחְלָה

רבינו הרה"ק רבי פנחס שפירא מסלאוויטא זי"ע נולד לאביו הרה"ק ר' משה שפירא מסלאוויטא זי"ע בן הרה"ק ר' פנחס מקאריץ זי"ע בן הרה"ק ר' אברהם אבא שפירא זי"ע ולמעלה בקודש עד הרה"ק רבי נתן נטע שפירא המגלה עמוקות זי"ע

בשנת ה'תקצ"ה בשביל העלילה יצא רבינו עם אחיו בבית הכלא, ד' שנים התגלגלו רבינו עם אחיו בחקירות ועינויים עד שבשנת תקצ"ט נפסק דינם של כל אחד מהם לאלף וחמש מאות מלקות. לא איחרו האזרחים מלבלע את פסק דינם האכזרי והאחים הועברו בין שתי שורות של חיילים חסונים כאשר כל אחד ואחד מהם מלקה את העובר לפניו בצבט שהיה בידו. גם בשעה קשה זו זכרו האחים את קונם וכאשר נפלה מעל ראשן של רבינו מנפתו על הארץ, נעמד על מקומו למרות שבעומדו קיבל רבינו מכות נמרצות מהחיילים שבשני זרועיו, ולא הסכים להמשיך ולזוז משם בגלוי ראש עד שילבש את מנפתו, י"ז שנה יצא רבינו עם אחיו בכלא עד שנת תרט"ו שחרורו, ומאז נודעו רבינו ואחיו בשם "די הייליגע ברידער פון סלאוויטא" (האחים הק' מסלאוויטא). וסיפר כשהביא את רבינו עם אחיו למאסר, הוציאו בחדר אחד עם אסירים נכרים והחדר היה בלתי נקי, באופן שאסור היה שם להרהר בדברי תורה ומצ"ח ללמוד ולהתפלל. נפלה רוחו של רבינו ואמר לאחיו: ראה, אפי' להתפלל איננו יכולים! ענה לו אחיו בהתעוררות: שמע נא, מי כיוה עלינו להתפלל, הלא הבורא יתברך בתורה הקדושה. ואיפה כתוב שבמקום שאינו נקי אסור להתפלל, הלא גם זה כתוב בתורה הק', א"כ מדוע תתעצב, כשם שקבלת שחרור על הדרישה כך תקבל שחרור

רבינו היה איש לדיק גדול והתפרנס מבית דפוס אשר יסד אביו בשנת תקנ"ב בעיר סלאוויטא ולאחר מספר שנים יקח לשותף את רבינו ואחיו הרה"ק ר' שמואל אברהם אבא מסלאוויטא זי"ע, והם הדפיסו את ספר הזוהר הק' בהדפסה מדוייקת מאוד, וכן עוד ספרי קודש רבים,

וידוע כי לדיקי הדורות החשיבו לזכיה גדולה ללמוד בספרים שנדפסו בדפוס של הרה"ק ר' משה מסלאוויטא ובניו הק', כיון שכל המלאכה מתחלה ועד סוף נעשתה על ידי אנשים לדיקים יראי ה', ותלמידי הבעש"ט הק' הקפידו מאוד על ענין זה, שלא יתערב זר במלאכת ההדפסה, כי כח הפועל בנפלא.

כשהגיע לפרקו נשא להרבניית האדוקות בת הרה"ק ר' יהושע העשיל זי"ע בן הרה"ק ר' יעקב צ'סמסון משפיטובקא זי"ע בן הגה"ק ר' יצחק מסלאוויטא זי"ע.

הרבה שנים אחר חתונתו לא זכה רבינו לבן זכר, ודפק על דלתי אביו זי"ע שיאכיל עליו מזכרותיו הק' שיהיה לו בן זכר, וענה לו אביו שיסע לעיר שפיטובקא לאחיו הרה"ק ר' יהודא מאיר זי"ע האב"ד דקס, נסע רבינו לדודו וספד לפניו את שיתו וזבנתו,

והבטיח לו שבשנה זו יוולד לו בן זכר, וגם אמר לו שגם הוא יסע אליו לעיר סלאוויטא כשיעשה ברית מילה. והנה רבינו נסע לביתו ומהר אשתו, והנה ביום ערב חנוכה עלה על דעת הרה"ק ר' יהודה מאיר משפיטובקא זי"ע שבחונה בודאי יוולד בן זכר לרבינו. והנה הרה"ק משפיטובקא זי"ע היה לו מנהג, שבחנוכה לא נסע מפתח ביתו. על כן הכרח היה לו ליסע בערב חנוכה לעיר סלאוויטא להיות על ברית מילה אצל בן אחיו, ויהי כאשר בא שאל אותו אחיו הרה"ק ר' משה זי"ע: מדוע נסע מביתו ערב חנוכה לכאן? והשיב לו שמנהגו הוא שאינו נוסע בימי חנוכה מפתח ביתו, והוא הבטיח להרב רבי פנחס שיבוא אליו לברית המילה, ובודאי תהיה הברית בחנוכה על כן בא עתה אליו להיות בברית המילה. וכאשר שמעו האנשים שהיו שם כדברים האלה, התחילו לתמוה על הדבר הזה, מחמת שעדיין לא ילדה אשת רבינו, והוא בא כבר לברית מילה? ויהי ביום הראשון של חנוכה נולד בן זכר לרבינו, וביום זאת חנוכה היה הברית מילה שלו, וכיבדו את הרה"ק משפיטובקא זי"ע להיות אצלו סנדק. וקרא שם הילד יהושע העשיל ע"ש חתנו, והוא היה המדפיס שהדפיס בעיר זיטאמיר כמה וכמה ס"ס ועוד ספרים קדושים. (אהלי לדיקים)

על הפרישה. אך במקום התפילה נוכל להתחיל בניגון! התחיל לשיר בקול נעים עד שהאסירים הנכרים הצטרפו לשירם ונתמלא החדר שמחה, ומאז נהגו בהם כבוד רב.

מובא בספר סיפורי מרן הרמ"ח מהרה"ק ר' מרדכי חיים מסלונים זי"ע: כי הרה"ק ר' פנחס מקאריץ זי"ע פעל בתפלתו בגנוי מרומים, כי בעת שהילכו את נכדיו, עמדו מלאכים מאחורי גבם וקיבלו את הכליפות של המלקות (היה זה מופת גלוי שהם נותרו בחיים, ולא נפחו נשמתם בו במקום, מרוב המלקות שספגו)

ולאחר שחרורו החל רבינו עם אחיו לנהוג באדמו"ר ואת הדפוס העבירו האחים הק' לעיר קאריץ או לזיטמיר הסמוכה לסלאוויטא.

נשתלק לגנוי מרומים ב"ד תמוז תרל"ב.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו

כשרבינו זי"ע נידון לתפיסה על ידי מלשינות, וכשישב בבית הסוהר אמר: כל ימי הייתי תוהה ושואל למה נקרא היצר הרע בשם (קהילת ד' י"ג) כסיל? עד שנתפסתי למלכות ונתיישב לי הדבר. בשלמא אני שהניסוני לבית הסוהר בשלשלאות של ברזל והעמידו עלי שומרים ושוטרים שלא אברח מכאן, על כרחי הנני יושב תפוס, אבל אתה יצר הרע זקן וכסיל, הרי לא נחבשת על כרחך בכלא, כל הארץ לפניך ואין מעכב על ידך להתהלך לך בחורין, ואף עפ"כ פרצת גם לכאן, וכולם אינך שוטה? (באר החסידות)

טו תמוז תרפ"ט

רבי יעקב משה ב"ר אליעזר צבי זי"ע הרה"ק מקאמארנא

רבינו הרה"ק רבי יעקב משה סאפרין מקאמארנא זי"ע נולד ביום ה' תמוז בשנת תרכ"א לאביו הרה"ק ר' אליעזר צבי מקאמארנא בעל דמשק אליעזר זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק אייזיק יהודה יחיאל סאפרין בעל היכל הברכה מקאמארנא זי"ע בן הרה"ק ר' אלכסנדר סענדר בעל זכרון דברים זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק אייזיק מסאפרין זי"ע מנכדי בעל תוס' יו"ט ולמעלה בקודש זי"ע ולאמו הרבנית הצדיקת מרת חנה שרה ע"ה בת הנגיד הר"ר יוסף שעהנער מטארקא זי"ע

אברהם מרדכי מפניטשוב זי"ע בן הרה"ק ר' יעקב בנימין זאב זאב"ד וולברום זי"ע בן הגה"ק ר' משה מנחם זי"ע בן הגה"ק ר' אהרן מרגליות אחיו של בעל "מעשה רוקח" זי"ע, ולאחר נישואיו יצא על שלחן חותנו בעיר פינטשוב, כשהוא עולה ומתעלה בתורה ובעבודת ה', ובזיווג שני נשא את הרבנית הצדיקת מרת רבקה העניא ע"ה בתו של הרה"ק ר' יוסף מאיר ווייס מספינקא בעל אמרי יוסף זי"ע בן הרה"ק ר' שמואל אבי דומ"ץ מונקאטש זי"ע בן הרה"ק ר' אברהם זי"ע בן הרה"ק ר' שמואל אבי זי"ע שנתגדל אצל הרה"ק ר' יצחק אייזיק מקאליב זי"ע.

הרה"ק ר' חיים אלעזר ספירא בעל מנחת אלעזר ממונקאטש זי"ע היה חתנו בזיווג שני של רבינו זי"ע, וסיפר שפ"א היה המנחת אלעזר זי"ע עם אביו הרה"ק בעל הדרכי תשובה זי"ע בעיר ווין לדרוש בדפוסים והוצרכו לישאר שם על שבת קודש, ובאותו זמן נזדמן לשם הרה"ק בעל דמשק אליעזר מקאמארנא עם בניו הצדיקים, והלך המנחת אלעזר עם אביו הדרכי תשובה אל שולחנו הטוב, והוא הוסיף את הדרכי תשובה סמוך אצלו ממש בראש השלחן, והמנחת אלעזר יצא אחר בניו בלד השלחן, וכשהגיעו לברכת המזון פנה הרה"ק הדמשק אליעזר אל המנחת אלעזר ואמר לו בחיבה יחידי "בא בני אחת תבדך ברכת הזימון", והיה לפלא, ואחר כמה שנים בא רבינו עם קיסור החיות עם בת בנו רבינו זי"ע ורואו אשר אותו לדיק עיינוהו למרחק יטיפון בדוח קדושתו.

וטרם באי בקשרי השידוכין ביקש המנחת אלעזר מאת רבינו חותנו שביטח לו שיזכה להעמיד ממנה זרע של קיימא. אמר לו רבינו זיה"ל: איינס וועסטו האבן, וואס? ווייס איך נישט, והיינו שאינו יודע אם יוליד לו בן או בת! ואכן הוליד ממנה בת אחת, ובה שנמשכו ממנה זרע של קיימא עד עצם היום הזה. וסיפר שאלל תנאים של המנחת אלעזר, כיבדו את רבינו לקריאת התנאים, וקרא אותו בהתעוררות עד שגעה כל העם בדכיה. (נטעי גבריאל)

בשנת תרפ"ט עקב חלופה שפקדה אותו נסע לנפוש במדינת זיבענברג, ונסתלק שם לגנזי מרומים ביום ט"ו תמוז, והוא בן ס"ח שנים כמנין שנות חיי אביו זי"ע וזקנו זי"ע, את גופו הטוב העבירו לעיר קאמארנא ושם מנוחתו כבוד ליד קבר אביו בלד ימין.

סיפר שאחר פטירתו של רבינו בא אחד מחסידיו אל בעל המנחת אלעזר זי"ע, והזכיר עלמו שלרדך לישועה גדולה. המנחת אלעזר נתן לו את דברכו כדרכו. אצל הוא הפליר שהוא יבטיח לו שיושע, ואמר שכן היתה לו כבר איזה ישועה על ידי הבטחת חותנו הרה"ק מקאמארנא זי"ע. אמנם הוא רגז עליו ואמר שאין בכחו להבטיח, והוסיף "הלאו איך זאל ווערד זיין אז דעטען און מתפלל זיין". בתוך כך פתח אליו זוג' הרבנית הצדיקת ע"ה וה"ה בת הרה"ק מקאמארנא זי"ע, והשתדלה בעד האיש ההוא באמרה הלא איש זה מחסידי אבי הק' הוא, וכמה פעמים הבטיח לו ונושע, ומדוע אינך רואה לעשות מבוקשו בזה. השיב לה המנחת אלעזר: דיין טאטע האט געהאט ברייטע פלייזעס, און האט אזוי געזען ביי זיינע אבות הקדושים, אבער איך האב ביי מיינע הייליגע אבות נישט געזען מען זאל צוזאגן און מבטיח זיין ישועות". ברם לבסוף נושע איש זה על ידי ברכת המנחת אלעזר זי"ע - אף שלא הבטיח לו. (כ"ק אדמו"ר ממונקאטש שליט"א)

זכותו הגדול יגן עליו ועל כל ישראל אמן

סגולה לפרנסה

אנשטותן שיינע שבת'דיגע בגדים זענען מסוגל אויף פרנסה. ובגדי שבת קודש נאים הוא מסוגל לפרנסה!

סגולה לשלום בית ועוד

להסתכל על נרות שבת הוא מסוגל לשלשה ענינים, לאריכת ימים, מחיבות הקבר, ולשלום בית. (תפארת קודש)

כשנולד רבינו בא הרה"ק ר' אייזיק'ל מזידטשוב זי"ע אל העיר קאמארנא לשמש בתור סנדק בעת הברית מילה [כי הרה"ק ר' אליעזר'ל מקאמארנא זי"ע החשיב את עצמו לתלמידו המובהק] ובהחזיקו את החיות בעת הברית הביט בפני הילד ואמר: לאם קינד וועט זיין א גרויסער בר מזל והילד הזה יהיה בר מזל! ואחרי שנים רבות הבינו את דברו קדש, כי רבינו היה בר מזל גדול.

רבינו קדוש וטהור גדול בתורה וביותר בחכמת הגססה, ונהג את עצמו בהנעה לכת והשאיר אחריו לכה"פ שלשה ספרים ע"ד הסוד והרמז, ונקראו בשם "מחשבת יעקב", "שמחת יעקב" וישועות יעקב". כולם נאכדו בשנות המלחמה, וחבל עד לדבדן. והיה בעל מופת גדול והראה להעולם אורות ומופתים כי כל מה שהוליד מפיו נתקיים, ומכל קלוי ארץ נהרז אליו לבקשת ישועות, והיו שזכו להתעשר מברכתו ביום אחד, כי היה פלא יועץ בעיני המסחר ועל ידי עצמו הקדוש נתעשרו רבים.

מסופר כי פעם בעמדו בתפילה עמד לפניו מורה שעות, שנתן קולה שלא בעונתה, והטרידו בעבודתו, אזי עשה כמין תנועה בידיו הקדושים, כאות על שתקיה, ותיקף ומיד הפסיק המורה שעות מלעבוד עוד (כ"ק אדמו"ר ממונקאטש שליט"א)

אחד מחשובי חסידי קאמארנא, ר' שמעון שמו, שהיה דר בעיר הקרובה וסמוכה לקאמארנא נהג לנסוע בכל שנה ושנה על שבת'חטוה להיות בקאמארנא אצל רבינו, שנה אחת בזמן הקרוב לשבת חטוה, לא הרגיש בטוב, והפלידו אותו בני ביתו שלא לנסוע אז, ושישלים נסיעתו לשבת אחרת לאחר שיתרפא. אצל הוא בשלו ומי ישיבנו, שאינו רואה לשנות החזקה והמנהג שנהג כבר הרבה שנים, ולא שמע לעצתם ושכר עגלה שהסיעתו לקאמארנא. בדרך היה קר, ומאז בריאותו נעשה גרוע משעה לשעה, עד כשבא לקאמארנא היה לו כבר חום גבוה, והשתעל הרבה. וכשהגיע לבית רבינו זי"ע, כמעט והתעלף. ואיווה רבינו זי"ע שיתנו לו חמים, וישיבניו במטה, ואיווה לקרא תיקף ומיד את רופא העיר, אשר בא ובדקו ואמר שהוא במאז מסוכן ר"ל. בימים ההם לא היו הרבה תרופות, לכן איווה שיתנו לו איזה רפואה (נעין אספריין), ושיסכרוו בצגלים וסמיכות הרבה, כדי שזיע, ואמר שאם זייע הרבה יתרפא. וכן עשו, במשך כמה ימים, אבל החולה אמר שעדיין קר לו מאוד, ולא עזר הרבה מה שהסיפו לו כרים ובגדים חמים, כי היה רועד מקור וכל יכול להתחמם ולהזיע. והזכירו אותו לפני רבינו זי"ע, והוא איווה כמה פעמים לחזור ולקרוא לרופא וכ"ו, אשר רק חזר על עצמו הראשונה. וכך עברו כמה ימים ומאז לא הוטב. אז טענתה הרבנית הצדיקת ע"ה לבעלה הקדוש, למה לא משתדל יותר ועושה למען יצריא, והרי בא במסירת נפש ממש, וראוי להוושע. אבל רבינו זי"ע ענה רק:הרי רפואתו שזיע, ובזה יתרפא.

ביום המחלת שב רבינו זי"ע מתפלל שחרית, והביא עמו את כתונתו אשר היתה רטובה מזיע ודמעות של תפלה, והתקרב אצל מטתו, ואמר לו: ר' שמעון, הגה הבאתי לך את כתנתי, און איך האב עם אויסגעשוויט פאר דיינעט וועגן, לייג עם אויף ליד. און ס'וועט ליד בעצה"ת בעסער ווערען והזעתי אותה בעדך, הלכך אותה עליך, ובעצה"ת יוטב לך! וכך היה, שאחרי כמה שעות ראו שיפור במאזו. ובתוך כך בא הרופא לבקרו, וראה שהוטב מאז, וגם ראה הכתנת הרטובה מזיעה, ואמר: הרי אמרת שזו רפואתך, כיון ששמעת בקולי והזעת מיד הוטב לך וספרו יולא'חלצו, שכבשה שעתו של יהודי זה ליגל לעולם עליון, איווה שיתנו לו הכנת של רבו הקדוש, וילבשוה קטיפעל, ומאלו שהיה בתוכה קוויטל, בבקשה לרפואה בערו, ככתב יד קדש של רבינו זי"ע (כ"ק אדמו"ר ממונקאטש שליט"א)

בימי עלומיו עלה מעלות רמות כאשר נתגדל ונתקדש על ברכי אביו הגדול זי"ע ועל ברכי זקנו הרה"ק בעל היכל הברכה מקאמארנא זי"ע, כמו כן החל לקבל תורה וחסידות מפי הרה"ק ר' יצחק אייזיק אייכנשטיין מזידטשוב בעל פירוש מהרי"א זי"ע. והיה בידידות רבה עם הרה"ק ר' אלימלך לאווי מטשאש זי"ע, הרה"ק מטשאש זי"ע כיבדו לסדר קידושין בחופת בנו הרה"ק ר' מרדכי מלדעמטשער הי"ד זי"ע אבי של מרן רבינו הרה"ק ר' משולם פייש השני מטשאש בעל עבודת עבודה זי"ע

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת אלטע אסתר פייגטשא ע"ה מאלאזי זקינו הרה"ק ר'

רבינו הגה"ק רבי אריה לייב גינצבורג (י"א שאין זה שמו) אב"ד מיץ בעל שאגת אריה זי"ע נולד בשנת תנ"ה בעיר וויזין רוסיא לאביו הגה"ק ר' אשר אב"ד וויזין זי"ע מנכדי הגה"ק החר"ף רבי לייב בעל התוספות זי"ע שנקרא על שם חרפותו בתורה

בדומה לזה מספרים, שבימי גלותו הגיע פעם לפראנקפורט והתאכסן אצל הגה"ק ר' פנחס הלוי הורוויץ בעל הפלאה זי"ע שלא הכירו, והגיע לרבינו את מיתתו בכבוד ואמר לרבינו שיכול ללכת לישון, ברם רבינו ביקש מההפלאה זי"ע שלש מסכתות לשינה: יבמות כתובות וקידושין. ההפלאה התפלא מאד מדוע לר"ר האורח הזה שלש מסכתות לשינה, אבל לא שאל אותו מאומה מפני דרכי כבוד, ונתן לו את מה שביקש, כעבור שעה ניגש ההפלאה סמוך לדלת לראות מה מעשהו של אורחו, וראה שרבינו לומד דפים אחד אחרי השני, ועד אור הבוקר הכליח לגמור להעביר את הדפים שכל הג' מסכתות הקשות. והתפלא מאד, איך יתכן שגמר האורח כלילה אחת שלשה מסכתות? ביקש ההפלאה מאד לדעת האם האורח באמת למד אותם, שאל לרבינו כמה שאלות מכל מסכתא, והנה רבינו השיב עליהם לא רק תשובות על השאלות רק הוסיף עליהם חידושים ופירושים גג על גג, וראה ההפלאה שעומד לפניו גאון אדיר הבקי בכל מכמני התורה כמונה בקופסא, ורק כעבור זמן נודע להפלאה שהאורח היה רבינו בעל שאגת אריה.

עוד מספרים: בהיותו בגלות בין העיירות הגיע לביתו של יהודי אחד, וראה שבבית נמצאים ארונות גדולים ומלאים בספרים רבים ושבוותם הימים היה מילתא דלא שכיחא פתח רבינו לדבר עמו בדברי תורה, ראה שכמעט אין דמיון בין הספרים הרבים לבין ידיעותיו של הבעה"צ. אמר רבינו אח"כ בדרך נחות: שהוא מבין טוב את הבעה"צ שאינו בקי בכל הספרים, כי מרוב הספרים שנמצאים בביתו אינו יודע אותם, אבל אני שנמצאים ברשותי רק תלמוד בבלי וספרי הרמב"ם, לכן אני יודע אותם טוב, כי רק ספרים מעטים אלו נמצאים בידי. (שיחות מ"מ)

לא היה לרבינו מנוחה עד שאל לעיר ווילנא והגר"א זי"ע כיבדו מאד, ומשם הלך לגלוגא רבתי, ומאת ה' היתה זאת שבהיותו בגלוגא רבתי אצל הגה"ק ר' דוב בער זי"ע על חג הפסח קיבל הג"ר בעריש כתב רבנות מהלך מיץ למלא מקום הגה"ק ר' שמואל היילמן זי"ע, והג"ר בעריש ראה עוצם חריפתו וביקאחו של רבינו, ושהוא מחוסר לחם ר"ל, והג"ר בעריש ה' פרנסה ברחבה וכבוד גדול בגלוגא, כתב לפרנסי עיר מיץ: שבמקומו יקבל את רבינו בעל שאג"א לאב"ד וכן עשו, וילבש את רבינו בגדים חשובים ויקריס (תולדות משפחת גינצבורג). ובא למיץ בכבוד גדול.

וסיפר הגה"ק ר' שמואל ראזענבערג אב"ד אונסדלרף בעל באר שמואל זי"ע: כי אנשי קהל מינץ מיענו בתחילה לקבל את רבינו, באמרם שהוא כבר זקן כבן שבעים שנה, והבטיחו להם רבינו שיהי' אלכל אב"ד ארבעים שנה, וכן היה (מלילי אש) ושם במינץ ג"כ עסק בתורה יומם וליל, לא ישן במטה, והתנהג בקדושה וטהרה, לא אכל דבר מן החי כל ימי החול, והי' כל הש"ס ופוסקים אכלו כמונה בקופסא.

לעת זקנתו כהה עיניו ולא יכול לראות ולמד בתמידות בעל פה, כי הכל הי' שגור כבר בפיו, ותלמידו הגה"ק ר' גליהו טייקטין זי"ע העתיק ח"ת שנדפס אח"כ בשם טורי אבן על מסכת ראש השנה, חגיגה, ומגילה עם ח"י אבני שהם ואבני מילואים, וספר גבורת אריה על מסכת תענית. שו"ת שאג"א החדשות.

נסתלק לגני מרומים ט"ו תמוז בשנת תקמ"ה ומונ"כ בעיר מינץ,

נשאר אחריו בנו הגה"ק ר' אשא זי"ע שנפטר גם כן ביום הזה בשנת תקל"ז.

בנערותו כבר הי' מפורסם לעלוי גדול, לגבור ללחום מלחמתו של תורה, והי' כבן ל"ז כשהי' ריש מחיצתא במינסק, כשהי' אז הגה"ק ר' יחיאל היילפרין בעל סדר הדורות זי"ע אב"ד ס"ס. ומפני שרבינו לא נשא פנים לקום אדם בפלפול וסברה, גרשו אותו אנשי מינסק מקהלתם, ובחרו לר"ם תלמידו הצעיר הגה"ק ר' רפאל הכהן זיסקינד כ"ץ בעל תורת יקותיאל זי"ע.

ורבינו הי' מוכרח לילך לגולה, והי' עני מאד מאד מחוסר לחם ר"ל, עד שאל לעיר פינסק שאביו הי' ס"ס אב"ד ושם נעשה מלמד חינוך, וכשנפטר אביו לא רצה להיות ממלא מקומו, אלא מסר כסא הרבנות לאחיו הגה"ק ר' יחזקא אברהם זי"ע.

בשנת תק"י נבחר להיות אב"ד בוולאזקין במדינת רוסיה ששם הנהיג ישיבה גדולה וגדולי עולם יאלו מבית מדרשו, ובתוכה הגה"ק ר' חיים מוולאזקין בעל נפש החיים זי"ע ואחיו הגה"ק ר' שמחה איזקוויטש זי"ע.

והי' לו ברוב גדלו וגאונו חריפתו וביקאחו כחא דהתיארא, ובפלפולו לא נשא פנים אפי לרבותינו הראשונים זי"ע, וחלק עליהם לקולה,

בשנת תקע"ד שהי' כבר כבן שבעים שנה עזב כסא הרבנות בוולאזקין, כי היה פרנסתו דחוקה מאד, עד שלא הי' לו לחם לאכול ובגד ללבוש, והלך מעיר לעיר ומכפר לכפר, וכמוכן שכמעט שלא ידעו מי הוא, ואף שבאותם הימים כבר התפרסם ספרו הגדול שאגת אריה ברחבי תבל.

וסיפר שבאחד מימי נדודיו הגיע לברלין שהיתה עיר ואם בישראל, ואב"ד העיר היה הגה"ק ר' צבי הירש ברלינער זי"ע בן הגה"ק ר' ארי לייב מאמסטרדם זי"ע חתן הגה"ק ר' צבי הירש אשכנזי בעל חכם צבי זי"ע ואחיו של הגה"ק ר' שאול מאמסטרדם בעל בנין אריאל זי"ע, וראשי הקהל בראותם שהכרת פניו ענתה בו שהוא תלמיד חכם מובהק כיבדוהו לומר דרשה בבית הכנסת, שרבינו דרש במשך כמה שעות בדרוש ופסול דרכו בקודש כיד ה' הטובה עליו בחריפות וביקאחו, ובסימיו את הדרשה כולם התפעלו מעוצם הדרשה, וכול עברו לפניו בסך להודות לו מאד על הגדת הדרשה. אולם אף שכולם התלהבו מהדרשה הפלאה שדרש האורח, מכל מקום רב העיר הגה"ק ר' צבי הירש זי"ע לא התרגש מהאורח, ואף לא הודה לו על דבריו הנפלאים, ושאלוהו מקרבו לפשר הדבר, ואמר להם הרב: הן אמת שהיהודי הזה נראה תלמיד חכם מופלג, אבל מה אעשה שכל תוכן הדרשה שאמר כאן כבר נכתב בספר הנודע "שאגת אריה" בתשובותיו, ולכל הפחות היה להדרשן לומר שהוא אומר דבר בשם אומרו בשם השאג"א, ואף שלומר דרשה ארוכה כזאת בעל פה היא גדולה מופלאה, אך היה לו להזכיר דבר בשם אומרו. והנה רבינו הרגיש שמדברים אודתיו, שאל את הנוכחים במה דברים אמורים? ואמרו לו שהרב תמה שאמר דרשה שלימה הכתובה במפורש בשאגת אריה, והוא אומרה כאן בעילום סם. רבינו בראותו שלא נותרה בפניו צריכה אחרת הוכרח שלא בטובתו להודות להרב שהוא עצמו בעל המחבר של הספר "שאגת אריה", וכשמוע הרב את דברי רבינו, מיד ביקש ממנו מחילה וערך לכבודו סעודה גדולה בראשית כל חסדיו העיר וכיבדו ביותרת הכבוד כראוי וכיאות לגדול הדור .

לפי רזולוציה של משה אהרן ב"י

טו תמוז תק"ג

רבינו חיים בן עטר בן רבי משה זי"ע בעל אור החיים הק'

רבינו הרה"ק ר' חיים בן עטר בן ר' משה בעל אור החיים הקדוש זי"ע נולד בשנת תנ"ו בסאלו ספרד, יש בקבלה שרק שלשה צדיקים קורין בשם הקדוש, ה"ה השל"ה הק' אלשך הק' ורבינו בעל האור החיים הקדוש

בספר אמרי יוסף מהרה"ק ר' יוסף מאיר מספינקא זי"ע שהלימוד בספר אור"ח מסוגל לזש"ק כיון שהאור"ח לא היה לו בנים ועמנו את כח ההולדה בספרו ויש כמה עדויות בזה.

וספר הגה"צ ר' בנימין מנדלזון אב"ד המושב החרדי קוממיות זי"ע שהלוייתו של הגה"צ ר' דוד שפארבער מבראשון בעל אפרקסתא דעניא זי"ע התלויה אל הרה"ק ר' שמחה בונם אלטער מגור בעל לב שמחה זי"ע, בדרך הילוכו סיפר לרבי מגור, שהמנוח לא היו לו רבות בשנית זרע של קיימא, ובזר לו פנה אל רבו הרה"ק ר' יוסף מאיר מספינקא בעל אמרי יוסף זי"ע, ויורו הרבי ללמוד איזה קטע מסוים בהספה"ק אור החיים כסגולה לזרע של קיימא, ואכן במשך זמן קיים את אשר נלמד עד שנושע, בערב ימיו נענה המנוח ואמר: שגאבד מזכרונא איזה קטע כיוונו האמרי יוסף ללמוד, ואינו מזכיר לזכור. נענה הלב שמחה ואמר: באמת, כל קטע וקטע בספר קדוש זה מסוגל לזרע של קדוש, אחר של"אור החיים בעצמו לה היה זש"ק והכנים את כל המוליד שלו בספרו זה, על כן מסוגל הספר לפעול זרע קדוש בנים עוסקים בתורה ובמצוות. (באר הפרשה מהר"צ ר' אלימלך בידערמאן שליט"א)

הרה"ק ר' יוחנן מקרליץ זי"ע אמר שהלימוד בספר אור"ח הוא סגולה לאמונה.

הנה יודע מה שאמרו להנה שלשה ספרים נקראו קדוש אור החיים הקדוש, אלשך הקדוש, השל"ה הקדוש. ופעם אחת שמע הרה"ק ר' יחזקאל משינאווא בעל דברי יחזקאל זי"ע אחד שאמר ספר התניא הקדוש וגער בו שאין קוראים קדוש.

רבינו לא ארכו לו השנים בירושלים עיה"ק ועלה נשמתו לשמימה במוצאי שבת ק' אור ליום ט"ו לחודש תמוז בשנת תק"ג בן מ"ז שנה ונקבר בירושלים בהר הזיתים, אצל הגה"ק הפרי חדש זי"ע שביקש ממנו מחילה בחיים היותו, על שהשיג עליו כי לש"ש נחבין.

כאשר נסתלק רבינו הק', הכניס בזה מן הבעש"ט הק' זי"ע ע"י שקיבל אז כוונה בנטילת ידים שניתנת רק בלחוד דברא, והבעש"ט הק' זכר בה במקומו של האור החיים הק'.

בעת המלחמה העולמית השנייה בשנת תש"ד כבר עמדו חייליו של אורו הרשע ימ"ש במדבר מרזים, מוכנים ליכנס לארץ ישראל, וג' צדיקים יאלו אז יחד להשתטח על קברו של רבינו הק' בהר הזיתים, ה"ה הרה"ק ר' שלמ'קע מזוויהל זי"ע הרה"ק ר' ישראל מהוסיאטין זי"ע והרה"ק ר' אהר'לע ראטה השומר אמונים זי"ע ושלשתם יחד השתטחו על הניצן הק' ועוררו רחמים על המצב הגורל, כאשר חזרו משם אמר הרה"ק מהוסיאטין זי"ע: הנני מובטח שהרשע לא יכנס לארץ ישראל, שאלוהו היאך הוא בטוח בדבר זה כל כך, אמר: בעת שהתפללנו על ציון האוה"ח הק' ראיתי את שם הו"ה מאיר על קברו, וזהו סימן שפעלנו בקשתנו ולא יארע לנו דבר וכך הוא.

זכותו הגדול יגן עילנו ועל כל ישראל אמן.

בנעוריו הלך רבינו מגולה לגולה בצוק העתים, וגם עסק בסחורה אבל אבד כל הוננו, ואז נדד מארץ מולדתו לארצות רחוקות, ובימי נדודו השלים ספרו הק' אור החיים אחר שכבר הוציא ספרו חפץ ה' ואח"כ הוציא גם ספרו פרי תואר, בספרו חפץ ה', ואור החיים הראה גדול קדושתו ופרישותו וכחו בנסתח, ובפרי תואר שרוב פעם חולק על הפרי חדש הראה עולם חריפותו ובקיאותו.

רבינו היה לו התקשרות ושייכות אל בני משה שבעבר נהר סמבטיון, על ידי מכתבים שנשלחו מהבא להתם ומהתם להבא.

וכתב הרה"ק ר' אייזיק'ל מקאמארנא זי"ע בספרו (נתיב מצותיך) שרבינו זי"ע שמע בכל לילה תורה מפי הקב"ה, וגדול קדושתו אי אפשר לכתוב, והיה מיוסדי מרכבה וגלוי נשמות, ומדרכתו רוח"ק אמת.

וכן בשו"ת דברי חיים חשק להסתפק בכשרות שוחט שאמר כי ספר אור החיים לא נתחבר ברוח הק', והוא בעצמו ז"ל פתח חיבורו הג"ל וז"ל נפתחו השמים וארצה מלאכים, בורא קלות הארץ ואתבונן בהם מה שהורשתי להתבונן וכ"ו.

כתב רבינו בהקדמה לספרו אור החיים עה"ת שהי' דורש בכל יום שני דרשות בערב ובבוקר לכל בני העיר, ולא היה לו שעות לפירוש על התורה רק ד-ה שעות בשבוע. בשנת תק"ב בא רבינו לירושלים, וקבע לו ב' ישיבות, ישיבה שלמד עם תלמידים בנגלה, בחריפות גדול ובקדושה וטהרה מעוטף בטלית ומעוטר בחפילין, ואידך ישיבה שלמד עם תלמידיו מהוגנים סתרי תורה. מחוץ התלמידים לא ידע שום אדם מקום מושב הישיבה, והעיד עליו הגה"ק החיד"א זי"ע שהי' אחד מגדולי תלמידיו, שכל רוחו פניו חשבוה למלאך ה' לבא-ות, שהשכינה חופפת עליו כל היום, וגם נדפס ממנו ס' ראשית לניון, על מסכתות שבו קבע ג"כ הלכה למעשה, ותלמידו הגדול הגה"ק חיד"א כ' כי כל ספריו אחד מעשרה מחכמתו, וחריפותו הפלא ופלא, ולפי דורו הי' תלמידיו מבציעי הרעיון, והי' כמעטין המתגבר.

הרה"ק ר' פנחס מקארליץ זי"ע אמר שהלימוד בספר אור החיים הק' הוא מסוגל לרומם את נשמת אדם, ולדיקים אמרו, כי כמו שלימוד בזה"ק מסוגל לטהר הגפס, כן הלימוד בס' אור החיים הק' מסוגל לזרז. (עבודת עבודה שיחות)

הרה"ק ר' ישראל מרוזין זי"ע אמר כמו שזכורות הראשונים היה ספר הזהר מסוגל לטהר הגשמה כך זכורות אלו ספר אור"ח מסוגל לטהר הגשמה וכ"כ בספר יסוד העבודה מסלונים ובספר סגולת משה.

בספר קיימו וקייבול כתב נכד בעל דברי חיים זי"ע שמקובל אכלו מפי צדיקים שהלומד פירוש אור"ח הק' על פסוקים אחרים מות וקדושים מובטח לו שלא יפטר מן העולם בלא תשובה.

כתב הגה"ק ר' חיים פאלג'י זי"ע בשם החיד"א שזכורות פולין נגלה מהר"מ אלשך זי"ע בהק' לאחד שהיה לומד בפירושו והוסף ר"ח פאלג'י שבעין זה נגלה לו בחלום על ספר אור"ח הק' שהוא מסוגל להינצל בעת צרה.

רבינו בסוף ספרו כותב ואז תושע מאלוקי השמים ברוב עושר ונשנות חיים וכתב בספר סגולת משה מהרה"ק ר' משה האפשטיין מוויסנאוויץ זי"ע שהלימוד בספר אור"ח מסוגל לעושר ונשנות חיים.

בספר אור"ח יד החיים מהרה"ק ר' ישכר דוב באב"ד זב"ק בוסקא זי"ע כתב משם ספר עדן ליון שספר אור"ח הוא מסוגל לשמירה בבית.

מתורתו של רבינו

והפלא ה' את מפתח ואת מפות זרע מפות גדלות ונאמנות וקלים רעים ונאמנים (פרשת כי תבא כ"ח ב"ט) צריך להבין מה השייכות של נאמנות למכות או לחוליים, ואפשר לומר שהעניין של נאמן היינו שהוא נאמן למשלחו ועושה רצונו, וכאן כיון שנשלחו ע"י הקב"ה על בני האדם, והנאשים יעשו כל מיני השתדלות להתרפאות ברפואה טבעית מבלי לחזור בתשובה, והמכות והחולאים לא יסורו מהם עד שיעשו תשובה, הרי שהם נאמנים לשולחיהם. (אור החיים)

ויאמר ה' אִמְחָה אֶת הָאָדָם אֲשֶׁר בְּרָאִיתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה מֵאָדָם עַד בְּהֵמָה עַד רֶמֶשׂ וְעַד עוֹף הַשָּׁמַיִם כִּי נַחֲמָתִי כִּי עָשִׂיתִם. (פרשת בראשית ו' ז') וְנָח מִצָּא חַן בְּעֵינֵי ה' (ו' ח') דמשמע דלולי שמצא חן לא היה ניצל, וקשה הלא היה צדיק תמים? דכיון שהקב"ה ניחם על בריאת האדם אשר עשה מעיקרא, היה גם נח צריך להמחות עם כולם, אלא מפני שמצא חן ניצל, ושמו נח מוכיח עליו כי נח אותיות חן.

טז תמוז תרצ"ה

רבי מנשה ב"ר ישכר בעריש זי"ע בעל אלפי מנשה מזידיטשוב

רבינו הרה"ק רבי מנשה אייכענשטיין מזידיטשוב בעל אלפי מנשה זי"ע נולד בזידיטשוב בשנת תרכ"ה לאביו הרה"ק ר' ישכר בעריש ווערעצקי בעל מלבוש שבת ויום טוב זי"ע בן הרה"ק ר' אלכסנדר יום טוב סענדר ליפא זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק אייזיק בעל פירוש מהרי"א מזידיטשוב זי"ע בן הרה"ק ר' ישכר בעריש זי"ע ב"ר יצחק אייזיק ראש שושלת זידיטשוב קאמארנא זי"ע מנכדי רבינו בעל תוספות יום טוב זי"ע, ולאמו הרבנית הצדיקת מרת שיינדל ע"ה בת הרה"ק ר' מנשה רובין מראפשיץ זי"ע בן הרה"ק ר' אשר ישעי בעל אור ישעי זי"ע חתן הרה"ק ר' נפתלי צבי ראש שושלת ראפשיץ בעל זרע קודש זי"ע

ככהונתו בזמנו, הוציא לאור בשנת תרפ"ז את ספרו מטה מנשה על המועדים.

כאשר קמו ימי רעה זה כט"ו שנים שהיה נחלה במחלה אנושה וסכנה כמה טרדות ופגעי הזמן, בכל זאת לא נחו ולא שקטו רעיוניו רק הגה תמיד ברוחו הקדוש חידושי תורה וכמעט בכל לילה בקומו ממטתו כתב חידושי תורה חדשים לבקרים

ביום ט"ז תמוז תרל"ה לעת ערב הוצא רבינו לביטול לעיר מונקאטש מווערעצקי שהיה שם שבעות אחדים לשאוף רוח חיה, ובבוקר השכם ערב שבת קודש ט"ז תמוז ונסתלק לגנוי מרומים, הבשורה הרעה עשתה לה כנפים וכל העיר ומקומות הקרובים באו לתת לו כבוד האחרון ולא הספידוהו כי כן היה רצונו, ואמר במסל"ת לאנשי ביתו כי בין האדוקים של גזע ראפשיץ לא היה המנהג להספיד וישר צעניו ואינו רוצה שיספידו. ומנוחתו כבוד שם בבית החיים.

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' חיים יוסף מהוקליווא הי"ד זי"ע שמילא את מקומו, הרה"ק ר' מתתיהו מזדקוב הולבשיץ זי"ע, הרה"ק ר' דוד אייכנשטיין זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו הרב הגאון הגדול ב"ר חו"פ לדיק תמים, צעודו לעיר לימים כבר ילא שמו וטבעו צעולם על ידי התמדתו וסקידתו בתורה לילות כימים צעומקו של הלכה, ולא שם לבו מעולם לשום דבר רק כל יצעו וכל חפלו להגות בתורה ה'.

וסיפר שהתמדתו של רבינו בתורה היה בתשוקה עזה ונלהבה בראשית אש שלהבת ה' אשר גם גשם ושלג וקור וקרה לא יכלו לכבות אהבתו לתורה, וגם בלילות של קרח וקפאון בלי שצב אש בתוכו, ובלי אור הגר למד תורה לאור הלכה.

רבינו היה חביב צעני גדולי דורו וסיפר כשרבינו היה מגיע לעיר אונגוואר היה הולך לבקר אל הרב דהעיר הגה"ק ר' יוסף אלימלך כהנא אב"ד אונגוואר זי"ע, הגאון היה עומד לפניו מלוא קומתו והיה מכבד אותו שישב על כסאו. (שיח זקנים)

וסיפר שאביו היה יושב בראש השלחן ומשני האדלים יצבו בניו הקדושים הרה"ק ר' משה זי"ע ורבינו זי"ע ואמר צענונותו: איך יזן צווישען צוויי גרויסע מענטשן ואני יושב בין שני אנשים גדולים! (שיח זקנים)

כשהגיע לפרקו בהיותו בן שבע שנים בלבד שידכו זקנו הרה"ק ר' יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע עם הרבנית הצדיקת מרת שרה רעכיל ע"ה בתו של הרה"ק ר' יהושע מדזיקוב בעל עטרת ישועה זי"ע בן הרה"ק ר' אליעזר ב"ר הרה"ק ר' נפתלי צבי הורוויץ ראש שושלת ראפשיץ בעל זרע קדש זי"ע, ונשא בדזיקוב בשנת תרל"ה.

אחר נישואיו נתמנה לרב ומו"ץ בדזיקוב, ובהיותו סמוך על שלחן חותנו הוציא לאור בשנת תרנ"ה את ספרו הראשון אלפי מנשה על שולחן ערוך חושן משפט קולע אל השערה בפלפול וסברה ישרה.

בשנת תרנ"ז מינהו אביו למלא את מקומו ברבנות העיר ווערעצקי. וכעבור שנתיים נתמנה גם לראש"ד ברישא, וכדי ללמוד את שני הערים היה שוהב בחורף ברישא ובקיץ בווערעצקי.

ברישא בשנת תרס"ה הוציא לאור את ספרו הנפלא תורת האשם, והאש"ס ר"ת הקטן מנשה אייכנשטיין לרואה גדולים וחרדו לקראתו כי חשף זרוע עזו בחריצות ובקיאות הפלא ופלא צעניני טומאה וטהרה.

עם פרוץ מלחמת העולם הראשונה נמלט רבינו לווינה בירת אוסטריה, משם עבר לגרוסוורדיין שם שהה אביו, ולאחר מכן חזר לרישא.

עם פטירת אביו בכ"א ניסן תרפ"ד בזמנוקאטש, תקע אהלו של תורה צעיר מונקאטש למלא את מקומו כאלדמו"ר מזידיטשוב בידה עם אחיו הרה"ק ר' משה מסטרי זי"ע. בכך הפסיק לשמש כראש"ד ברישא, אך עדיין המשיך לכהן ברבנות ווערעצקי עד שנתו האחרונה.

ספרי רבינו

בילקוט חדש (ערך תורה סי' צ"ה). וגם יש להוסיף לרמז עוד על זה שה"ת ו"ינס ו"יצא ה"חוצה עולים מספר ט"ב ואמרו ז"ל אין טוב אלא תורה שנאמר (משלי ד ב): "כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזבו" (מסכת אבות פרק ו') והס"ת ו"ינס ו"יצא ה"חוצה הם ס' א' ה' האותיות ס"א רומז על ס"א מסכתות כי ס"א מסכתות יש וכמ"ש הרמב"ם ז"ל בהקדמתו לסדר זרעים והאות ה' רומז על החמשה חומשי תורה. (אלפי מנשה)

ממנהגי רבינו

בקבלת שבת כאשר הגיע ללכה דודי היה מכבדים איש אחד לשיר ולא הבעל תפילה. (זכרון משה)

נהג רבינו שלא הורשו לחסידיה להיות אצלו על חג הפסח בסדרו, ואמר: שפסח היא זמן להיות בבית. (נטעי גבריאלי)

סגולת התורה

וַיִּצְאֵב בְּגָדוֹ בְּיָדָהּ וַיִּנָּס וַיִּצְאֵב הַחוּצָה (פרשת וישב ל"ט י"ב) כתב בספר נועם מגדים בפרשת שלח דתיבת ויצא לכאורה אך למותר דהוי סג' למיכתב וינס החוצה וכתב ששמע אומרים בו על פי מאמרים ז"ל דיוקנו של אביו ראה זה מרומז בתיבת ויצא שנדרש נוסטריקון וירא יוסף צורת אביו. ויני"ש מ"ש הוא ז"ל עוד בזה דכתיב ויצא החוצה עי"ש ולדעתי נראה עוד דהנה בפסוק שלפני זה כתיב וַיָּבֵא הַבְּתָרָה לְעִשְׂתָּו מִלֵּאכְתּוֹ וַאֲיָתָא בְּמִדְרַשׁ וּבִילְקוּט וַיָּבֵא הַבֵּיתָה לַעֲשׂוֹת מִלֵּאכְתּוֹ יוֹם שֶׁבַת הִיא דכתיב פי בו שבת מפל מלאכתו (בראשית ב' ג') ומה מלאכה ה' לו קורא ושונה מה שאביו למדו עי"ש, ולפי"ז יש לומר שעל ידי שהיה יוסף אז קורא ושונה ניצל מאותה מעשה כי לימוד התורה הוא סגולת לפרוש מעריות וביאות אסורות (כמ"ש הרמב"ם ז"ל בסוף הלכות איסורי ביאה פרק כ"ב). והוא דכתיב גם תיבת ויצא כי בתיבת ויצא מרומז שעל ידי שה' קורא ושונה נס החוצה וניצל מאותה מעשה כי יצ"א עולה מספר הראשי אותיות מחמשה חומשי תורה ומששה סדרי משנה. והאות ו' מתיבת ויצ"א רומז על לימוד כי מן ו' משם הוי' נמשך לאדם לימוד התורה וכמ"ש

טז תמוז תקכ"ה

רבי דוד ב"ר ישראל זי"ע מאוסטראה תלמיד מרן הבעש"ט

רבינו הרה"ק רבי דוד הלפרין אב"ד ור"מ אוסטראה ז"ע נולד לאביו הרה"ק ר' ישראל חריף אב"ד זאסלאב ואוסטראה ז"ע, בן הגה"ק ר' אליעזר ליפמאן ז"ע בן הגה"ק ר' יצחק אייזיק הזקן אב"ד טיקטין ז"ע וחתן הגה"ק ר' יצחק הגדול אב"ד בראי ז"ע בן הגה"ק ר' שאול אב"ד קראקא ז"ע בן הגה"ק רבי יהושע העשיל מקרקא בעל חנוכת התורה ז"ע בן הגה"ק ר' יעקב מלובלין ז"ע, אחים של רבינו היה הגה"ק ר' יצחק אייזיק הלפרין ז"ע אביו של הרה"ק ר' דוד יעקב אב"ד באלחוב ז"ע רבו של הרה"ק רבי הערש'לע מזידיטשוב ז"ע, והשני הוא הרה"ק ר' מרדכי אב"ד זאסלאב ז"ע והשלישי הוא הרב הגביר מ' יואל הלפרין ז"ל חותן הגה"ק הפלאה ז"ע

ספר דרכי ציון

[illegible]

וְדַע פֶּסַח רַחוּמָה מִנֵּחַ חֲקִינִית אֶךְ מַחֲמַת הַרְלֻחוּתִים כִּכֹּר טָבוֹ תַּחֲנוּ /
וְכַדִּי לִזְכוּת אֶת הַרְבִּיעִית הַזֹּאת לְאוֹר פֶּסַח שְׁנִית

רבינו היה גאון עניו וחסיד תלמיד ממרן הבעש"ט הק' זי"ע ישב על התורה ועבודה, ודבר מעשירותו ניכר בו כי נולד לגדולות, ואף זכה ליישב בשלווה וניחן בעשירות מופלגת, ונתקיים בו תורה וגדולה במהם אחד.

בשנת תל"א בערב ראש חודש שבט נסתלק אביו לגנני מרומים ולפי האוואת אביו נתקבל רבינו להיות ממלא מקומו בזמל, וז"ל אביו ראשית דבר שאלתי ובקשתי מכל אלופי ראשי מניגי ויחידי סגולה הקהילה דפה זמל שב שמשם בכיתרי אחרי, שיהיה אבד"ק וראש מתיבתא דפה ק"ק זמל שב אחרי, בני הרב הגדול מו"ה דוד אשר נתמנה בכתב גבוי לכל והוא ת"ל ראוי למלאות את מקומו...

ובשנת תש"ז נחקבל רבינו לאב"ד אוסטררהא, וכמנהג הימים ההם נחקבל אף כחבר בחברא קדישא, ובערך באותו הזמן נתמנה הגה"ק רבי אברהם משולם זלמן אשכנזי זי"ע בן הגה"ק ר' צבי אשכנזי החכם צבי זי"ע להיות לרב הקלויז בק"ה אוסטררהא, ובהיות רבינו היה תלמידו של הבעש"ט זי"ע ורבי משולם היה מתנגד גדול, נחיה העיר ובערה אש המחלוקת, והבעש"ט זי"ע ביקש מרבינו שלמען השלום יחזור לעיר אבותיו וסלכ, ואכן בשנת תת"ק חזר לכהן כאב"ד זסלכ.

זקן מופלג היה רבינו בן מאה שנה, הכין לעצמו מקום קבורה בחלקת משפחת הלפרין בעיר זסלבליד אבל בכל זאת השתוקק להיות ספון בצית החיים באוסטראה, ונתגלגל הדבר שבשנת תתקכ"ה הגיע לעיר אוסטראה ונסתחל שם בערב שבת קודש ט"ז תמוז ונקבר במעלה הקברים אשר למשפחת הלפרין אלל הגה"ק רבי יואל הלפרין זי"ע ובנו הגה"ק ר' מרדכי הלפרין זי"ע.

דברי נוואת רבינו הוא צספר דרכי ציון...

ונשאר אחריו בניו הק' הרה"ק ר' יצחק אייזק הלפרין זי"ע והרה"ק ר' יסכר בערש הלפרין זי"ע חתן הגאון הגדול ר' יחיאל אב"ד קאוולא והארדני.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מצבות רבינו שנעקרו ע"י רשעים נערמו זו ע"ג זו

יז תמוז תש"ד [א]

רבי אברהם צבי ב"ר חיים מצהעלים הי"ד זי"ע ראב"ד קאפאוואר

רבינו הגה"ק רבי אברהם צבי אונגאר ראב"ד קאפאוואר בעל מחנה אברהם הי"ד זי"ע נולד ביום המיוחס ב' לחודש סיון שנת תרנ"ח העיר צהעלים לאביו הגה"צ ר' חיים מצהעלים זי"ע ולאמו הצדיקת חנה ע"ה

וסיפר רבינו שרבו הקרן לדוד זי"ע בחנו על פה כל מסכת צבא בתרא עם לשונות הרש"ס והתוספות כסדרן, ופרק חזקת הבתים בחן אותו כמה פעמים נזכר אביו וכמה פעמים רבא, כמה פעמים מלת אש, כמה פעמים מלת מים וכדומה. ואחר זה בחן אותו כל הלכות שבת וחלק א' יורה דעה עם הפרי מגדים ואחר כך יו"ד הלכות ריבית. וכשגמר הבחינה שנמשכה בערך שבוע שלם אז נתן לו היתר הוראה. ואמר לו: עכשיו אתה יכול ללכת בטח כי ה' הטוב יהיה בעזרך בזכות התורה הקדושה שלמדת בהתמדה כה רבה. (רשומים בשמך)

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת חוה לאה הי"ד ע"ה בת הגה"ק ר' ישי הכהן לווינסטיין מק"ק בעלעלד זי"ע ולאחר נישואיו התגורר בעיר בעלעלד ששם למד יחד עם הגאב"ד ר' יואל סג"ל פעלנער זי"ע, ואמר רבינו שלקח מהגה"ק ר' יואל דרך לימודו איך להתעמק ולהתייגע בלימוד על הדף בתכלית הפשט ואיך להתמסר לתורה הקדושה.

בהסכמת רבו עבר לקאפאוואר שם הקים במאמץ אדיר מוסדות חינוך, תלמוד תורה וישיבה, בעיירה זו סבל מאוד מפורקי עול שציקסו לקרר את אור היהדות והתורה ולא חת מפניהם.

רבינו הסתופף בכל הרה"ק ר' חיים אלעזר שפירא בעל מנחת אלעזר ממונקאטש זי"ע. וסיפר בנו הגה"ק ר' יצחק שלמה גאב"ד חוג חתם סופר בני ברק וראש ישיבת מחנה אברהם בעל רשומים בשמך זי"ע, זוכרני מעשה שהיה ביומא דשבתא ב' באדר תש"א, אבי הק' זי"ע שוכב את משכב בלתי נרדם, לפתע קפץ ממטתו ונכנס לבית מדרשו בפחד ובבהלה גדולה, ואמר לי: שמורו ורבו בעל מנחת אלעזר זי"ע נתגלה אליו בחלוש וגער בו: כלום יתכן הדבר שהגה"ק בעל יוגד יעקב מפאפא זקוק לרחמי שמים מרובים ואילו אתה שוכב לישון? תיכף כוה עלי לאסוף מהר עשרה לאמירת תהלים במנין, חמסם צמוגש"ק הגיעה הידיעה המרה, על הסתלקות הגה"ק מפאפא לשמי רום. (רשומים בשמך)

עוד לפני הכנסו לעול תורה ומלוות כבר החל ללמוד אצל דודו הגה"ק ר' אליעזר דוד גרינוואלד אב"ד סאטמאר בעל קרן לדוד זי"ע בעירו אהעלים. כשעזב הקרן לדוד את העיר בשנת תרע"ב, גלה רבינו לישיבת הגה"ק ר' שמואל רוזענבערג מאונסדארף בעל באר שמואל.

בשנת מלחמת העולם הראשונה שהה בעיר הצירה ווינא והסתופף בכל קדשו של הרה"ק

ר' משה האלבערשטאם האדמו"ר השני בשושלת שינאווא זי"ע וכידוע לפני פרץ מלחמת העולם הראשונה נמלט הרה"ק משינאווא לווינה, ושהה שם במחיצתו הרה"ק ר' חנה מקאלאשין הי"ד זי"ע. אחרי כמה שנות לימוד באונסדארף חזר ללמוד אצל בעל קרן לדוד זי"ע. לאחר שנות הלימוד הרבות נבחן במשך שבוע ימים אצל דודו בעל קרן לדוד, ובשנת תרע"ד הסמיכו להוראה.

סגולה להינצל ממיתה משונה

סיפר בנו הגה"ק ר' יצחק שלמה גאב"ד חוג חתם סופר בני ברק וראש ישיבת מחנה אברהם בעל רשומים בשמך זי"ע: בעלות הכרות הגרמני ימ"ש על יהודי אונגארן הוציא אבי הק' זי"ע כרך גמרא ווארשא מארון הספרים, תלש מתוכו את דפי מסכת כריתות ומסרה לידו, ואמר לי: הכניסה לכיסך ולמד גמרא זו ובעזרת השם יתברך תנצל ממיתה משונה, וצוני: שאם אוכל, אשנן תמיד מסכת כריתות, וכן אם יש בידי שאלמה ברבים. (רשומים בשמך)

סגולה לבנים טובים

כתוב בתורה: בָּנָיו זֶה סוֹרֵר וּמָרָד, אֵינָם שֹׁמְעֵי בְּקוֹלִי. (פרשת כי תצא כ"א כ') הדברים ידועים, שגידול בן סורר ומורה הוא תוצאה מכך שאינו שומע בבית הוריו את קול התורה, הקול של לימוד מימרות אביו ורבו, וקול התפילה, וזהו כוונת הכתוב: איננו שומע הקולנו.

מתורתו של רבינו

רגיל היה לומר לבחורי ישיבתו: מטרת הלימוד בישיבה היא לקבל מן הרב את הדרך הלימוד הנכון, כי את הארבעים או חמישים דפי גמרא שלומדים בישיבה במשך הזמן אפשר ללמוד גם בבית רק תכלית הישיבה היא לקבל דרך הלימוד.

וְאֶהְיֶה אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ כָּל לַבֹּר וְכָל נִפְשָׁךְ וְכָל מַאֲדָךְ (פרשת ואתחנן ו' ה') לכאורה קשה איך אפשר לצוות על האדם לאהוב את השי"ת, הרי זהו דבר התלוי בנטייתו ותרגשותו הלב? וביאר רבינו: שלכן תקנו ברכת הבוחר בעמו יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה: קודם קריאת שמע בשחרית, ובערבית אנו חותמים: אוֹהֵב עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל בְּאַהֲבָה: שזמה אנו רואים גודל אהבת השי"ת אל בני ישראל שבחר בהם, וכמים הפנים לפנים, יכולים אנו לקבל על עצמינו אהבת ה'.

בפיטו הנשגב והנורא שאומרים בקדושת ראש השנה שחרית, מסיים: ויושר יליצו בעדינו חיות אש. לכאורה מדוע דוקא חיות אש יליצו בעדינו? הנה איתה בשם האר"י הקדוש זי"ע על הפסוק: וְהַחַיִּית רָצוּא וְשׁוֹב כְּמִצְוַת הַבָּקָר (יחזקאל א' י"ד) דהקב"ה מצוה לחיות הקודש לרדת לארץ, אך הם ברוב זכות קדושתם אינם יכולים לסבול את עכירות הגשמיות של העולם הזה אפילו לרגע קט, ומיד הן חוזרות ועולות שוה לרקיע, אך מפני צווי הקב"ה הן מוכרחות לרדת שוב לארץ, וחוזר חלילה, וזה כוונת הכתוב: והחיות רצוא ושוב. ולפי זה יובן כמין חומר מדוע דייקא ויושר יליצו בעדינו חיות אש, דווקא הן החיות יליצו בעדינו, דהרי החיות אינן יכולות לשהות כאן בעולם הזה אפילו רגע אחד, אם כן אין פלא על הנשמה החצובה מתחת כסא הכבוד, שנצטווה להיות בגוף במשך ק"כ שנה, שהיא מתגשמת כאן בעולם העכור וחוטאת. (רשומים בשמך)

יז תמוז תש"ד [ב]

רבי אברהם צבי ב"ר חיים מצהעלים הי"ד זי"ע ראב"ד קאפאוואר

רבינו הגה"ק רבי אברהם צבי אונגאר ראב"ד קאפאוואר בעל מחנה אברהם הי"ד זי"ע נולד ביום המיוחס ב' לחודש סיון שנת תרנ"ח העיר צהעלים לאביו הגה"צ ר' חיים מצהעלים זי"ע ולאמו הצדיקת חנה ע"ה

עוד בגיטו במצבים בלתי אנושיים אמר שיעורים ברבים, ולעצמו למד הלכות מסירת נפש וקידוש השם. וכמו כן כאשר הובילו אותו לגיף ההריגה לאושוויץ לקח עמו איזמל של מילה, כי היה מהדר במצוות המוהלות, וביום שבת קודש האחרון לימי חייו עלי אדמות, יום שבעה עשר בתמוז היה, ובבוקר כאשר היו כבר באושוויץ ועוד לא הולידו אותם מקרונות הרכבת, ושם בתוך הקרון נמצאה אשה אחת מנשי קהלתו ויום שמיני ללידתה היה, ושם הקרון מהל את הילד הרך וקרא לו שם בישראל ואמר על הילד הרך: שילך לקידוש השם מהול כיהודי.

נשאר אחריו בניו הגה"ק ר' יצחק שלמה גאב"ד חוג חתם סופר בני ברק וראש ישיבת מחנה אברהם בעל רשומים בשם זי"ע, הגה"ק ר' שמואל אפרים זלמן אונגאר דומ"ץ שיכון סקוורא זי"ע הר"ר זלמן ז"ל גבאי אלל כ"ק אדמו"ר מסקוורא, הר"ר מיכל אונגאר. הבחור מנחם עזריה הי"ד

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

כאשר החושך כיסה ארץ בשנות הזעם, השואה האיומה, הובל יחד עם משפחתו ובני קהלתו לגיטו בעיר שאפראן ומשם לאושוויץ, וביום המר והגממה י"ז לחודש תמוז קידשו את השם במותם כשהועלו הוא עם זוגתו וחמשת ילדיהם על המוקד הי"ד.

וסיפר הרה"ק ר' שמעון ישראל פאזען אב"ד שאפראן זי"ע שהיה אהב דבוק מאח לרבינו, כאומר היה רבינו בגיטו שאפראן, ויום אחד או יומיים לפני שהובילו אותו לאושוויץ קרא רבינו לשניים מתלמידיו ואמר להם: שמאוד היה רוצה לטבול במקוה מים, והתלמידים הנ"ל אמרו לו: כי זה בלתי אפשרי במצב כזה והמקום הזה כי איפה נמצא כאן מקוה מים, ואמר להם שהוא מבטיח להם עולם הבא שילכו ויחפשו איזה בור עם מים שיוכל לטבול בו, והם הלכו ומצאו למטה בתוך אחד המרתפים של הבנין הבלתי גמור איזה בור שבו היו ממיסים סיד לבנין, ובמשך הזמן התאספו שם מים בתוך הבור, ותלמידיו הנ"ל הורידוהו לטבול בתוך הבור, וטבל שם, והנה בהיותו עוד בתוך הבור הזה, אמר לאחד מתלמידיו הנ"ל שילך מהר ויקרא את ידידו ורעו הגה"ק אב"ד דק"ק שאפראן. ושהיה גם הוא בתוך אותו הגיטו הרה"ק שאפראן בא מיד ומלא את רבינו בתוך המים, ואמר לו רבינו שרוצה לומר לו איזה דבר צלל בתנאי שלא יאכל אותו קושיות על דבריו, ואמר לו שידע שזה טבילתו האחרונה במקוה מים בחיים חיותו, והטבילה הבאה תהיה בנהר של אש. והרה"ק שאפראן אמר לו בהתרגשות רבה: איך אתה מדבר דברים כאלה הרי אמרו חז"ל (מסכת ברכות ה') אפילו חרב חדה מונחת על לואריו של אדם אל ימנע עצמו מן הרחמים! על זה השיב רבינו לו: כי ידועים דברי האור החיים הקדוש בפרשת ויחי (מ"ז כ"ח) על הפסוק: תִּסְתַּיֵּר פְּנֵיךָ יִשְׂרָאֵל מִפָּנֵי הָאֵשׁ וְיִנְעוּן וְאֵל עֲפָרָם יִשְׂרָאֵל (תהלים ק"ד כ"ט) כי יהודי עובד ה' לפני שהולך מזה העולם מקבל תוספת נשמה, על כן לא ישאלהו קושיות. וזו"ל האור החיים: ולא נקרא בשם ישראל כל זמן היותו בארץ מצרים, עד עת שקרבו ימיו למות, אז נקרא שמו ישראל לכל תוסף רוחם, והוא סוד הגדלת נפש אדם בעת מיתתו. עיי"ש באורוך ואמר לו כדברים האלה: תדע לך שיש לנו עשרה ילדים, חמשה הקטנים ילכו איתנו על קידוש השם וחמשה הגדולים ישארו בחיים, ובקשה אחת יש לי אליכם כי היינו אוהבים נאמנים בעולם הזה ועל סמך אהבה זו אני מבקש, שכאשר חמשה הגדולים יחזרו חיים אחרי המלחמה יעמוד לעזרתם שיוכלו תיכף להתחתן, ויאמר להם בשמי: שבקשה אחת לי אליהם: שתיכף יתחתנו לא יהיה לפני עיניהם רק דבר אחד שאלו היינו בחיים אם היינו מסכימים לשידוך, וזו כוונתו ובקשתו האחרונה אליהם. (רשומים בשמך)

ארץ אל יכסה דמם ואל יהיה מקום לזעקתם עדי עד יסקיף ה' ויראה בצרת עמו וגאלנו ברחמינו שנית לעיני כל חי בביאת גואל דקד בב"א

וסיפר שרבינו עד זיבולא בתרייתא היה עובד את השם יתברך שמו במסירות נפש ממש,

רבינו הגה"ק רבי חיים צבי מאנהיימער בעל עין הבדולח אב"ד אונגוואר נולד בשנת תקע"ד בעיר פישטיאן לאביו הגה"ק ר' דוד יהודה לייב מאנהיימער זי"ע ולאמו הרבנית הצדקת מרת שינדל ע"ה

רבינו? אמר לו רבינו בגדול ענותנותו: האם שכחת כי מחר יום גדול ונורא ואיך אעמוד דין לפני הבורא ברוך הוא ואני מלוכלך החטאים ופשעים! והאיך בשמעו כזאת מפה קדשו גם הוא נחרד מאימת יום הדין והתחיל לזכות במר נפש.

איש אחד שהיה שמש בבית מדרשו נשתגעו בזה היחידה ר"ל וכל יום בא אל רבינו בבכיה שיתפלל בעד בזה שתשוב לאיתנה, אבל רבינו יעץ אותו שיעסע אל דרכי הדור לבקש שיתפללו בעדה כי הוא אינו בעל מופת, אבל האיך לא ראה להרף ממנו, כי אמר שרבינו גם כן יכול להתפלל בעדה והוא בטוח שיקובל תפלתו, ופעם אחת ריחם על העני הזה וקרא אתו לחדרו ואמר לו: אם יתן לי תקיעת כף שלא יגלה סודו לאיש אחר, אז יתפלל בעד בזה, כי מתירא פן יבא הרבה אנשים בבקשות כאלה ויבטלו אותי מלימודי. האיך נתן לו תקיעת כף, ורבינו הבטיח לו שצבואו להיותו ימלא את בזה בריאה ושלומה, וכן היה. והנה האיך לא גילה הסוד הזה לשום אדם, רק כאשר נסתלק רבינו בעת הלוייה סיפר את זה בשבחי רבינו.

בשנת תרמ"ו עזבונו כוחותיו ובכל לא הרגיש בעצמו שום חולי, והרופאים יעלו לו להנפש מהמון טרדותיו ולתכלית זה פנה אחד מצב"ב החושבים מפה את הבית שצברו למען יקב שם רבינו בימות הקיץ וביום ט"ז תמוז לפנות ערב נסע רבינו בעגלה אל הרי הכרמים לשבת שם אמונת תפוחו מיד יסורי מות ל"ע ופתאום כבה נר ישראלי ויגוע וימת ויאסף אל עמיו ב"י תמוז תרמ"ו. ומנוחתו כבוד בבית החיים אונגוואר.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גאון אדיר משנתו זך ונקי, מפורסם לחריף עצום יורד לעמקי ים התלמיד, דרך לימודו היתה בהתעמקות נפלאה ובחריפות יוצאת מן הכלל (עלמנו של אבא) והיה לדיק תמים ואיש אמת ומאס ברבנות, והיה סוחר ועסק בעסק ברענעריא יין סרף עד שצאו עליו שודדים ו"צ אנשים כלילה ורלו להורגו וליקח ממנו, והוא היה גבור חיל ובעל קומה ולחם עמם והכריעו עד שנעשה כד פה, ונטלו כל הוננו, וראה שמן השמים פסקו עליו להיות רב.

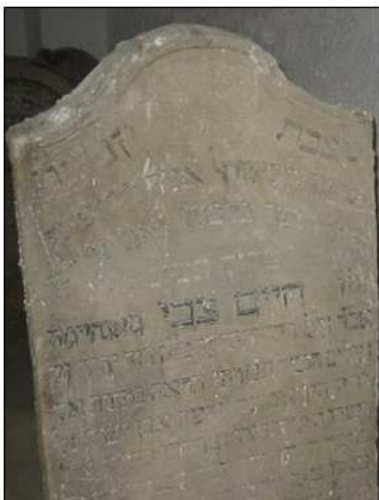
בתחילה היה אב"ד שטעלסדארף ואחר כך בווערבו שש מילא מקומם רבתי הגה"ק ר' יעקב קאפיל חריף אלטעמקונסטאדט בעל חידושי יעב"ז זי"ע והגה"ק ר' בנימין זאב וואלף לעווי בעל שערי תורה זי"ע, ובשנת תר"ל נתקבל לאב"ד אונגוואר אחר הסתלקותו של הגה"ק ר' מנחם א"ש זי"ע ב' כסלו. והתקבלו אליו בחורים מופלגים, ומגדולי תלמידיו היה חותנו הגה"ק ר' ברוך רייכפעלד דומ"ץ אונגוואר זי"ע הגה"ק ר' יוסף חיים זאנענפעלד אב"ד ירושלים זי"ע הגה"ק ר' נתנאל הכהן פריעד אב"ד אויווראש בעל פני מציין זי"ע הגה"ק ר' שלום גאלדבערגער אב"ד סוואליעווע זי"ע הגה"ק ר' ישעיה הכהן רובין אב"ד מיהאויפאלווא זי"ע הגה"ק ר' קאפיל בלוי אב"ד ווערבו זי"ע הגה"ק ר' עמרם פישער אב"ד יונק זי"ע הגה"ק ר' יחזק קאפף דומ"ץ ערלוי בעל לקיטת יחזק בן אברהם זי"ע הגה"ק ר' בנימין גאלדבערגער מעיר באטארקעס זי"ע הגה"ק ר' יוסף אלימלך כהנא אב"ד אונגוואר זי"ע הגה"ק ר' ישראל בראדי דומ"ץ מיהאלאוויטץ בעל איש ישראל זי"ע הגה"ק ר' חיים בראדי אב"ד פראג זי"ע הגה"ק ר' דוב בעריש עלפאנט זי"ע הגה"ק ר' פנחס הלוי בילליטער אב"ד סערענטש בעל גבעת פנחס זי"ע וגם הרה"ק ר' אהרן ווייס מצענעדקוויץ בעל מדרש אהרן זי"ע נסמך לרבנות על ידו.

רבינו היה תלמיד מהגה"ק ר' קאפיל חריף בעל חידושי יעב"ז זי"ע ואחר כך למד בישיבת הגה"ק ר' בנימין זאב וואלף לעווי בעל שערי תורה זי"ע עד כי בעת היותו קודם שנעשה בר מלוא וזו נכנס לישיבת הגה"ק ר' משה סופר בעל חתם סופר מפרעשבורג זי"ע ונעשה תלמידו מובהק, ורבו היה מחבבו מאוד ולמד שם עד שהגיע לפרקו ונשא לאשה בת גביר אדיר מק"ק גרופע אשר הבטיח לתת לו ארוחה על שלחנו כמה שנים וגם נתן לו הון רב לנדוניה.

כל השנים שהיה רבינו אב"ד באונגוואר משנת תר"ל עד יום פטירתו לא היה שום ילד חולה באסכרה ואחרי פטירתו היה המגיפה בין הילדים רח"ל כמקדם, והוא דבר פלא שאפילו הרופאים הנכרים אמרו שהוא דבר פלא.

הרבה אנשים באו לרבינו בעת ארה שיתפלל בעדם או בעד חולה ורלו ליתן לו קוויטעל ופדיון, אבל רבינו ירא שיבטלו אותו מתורתו ועבודתו לא ראה ליקח מהם רק בייך אותם ובזכותו לא שר ריקס.

פעם אחת בערב יום הכיפורים בא איש אחד לרבינו עם שאלה, ודפק בדלת ביתו ואין קול ואין עונה, על כן נסה לפתוח הדלת וראה את רבינו שוכב על הארץ בפיקסו ידים ורגלים בזכה מאוד, ופחד מאוד שקרה איזה משתה ושמתה אז הכל שם, וזה אמרו בנערינו ובזקנינו נלך כעת כי הלא חג ה' לנו וחג הכל אוהבים לחוג. (אשי ישראל)

מתורתו של רבינו זי"ע

ב' בא: מי ומי ההולכים, ויאמר משה בנערינו ובזקנינו נלך וכו' כי חג ה' לנו, וי"ל ע"ד הלצה, כי נמצאו שני כתות ב"י בענין גידול הבנים. כת אחת מגדלת בניהם לתורה בנעוריהם עד שהוא בן י"ב או י"ג שנה ואח"כ מחנכו לעבודה ועיון לגמרי לימוד תורה כי אמר די בזה וטוב תורה עם ד"א. וכת אחרת היא להיפך כי מנעוריהם מלמדים אותם לשונות הגויים וחכמתם כי אמרו שצריכים לחנכו שיהי' גבר בגבורין ויהי' ביכלתו להספיק לעצמו מזון ואח"כ כשיתגדל מחנפו קצת גם בתורה כי אף שהוא מקטני אמונה בכ"ז קצת אמונה יש בלבו ורוצה לצאת ידי שניהם. ובאמת ב' אלו דרכים בחזקת סכנה ולא זה הדרך ישכון אור ה' כידיע לכל בר ישראלעסה לבב באמונה ובטחון ואהבת התורה, והנה כאן שהישראל בקשו מפרעה שיניחם ללכת במדבר לעבוד את ה', שאל אותם פרעה: באיזה בחינה הנכם אתם מאלו ב' בחינות הני"ל, וזה אמרו מי ומי ההולכים אם הנערים או המגודלים כבר והזקינו? והשיבו משה רבינו: כי אין לשאול בזה כי הלא אם גם ישנם בתוכינו ב' כתות אך לעומת משתה ושמתה ולחוג הכל הולכים, כי זה הכל מחזיקים. כנראה גם בימינו גם כן בהגיע איזה משתה ושמתה אז הכל שם, וזה אמרו בנערינו ובזקנינו נלך כעת כי הלא חג ה' לנו וחג הכל אוהבים לחוג. (אשי ישראל)

מסורה: וַיִּקַּח סֵפֶר הַבְּרִית וַיִּקְרָא בְּאָזְנֵי הָעָם וַיֹּאמְרוּ לֵל אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע (פרשת מטות) (כ"ד ז') והיה על אהרן לשרת ונשמע קולו ובאזל לא הקדש לפני ה' ובצאתו לא ימות (פרשת תצוה) (כ"ד ל"ה) ונשמע הקול (מגילת אסתר א') הנה הנחש נסותפות כנבו על אהרן ויהי אסתר כפה עליהן כהגיות. (מסכת שבת ע"ח) ואף על פי שכבר הקדימו נעשה לנשמע, שמא יהיו חוזרים כשיראו האש הגדולה מנשמת ששמת. (אדמו"ר בפרק קמח ממסכת עבודה זרה דף ר"ב) כלום כפית עלינו כהגיות. צדיקת דאם היה כופה עליהן לא היה להם תשובה. והכא אמר מרדכיאל בלא לאורייתא.

רבינו הגה"ק רבי אברהם איתן בעל משכיל לאיתן זי"ע נולד לאביו הגה"ק ר' יהודה לייב אב"ד חאטימשק זי"ע בן הגה"ק ר' אברהם זי"ע נכד הגה"ק ר' ישראל יפה משקאלב בעל אור ישראל זי"ע בן הגה"ק ר' אהרן יפה אב"ד אומן זי"ע מגזע גאוניס קדושי ארץ ממשפחת סענדערליך וקאלמינקעס זי"ע. ולאמו הרבנית הצדיקת מרת חיה ע"ה

היה גאון אדיר ומוצחק האדם הגדול בענקים חריף ובקי, איש מכאובים וסבל יסורין וידוע חולי כל הימים. אב"ד הארדאק, ובסוף ימיו קבע אהלו של תורה בעיר מינסק.

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת חנה דינה ע"ה בת הגה"ק ר' אריה לייב מק"ק ראדושקוויץ זי"ע. זכרה לה לטובה אשר עשתה תמיד לאון בעלה רבינו זי"ע ותעמדם עליו מהבוקר עד הערב לשמור את בריאותו מכל משמר למען יהיה בתורת ה' יומם וליילה גם כלילה שנה לא רחצה להעלות לו ארוכה למחלתו ורפאות לבשרו עד אשר ילחה כל לשון לספר וכל ימין ייעף מחקות על לוח, כי היה איש מכאובים וידוע חולי כל הימים.

אחר נישואיו התגורר בראדושקוויץ וסמך על שלחן חותנו, כעובר תקופה עבר להורדוק הסמוכה לוולושין כדי לשמש שם ברבנות, ולאחר כמה שנים עזב את רבנותו ועבר להתגורר במינסק שם שימש כמו"ץ.

חיבר ספר נחל איתן על הרמב"ם, משכיל לאיתן חי' על מועד וקדשים, מלפני איתן הגהות על הש"ס, באר אברהם על הש"ס, יד אברהם על שו"ע יו"ד, אהבת איתן על סדר מועד ומס' ברכות, מקור חכמה, ונשאלו עוד ממנו הרבה חיבורים בפלפול ואגדה בנגלה, ובנסתר ספר תעלומות חכמה, גם זכה לבנים רבנים מובהקים, שמיאס כ"פ בספריו הק'.

מסופר שהקדיש כל ימיו אך לתורה ללמוד וללמד, ויסתפק במועט וחי חי אצד ועוני. ביום לימדת תורתו ברבים ויגד שעורים שונים בגמרא ופירש תוספות וברמב"ם, וכלילה בשו"ב אל ביתו שכב וזינ את ספר היד החזקה להרמב"ם בעל פה, ויהי אומן את ילדיו ובידו אחד אחז תינוקו ובידו השניה היה כותב ספרי תורתו וחידושו. (משכיל לאיתן מתוך הסכמות)

נסתלק לגנוי מרומים י"ח תמוז תר"ח (י"א ט"ז תמוז) ומנוחתו כבוד בעיר מינסק.

נשאר אחריו בנו הק' ה"ה הגה"ק ר' אהרן זי"ע שעסק בהוצאת ספרי אביו, הגה"ק הסוחר ר' קלמן קלונימוס זי"ע הגה"ק ר' יהודה לייב אב"ד פלשניץ זי"ע הגה"ק ר' נפתלי זי"ע הגה"ק ר' משה ניסן אב"ד שומיאץ בעל חקרי הלכות.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

מתורתו של רבינו זי"ע

בגמרא (מסכת תענית כ') על ראב"א שהאריך ימים שלא הקפיד בתוך ביתו, ולא צעד בפני מי שגדול ממנו בחכמה ולא הרבה במבואות המטונפות, ולא הלך ד' אמות בלא תורה ותפילין, והקשה רבינו מאי רבותיה דלא הרתור במקום שאסור להרהר בדברי תורה לכל אדם? ות' דרבותי דאף על גב דלא הלך ד' אמות בלא תורה, ואם כן מסתמא ע"כ היה צריך להרהר בדברי תורה וכה"ג מדינא מותר, דה"ל לאונסו כזבחים ק"ב. ואף על פי כן לא הרבה. (מצפה איתן)

במדרש אורח ימים בימינה בשמלה עושר וכבוד, ופירש רש"י: למאמינים בה' היינו שלום תורה לשמה, ובגמרא פריך אורח ימים איכא עושר וכבוד לביא, וקאמר בגמרא כש"כ עושר וכבוד, וקשה לכל מקום למא לא הזכיר גם כן שהיה לו עושר וכבוד בעולם הזה, כמו בשמאלה שכלם לא לשמה יש לו עושר וכבוד, ואף שהוא כש"כ, אעפ"כ היה לו לכתוב, אלא בתורה גם כן כתיב אלא בחוקותיה תכלו וחושב טובות עולם, וגם נהיה עקב שתמנען חושב שם הרבה טובות עולם הזה, כפי שידוע ושיהי לו עולם הבא שאמר ד"ל כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא ויש לומר משום דבפרשת וישב פירש"י ביקש יעקב לישב בשלוח אמר השי"ת וכו', מחמת דרצון השי"ת בודאי שהעדיף שיש בשלוח גם כן בעולם הזה רק היצר דר מקטרג לא דין מה שתמנען כל העולם הבא, ופירש האלשיך ק"י דיש מצות דשכר הקרן קיימת לעולם הבא ופירותיהן בעולם הזה. ומחמת שאוהב השי"ת לצדיק ואין רוצה שיאבד הצדיק הפירות הבהל הבלים יש עולם הזה שהוא הבל וריק, יעשה מן הפירות גם כן קרן לפרוע לו בעולם הבא בעד הפירות, וזה מה שתמנען להם עושנין מפירות קרן לע"ל על כן לומר כאמ' נמי כיין שלמות תורה לשמה בעד זה שמגיע לו עושר וכבוד בעולם הזה עושנין לו עולם הבא, ולמה לו הבל עולם הזה, על כן מוטב בעד זה גם כן עולם הבא, על כן לא יחשוב קרן אורח ימים ולא יחשובה אלא כמ"ש מה שמגיע לו עולם הזה כיין שגם זה עושה עולם הבא. וזה שכתבו בתורה טובות עולם הזה אלא בחוקותיה תכלו וגם בוהיה עולם היינו

רבינו הגה"ק רבי שלום דוב שטערן בעל לשד השמן ראב"ד סערדעהלי זי"ע אחי הגה"ק ר' משה צבי אב"ד אלישטאבא זי"ע נולד בשנת תקצ"ד לערך לאביו הגה"ק ר' שלמה שטערן אב"ד אלישטאבא זי"ע בן הגה"ק ר' דוב בער שטערן זי"ע ולאמו הרבנית הצדיקת מרת רייזל בת הגה"ק ר' שלום פריעדמאן אב"ד אלישטאבא ופריישטאט זי"ע בן ר' אהרן מפריישטאט זי"ע

רבינו היה לדיק נשגב וגאון אמתית בקי בש"ס ופוסקים, ועניו כהלל, מוכתר בכל מדות טובות שמנו חכמים ז"ל.

בית החיים סערדעהלי

היה תלמיד מובהק לרבו הגה"ק ר' אברהם שמואל בנימין סופר בעל כתב סופר זי"ע בשנת תרי"ח נתעלה וקבל מרבו כתב "מורנו", "טרם יכנס לחופה בפאריס, יתן כח גבורתו", ובסוף כל התעודה המפוארה, מוסיף הכתב סופר: ועדיין לא הגיע אלף למקלט שבוו צפניו, וביודעי ומכירי היטב מעלת תלמידי מעולה ותיק מלך עתיק.

כשהגיע לפרקו נשא להרבנית הצדיקת מרת שרה (שרל) ע"ה בתו של הגה"ק ר' דוד צבי עהרנפעלד זי"ע [וחתנא דבי נשיאה של הגה"ק בעל החתם סופר זי"ע] בן הגביר רבי שאול עהרנפעלד מנייטרא ז"ל

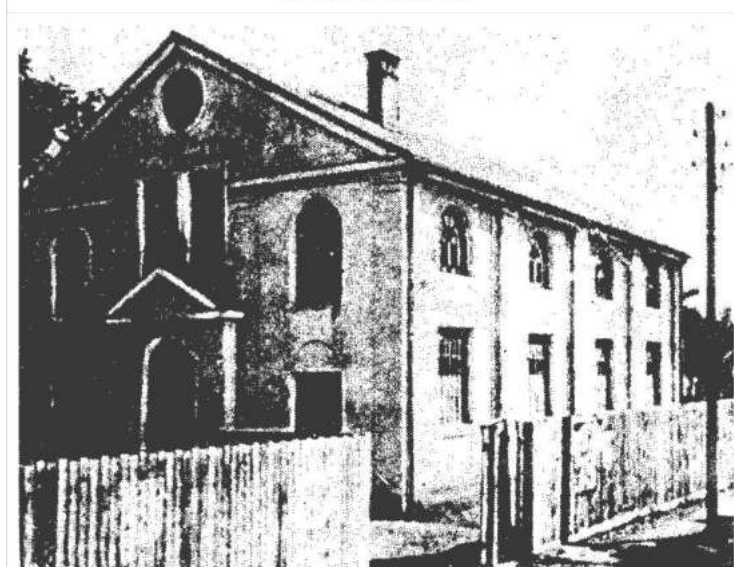
אחר נישואיו נתיישב בקהילת סערדאהעלי שהיתה עיר מלכה חכמים וסופרים, בה ישב על התורה ועל העבודה. בשנת תרכ"ו כבר ישב על כס ראש הקהל דסערדאהעל. בשנים שלאחר הצטרף לבית הדין של הגה"ק ר' עזרא אורף זי"ע והגה"ק ר' יוסף קליין זי"ע. ואחר כן נתמנה לראש"ד. נסתלק לגנזי מרומים י"ט תמוז תר"ע, ושם מנוחתו כבוד.

מתורתו נדפס קונטרס דובב שפתי ישנים, ובספר תורת אבות.

נשאר אחריו בנו הקדוש ה"ה הגה"ק ר' אברהם שמואל בנימין זי"ע, הגה"ק ר' שאול מברלדפעסט זי"ע. וחתנו היה הגה"ק ר' יוסף בוימגארטען ראב"ד קהל שיפשוהל בק"ק וויען זי"ע, הגה"ק ר' בנימין זיידל אב"ד גאלאנטא זי"ע, הגה"ק ר' יוסף שטערן מווינא זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

בית הכנסת עדת ישראל סאמבהטלי

רבינו הגה"ק רבי אהרן שמואל קייידנובר הנקרא מהרש"ק זי"ע בעל המחבר ספר ברכת הזבח, תפארת שמואל הגהות על הרא"ש וטורים, שו"ת אמונת שמואל, ברכת שמואל עה"ת נולד בקיידנוב בלארוס בשנת שפ"ד לאביו הגה"ק ר' ישראל זי"ע, ומכאן שם משפחתו "קייידנובר". בילדותו חלה, והיה בסכנת חיים, ועל כן הוסיף לו אביו את השם שמואל

ראשי שתלמידי ר' שמואל הוא, ומיד שלח אחריו ושמה אחר בשמחה גדולה כרעים הארובים.

משם הלך רבינו ונסוע עד שקבע ישיבתו בעיר אוסטרחה, והי' נבחר לאב"ד בעשרה קהילות ומהם קהלת רישא, פיורדא, פראנקפארט, עד אשר נתעלה לאב"ד קראקא, ובכל מקום בואו הרבין תורה ברבים,

ביום ג' בשנת ה' תל"ו י"ט תמוז (וי"א תל"ט) נסתלק רבינו לגנזי מרומים בעיר חמעלניק פולין באמצע אסיפה שהי' בעיניו הארבע ארצות בהשתתפות כל רבינו ומנהיגי הגליל ומנ"כ שם זי"ע

וכך כתבו על מלכתו: פה נטמן אנגלת המן איש אלקים משה נאמן כמשה ושקול כאהרן ושמואל, הגאון המופלא בדורו אשר רבץ והרבין תורה בישראל והעמיד הרבה תלמידי חכמים, שריחו נודף כשמן אפרסמון, נר המערכה אב"ד ור"מ דק"ק קראקא והגליל מו"ה אהרן שמואל ב"ר ישראל קייידנובר, נפטר ונקבר ביום ו' י"ט תמוז תל"ו לפ"ק. מעבר השני: כתר תורה כתר שם טוב, גברה יד העליונים על התחתונים בהלקח ארון אלקים הגנונה לפני ולפנים תורתו אמת כנתנה למשה פנים אל פנים, ונתבקש בישיבה של מעלה לשמוע דברים כנים, ביום חשך לנו והאיר לעליונים, יום שלישי י"ט תמוז תל"ו שנים, אוי ואבוי כי נפלה עטרת ראשנו יקרה מזהב ומפנינים, ראש ואב לכל החכמים, חבורו ברכת הזבח שלמים וספר ברכת שמואל על תורות משה לדיק חי העולמים, החוט המשולש לא במהרה ינתק, ספר אמונת שמואל על פוסקים וגפ"ת בטוב טעמים, בת קול דומה במדרשו של שמואל שר הפרתמים, מי יוכל לספר שבו אילו היה כל בני אדם סופרים ודיו ימים, הגאון אב הרבנים, בגן עזן יהיה תמים.

נשאר אחריו בנו המקובל איש אלקים הגה"ק ר' כבי הישק קייידנובר בעל קב הישר זי"ע.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה אחד מגדולי זמנו דור דעה, תלמיד חכם גדול ומתמיד עמוס.

וסיפר הרה"ק ר' משה אליקים בריעה בעל דעת שלום מקאזניץ זי"ע בשם אביו הרה"ק בעל עבודות ישראל המגיד מקאזניץ זי"ע שאמו של רבינו לא הייתה יודעת להתפלל כלום, אמנם בשעת הדלקת נרות של שבת התפללה בלשון רוסיה: יהי רצון שיהא בני שמואל תלמיד חכם. (דעת משה)

מקיידנוב הלך רבינו ללמוד אלל הגה"ק רבי ר' העשיל מקראקא בעל חנוכת התורה זי"ע ומצנו הגה"ק ר' יעקב מצריסק זי"ע ואלל הגה"ק ר' גבריאל מקראקא זי"ע ועוד בימי חורפו הרבין תורה בעיר מולדתו, ורבים הלכו לאורו והי' מצית דינו של הגה"ק ר' משה ליווא בעל חלקת מחוקק אב"ד בריסק דליטא-ווילנא זי"ע יחד עם הגה"ק ר' שבתי הכהן בעל הש"ך זי"ע.

רבינו נתן הסכמה על ספר הש"ך, כידיעו ח"י רבנים גדולי ישראל הסכימו להדפסת פירוש, ורבינו היה חד מהם. והי' נמי מחותנו, כי הגה"ק ר' נחום זי"ע אחי הש"ך זי"ע הי' חתנו.

ביום כ"ד תמוז בשנת תט"ו כשעבר כום התרעלה על עיר ווילנא, מגדולי הקאזאקן ימ"ש תחת פקודת חמעלניאקי האורר ימ"ש ברח רבינו עם גדולי העיר ובניהם הגה"ק ר' אפרים כ"ז בעל שער אפרים זי"ע והגה"ק בעל שפתי כהן זי"ע והגה"ק ר' משה רבקה בעל באר הגולה זי"ע ללובלין, להמלט על נפשם ונטלו מחתו כל הכתבים שלו, וגם שתי בנותיו הקטנות הגרו רח"ל, וגם בלובלין לא יוכל להתעכב ימים רבים, כי באותו שנה בראשון לחג הסוכות עשו גדולי רע הג"ל שמות בלובלין.

ויסופר כי בהיותו הולך נדוד בהגלות המר, בא לקראקא על חג הסוכות, ושם התאכסן אלל נגיד אחד ובליז ראשון אחר הסעודה, התחיל חתנו של הבעה"צ להכין את עצמו על השיעור אשר ידרוש הראב"ד שם הגה"ק ר' העשיל זי"ע למחר, ובאמצע למודו אמר לו רבינו, באם יקשה הרב שלך כזו וכזו, תאמר לפניו תירוצך כזה, וכן הי' כמה פעמים, והי' ממחרת בשעת הדרשה הקשה הרב ממך כמו שאמר (רבינו) האורח ויקפוץ האכברך בתשובתו והוטב בעיני הגאון, והנה בפעם השלישי אחר שהודה שכל דבריו המה מחידושיו של אורח אחד שבה להם על ההג, אז אמר לו הגאון חיי

מתורתו של רבינו

בפרשת חקת כתוב רש"י הק': ויקחו אליך לעולם נקראת על שמך פרה שעשה משה במדבר דהא כתב בכתבי האריה"ק: דכל מי שאינו יודע לכוין ח"י ברכות כתיקינו יחשוב בלבו שכוונתו לכל הכוונות והרמזים שכונו ורמזו בהם אנשי כנה"ג ע"ש, והנה פרה אדומה אמר הקב"ה למשה לך אני מגלה טעם פרה אדומה ולכל ישראל חוקה א"כ כל מי שעושה פרה אדומה מוכרח לכוון על כוונת שכיון משה רע"ה וז"ש לעולם נקראת על שמך פרה שעשה משה כלומר שלעולם ישראל יכוון לכוונת שלך. (ברכת שמואל)

רבינו הרה"ק רבי יחיאל רובין מקולבסוב זי"ע הנקרא ר' חיליש אחי הק' הרה"ק ר' מנשה מרופשיץ זי"ע והרה"ק ר' אהרן מרימנוב זי"ע והרה"ק ר' מנחם מענדל מגלאגאוו זי"ע נולד בשנת תק"ע לאביו הרה"ק ר' אשר ישעיה מרופשיץ בעל אור ישעי זי"ע בן הצדיק נסתר הרה"ק ר' אליעזר ליפמאן החייט זי"ע. ולאמו הרבנית הצדיקת מרת רייצא ע"ה בת הרה"ק ר' נפתלי צבי הורוויץ ראש שושלת ראפשיץ בעל זרע קודש זי"ע

רבינו היה איש קדוש עניו וחסיד, ועוד בלעירותו ניכרו בו סימני טהרה ואביו נתן עינו עליו לחנכו על פי דרכי החסידות, בחלוצו של אביו הקדוש שהיה תמיד הומה מחסידים ועובדי ה' ביראה, קלט את המאור שבחסידות ודבק בזקני וגדולי החסידים.

בהגיעו לפרקו נשא בת הרבני הנגיד רבי אליהו רייך מרייזא ז"ל שהיה מחסידיו המקורבים של אביו.

בשנת תקל"ה כאשר דודו אחי אביו הרה"ק ר' יעקב זיע"א ששימש כאב"ד קאלבסוב נתמנה לשמש כאב"ד בעיר מעליץ, קיבלו אנשי קאלבסוב את רבינו שהיה מלא וגדוש בתורה וחסידות לאב"ד עליהם, מיד בהגיעו לשם קיבל את ההנהגה בשתי ידיו, בדרשותיו שהיו מפורסמות בשם הטוב, כאשר היה אומרם בלהט נפש, בלו המוני חסידים לשמוע לקולו ומכל המחוזות הסביבה נהרו התושבים לשמוע קולו בקודש, ועד מהרה נתפרסמה העיירה הקטנה קאלבסוב ושמעה הלכה בכל המדינה, עד שתוך זמן קצר נהיתה לבית היוצר לתורה וחסידות.

רבינו הרבה להשתעשע בהלכה עם הרה"ק הדברי חיים מלאנז זיע"א אשר כתב אליו באחד המכתבים חמדת לבבי ושארי וכו' וממשיך בתוך דבריו 'כי אהבת עולם אהבתיו לא זז מחיבתו וכו', והוא ידע כי לאהבתו כתבתי מכתבי הלזה ולהשתעשע בנועם אמריו קודם ימים הקדושים הבע"ל, ויזכור אהבת האיחנים מורי וכו'.

רבינו החזיר נשמתו הטוהרה ליוצרו אחר מחלה קצרה שממנה כבר לא קם, ביום כ' תמוז תר"כ, והוצא לקבורה בעיר רבנותו קאלבסוב.

נשאר אחריו בנו וממלא מקומו הרה"ק ר' אשר ישעיה זי"ע שהיה חתנו של הרה"ק ר' אלכסנדר סענדלר מקאמרנא זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק אייזיק זי"ע וחתנו: הרה"ק ר' אברהם אהרן טייטלבוים זיע"א בן הרה"ק הייטב לב זיע"א והרה"ק ר' משה לאצין מדרוביטש זיע"א

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

לע"נ רחל בת משה אהרן ב"ר

כ תמוז תמ"ג

רבי נתן נטע ב"ר משה האנובר הי"ד זי"ע

רבינו הגה"ק רבי נתן נטע האנובר בעל יון מצולה הי"ד זי"ע נולד בעיר אוסטרובה לאביו הגה"ק ר' משה האנובר אשכנזי מאוסטראה זי"ע

זאסלב

רבינו היה איש קדוש גאון ולדיק צנגלה ובנסתר ובעל מקובל האלקי והיה דרשן מופלג בקהלות שונות, ודרשה אחת שדרש בחג הסוכות בשנת ת"ו בעיר קראקא נדפסה באמשטרדם בשנת ת"צ, מאוסטרובה נסע רבינו לקרקוב,

וכשהגיעו לפרקו נשא אשה מעיר זאסלב בפלך ווהלין ששם התפרנס א"ע מהדרשות שנתן בבתי מדרשות שונים, והוא היה עד למאורות הדמים על קהלות ישראל באוקריינה בשנת ת"ח ת"ט ותיאר את כל המאורות הצבעים נאמנים בספרו יון מצולה, והוא היה מן הפליטים שנמלטו מתוך המהפכה, ואחרי נדודים על פני ארצות אשכנז והולאנד הגיע לאיטליה ונתקבל לאצ"ד בעיר בליוורנו, ושם נתקרב להמקובלים והושפע מהם הרבה, גם באיטליה לא מלא מנוחה ונדד לרומניה ושימש כרבנות בעיר יאסי ובפושאני, ולבסוף נתישב באונגריה בדרוד ששם נהרג עקה"ש על ידי הקוראליגער ימ"ש בעמדתו בתפילה בכ' תמוז תמ"ג הי"ד זי"ע

מנחתו כבוד בעיר זאסלב הסמוך לק"ק אוסטרובה.

וזה נוסח מלכתו: תמ"ג לפ"ק רבינו הקדוש חמדת ישראל, כלי הקודש, מנורה הטהורה, פה המתגבר בתורה, נהרג במיתה חמורה, אשריו שיאלה נשמתו מגור הטהורה, והשלים נפשו על יחוד שם הנוצח, מי לנו גדול ממורנו הרב ר' נתן נטע ב"ר משה מאוסטראה, עלתה נשמתו למרום וכתר תורה על ראשה לעטרה, כ' תמוז בחודש אשר נהפך מינון תנצ"ה

נשאר אחריו ספריו הק' ספר טעמי סוכה על עניני סוכה ע"פ דרוש, וספר שערי ציון וספר המפורסם היותר יון מצולה על גזרות ת"ח ות"ט, וספר שפה בדורה ע"פ סדר אלף בית, וספר נטע שעשועים ע"פ קבלה, וכמה כתבים שלא זכה לראות אור עולם

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו הגה"ק רבי מרדכי פעטעני בעל אמירה דכיא מגיד משרים בחברת מחזיקי תורה בק"ק דונא סעודההעל זי"ע נולד בשנת תרכ"ג בכפר דאמענעש הסמוכה לעיר לעווא לאביו הגה"ק ר' יצחק זי"ע ולאמו הצדיקת מרת שרה ע"ה

משפחתו קבע דירתו בעיר סערדההעלי, עיר מלאה חכמים וסופרים, ומיד צבאו שם נתחבב דעיני הרבנים והלומדים כי העריצו את אישיותו הגדולה, וציתו נעשה למרכז תורני מובהק, כי הפליאו את דלקת דרכיו ותוס דרכו, הגיונותיו וישרותו, חריפותו בחורה ותהליכותיו התרומיות, וגם שם דרש רבנים בכל שבתות השנה ביצרת מחזיקי תורה, וביחוד הסטיין דרשותיו הנעימים השמחת נשואין אשר דרש בתרי אנפין, 70 פרטופין בחד פנים, בצחינת וגילו דרעדה, כלומר לשמח חתן וכלה וצאורה שעה גם לעורר לב המסובין על חטאת נעורים, וכן היה דורש הזמנות לעורר את העם לתשובה ואת הכל עשה כדי בצע כסף, רק לשם שמים.

בית החיים סערדההעלי

רבינו עוד צילדותו הוכיח כשרונות יולאות מן הכלל, שעוד בשחר טל ילדותו היה נראה וניכר בו שהוא בר חכים, ובמעלליו התנכר נער, תורה ה' היתה מגמתו ויראת ה' התולתו, ואצלו הירבה לפקח עליו, על לימודו ועל התנהגותו, אמנם עודנו באצלו עלם כך בשנים נשאר יותם מאב ואם, ואז כשעדיין לא הגיע לגיל בר מצוה כיתה רגוליו לעיר באלאשא יארמאלט לישיבת הגה"ק ר' אהרן דוד דייטש בעל גורן דוד זי"ע, אמנם לא ארכו לו שם הימים כי אסרו חג פסח כ"ג ניסן בשנת תרל"ח נסתלק רבו הגאון הנ"ל, ושם לדרך פעמיו לעיר סערדה לישיבת הגה"ק ר' משה סופר בעל מהר"ם סופר זי"ע בן הגה"ק ר' יעקב שלום אב"ד

ונכון לציין מה שכתב בנו: אבי מורי זיכה רבים באמרותיו הטובות ואלו מן הלז והיה כמעט חד בדרא כפה מפיק מרגליות אמרי יאה וגדיא יאה, והרה"ק מרא דארעא ישראל רבינו יוסף כדי דושינסקי זי"ע קרא עליו מקרא: מלא תפארת ייך בַּמִּשְׁפָּחָה בְּכָף דְּבָר דְּבָר על אִפְּנֵי. (משלי כ"ה י"א) פירוש האגדה גופא היתה יפה כתפוחי הזהב והדיבור מלא טעם ויראת ה' כמשכיות כסף, עכ"ד והיה דרכו בקודש לשמח חתנים וכלות ולהלביב לב המסובין שמחת להלולי בהאי גיסא עין במר תבכה על חטאת נעורים והעידן עצבותא קול נהי נשמע ממער וזקן, בלי בצע כסף שהיה סוחר ורק לשם שמים להורות לעם ה', וכן פירש הוא, על דרך זה כוונת הפסוק: וְהִקְטַרְתָּ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה בְּמִתְנַתָּה לֹא תַעֲשֶׂה לְךָ קֹלֶךָ תִּהְיֶה לָּךְ לֵה'. (פרשת כי תשא ל' ז') נראה חלילה הפלגות אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וְחַי בָּהֶם, לריכין לעשות אותם בלי מחשבה ופנייה כי אם כולה כליל לשם שמים, יעניין רש"י פרשת נשא (ז' כ') קטרת בגימטריא תרי"ג, ובכזב שתחליף קו"ף בדל"ת על ידי א"ת ב"ש ג"ר ד"ה, וזאת אשר אמר הקטרת אשר תעשה, אבל לא על מעשה הקטרת אשר מקטירים על המזבח כוונת הפסוק, אלא במתכונתה, כלומר על מספר וסכום קטרת והוא רמז על תרי"ג מצות, כולם לא תעשו לכם להנאתכם אלא קודש תהיה לך לה' כל מעשה מלאכתם יהיה לשם שמים.

וכמו כן נכון לציין מה שכתב הגה"ק ר' יוסף אליהו הכהן שטיינער דומ"ץ סערדההעל וויען זי"ע על רבינו: ערום היה האיש ציראתו הטורה וזכר דלרל טובים לפעול מצוות שקרנם קיים לעולם הבא, ביחוד היה מהדר במצוות שמחת חתן וכלה להיות נוכח בין המשתתפים בחתונת בת תלמידי חכמים לתלמיד חכם, לא חיכה שיפלירו בו שיבא, לא היה סרבן בצאורה שעה והיה משמחם במיטב יכולתו וידע להשפיע על רוח המשתתפים שפע רב של גילה רינה לזה וחזרה, מתובל בדברי יראת ה', ברוב נעימות

טאפאלטשאני זי"ע. ורבו חיבתו מאוד קראה בו כי חנן ה' אותו בשכל אה ובהיר, בתפיסה מהירה וחודרת, ולב טהור ורוח נכון המשתוקק תמיד לעלות על סלום התורה, וגם מדות יקרות ונחמדות היו בנפשו אמדות, ולמד אצל רבו שם עד שהגיע לפרק הנשואין, וכאשר ראה רבו שהאיש מרדכי הולך וגדל במעלות התורה ויורד לעומקה של כל צעיה הלכתית בחריצות נפלא ובקיאיות רב בנ"ס ופוסקים ראשונים ואחרונים עטרו בכזה התרת הוראה.

בשנת תרמ"ח נשא אשה מכפר באנקעסי הסמוך אצל עיר וויילען, והיה בשנת תרמ"ח כאשר פשטה אז איזה מגפה רח"ל נגעה בו יד ה' ומתה אשתו וגם שני ילדים, בן ובת שהיו לו ממנה מתו אז.

והקרה ה' לפניו בשנת תרמ"ט זיווג שני הרבנית הצדיקת מרת רייזל ע"ה בת הנגיד המפורסם מוה"ר דוד רוב הערמאון ע"ה מחוסי וקאיני עיר וויילען, ועסק שם במסחר וקנין על יד חותנו, אבל בכל זאת למד בהתמדה רבה, והגה בנ"ס ופוסקים כחשקה כחורה, וגם בא בחליפת מכתהים המשא ומתן של הלכה עם גדולי הרבנים בשעתו, ועד מהרה יצאו לו מוניטין כתלמיד חכם מובהק, ובחורי חמד נהרו אל ביתו לשמוע לקח מפיו כאשר ראו כן תמחו את גודל יקר תפארת שנהג עמו הגה"ק האדיר אב"ד דק"ק הגה"ק ר' יעקב זלבערשטיין בעל מעשי למלך זי"ע, וכאשר ראו בני עירו כי גדול מרדכי צדיק המלך מאן מלכי רבנו, האב"ד דק"ק אשר קירבו וחיבתו מאוד, ביקשו אותו שידרוש להם מדי שבת בשבתו בחברת תורת חסד, כי היה למדן מופלג ודרשן נפלא פה מפיק מרגליות דרשותיו הגעיימים.

רבינו יצחק שם בעיר וויילען כמה שנים על התורה ועל העבודה במנוחה ושלום, ולאחר פטירת חותנו התמוטט לאט לאט עמודי מסחרו, ועל פי עלת ידידיו ובני

בעולם הזה. וזה מאמר הכתוב אל תירא כי יעשר איש כי ירבה כבוד ביתו (זו אשתו) כי לא במותו יקח הכל לא ירד אחריו כבודו כי סגולה זו מהני רק לעולם הזה.

מדרש מובא בדמשק אליעזר: כשראתה שרה שמשו לא יכנס לארץ אמרה: ותאמר לאברהם גִּרְשָׁה הָאִמָּה הַזֹּאת וְאֵת בְּנָהּ (פרשת וירא כ"א י') ונראה, אם נחקור לכאורה למה אמר אברהם אבינו: יִקַּח נָא מֵעַט מִמִּי עַל יְדֵי שְׁלִיחַ וְלֹמָה לֹא הֵבִיא בַּעֲצָמוֹ? יש לומר בפשוט כרש"י לקמן: שרצה לחנוך את ישמעאל למצות, והנה חכמינו ז"ל אמרו: על כי אמר יוקח נא מעט מים נתן גם הקב"ה לבני מים על ידי שליח, (מסכת בבא מציעא פ"ו ב') ומכאן זה בא הענין של מי מריבה ועל ידי זה נסתבב מיתת משה, על כן אמרה שרה גרש את האמה ואת בנה.

אל תירא כי יעשר איש כי ירבה כבוד ביתו. כי לא במותו יקח הכל לא ירד אחריו כבודו. (תהלים מ"ט ז"ח) דהנה דרשו חכמים על הפסוק: עֲשֹׂר תַעֲשֶׂר אֶת כָּל תְּבוּאֹת זֶרְעֶךָ הַיֵּצֵא הַשָּׂדֶה שָׁנָה שָׁנָה (פרשת ראה י"ב ב'): עֲשֹׂר תַעֲשֶׂר – עֲשֹׂר בַּשְּׂבִיל שֶׁתַּעֲשֶׂר. וכן הסביר רבי ישמעאל ברבי יוסי, שנישתי ארץ ישראל נעשו עשירים בשביל שהפרישו מעשרות. (מסכת שבת ק"ט א'). ועוד נאמר: לעולם יהא אדם זהיר בכבוד אשתו שאין ברכה מצויה בתוך ביתו של אדם אלא בשביל אשתו שנאמר (פרשת לך לך י"ב ט"ז) לאברהם הטיב בעבורה והיינו דאמר להו רבא לבני מחווא אוקירו לנשיכו כי היכי דתתערתו. (מסכת בבא מציעא נ"ט א') ועכשיו יחשוב האדם מה לי ליתן מעשר, כדי להתעשר, הלא גם אם אכבד אשתי גם כן אתעשר ואין לי להספיד מהו? אבל האמת כי העושר של תנינת מעשר הוא עשירות לעולם הבא, אבל כבוד אשתו הוא סגולה רק להתעשר

מתורתו של רבינו

רבי מרדכי ב"ר יצחק זי"ע בעל אמירה דכיא סערדאהעלי

כתב הגה"ק ר' יוסף אליהו הכהן שטיינער דומ"ץ סערדהאדעל וויען ז"ע דיינא השנת תרע"ט כאשר שבו תושבי עירנו סערדהאדעלי מן המלחמה הנוראה שנסיימה אז, וכיבדו את הרה"צ ר' מרדכי ז"ע שירדשו בבית המדרש הגדול, ואמר דברי תורה מתוך תוכחת מוסר ובתוך שאר דבריו הנעימים שעשו רושם כביר, אמר: רָשָׁע מָה אֲנִי! וְהָאֵלֶּיךָ הָאֵלֶּיךָ לָכֵן, לָכֵן, וְלֹא, וְלֹא! שְׁחֵלֵצְתָּ אֶת עַצְמוֹ מן הַקֵּלל כִּפּוּר בִּצְדָק. וְאָמַר אַתָּה הִנֵּה אֵת שְׁנֵי וְאָמַר לוֹ: צִבְּרוּ בְּרוּךְ ה' עִשָּׂה ה' לִי בִצְאוֹתַי מִמֶּצְרַיִם. לִי, וְלֹא לוֹ. אִילוּ הָיָה שָׁם, לֹא הָיָה נֶאֱמָר. (הגדה לפסח) ודקדק מה הלשון אף אתה? ואמר לפי רוח הזמן אז: שכונות בעל הגדה היו שאם יאירע ח"ו תקלה בביתו של אדם מישראל ובו מתדרדר מדרך ישראל סבא והוא לא היה העבודה הזאת לכן, כלומר שמצוות העבודה בעיני עבודה ונחבל לי טעם, לא ינסה האב להצדיק את עצמו באמרו שהוא פק מפסע, כי הוא האב רצה שילך

לע"נ ר' יצחק ב"ר משה אהרן ז"ל

כא תמוז תרצ"ג

רבי אברהם מתתיהו ב"ר מנחם נחום זי"ע הרה"ק משטעפונשט

רבינו הרה"ק רבי אברהם מתתיהו פרידמאן משטעפונשט זי"ע מגדולי האדמורים ברומניה נולד ביום האחרון של חנוכה ב' טבת בשנת תר"ז ונקרא אברהם על שם זקנו הרה"ק ר' אברהם המלאך זי"ע ועל שם מתתיהו החשמונאי בן יוחנן כהן גדול ע"ה. לאביו הרה"ק ר' מנחם נחום פרידמאן ראש שושלת שטעפונשט זי"ע בן הרה"ק ר' ישראל ראש שושלת רוזשין זי"ע בן הרה"ק ר' שלום שכנא מפראביטש זי"ע בן הרה"ק ר' דוב בער ממעזריטש זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

רבינו ה' קדוש חלק' מופת הדור, אורחו היה כמו מלאך חלקים ועובד ה' ביראה ובזהבה ושמו הלך לפניו עוד במולדתו, רומניה, ושם הוא נחשב כאחד מל"ו הדקיקים, ורבים הלכו לאורו ומהם תלמידיו הקדושים הרה"ק חיים זאנוול אצמנוויטש אדמו"ר מרימניץ זי"ע והרה"ק ר' אליעזר זוסא פארטוגאל מסקולען זי"ע והרה"ק ר' יעקב יוסף טווערסקי מסקוורא זי"ע והרה"ק ר' משה ווייס הנקרא ר' משה בטלן זי"ע מסב"ק של הרה"ק ר' דוד מסקוורא זי"ע,

וכמעט לא אמר תורה ברבים וגם דבריו היה מעט, היה שואל כל הבאים לבקש את דברו "האסט אמונה" ולכל אחד ואחד השיב את בקשהו בנוסח תמיד, אם המבקש צריך רפואה אמר: דער השי"ת זאל העלפן זאלסט האבען א רפואה שלימה. לזש"ק אמר: דער השי"ת זאל העלפן זאלסט האבען זרע של קיימא וכן הוה.

פ"א נסע רבינו יחד עם אביו הק' על הכפור, והתחיל הכפור להשבר אמר הרה"ק ר' מנחם נחום זי"ע לחסידיו: התפללו על בני בכור קדוש שלי, מילא איך, אבער ער איז לאך א בור סיד שאינו מאכד טיפה.

פ"א כהיותו רבינו עוד ילד קטן, יצב רבינו בחיקו של זקנו הרה"ק ר' ישראל מרוזשין זי"ע ולמיד את האותיות האלף בית לפי הסדר א' ב' ג' ד' ה' ו' ז' ח' ט'. כאשר הגיעו לאות י', שאל אתו זקנו מה שמה של האות הבאה היא האות י', השיב רבינו: דאס איז די זיידע, "די זיידע איז א יוד" שאל אתו זקנו ומה אהה? השיב רבינו "איך בין א קליינע יודעלע" נענה זקנו ואמר: " די וועסט נאך זיין א גרויסע יוד".

בי"ד כסלו בשנת תרכ"ט נסתלק אביו הק' ונקבר ביאסי. וסיפר צעין הבאים לרבינו לנחמו היה הרה"ק ר' יצחק מבוהוס האדמו"ר הראשון זי"ע והיה סם הרה"ק ר' אברהם יעקב מסאדיגורא זי"ע, התאונן רבינו שנסאר יתום צעיר ואיך ינהיג הלכה את ה'הויף? אמר לו הרה"ק מבוהוס: (כדי לנחמו) ומה אני יאמר, הלא כך הוהיר כך אביך לכה"פ הויף עם עולים ויושבים, והכל בנוי. וכידענו נהג אביו הק' בפאר והדר כמנהג אביו הרה"ק מרוזשין זי"ע. אגב בביתו המפואר נבנה חדר שכינה "חדר המשיח" והונחו בו כתר זהב וכלים יקרים מאד[?] אבל לי לא השאיר אבי הרה"ק רש"י מסאדיגורא זי"ע לא הויף ולא חסידים כלום, והייתי צריך לבד לבנות הכל. ונענה ע"ז האדמו"ר הזקן מסאדיגורא: וואס גלייכסטע דיר לו איהם, 17 ביסט חד בדרא אין אמונה.(פרי נדב)

בחזות ליל שבת קודש ככ"א תמוז בשנת תרצ"ג, ניסק רבינו את האיציט ונסתלק לגנוי מרומים ונקבר ביום א' ביאס ברומניה. ובשנת תשכ"ט הועבר קברו מרומניה לארץ ישראל.

ומספר כי כשחפרו והולילו את גופו הטהור מהקבר, היה גופו שלם כביום קבורתו ורימה לא שלטה בו. וביום ה' מרחשון שנת תשכ"ט היתה הלוויה בתל אביב והשתתפו אלפי ישראל ובהם גדולי ישראל ומנו"כ בנחלת יצחק גבעתיים, מקום קברתו הפך למוקד עליה לרגל ליהודים רבים הזקוקים לזכרה וישועה, ובפרט ביום ההלולא פוקדים את המקום קברתו אלפי ישראל. רבינו לא השאיר אחריו זש"ק,

סגולה לומר בליל שישי ועי"ז וועט מען האבען א פרייליכן שבת!

רבינו זי"ע היה רגיל לומר בשם אביו הק' זי"ע בלשוה"ק: ווער ס'ויל האבין א פרייליכן שבת, זאל ער רעדן בליל שישי פונעם הייליגען זיידן דער גרויסער רבי שלום מפרוהוביטש זי"ע, און אז ער האט נישט קיין סיפור זאל ער רעדן פון זיינע הייליגע טישן און בענק.

ד' תנאים להפוקדים על קברו של רבינו זי"ע

רבינו זי"ע פ"א: שקבלת הבקשות על ידי ההשתחוות על קברו היא. א) כשבאים לנטיעה במיוחד ולא בדרך אגב. ב) לידור פרוטה לפחות למסדותיו הקדושים. ג) אמירת מזמורי תהלים לפי סדר זה: ק"ל, קכ"ח, קל"ג, כ"ג, ואנא בכח. ד) לבקש על דבר אחד ובחזקה.(מהרה"ק ר' משה בטלן זי"ע)

כב תמוז תרנ"ו

רבי רפאל משה ב"ר שמואל בעל הלכה למשה ראב"ד צפרו הנקרא רפאל המלאך

רבינו הרה"ק רבי רפאל משה אלבאז ס"ט הנקרא רפאל המלאך בעל הלכה למשה ראב"ד צפרו זי"ע כמו כן מכונה בשם הרמ"א נולד תקפ"ג לאביו הרה"ק ר' שמואל הרב הכולל זי"ע בן הרה"ק ר' יהודה זי"ע מנכדי משפחת גורשי קשטילייא ספרד, על פי האגדה בני משפחת אלבאז הם מצאצאיו של יהושע בן נון

היום, הגוי דיבר עם הישראלי בלשון הגויים ההם ואמר לו: שהוא רואה מרחוק נחש גדול לפענוי (הקראל צערכי אסאל) ועומד בין האילנות, ונראה כמו אילן מרוב ענפיו, האפרים עמדו על ראשו כן נדמה להם עזה אילן, והגשם בולע אותם, הגוי אמר לישראל, כי הגשם מביט אל עבר האחר ועדיין לא ראה אותו, ואם יראה אותו נהיה בסכנה, הגוי היה בידו קנה רובה, הגוי אמר ליהודי, שהוא רוצה לקלוע בקנה על ראש הגשם, אם יפגע בו וימות הגשם נימלט מידו, ואם יחטיא ולא ימות הגשם, יבוא הגשם אלינו כדעם ונהיה בסכנה, עיבד אותו רבינו עד שיתפלל, לאחר שהתפלל בכונה גדולה, עשה תשובה, הרשה לגוי לירות בנחש, קלע בו הגוי ונהרג הגשם, התקרב אליו הגוי והפשיט את עורו, וקרע את בטנו ומלאו בו כפרים שעדיין חיים, אמר הגוי לרבינו: כי הגשם הזה פוחדים ממנו כל הפלשתיים הגרים במדבר הזה, וכעת מסר אותו הקדוש ברוך הוא בזכות תפילתך. והיה כמובן קידוש השם. (מלכי רננו)

וסיפר שקודם פטירתו הקדיש סכום כסף להדפסת ספריו הלכה למשה, עדן מקדס ועטרת פז, ואיוה שבמשך כל השלשים יקבעו ישיבה בביתו מתלמידיו חכמים וישלמו להם חלי כדור ליום. וביקש מאשתו כי לאחר שנת האבל תעלה לארץ ישראל ויחשב הדבר כאילו הוא בעלמו עלה היות וכל ימיו השתוקק לכך.

נסתלק לגנזי מרומים כבן ע"ג שנה בערב שבת קודש עם כניסת השבת בכ"ב תמוז שנת תרנ"ו

רבינו לא נשאר אחריו זש"ק, אך בניו הם ספריו וחיבוריו מחד גיסא, ותלמידיו מאידך גיסא.

מספרים שהוא גידל יתומה וכשהגיעה לפרכה השיאה ועשה לה כל מה שהאב עושה לבתו, כמו כן לפני פטירתו איוה לתת לבנו החורג עשרים כורו לאורכי נישואיו.

זכותו הגדול יגן עליו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה חכם גדול ומקובל בדורו בקי בכל החכמות ומשורר נפלא, פאר הדור איש שהכל בו והיה אב בית דין בעיר צפרו, וחיבר ספרים יקרים, ספר הלכה למשה פסקי דיונים, ליון משפט על חושן משפט, זכאי לך על הלכות שחיטה וטרפות, זכאי לך על הלכות שחיטה ובדיקה, שקל הקדש חרוזים, באר שבע על שבע חכמות, פותר מים פירוש על ספר מים עמוקים, מיני מתקה חידושים ופרפראות, חולת אהבה מליצות לאגרת שלומים, דרך משה דרושים, פרשת הכסף מוסר ומשלים על מליצות ההגיון, ארבעה שומרים, והם שומר הברית שומר שבת שומר מצוה שומר תוכחות ודינים, ספר כריתות סדר גיטין וחליה, כסא המלכים סדר השתלשלות המלכויות עד היום, כח מעשיו על חכמת העיבור, שיר חדש וקול בזכים פיוטים וקניות, עטרת פז על כרופי שמות אה"י, עדן מקדס קלת הקדמות ממאמרי רז"ל על סדר א"ב, חזר המשכן קיטור משכנות הרועים, תורבץ האחר למאור כל דברי חפץ בפוסקים על סדר א"ב. ועוד ספרים יקרים.

מנעוריו וגם עד זקנה כל מעשיו בלמונה ולא ימיש מתוך האהל אהל של תורה ולילה כיום יעיר כחשיכה כאורה, בהיותו צעיר נתייתם מאביו ונכנס לבית המדרש של דודו הרה"ק ר' עמרם אלבאז זי"ע וגם שימש דודו הרה"ק עמרם אביטבול זי"ע

בהיותו רבינו כבן כ"ח סמכו את שני הרבנים הג"ל את ידיהם והרשוהו לדון בין איש ובין רעהו.

כשהגיע לפרכו בזיווג ראשון נשא לאישה הרבנית הצדיקת מרת חוה ע"ה בתו של הרה"ק ר' אברהם מאמאן זי"ע, ובזיווג רביעי נשא להרבנית הצדיקת מרת מזל טוב ע"ה.

לא זכה להיפקד בזנים מכל ארבע נשיו, על כן הקדיש את חייו לכתיבת ספרים ופיוטים רבים, וגם ללמוד עם תלמידים ומהם זכו להוראה שסמך ידיו הקדושים עליהם ה"ה הרה"ק ר' שלום אזולאי זי"ע הרה"ק ר' אברהם בן שטריט זי"ע ובן דודו הרה"ק ר' אבא אלבאז זי"ע.

זכה רבינו לשלוש הכתרים: כשהיתה עצרת גשמים וערך תפילה כנהוג, נחזק מנגדו המוסלמים להרבות בתפילה ובתחנונים, כי השעה היתה אריכה לכך, ולזה ערך תפלה גדולה בבית החיים, ושם בדרשה ארוכה עורר לב הקהל לאציהם שבשמים, ותפלתם מהרה נתקבלה בדרון, ובחזרתם אל האלמלאח בדרך ירדו גשמי ברכה, ושם השם נחזק על ידו. כל המוסלמים ילאו לקראתו וקבלו פניו בתופים ובמחולות, והאזר גזר על כל החקלאים המוסלמים לתת לו לרבינו בצוהה השנה חלק מתבואות השדה, כי הוא היה מקובל עליהם כמלאך.

סיפר הגה"ק ר' שלמה אבן דנאן זי"ע ששמע מפי רבינו כדברים האלה: פעם אחת הלך רבינו בחדש הקיץ אל אחת משכונות הגויים בחדרת ישראל וגוי אחד, בהליכתם בדרך כחוס

כתב רבינו זי"ע (ערך שמיני עצרת) איתא בירושלמי: ר' חייא חלף אדוך פלן אחו ואמרו ליה דקא מזלזלי אינשי בשמיני עצרת נטל פתקא וכתב עליה ביום השמיני עצרת תהיה לכם אל תיקרי תהיה אלא תחיה. ע"כ ופי' המפרשים שעל ידי זה יהיה לכם אריכות ימים. וקשה למה נטל פתקא ולא אמר בפיו בהדיא ופי' הרב מוה"ר יואל בעל שם ז"לה. על פי מאי דאיתא בכמה מקומות בגמ' דר' חייא לא היה יכול לבטא ח"ת ובמקום ח"ת היה אומר ה"א. וכמ"ש במגלה כשאתה מגיע לנפשנו חתה לה' לא נמצאת מחרף ומגדף. ובזה יבוא על נכון. שכיון שר' חייא לא היה יכול לומר בהדיא אל תיקרי תהיה אלא תחיה. והיה קורא שניהם תהיה לכן נטל פתקא וכתב וכו' ודוק. (ערך מקדם)

כמה סגולות מספרי רבינו

קבלתי מי שמאבד אזה דבר אם ינדור ויאמר אם אני מוצא אותה אני נודר סך מעות שמן למאור של נשמה של רבי מאיר בעל הנס מיד מוצא האבידה ובלבד שלא יעבור זמן שאם האבידה היא מעות איפשר שכבר הוציא אותם בהנאותיו ואם הוא חפץ או בגד אפשר שהוליכו למקום אחר או עשה בו שינוי באופן שאינו ניכר ואז אינו מועיל הנדר. (ערך מקדם ערך אבידה בשם מדרש תלפיות)

יקח דבר מהאפיקומן לנשוא אצלו או במקום אחר והוא סגולה להנצל מן הגזלנים ולהבריא הקליפות ממנו. (ערך מקדם ערך אפיקומן בשם מדרש תלפיות)

מתורתו של רבינו

קול דגה וישועה באהלי צדיקים ימין ה' עשה חיל. (תהלים ק"ח ט"ו) והוא על דרך שאלה ותשובה, והכוונה: איך יהיה דבר זה של התשובה - לרשעים, אשר התעיבו עלילה וקלקלו צינורות השפע, ואדורבה היה ראוי שיהיה קול רינה וישועה - באהלי צדיקים ולא באהלי רשעים? לזה השיב: ימין ה' - שהיא פשוטה לקבל שבחים. לא מלבד שמתכפרים עוונותיו, אלא גם זדונות נעשות לו כזכויות. וזהו - 'עושה חיל'. אבל זה לא יתכן כי אם כשתהיה התשובה מאהבת הרוממות, לא מיראת העונש. וזהו שאמר: 'ימין ה' רוממה', פירוש, כשתהיה ימין ה' רוממה, שתהיה התשובה מאהבת הרוממות - אז ימין ה' עושה חיל. (דרש משה)

שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך למען יט"ב לך והארבת ימים (פרשת כי תצא כ"ב ז') איתא במדרש שלוח הקן שכרו שיהיו לו בנים (תנחומא כי תצא), וזהו הרמז "ואת הבנים תקח לך", דהיינו שתזכה לבנים. ובתקוני זוהר ובכתבי האר"י ז"ל איתא בקיום מצוה זו מקריבים את הגאולה ונראה שגם רמז בפרשה "ואת הבנים תקח לך", "את הבנים" שהם ישראל שנקראו בנים למקום, "תקח לך" מבין האומות. (ערך מקדם)

מי שיש עליו חובות צריך שיפרע חובותיו תחילה ואז יעשה צדקה. וכן מוכח מדברי זוהר. וספר חסידים. ובזה פירשו כת הקודמים פסוק בפרעו פְּרָעוּת בְּיִשְׂרָאֵל בְּהִתְנַדֵּב עִם (נ"ד) שופטים פרק ה' (ב') בדרך הלצה כי בתחילה בפרעו פְּרָעוּת בישראל. שיפרע חובותיו. ואז בהתנדב עם. (ערך מקדם)

רבינו הרה"ק רבי שלמה הלוי מאקרלין הי"ד זי"ע, כתב בספר שם הגדולים שצדיקי דורו אמרו על רבינו שהוא משיח בן יוסף שכן מבואר בחז"ל שסופו של משיח בן יוסף להיות נהרג על קדושת שמו יתברך. נולד בטולטשין בשנת ה' תצ"ח לאביו הרה"ק ר' מאיר הלוי סג"ל זי"ע ולאמו הצדקנית מרת יוטא ע"ה

ויעשה תשובה שלימה. וכן היה שאותו איש נעשה לבסוף בעל תשובה גמור. (ספורי חסידים)

סיפר תלמידו הרה"ק ר' אשר מסטאלין זי"ע לאחר הסתלקותו בעלות רבו השמימה כסבור היה ברוב עוותותו שבוודאי יולכיהו לגיהנם, ומשום כך, בשמעו שם כרוז שמכריזים "פנו מקום לרבי שלמה" לא חשב כלל שמתכוונים אליו, אמנם לפתע ראה שהמוני לדיקי הדורות יחד עם מלאכים ושרפים יוצאים לקראתו בשירה ובשמחה רבה, ואמר לו שצאו להוליכו לגן עדן, תמה רבינו ואמר: כי זה עולם האמת, שנותנים חלק בגן עדן למי שהוא ראוי לגיהנם? ולא הסכים ללכת עמהם בשום אופן עד שכביכול הקב"ה בכבודו ובעצמו בא אליו ואמר לו שלמה בן יוטא בני בוא עמי לגן עדן והנני נותן לך מאור מתנת חנם" אז נהרצה והלך לגן עדן,

ועוד אמר הר"ר אשר זי"ע שיום כ"ב תמוז יומא דהילולא של רבינו הוא כמו יו"ט, ואינו נחשב כלל כאחד מימי המצרים, כשם של"ג בעומר יומא דהילולא של רבי שמעון בר יוחאי זי"ע אינו נחשב כאחד מימי האבל שבין פסח לעצרת, שהרי לאמיתו של דבר ישנו יום אחד יתר על שלושת השבועות, כי מ"ז בתמוז עד תשעה באב ישנם כ"ב יום, והוסיף ואמר שאם היו שומעים לו, היה מחיר לישא אשה ביום זה, כשם שמתור בל"ג בעומר, אבל כיון שידוע הוא שלא יציתו לו, לכן אינו אומר כלום אבל בתוך לבי אני יודע בדבר שמתור..

רבינו היה איש קדוש ונורא יקד יקוד אש שכל תפילותיו היה נשמעים שהתפלל בקולו קולות וכל דיבור ודיבור שיצא מפה קדשו הרעיש עולמות.

וסיפר שפעם שמע אחד מתלמידיו הרה"ק ר' נחום מטשערנאציל בעל מאור עינים זי"ע את קול תפלתו, ונתעורר מזה מאוד עד שלבדו דבק לרבינו, וראה להישאר לחסות בלבו, אבל רבינו לא הניחוהו וזוהי לחזור אל רבו המאור עינים זי"ע. ופ"א היה קטרוג גדול למעלה על דבר שבני ישראל מזלזלים בתפלה. וגזרו בשמים לבטל מבני ישראל כח התפלה ח"ו, והמלכות גזרה לאסור לבני ישראל להתפלל רח"ל, באותה שעה התייצב רבינו ואמר על עצמו: ואני תפלה, הרינו מקבל עלי להתפלל במקום כל בני ישראל, וזוהי פעל בשמים לבטל את הקטרוג והציל את כח התפלה שלא יחטט מאתנו. (עבודת עבודה)

רבינו היה תלמיד מובהק של הרה"ק ר' אהרן הגדול ראש שושלת קארלין זי"ע שאמר על רבינו: כשאומר בליל יום כפור ה' אדונינו מה אדיר שמך בכל הארץ אינו מניח נירוצ בפיו לענו, לוטא ורוסיה שלא יעלה אותה. ותלמיד מהרה"ק המגיד הגדול ר' דוב דער ממעזריטש זי"ע. ולאחר שעלה המגיד הגדול ממעזריטש זי"ע למרום הרכיבו אותו החסידים אלוף לראשם וכיהן בניסאות כשלושים שנה. מקדשותו ופרישותו כ' ספרי האדוקים נפלאות, ה' בעל רוח הקדש, וה' נהירין ל' שצילי דרקייע, אלפי ישראל הסתופפו בלבו וגדולי ישראל ה' תלמידיו, ובתוכם הרה"ק ר' מרדכי ראש שושלת לעכאוויתש זי"ע הרה"ק ר' אשר ראש שושלת סטאלין זי"ע הרה"ק ר' משה מבראד זי"ע הרה"ק ר' יואל מטשפלא זי"ע ותלמידו מובהק הרה"ק והנורא השקף ר' אורי מסטרעליסק זי"ע. שאמר עליו: כל רבי הוא שורש לנשמות ישראל, אבל הרבי שלי הרבי ר' שלמה'לע, הוא שורש של כל השרשים. ומפני כך היה בכחו לרומם את כל בר ישראל, ואף את הפחות שבחוחים הגביה עד למעלה מבירא עמיקתא לאיגרא רמה. (עבודת עבודה)

וה' ידוע בזמנו כי מי שנגע ביד רבינו לא מת בלא תשובה, וכ' בספר ספרן של דיקים שרבינו ראה ברוח קדשו מסוף העולם ועד סופו וידע על בני אדם מה ומי ה' בגלגולים הראשונים, וכל החינוכים פחדו ממנו וכשיצאה נשמתו בטהרה מת באמרו תיבת וינטלם וינשאים כימי עולם ע"כ.

ובעוה"ר נהרג באמצע תפלתו באמירת כתר על ידי איש חיל אחד בעת המלחמה שירה בו חץ ביום כ"ב תמוז בשנת תקנ"ב.

קודם פטירתו זיה רבינו לתלמידיו ה' שלאחר פטירתו יסעו המה לקבל את מרותו של הרה"ק ר' מרדכי מנעשכי זי"ע, נסע הרה"ק השקף מסטרעליסק זי"ע לנעשכיז כמאות רב, ובהכנסו אל הקודש פנימה להרה"ק מנעשכיז זי"ע ראה שם אדם אחד, והכיר עליו שהוא בעל עבירה ומלא מכף רגל ועד ראש בעוונות וזבחות, ולתההו קירב הר"ר מרדכי את האיש ההוא בקירבה יתירה, אז הירס הרה"ק מסטרעליסק זי"ע את קולו על האיש וזעק עליו "לא החוזה" נענה אליו הרה"ק מנעשכיז זי"ע ויאמר" בדקשה ממך אל נא תתערב בדברים שאינם שייכים אליך. ולאחר מכן הוסיף ואמר: דע לך כי מסיבה זו שלח אתכם רבכם זי"ע הנה, למען תלמדו שמי שאינו אוהב את כל איש ישראל באשר הוא, אפילו לבעל עבירה ר"ל, לא הגיע אפי' למחלית הדרכ עבודת הש"ת, כי אם יקרבו איש כזה, הרי בלתי שום ספק שבסופו של דבר ישוב לאלוקיו

הרה"ק ר' אשר מסטאלין זי"ע בן הרה"ק ר' אהרן הגדול ראש שושלת קארלין סטאלין זי"ע התחנך בבית רבינו זי"ע ואחר פטירת רבינו החל לכהן כאדמו"ר בזליחוב פולין ואח"כ עבר לסטאלין הסמוכה לעיר קארלין.

נשאר אחריו בנו הרה"ק ר' דוב דער מטולאין זי"ע חתן הרה"ק ר' ברוך ממעזריטש זי"ע.

זכותו הגדול והקדוש יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו הגה"ק רבי יחזקאל קצינעלבוגין בעל כנסת יחזקאל אב"ד אה"ו זי"ע נולד בשנת כסלו תכ"ח בעיר בריסק ליטא לאביו הגה"ק ר' אברהם דומ"ץ בריסק זי"ע נין ונכד הגה"ק רבי יעקב זי"ע ונכד הגה"ק רבי אברהם אשכנזי אב"ד לבוב זי"ע

שיחמנה לרב ואב"ד בעירות הללו ושם יהיה למושב לו. וכן נתקיים בו שנהפך חיפך לאב"ד דקס קהלות אה"ו. (שיחת חולין)

וכתב רבינו בספרו: וְעַל הַשְּׁנוֹת הַהֵלֶס אֶל פְּרָעָה פְּעָמִים פִּי נָכוֹן הִדְבֵּר מִעַם הַהֲלָקִים וּמִמֶּהָ הַהֲלָקִים לְעֲשֹׂתוֹ (פרשת מִתְּחִלָּה ע"פ מ"א ל"ב) ע"פ מ"א ל"ב: כי יש שני מיני חלומות, אחד על ידי מלאך מייכאל, ואחד על ידי מלאך גבריאל והם חלומות המתקיים, ויש בכל אחד מעלה וחסרון, הא' יש בו מעלה שכולו מתקיים, רק פעמים יתקיים בזמן רחוק, והשני הוא להיפך, יש בו דברים בטלים אבל חלק המתקיים יבא בקרוב, נמצא כאשר רואה השי"ת להראות לאדם דבר שכולו יתקיים ובקרוב ב' למעלות, אז יחלום חלום ז' פעמים זה אחר זה, פעם אחד על ידי מלאך מייכאל, ופעם ב' על ידי מלאך גבריאל, ול"א יוסף האדיר לפרעה: וְעַל הַשְּׁנוֹת הַהֵלֶס אֶל פְּרָעָה פְּעָמִים, הוא נסבה בחלום א' מראה, פִּי נָכוֹן הִדְבֵּר מִעַם הַהֲלָקִים (נכון מלשון אמת שכולו יתקיים) ועוד כי, וּמִמֶּהָ הַהֲלָקִים לְעֲשֹׂתוֹ. (מים יחזקאל)

ל"ו שנים ישב רבינו באה"ו על כסאו ברמה, וביום ד' כ"ג תמוז אחר חצות היום בשנת תק"ט נסתלק לגנוי מרומים, זמן ושבע ימים וראה שלשלת היוחסין יוצאים מזרועו, כולם גדולי ישראל ולדיקי הדור. ומנוחתו כבוד בבית החיים באלטונה

חיבר ספר שו"ת כנסת יחזקאל וספר מים יחזקאל דרשות על התורה וספר לחם יחזקאל.

כתב רבינו בנאומו: על מצבה שלי וכתב רק פה נטמן הרב המפורסם אב"ד מה"ר יחזקאל בהמ"פ מוה"ר אברהם זל"ה קצינעלבוגין אב"ד ד"ג קהלות בעל המחבר תשובת כנסת יחזקאל ולחם יחזקאל ומים יחזקאל נפטרו וכ"ו ויותר אין שום תוארים ח"ו כי ח"ו יגרמו לי רעה והרבות דינן ח"ו, ושם גאון לא יזכר כלל כיודע שאף בחיי לולא כבוד הקהלות הייתי מקפיד והייתי מוחק שם הגאון כי בעו"ה דודר הזה אין גאון יעקב וגאון ישראל. (נאוואה)

זכותו הגדול יגן עליו ועל כל ישראל אמן

קטע מצוואתו

לכם הנני פוקד על אמ"ן מנעו כל מחשבות זרות ולענות אמן בקול רם מלין להרים סימן, אל תשכחו לענות אמן אחר ברכת פורס סכת שלום, ובברכת המזון על כל הרחמן, ובזכות אמן, יהיו בתיכם מלאים כרמון, ותעלו כטוב שמן, והקמים עליכם יהיו כדומן, ויצלכם ה' משעיר ותימן, ותזכו לעלות למקום ששם גדל קנמן, ואם יתממה חכו לזמן, אשר בלבו של מקום טמון אשר נשמע להאזרחי הימן. (צוואה)

מהדורה ראשונה שנדפסה בחי' רבינו

ולא כערך השווי, דאי כערך שווי הא אין ערך ואין שיעור לדמו יוסף וכ"ו. (מים יחזקאל - דרושים יקרים)

בהגדה של פסח: אֲרָבֶּעַ מִי יוֹדֵעַ, אֲרָבֶּעַ אֵינִי יוֹדֵעַ. כתב רבינו דקאי על ד' כוסות דקאמר בגמרא האיק תיקנו מלתא דסכנה היינו זוגות ומשני א"ק ליל שמרים משומר מן המזיקים, ולכאורה היינו ל"א ניחא דבתשרי נולדו דאבות ובתשרי יהיה נגאלין, יש לומר, דדרשינן קרא דליל שמורים ע"ז דמשומר מן המזיקים, אבל לר"ז דאבות בניסן נולדו ובניסן עתידין להגאל ואת ליל שמורים מבע"ל לכדרשינן לילה המשומר ובא מששת ימי בראשית לגאולה העתידה ואם כן מנ"ל דמשומר מן המזיקין ואם כן יחזור ק' לדוכתה ד' ארבעה מי יודע למה תקנו זוגות שהוא סכנה ? ומתריץ ארבעה אני יודע, ד' אמהות דאמהות מגינות על כישוף המצוי בנשים על כן בד' כוסות לית בהו משום זוגות דהן נגד ד' אמהות המגינות מכל סכנות כאלה. (מים יחזקאל)

רבינו היה גאון האמיתי ראש גולת אריאל, שהכל אמר עליו מקודש מקודש, שכבר בצעירותו התגלה כחריף ופעיליו. והאיר בחורו את כל העולם כולו, והגיה גם כן בן גדול הדור הוא הגה"ק ר' דוד אב"ד קידלן זי"ע שהיה אביו של הגה"ק ר' אברהם אב"ד בריסק זי"ע.

מגדולתו שם אחר מואל ענוותנותו, היה עניו כהלל, כמו שכתוב רבינו בנאומו: לכם אני מגלה טפה וטפחיים מכסה, כל ימי היחה נפשי עמוסה, ונזרחתי מלנצח נצחים, או להטמין לאדם פחי' להיות ח"ו רודף רוחים וכ"ו. למופת הייתי כל ימי חלדי' לא רדפתי ללבוש בגדי רקמה ורדידי' לא מלאתי פי שחוק אף ביום חדידיה, על כל אלה בצמורס כהדיה. ובכל מילי דעלמא היה ניחא לי שיוגמר מבלעדי ולא אמרתי איה כבודי או פן הדבר פירי' תמכתי בזכות אבותי יגיני בעדי, בטחתי בה' המשביע בטוב עדיה, ובדוד ה' קמחאל הכלה מכדי, ובחלקן תמיד בחילה אסלדי, בככרם עין גדי, וזה היה ת"ל תפארת וכבודי. (נאוואה)

רבינו היה דרכו בקודש לירד לפני התיבה להתפלל, והיה לו ניגון מיוחד על מכלכל חיים, והיה בהאמצורג איש עני אחד אשר קבל את הניגון ההוא והיה יודע לנגן אותו עם כל התנועות ששהה

רבינו, והיה הולך בנתי מרחק ומנגן הניגון הזה לפני היושבים שמה, והיה כנגן המנגן מלאו השומעים פיהם שחוק ונתנו לו חיה אגרות כסף בעד זה. ויהי בהודע הדבר לראשי הקהל דקס, ויחר להם מאד כי נכלה עשה בישראל לעשות שחוק מרבינו, וישלחו להגיד לו כי עד כ"ד שעות לא יראה ולא ימצא בעיר האמצורג, ואם לא יעזוב את העיר ענוש יענש ונתן בפלילים, וילך לו מאד וימחר לבא לפני רבינו, ויספר לו את כל אשר עשה ואת אשר נגזר עליו מאת ראשי הקהל, ויתנצל כי לא במרד ובמעל עושה זאת רק כי ממנו פרי מחייתו נמצא, ובלעדי זה אין לו שום מקום מואל להמציא טרף לבני ביתו. ויכמרו רחמי רבינו עליו ויחך פיסת נייר וכתב עליו כדברים האלה: רשות נחונה ממני למוכ"ז לכלכל עצמו ממכלכל חיים. (שיחות חולין)

היה תלמיד מובהק של הגה"ק רבי מרדכי זיסקינד בעל שו"ת מהר"ם זיסקינד זי"ע, כי בהסכמתו על ספר רבו המובהק כתב: שהוא אכל אכלו בקרא שמינה אפתורא דלהבא. וגם שמע חידושים נפלאים מצנו הגאון ר' משה זיסקינד זי"ע

כשהגיע לפרקו נשא לבתו של הגה"ק ר' שלמה זלמן סירקיש מצריסק זי"ע נכד של רבינו הב"ח הגה"ק ר' יואל סירקיש אב"ד קראקא זי"ע וחתנו של הגה"ק רבינו יוסף-טוב ליפמן הלער בעל חפצות יוסף טוב זי"ע

לאחר חתונתו כיהן כאב"ד בעיר זיטל, בירז, וקידלן, ואחר כך בשנת תע"ג נבחר כאב"ד וראש הישיבה בקהילות אה"ו, אלטונה האמצורג וואנדזיבעק, שמילא שם מקום בן רבו הגה"ק ר' משה זיסקינד זי"ע.

וסיפר שבימי חורפו שהיה אב"ד בעיר קידלן, השכים בבקור פ"א ונפל פסוק לתוך פיו: פִּי בָחַר ה' בְּעֵצוֹ אֲנֹכָה לְמוֹשֶׁב לוֹ. (תהלים קל"ב י"ג) ויספר זאת לאחיו הרב, ויאמר לו אחיו זה פתרונו: כיון בגמיטריא יחזקאל, חושבנא דדין כחושבנא דדין, או"ה נוטריקון: אלטונה וואנדזיבעק האמצורג, וזה פירושו: כי בחר ה' ב"ציון" היינו ביחזקאל, או"ה למושב

מתורתו של רבינו

ויעברו אנשים מדינים שחריים וימשכו ויגלו את יוסף מן הבור וימקרו את יוסף לישמעאלים בעשרים קסף ויביאו את יוסף מצרימה. (פרשת וישב ל"ז כ"ח) לכן מכרו את יוסף בעשרים קסף שהם ה' סלעים, כי השטן קיטר במכירת יוסף כי כתיב וַיִּגְבַּ אִישׁ וּמָכְרוּ וַיִּנְמָצוּ בְּיַד מוֹת יוֹמָת. (פרשת משפטים כ"א ט"ז) והקב"ה השיב דיוסף נקרא שור ולא איש שנאמר: בְּכֹר שוֹרוֹ הָדָר לוֹ וְקָרְנֵי רָאִם קָרְנֵי בָהֶם עֲמִים יִגְבֹּהּ יִחַדּוּ אֶפְסֵי אֶרֶץ וְהֵם רִבְבוֹת אֶפְרַיִם וְהֵם אֶלְפֵי מְנָשֶׁה (פרשת וזאת הברכה ל"ג י"ז) וכיון שנקרא שור וכתבי: : כִּי יִגְבַּ אִישׁ שוֹר אוֹ שֶׁה וּטְבָחוֹ אוֹ מָכְרוֹ חֲמֶשֶׁה בָּקָר וְשֶׁלֶם תַּחַת הַשּׁוֹר וְאַרְבַּע צֵאֵן תַּחַת הַשֶּׁה (פרשת משפטים כ"א ל"ז) ואם כן חייבים לשלם מאה כסף וזהו חג המאה כסף שחייב להם יוסף שהוציא שם רע על אחיו דכתיב: וַעֲנֹשׂ אוֹתוֹ מֵאָה קֶסֶף (פרשת כי תצא כ"ב י"ט) ומוכח מזה כהפוסקים דהחמשה פעמים צריך לשלם כפי ערך המכירה

הגה"ק המקובל רבינו משה קורדבירו הרמ"ק זי"ע מחשובי מקובלי עיר צפת, הנקרא אבי המקובלים. נולד בעיר צפת בשנת ה' רפ"ב לאביו הגה"ק ר' יעקב מעיר קורדובה ספרד זי"ע

סגולה נגד המחלה הידועה רח"ל
הרה"ק ר' חיים האלברשטם בעל דברי חיים מצאנז זי"ע הבטיח:
שכל הלומד בספר תומר דבורה אינו נפגע ממחלה הידועה רח"ל

הסכמות
הגאון בעל השל"ה הקדוש
לספר תומר דבורה
שנדרס בפראג שנת שפ"א לפ"ק

בהיות שהספר הנכבד הזה הוא כולו יראת שמים וקבול עול מלכותו ויתברך והולך בדרךיו שורטו ויהפך, וקוראי מי שרגיל בספר הנכבד הזה ומקיים יס לו מהלכים בין השקדים ופי' אלה נה' וזכה למי העולם הזה ולמנו העולם הבא שכולו טוב, והיו כאן נקרא רבא חיבר הספר הנכבד הזה, איש אלקים קדוש המאיר לעולם כולו בקצתו וחסידותו כמנהג ר' משה קורדבאיר זצ"ל. על כן אני אומר שראוי ונכון להדפיס הספר הנכבד הזה כדי לזכות את ישראל, כי התלמוד בו מביא לידי טעיה ויראת ופירות, והנה הרה"ר יצחק אליה ב"ר אורי הכהן רוצה לזכות את הרבים להדפיס הספר הזה, ויגלגליו וזכות על ידי זכאי זכות הרבים תלוי בו על כן ראוי לקנות ממנו הספר הזה בכסף מלא כדי לסייעו לתלמוד תורה כאשר עם לבבו. ובאמת מצוה לכל אדם לקנות הספר הזה עד כלות שלשה שנים מיום שיוגמר הדפוס.

נאום ישיבת כ"ן לאחים מוה"ר אברהם סג"ל זלה"ה הורוויץ

בהיות שהספר הנכבד הזה (תומר דבורה) הוא כולו יראת שמים וקבול עול מלכותו ויתברך והולך בדרךיו שורטו ויהפך, וקוראי מי שרגיל בספר הנכבד הזה ומקיים יס לו מהלכים בין השקדים ופי' אלה נה' וזכה למי העולם הזה ולמנו העולם הבא שכולו טוב, והיו כאן נקרא רבא חיבר הספר הנכבד הזה, איש אלקים קדוש המאיר לעולם כולו בקצתו וחסידותו כמנהג ר' משה קורדבאיר זצ"ל. על כן אני אומר שראוי ונכון להדפיס הספר הנכבד הזה כדי לזכות את ישראל, כי התלמוד בו מביא לידי טעיה ויראת ופירות, והנה הרה"ר יצחק אליה ב"ר אורי הכהן רוצה לזכות את הרבים להדפיס הספר הזה, ויגלגליו וזכות על ידי זכאי זכות הרבים תלוי בו על כן ראוי לקנות ממנו הספר הזה בכסף מלא כדי לסייעו לתלמוד תורה כאשר עם לבבו. ובאמת מצוה לכל אדם לקנות הספר הזה עד כלות שלשה שנים מיום שיוגמר הדפוס.

והנה מוה"ר יצחק אליה ב"ר אורי הכהן רוצה לזכות את הרבים להדפיס הספר הזה ומגלגליו זכות על ידי זכאי זכות הרבים תלוי בו על כן ראוי לקנות ממנו הספר הזה בכסף מלא כדי לסייעו לתלמוד תורה כאשר עם לבבו וע"ז חיים היא למחזיקים בה וחזקה על האלף מוה"ר אליה שאינו יוצא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן.

וכל מי שרגיל בספר הזה ואומר אותו בכל שבוע או בכל חודש מובטח שהוא בן העולם הבא ואשר לו וטוב לו מי שמרגיל עצמו בו. ובאמת מצוה לכל אדם לקנות הספר הזה ואני גוזר בגזירת נח"ש שלא ידפיס שום אדם אחר הספר הזה עד כלות שלשה שנים מיום שיוגמר הדפוס.

נאם ישיבת כ"ן לאחים מוה"ר אברהם סג"ל זלה"ה הורוויץ (הסכמות הגאון בעל השל"ה הקדוש זי"ע לספר תומר דבורה שנדרס בפראג שנת שפ"א לפ"ק)

הרה"ק רבי חיים האלבערשטאם בעל דברי חיים מצאנז זי"ע הבטיח: שכל הלומד בספר תומר דבורה אינו נפגע ממחלה הידועה רח"ל.

הרי זו מדה שצריך האדם להתנהג בה, רצוני, הסבלנות, וכן היותו נעלב אפילו למדרגה זו, ועם כל זה לא יאסר טובתו מן המקבל.

ב' נושא עון

והרי זה גדול מהקדוש, שהרי לא יעשה האדם עון שלא יבא משחית, כדנתן (אבות פ"ד, ג') "העובר עברה אחת קונה לו קשיור אחד"; והרי אותו קשיור עומד לפני הקב"ה ואומר פלוני עשיתי, ואין ב"ה מתקיימת בעולם אלא בשפיעו של הקב"ה, "אני זן משחיתים, לך אצל מי שעשאו ויתפרנס ממנו", והנה המשחית יורד מיד ונוטל נשמתו, או כרתו, או נענש עליו כפי עשיו, עד שיתבטל המשחית ההוא. ואין הקב"ה עושה כן, אלא נושא וסובל העון, וכמו שהוא זן העולם כולו, זן ומפרנס המשחית הזה, עד שיהיה אחד משלשה דברים, או ישוב החוטא בתשובה ויכלהו ויבטלהו בסגופיו, או יבטלהו שופט צדק ביסורים ומיתה, או ילקח בגיהנם ויש' פער חובו. והינו שאמר קין (בראשית ד', ג') "גדול עוני מנשוא", ופרשו רבותינו זכרונם לברכה (תנחומא בראשית סי' ט) "כל העולם כולו אמת סובל", ירצה, זן ומפרנס, ו"עוני כבד, שאין אמת יכול לסבל", פרוש, לפרנס, עד שאשוב ואתקן. אם כן הרי זו מדה סבלנות גדולה, שזינו ויפרנס ב"ה רעה שפך החוטא עד שישבו.

ילמד האדם, כמה צריך שיהיה סבלן לסבל על חבירו ורעותיו שהרע, עד שעור קוץ שצדן רעתו קימת שחטא נגדו, והוא יסבל עד יתקן חבירו או עד שיתבטל מאליה, וכיוצא.

ג' ועובר על פשע

זו מדה גדולה. שהרי אין המחילה על ידי שליח, אלא על ידי ממש של הקב"ה, כדכתיב (תהילים ק"ד, ל"ז) "פי עמך הסליחה וגו'". ומה היא הסליחה, שהוא רוחץ העון, וְקָדַחְתָּבְשִׁיעוּהוּ (ד' ט') "אם רחץ ה' את צואת בנות ציון וגו'", וכן כתיב יחזקאל ל"ו, כ"ה) "וְרוּחִי עֲלֵיכֶם מִיּוֹם הַהוּא וְרָחַצְתִּי אֶת בְּשָׂרְכֶם וְרָחַצְתִּי אֶת בְּשָׂרְכֶם".

והנה ממש כדמות זה צריך להיות האדם, שלא יאמר, וכי אני מתקן מה שפלוני חטא או השחית. לא יאמר כך, שהרי האדם חוטא, והקב"ה בעצמו שלא על ידי שליח, מתקן את מעותיו ורוחץ צואת עונו. ומאכן יתביש האדם לשוב לחטאו, שהרי המקל בעצמו רוחץ לכליו בגדיו.

ד' לשאירת נחלתו

הנה הקב"ה מתנהג עם ישראל בדרך זה, לומר, מה אעשה לישראל והם קרובי, שאר בשר לי עמהם, שהם בת וגו' להקב"ה, וקורא לה בתי, אחותי, אמי, כדפרשו ד"ל (שיר השירים רבה סוף פ"ג), וכתבי (תהילים קמ"ח, ד') "ישאל עם קרובי", ממש קרבה יש לי עמהם ובניו הם, והינו "לשאירת נחלת", לשון שאר בשר. וסוף סוף הם נחלתו, ומה אומר, אם אענישם הרי הקב"ה עלי, כדכתיב (ישעיה ס"ג, ט') "כל בשר באל, לומר שצערם מגיע לפלא העליון וכל שכן לרו פרוצויו, שבהם עקר ההנהגה, וקרינו בוא"ו לו צר", וכתבי (שופטים י', ט"ז) "ותקצר נפשו בעמל ישראל", לפי שאינו סובל צערם וקולנם, מפני שהם שארית נחלתו.

כך האדם עם חבירו, כל ישראל הם שאר בשר אלו עם אלה, מפני שהנשמות כלולות יחד, יש זה חלק זה וזה חלק זה, ולכן אינו דומה מרבים העושים את המצוה (ספרא בחקותי פרק ב), וכל זה מפני כללותם. ולכן פרשו רבותינו זכרונם לברכה (ברכות מ"ז:) "על הנמנה מעשרה ראשונים בבית הקנסות, אפילו מאה באים אחריה, מקבל שכן נגד כלם, מאה ממש משמעו, מפני שהעשרה הם כלולים אלו באלו, הרי הם עשר פעמים עשרה – הם מאה, הוא יש לו שכן מאה. וכן משמע זה ישראל ערבים זה לזה (שבועות, ל"ט), מפני שממש יש בכל אחד חלק

בהיות שהספר הנכבד הזה (תומר דבורה) הוא כולו יראת שמים וקבול עול מלכותו ויתברך והולך בדרךיו שורטו ויהפך, וקוראי מי שרגיל בספר הנכבד הזה ומקיים יס לו מהלכים בין השקדים ופי' אלה נה' וזכה למי העולם הזה ולמנו העולם הבא שכולו טוב, והיו כאן נקרא רבא חיבר הספר הנכבד הזה, איש אלקים קדוש המאיר לעולם כולו בחכמתו וחסידותו כמנהג ר' משה קורדבאיר זצ"ל. על כן אני אומר שראוי ונכון להדפיס הספר הנכבד הזה כדי לזכות את ישראל, כי התלמוד בו מביא לידי טעיה ויראת ופירות, והנה הרה"ר יצחק אליה ב"ר אורי הכהן רוצה לזכות את הרבים להדפיס הספר הזה, ויגלגליו וזכות על ידי זכאי זכות הרבים תלוי בו על כן ראוי לקנות ממנו הספר הזה בכסף מלא כדי לסייעו לתלמוד תורה כאשר עם לבבו וע"ז חיים היא למחזיקים בה וחזקה על האלף מוה"ר אליה שאינו יוצא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן.

והנה מוה"ר יצחק אליה ב"ר אורי הכהן רוצה לזכות את הרבים להדפיס הספר הזה ומגלגליו זכות על ידי זכאי זכות הרבים תלוי בו על כן ראוי לקנות ממנו הספר הזה בכסף מלא כדי לסייעו לתלמוד תורה כאשר עם לבבו וע"ז חיים היא למחזיקים בה וחזקה על האלף מוה"ר אליה שאינו יוצא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן.

וכל מי שרגיל בספר הזה ואומר אותו בכל שבוע או בכל חודש מובטח שהוא בן העולם הבא ואשר לו וטוב לו מי שמרגיל עצמו בו. ובאמת מצוה לכל אדם לקנות הספר הזה ואני גוזר בגזירת נח"ש שלא ידפיס שום אדם אחר הספר הזה עד כלות שלשה שנים מיום שיוגמר הדפוס.

נאם ישיבת כ"ן לאחים מוה"ר אברהם סג"ל זלה"ה הורוויץ (הסכמות הגאון בעל השל"ה הקדוש זי"ע לספר תומר דבורה שנדרס בפראג שנת שפ"א לפ"ק)

הרה"ק רבי חיים האלבערשטאם בעל דברי חיים מצאנז זי"ע הבטיח: שכל הלומד בספר תומר דבורה אינו נפגע ממחלה הידועה רח"ל.

ספר תמר דבורה

פרק א'

האדם ראוי שיתדמה לקונו וְאֵי הָיָה בְּסוּד הַצּוּרִים הָעֲלִיּוֹנָה, עֲלֵם וְדָמוּת. שאלו ידמה בגופו ולא בפעולות, הרי הוא מקיב הצורה ויאמר עליו צורה נאה ומעשים כעושים. שהרי עקר העצם והדמות העליון הן פעולותיו, ומה יועיל לו היותו בצורה העליונה, דמות תבנית אבריו, ובפעולות לא יתדמה לקונו. לפיכך ראוי שיתדמה אל פעולות הקדתי, שהן שלש עשרה מדות של חכמים עליונות, ודמויות בסוד הפסוקים (מכילתא, ח"ב-כ) "מי אל כמוך נשא עון ועבר על פשע לשאירת נחלתו לא החזיק לעד אפי' כי חפץ חסד הוא; ושוב ירחמנו יכשב עונותינו ותשליך במצולות ים כל חטאתם; תתן אמת ליעקב חסד לאברהם אשר נשבעת לאבותינו מימי קדם". אם כן, ראוי שתמצאנה בו שלש עשרה מדות אלו. ועקשיו נפרש אותן הפעולות שלש עשרה, שראוי שתהיינה בו.

א, מי אל כמוך

מורה על היות הקב"ה מלך נעלב, סובל עלבון, מה שלא יכלהו רציון, הרי אין דבר נסתר מהשגחתו בלי ספק. ועוד, אין רגע שלא יהיה האדם נזון ומתקיים מפני עליון השופע עליו, והרי תמצא שמעולם לא חטא אדם נגדו שלא יהיה הוא באותו הרגע ממש שופע שפע קיומו ותנועתו אבריו, ועם היות שהאדם חוטא בכח ההוא לא מנעו ממנו כלל, אלא סובל הקב"ה עלבון קוץ להיות משפיע בו כח ותנועות אבריו, והוא מוציא אותו כח באותו רגע בחטא ונען ומקיים והקב"ה סובל. ולא תאמר שאינו יכול למנע ממנו הטוב ההוא, חס וחלילה, שהרי בכחו ברגע כמימרה לביש ידיו ורגליו, כעין שפשה לירבעם (מלכים א' ג', ד). ועם כל זה, שהחטא בידו להחזיר הכח הנשפע ההוא, והנה לו לומר מין שאתה חוטא נגדי תחטא בשלך ולא בשלי, לא מפני זה מנע טוב מן האדם ולא בכל עלבון, והשפיע הכח והטיב לאדם טובו. הרי זה עלבון וסבלנות מה שלא יספר. ועל זה קוראים מלאכי השרת להקב"ה מלך עלבן (פרקי היכלות פ"ח). והינו אמרו "מי אל כמוך", אמת אל בעל חסד המטיב, אל בעל כח לנקם ולאסוף את שלק, ועם כל זה אמת סובל ונעלב עד ששוב בתשובה.

כג תמוז ש"ל [ב]

המקובל בינינו משה ב"ר יעקב זי"ע קורדבירו הרמ"ק

עד למאד, ונקבל מצוה במצוה ונבנה ממנו בננו ויבשו נכבד; וצונוט אין להם סגלה זו, אלא כובש אותם, שלא יצליחו הצלחה זו ולא יקנסו פניהם.

אף מזה או צירף האדם להתנהג בה, שלא יכבש טובת חברו ויזנר רעתו שגמלהו, אלא אדרבה, יכבש הרע וישכחהו ויזניחהו ולא יגור במגורו רע, ונתקה הטובה סדורה תמיד לפניו, ויזנר לו הטובה ויגבירה לו על כל המעשים שעשה לו. ולא ינקה בלבו ויאמר, "אם עשה לי טובה הרי עשה לי רעה" וישכח הטובה, לא יעשה כן, אלא ברעה יתרעה כל דרך רצוי שיוכל, והטובה אל יזיחה לעולם מבין עיניו, ויעלים עינו מן הרעה כל מה שיוכל, כדרך שהקב"ה טובש עונותיו, כדפרשתי.

ט' ותשלך במצולות ים כל חטאתם

זו מדה טובה להקב"ה. שהרי ישראל חטאו מסדס ביד פרעה ושביו בתשובה, לפה יעניש פרעה. וכן סנחריב וכן המן ודומיהם, אין הקב"ה מתנחם בלבד לומר "שביו בתשובה, אם כן לא יהיה להם עוד רעה, אם כן יסתלק המן מעליהם, או פרעה או סנחריב", זה לא יספיק, אלא ישוב עמל המן על ראשו, וכן פרעה וכן סנחריב. והטעם להנהיגה זו הוא בסוד "ונשאת השעיר עליו את כל עונותם אל ארץ גזרה" ויקרא ט"ז, כ"ב, ופרשו, שהשעיר נושא עונות ממש, וזה קשה מאד, וכי ישראל חטאו והשעיר נושא. אלא המדה היא כך, הקב"ה מתנחם וכןגוה בודיו לקבל עליו טרחה, כענין שאמר דוד [תהילים כ"א, ד:]: "הרב כבסני מעוני", וכן הוא אמרנו "מחך ברחמיך הרבים", אינו מתפלל אלא שיהיו יסורים קלים שלא יהיה בהם בטול תורה, וזה שאומרים "אבל לא על ידי יסורים רעים", וכך הוא מכוון בהיותו אומר "ואתה צדיק על כל האל על", ממש הוא מקבל יסורים בסבך פנים יפות להחכפר, מפני שיש עונות שישורים ממרקים או מיתה ממרקות. וכן היא המדה, מיד שזה מתנחם בתפלתו, ופרשו בזוהר [בפרשת פקודי רס"ב, ב']. שהוא חלק סמאל פניו השעיר, מהו חלקו, שהקב"ה גזר עליו יסורים ומיד מידפן שם סמאל וחוץ גובה חובו, והרי נושא השעיר העונות, שהקב"ה נותן לו רשות לגבות חובו, וישראל מסתהר. והנה הכל יתגלגל על סמאל, והטעם, שהקב"ה גזר על עולמו שכל מי שיגיעה כן יתבטל, וזה טעם "ואת הבחמה תהרגו" ויקרא כ', ט"ו, וכן האבן של מצות הנסקליון והסיף של מצות הנהרגין טעניו קבורה [סנהדרין מה:]: לבטל מציאותם ונחם אחר שיגמר דינם. והרי בזה ממש סוד הצלם של נבוכדנצר [דניאל ב, לב-לד], נמסרו ישראל ביד מלך בבל, "ראשה די דבא", נכנע ההוא וישא, ונמסרו ביד פרס שהו "חדוהי ודעוהי די כסף", וכן ידחו אלו מפני אלו עד שירדו ישראל ל"גלותה מנהון די פרזל ומנהון די חסף". ומה יהיה תכלית הטוב, בסוף הקב"ה מעמידם ועושה בהם דין, כדכתיב [דברים ל"ב, כ"ג]: "חצי אכלה בם" – חצי כלים וישראל אינם כלים [סוטה ט']. "באדון דקו כתדא וגו' נחשא כספא ודבא וגו' [דניאל ב', ל"ח]. הנה בהתחלה כתיב וטש שם, ל"ח: "ומחת לצלמא על גולה", אי מכל הצלם אלא רגלים, שכבר נתבטל כחם ועברו ראשה ודעוהי ומעוהי, ועם כל זה בסוף "דקו כתדא", עתיד הקב"ה להעמיד סמאל והרשעים עושי מעשיהם ופעולותיה ויעשה בהם הדין, והינו – "ומחית במצולות ים". והרשעים כיום נגרש כי השקט לא יוכל ויגרשו מימיו רפש וטיט" וישעיה כ"ז, כ"א, אלו הם העושים דין בישראל, שישב אחר כך את כל גמולם בראשם. והטעם, מפני שאחר שישאל קבלו הדין, הקב"ה מתנחם אפילו על מה שקדם, ותובע עולבנו. ולא די, אלא "אני קצפתי מעט והמה קצרו לרעה" [זכריה א', ט"ו].

גם במדה זו צרך להתנהג האדם עם חברו, אפילו שיהיה רשע מדקא ביסורין אל ישנאהו, שאחר שנקלה הרי הוא כאחיו. ויכרב המורידים והנענישים וירחם עליהם, ואדרבה יצילם מיד אויב, ואל יאמר: "עונו גרם לר", אלא ירחמיהו במדה זו, כדפרשתי.

יוד' תתן אמת ליעקב

מדה זו היא, שיש לישראל מעלה, אותם הבינונים שאינם יודעים להתנהג לפנים משורת הדין, והם נקראים "יעקב". מפני שאינם מתנהגים אלא עם הנהגות אמיתיות, גם הקב"ה יש לו מידת "אמת", שהוא עז צד מציאות המשפט והישר, ואילו הם המתנהגים בעולם בישר, הקב"ה מתנהג עמהם באמת, מרחם על הבריות הבינונים במדת אמת, ולתמן אותם.

י"א חסד לאברהם

הם המתנהגים בעולם לפנים משורת הדין כאברהם אבינו, גם הקב"ה מתנהג עמהם לפנים משורת הדין, אינו מעמיד עמהם הדין על תקפו אף לא בדרך הישר, אלא נכנס עמהם לפנים מן הישר, כמו שהם מתנהגים. והינו "חסד לאברהם", הקב"ה מתנהג במדת החסד עם אותם שהם כמו "אברהם" בהתנהגות.

גם האדם, עם היות ששם כל אדם יהיה מתנהג בצדק וגיבור ובמשפט, עם הטובים והחסידים תהיה הנהגתו לפנים משורת הדין; ואם לשאר האדם היה סכלן קצת, לאלי יותר ויותר; וירחם עליהם לכנס עמהם לפנים משורת הדין שהוא מתנהג בה עם שאר האדם; וצריך שיהיו אלו חשבים לפניו מאד מאד וחביבים לו, והם יהיו מאנשי חברותו.

י"ב אשר נשבעתי לאבותינו

יש בני אדם שאינם הגונים, והקב"ה מרחם על כלם. ופרשו בגמרא [ברכות ז']. "ותחית את אשר אחי" [שמות ל"ג, ט"ו] – "אמר הקב"ה אוצ' זה לאותם שאינם הגונים", ש אוצר חנונים, שהקב"ה חונן ונותן להם מתנת חנם, לפי שאמר הקב"ה: "הרי יש להם זכות אבות, אני נשבעתי לאבות, אם כן, עם היות שאינם הגונים, יזנו בשביל שהם מוצ'ע האבות שנשבעתי להם; לפיכך אנהלם ואנהגם עד שיתקנו".

וכך יהיה האדם, אף אם יפעל ברשעים אל יתאכזר כנגדם או יחרפם וכיוצא, אלא ירחם עליהם ויאמר "סוף סוף הם בני אברהם יצחק ויעקב, אם הם כשרים, אבותיהם כשרים והגונים, והסבבה הנינם במזה האבות, אין רצוני שיחבזו אבותיהם על ידי", ומקסה עולבונם ומתקנם כפי כחו.

אחד מחברו, וכשחוטא האחד פוגם עצמו ופוגם חלק אשר לחברו בו, נמצא מצד החלק שהוא חברו ערב עליו, אם כן הם שאר זה עם זה.

ולכן ראוי לאדם להיות חפץ בטובתו של חברו, ועינו טובה על טובת חברו, וקבדו ויהיה חביב עליו כשלו, שהרי הוא – הוא ממש. ומטעם זה נצטוונו ויקרא י"ט, ח"ו "ואהבת לרעך כמוך". וראוי שירצה בכשרות חברו ולא יזכר בגנותו כלל ולא ירצה בו, כדרך שאין הקב"ה רוצה בגנותו ולא בצערנו, מטעם הקרבה, אף הוא לא ירצה בגנות חברו ולא בצערנו ולא בקלקולו, וירע לו משנו קאלו הוא ממש היה שריו באתו עזר, או באותה טובה.

ה' לא החזיק לעד אפו

זו מדה אחרת, שאפילו האדם מחזיק בחטא, אין הקב"ה מחזיק אף. ואם מחזיק, לא לעד, אלא יבטל כעסו אפלו שלא ישוב האדם, כמו שמצינו בימי ירבעם בן יואש [מלכים ב' י"ד, כ"ה] שהחזיר הקב"ה גבול ישראל, והם היו עובדי עגלים, ורחם עליהם ולא שבו. אם כן לפה רחם, בשביל מדה זו שלא החזיק לעד אפו, אדרבה מחילש אפו, עם היות שעדן מחטא קנס, אינו מעניש, אלא מצפה ומרחם אולי ישוב, והינו [תהילים ק"ג, ט'] "לא לנצח ירוב ולא לעולם יטור", אלא הקב"ה מתנהג ברכות ונקשות, הכל לטובת ישראל.

וזו מדה ראויה לאדם להתנהג בה עם חברו. אפלו שהוא רשאי להוכיח ביסורים את חברו או את בניו, והם מתיסרים, לא מפני זה ירבה תוכחתו, ולא יחזיק כעסו, אפלו שכעס, אלא יבטלנו. ולא יחזיק לעד אפו, גם אם אף הוא המתיר לאדם, כעין שפרשו "כי תראה חמור שונאך רובץ תחת משאו" [שמות כ"ג, ה'] ופרשו [פסחים ק"ג:] מה היא השנאה הזאת, שראה אותו עובר עברה, והוא יחיד אינו יכול להעיד, ושונא אותו על דבר עברה, ואפלו הכי אמרה תורה "עוב תעזב עמי", שבוך ית דבלבך, אלא מצוה לקרב אותו באהבה, אולי יועיל בדרך זו. והינו ממש מדה זו, "לא החזיק לעד אפו".

ו' כי חפץ חסד הוא

הלא פרשנו במקומו [פרדס רימונים, שער ההיכלות, סוף פרק ה'], שיש בחיל ידוע מלאכים ממנים לקבל גמילות חסדים שאדם עושה בעולם הזה, וכאשר מדת הדין מקטרת על ישראל, מיד אותם המלאכים מראים החסד שהוא וקב"ה מרחם על ישראל, מפני שהוא חפץ בחסד. ועם היות שהם חביבים, אם הם גומלים חסד זה לזה מרחם עליהם. וימו שהיה בזמן החורבן, שאמר לגבראל [ויחזקאל י', ב'] "בא אל בינות לגלגל וגו'", כי הוא שר הדין והבנייה ונתן לו רשות לקבל פחות הדין בינות לגלגל מתחת לכרובים מאח המזבח, דהינו דין גבורת המלכות, והיה הדין מתחזק עד שבקש ללכות את הכל, לקעקע ביצתן של ישראל, מפני שנתייב כלליה, וכתב וטש שם, ח"ו "וירא לרובים תבנית יד אדם תחת כנפיהם", והינו שאמר הקב"ה לגבראל, הם גומלים חסדים אלו עם אלו [ויקרא ובה סוף פרק כ"ו], ואף אם הם חביבים, נצולו והיה להם שארית. והטעם, מפני מדה זו, "כי חפץ חסד הוא", רוצה, במה שישאל גומלים חסד, ואותו צד מזכיר להם, עם היות שאינם כשרים בצד אחד.

אם כן במדה זו ראוי לאדם להתנהג, אף אם ראה שאדם עושה לו רע ומקיעסו, אם יש בו צד טובה, שמטיב לאחרים, או מדה טובה, שמתנהג כשורה, יספיק לו צד זה לבטל כעסו מעליו ויורצה לבו עמו, וחפץ חסד, ויאמר "די לי בטובה זו שיש לי". וכל שכן באשתי, כדפרשו רבותינו זכרם לברכה [יבמות ג']. דינו שמגדלות את בנינו ומצילות אותנו מן החטא". כך יאמר על כל אדם. "די לי בטובה פלונית שעשה לי או שעשה עם פלוני או מדה טובה פלונית שיש לי", ויהיה "חפץ חסד".

ז' ישוב ירחמנו

אין הקב"ה מתנהג כמדת בשר ודם, שאם הכיעסו חברו, כשהוא מתרצה מעט, לא באהבה הקודמת; אבל אם חטא אדם ונעשה תשובה, מעלתו יותר גדולה עם הקב"ה. והינו [ברכות ז' ד:]: "במקום שבגלי תשובה עומדים אין צדיקים מגורים" וכו' [לעיל]. והטעם כדפרשו בפרק "המנוח" [בספרינו כתוב כך במנחות כ"ט:]: בענין ה', ומה היא עשייה באכסדרה, שכל הרוצה לצאת מעולמו יצא, פרוש, המולם בנרא בה', והקב"ה ברא העולם פתוח לצד הרע והטעם לרוחה, אין צד שאין חמר וצר הרע ופגם, כמין אכסדרה, אינו בעל גדרים אלא פרצה גדולה פרוצה לצד הרע לצד מטה, כל מי שירצה לצאת מעולמו, כמה פתחיו לו, לא יפנה לצד שלא ימצא צד חטא ועון לנכס אל החיצוני. והיא פתוחה למעלה, שאם ישוב ויקבלוהו והקשו "ולהדרוהו בהא" – "לא מסתעף מלאתא". רצו בזה, שהשבב בתשובה לא יספיק לו שיהיה נגד בעון קנדר הצדיקים, מפני שהצדיקים שלא חטאו גזר ממש: יספיק אליהם, אמנם החוטא שחטא ושב לא יספיק לו גזר ממש, אלא צריך להגדיר עצמו כמה גמול קשים, מפני שאותו גזר המעט כבר נפרץ פעם אחת, אם יתקרב שם, בקל יפתחו יצרו, אלא צריך להתרחק הרחק גדול מאד, ולזה לא יכנס דרך פתח האכסדרה שהפרצה שם, אלא יתעלה ויכנס דרך פתח צד, ויעשה כמה צרות וסגופים לעצמו ויסתם הפרצות. ומטעם זה "במקום שבגלי תשובה עומדים וכו'", מפני שלא נכנסו דרך פתח הצדיקים כדי שיהיו עם הצדיקים, אלא נצטוו ויעלו דרך פתח העליון וסגפו עצמו, ונבדלו מן החטא יותר ויותר מן הצדיקים, לכן עליו ועמדו במדרגה ה', היכל ה' שבגן עדן, דהינו גג ההי"א, וצדיקים בפתח ההי"א בכניסת האכסדרה, ולזה, כאשר האדם יעשה תשובה, ויהנו תשוב ה' אל מקומו, ויהיו הקב"ה שכינתו עליו, אינו שבו כאהבה הראשונה בלבד, אלא יותר ויותר, והינו "ישוב וירחמנו", שיוסיף לישראל ויתגמל ויקרבם יותר.

כך האדם צריך להתנהג עם חברו, לא יהיה נזטר איבה מהכעס הקודם, אלא כשירצה שחברו מבקש אהבתו יהיה לו מדרגת רחמים ואהבה יותר ויותר מקדם, ויאמר "הרי הוא לי כבעלי תשובה, שאין צדיקים מגורים" וכו' [לעיל אצלם], ומכרובת תכלית קרבה יותר מהם שמקרב אותם שהם צדיקים מגורים עמו, שלא חטאו אפלו.

ח' יכבש עונותינו

הרי הקב"ה מתנהג עם ישראל במדה זו, והיא סוד כבישת העון. כי הנה המצוה היא כפורות עלתה נצה, ובזבוע ועולה עד אין תכלית לכנס לפניו יתברך. אמנם העונות אין להם כניסה שם, אם נשלו, אלא כובשים שלא יכנסו, כדכתיב [תהילים ה', ה'] "לא יגורו במגורך עד ושבתי מעלי"; אם כן אין העון ונכנס פניהם. ומטעם זה "שכר מצוה בהאי עולמא לאכא" [קדושין י"ט, כ']. מפני שהם לפניו יתברך, והיא יתן לו כמה שלפניו שכר רותיו בעולם שמי, והרי כל העולם אינו כדאי למצוה אחת ולקרות רוח אשר לפניו. ומטעם זה לא יקח שחד [דברים י', יז] של מצות. המשל בזה, אין הקדוש ברוך הוא אומר, "עשה ארבעים מצות וקשר עברות נשאר שלישים מצות וילכך עשר בשעיר", חס וחלילה, אלא אפילו צדיק מגור ונעשה עברה אחת, דומה לפניו כאלו שרף את התורה, עד שירצה חובו ואחר כך יקבל שכר כל מצותיו. וזה חסד גדול שעושה הקב"ה עם הצדיקים, שאינו מנכה, מפני שהמצות חובות מאד ומתעלות עד לפני יתברך, והיא נכסה מהן בשביל העברות. כי שכר העברה הוא מחלק הדינים, מהנכה, והמצות שכרן מהנכה, לזי השכינה, היא נכסה אלו בצד אלו. אלא הקב"ה גובה חוב העברות ומשכיר שכר כל המצות. והינו "יכבש עונותינו", שאין העונות מתגבין לפניו כמצות, אלא כובש אותם שלא יתעלו ולא יכנסו, עם היות שהוא משגיח על דרכי איש הטוב והרע, עם כל זה הטוב אינו כובשו, אלא פורח ועולה

כד תמוז תרל"ג

בעל דמשק אליעזר רבי אליעזר ב"ר יהושע זי"ע

רבינו הגה"ק רבי אליעזר לעבאוויטש בעל דמשק אליעזר מילדי ווישניצא זי"ע הנקרא הגר"א לעבאוויטש, נולד לאביו הגה"ק ר' יהושע אב"ד שעברשין זי"ע מגזע משפחת רבינו הגה"ק ר' יואל סירקש אב"ד קראקא בעל הב"ח זי"ע

רבינו היה גאון מופלא לדיק יסוד עולם ובמהרה פקיע שמייה בגאונותו המופלגת, והתמדתו בתורה הייתה לשם דבר, במקום גדולתו של רבינו שהיה ממש לדיק יסוד עולם, שם אחת מוצא ענותנותו כאשר היה נחבא אל הכלים ולא חייה לקבל עליו עול ההוראה, ותמיד מצא עילות אמאי לא לקבלו, לכן יאזר רבינו כל ימיו ולמד תורה לשמה בדחקות נוראה ועניות ר"ל.

ברבינו התקיים תורה שלמדתי באף הוא שעמדה לי, כאשר זכה לחבר ספרו הנפלא "דמשק אליעזר" והוא פירוש הגון על כל דברי המג"א מרבינו הרמ"א זיע"א, בהקדמתו כותב רבינו שעל כן קרא שם הספר בשם "דמשק אליעזר" על פי מה דאיתא ברש"י הק' בחומש על דמשק אליעזר, שהיה דולה ומשקה מתורת רבו לאחרים, כך כותב רבינו על עצמו שגם הוא מה שכתב הוא רק תורת רבותינו הפוסקים ז"ל, ולא חידש מעצמו כלום.

ונכון לציין הסכמת הגה"ק ר' פנחס יצחק הכהן כ"ץ אב"ד ור"מ דק"ק קרעמזיר זי"ע: רבי אליעזר שמוטי הוא שמיט ואכיל תוכו וקליפתו זרק כללחר יד ומפרק ומותיב ומייבא דעתיה בכתבת וכזית מגלגל ומרגרז בראשי אילינו וכותשו ונותנו בתוך הסל ובזית הבד עוטנו מלאו חלב ודבש תחת לשונו הלכות פסוקות פסיק ותני ומתני מתון ומסיק אליבא דהילכתא גברותא איבא למשמע מני' ומני' תקיל ופריס דדמי כל תלתן יומא מהדר לתלמודא ותלמודו בידו כתיב כתיבה נעימה ונאמנים אמרו אמרי יאי וגלתיה יאי ויאי בר אבהן ובר אוריין תליתא תורה נביאים ובכתובים משולש ולא ינתק, מפיו ילא עתק, התורני המופלג הוותיק מוהר"ר אליעזר בן התורני מוהר"ר יהושע מלא רוח ואסק חפניו בעמל וטוב כף נחת וירד וטבל ונסתפג הכל וקולט היין ומוציא סולת כלולה בשמן למנחה. וזאת (תורת החטאת) מחטו ועולה כולה קלי"ל זעיר שם שם חק ומשפט אמת לדקו יחדיו עד שיפרש לך ומשמע אחד והיו לאחדים דברי הפוסקים ראשונים ואחרונים וגם משו"ת החדשים דולה ומשקה הוא דמשק אליעזר אשר שם סביב לפיו שפה לא יגרא ולא יוסף. נסיב מן הכא והיב הכא ונקיט נפשיה בקארי, ואחד המרבה ואחד הממעיט שנינו, מכינו אני לשעבר ועכשיו כי כוונתו ראויה בכן הגני סניף להגך אריותא המסכימים לקבוע בדפוס וג"ו

רבינו החזיר נשמתו הטאורה ליוצרו ביום כ"ד תמוז שנת תרל"ג.

כד תמוז תשכ"ו [א]

ר' פינחס שלום ב"ר משה שמואל הלוי ראטטענבערג מקאסאן

הרה"ק רבי פינחס שלום הלוי ראטטענבערג מקאסאן זי"ע נולד בעיר בארשא ביום י"ב תמוז שנת תרנ"ד לפ"ק, לאביו הרה"ק רבי משה שמואל זי"ע בן הרה"ק בעל בני שלשים מקאסאן זי"ע, (חתן מרן רבינו הרה"ק רבי משולם פייש מטאהש זי"ע, נכד הרה"ק רבי קאפל ליקווער זי"ע, א וחסיד אשוואר) בן הרה"ק רבי צבי מטלוסט זי"ע (חתן הרה"ק רבי שמואל ווילנער זי"ע, אבד"ק העליטש) בן הרה"ק רבי יהוסף מקאזאנוא (חתן רבינו הרה"ק מרן העטרת צבי מזידיטשויב זי"ע, א). ולאמו הרבנית הצדקנית מרת דבורה זיסל ע"ה בת הגה"צ ר' רבי בן ציון פיש מבארשא זי"ע (בן הגה"צ ר' משה גרשון זצ"ל בן הגה"צ ר' שלמה דוב מבארשא זצ"ל, בן הגה"צ ר' משה בן הגה"צ ר' צבי מסיגעט, בן הגה"צ ר' משה אברהם פיש אב"ד הראשון של קהלת סיגעט – ר' בנימין הנ"ל היה חתן הגה"צ ר' יצחק ישראל העלער זצ"ל, בן הגה"צ ר' צבי הערש העלער אבד"ק מענטשענטש חתן הגה"צ ר' יחיאל כהנא אבד"ק מאטע-סאלקא בן הגה"צ ר' יהודה כהנא אב"ד סיגעט בעל קונטרס הספיקות – שהיה נכד רבינו הגה"ק רבי גרשון שאול יר"ט ליפמן ב"ר נתן הלוי וואלרשטיין העלער מקראקא בעל תוספות יום טוב זי"ע

ער זיין געזונט, וכך הוא שנתרפא ברפ"ש וחי עוד שנים רבים.

רבינו למד בהתמדה גדולה עד להפליא כך שכאשר היה רק בן י"ב שנה כבר ידע את כל מס' חולין גמרא רש"י תוס' עס פי' הרא"ש בעל פה וכן ידע יורה דעה חלק א' בעל פה וכן הי' ספר פרשת דרכים גילגל על לשון קורא מתוך הספר. או אז בהיותו כבן י"ב שנה פקד עליו זקינו לקבל לקחה של תורה מפי הגאון החסיד רבי יהודה ישכר בער מערמלשטיין זצ"ל דומ"ץ בק"ק באטראטש מח"ס חוקי חיים, אשר מילא אותו בתורה ויראה טהורה. בהיותו כבר י"ד שנים עלה לישיבת הגאון רבי יוסף נחמי' קארניצער זצ"ל אבד"ק סעליש, בהיות רבינו שם, היה נוהג לשגר איגרת שלומים לבניו שהתגורר כבר אז בקאסאן ליד אביו הרה"ק הבני שלום זי"ע, ובסיוס המכתב הי' דורש בשלום זקינו וזקנתו, שהיא היתה משיבה לו בדברי מליצה ופסקי התנ"ך (בהיותה אשה חכמת לב ומלומדת וביאה בתנ"ך ואגדות חז"ל)

גם האטיין במדותיו עד להפליא והיווה דוגמא לאחרים, בהגיע רבינו ליום הבר מצוה שלו העניק לו זקינו הק' מחמת גודל אהבתו אליו את הסיפור הארי הק' (סיפור ר' אשר) שלו לדורן דרשה, וכאשר ראה רבינו שבניו אחרים של זקינו הק' מקנאים בו על שקיבל מתנה כה חשובה, החזיר את הסיפור לידו זקינו הק', באמרו שאינו סובל שמקנאים בו ע"ז, זקינו הגדול הפליא מאוד חכמתו ומדותיו הק' שראה בזה.

כך עלה ונתעלה בתורה וביראת שמים ועד ימי שיבה וזקנה לא הרפה מהתמדתו העצומה, וכל ימיו עלי אדמות היה קם באשמורת הבקר ולא זז מלימודו כל היום, אמנם הקפיד רבינו להשכיב עצמו מוקדם, כדי שיוכל לקום כשעתים עד שלש שעות אחר חצות הלילה לערך, שמיני אז החל בעבודתו בקודש.

בהגיעו לפירוק בשנת תרע"א והוא רק ט"ו שנה בא רבינו בצרית האירוסין עם ז' הרבנית הצדקנית מרת שרה חנה ע"ה בת הרה"ק ר' נפתלי עהרליך זי"ע אבד"ק דילעטין, בן הרה"ק רבי צבי מראזלא, בן הרה"ק רבי יהודה ליבוס מראזלא זי"ע, חתן זקינו רבינו מרן העטרת צבי זי"ע, (מגזע הרה"ק בעל באר מים חיים זי"ע והרה"ק רמ"מ מלינסק זי"ע, ולמעב"ק). וכעבור שנתיים ביום ד' כסלו תרע"ג הקים את ביתו.

אחרי חתונתו ישב על התורה ועל העבודה סמוך על שולחן חותנו הק' בעיר דילעטין יצ"ש עיר מלאה חכמים וסופרים ובתי מדרשים מלאים ספרים ולומדים. כאשר נוסע משם בימים ההם להרבה מדינות דורו ומהם הרה"ק מהרז"א מבאלאזוב זי"ע והרה"ק רבי יעקב משה מקאמארנא זי"ע ולאחיו הרה"ק ר' פנחס נתן מדיקין זי"ע ואל עוד כמה מדיקין שכולם כאחד קרעו וקצרו בראותם גודל מדרגותיו ומעלותיו, והי' נערץ מאוד אצלם.

והי' בימי מלחמת העולם הראשונה והעיר דילעטין נתרוקן מכל היהודים ופנה הודה פנה פנה זיוה פנה הדרה, ורבינו כמו שאר יהודי דילעטין שהיו נמנים ליותר מעשרת אלפים וכן כל בני הסביבה הקרובים והרחוקים, לקח מקל נדודים בידו וגלה למקום מואל למדינת הונגריה שם התיישב בעיר קליינווארדיין יצ"ו מקום אשר אביו הק' ניהל את בית מדרשו וחליו והרבה חסידים נהרו אליו שם. אבל לרבינו היו ימים הראשונים טובים מאלה, הוא המשיך שם בהתמדת לימוד תורתו ומעבודתו בקודש לא נפקד מאומה.

באותם ימים כאשר הי' הרה"ק מהרי"ד מבאלאזוב זי"ע בעיר ראכפערט נסע רבינו לבנות שבתו

אביו הרה"ק רבי משה שמואל זי"ע היה באותו זמן סמוך על שולחן חותנו הרה"ק רבי בן ציון פיש זי"ע אב"ד בבארשא, ושלח לשאול את פי אביו הק' זי"ע איזה שם לקרוא לבנו הגדול לו למז"ט, השיב לו אביו הגדול שיקרא שמו בישראל פינחס שלום על שם פרשת השבוע שהי' אז פר' פינחס וכחוב פינחס בן אלעזר וגו' הגני נותן לו את ברייתו שלום. וכאשר גדל הילד והתחיל להתפלל כסדרו, אמר לו זקנו הבני"ש שבסוף שמו"ע כאומרים הפסוקים על השמות, גיד הוא מתחילת פינחס בן אלעזר וגו' עד ברייתו שלום, כי הוא נקרא על שם הפסוקים האלה.

ממעלליו יתנכר נער, וכשהי' רבינו טרם שלש שנים בלבד כבר נראתה בו סימני גדלות, כמסופר שבאותו עת אירע פ"א שמשרת ששרתה בבית זקינו נשקה אותו על מצחו, רבינו נבהל במאד ורץ חיש מהר בבהלה אל זקינו הגדול הבני"ש ופרץ בבכי עזומה והראה לו באצבעו על מצחו ושאל בתמימותו מ'זה"ט.

בהיות רבינו אך בן חמש שנים כבר עמד מאחורי כסא זקינו הגדול הרה"ק בעל בני שלשים מדי שבוע בשבוע בשעת שלש סעודות שנתארכה שעות ארוכות ולא זזה ידו מתחת יד זקינו הק', ואע"פ שרבינו בעל בני שלשים זי"ע הי' דרכו בקודש לבעוט בידיו הק' בחוזק רב בהתלהבות להוטת כאש, על ידו כסא וכמעט בכל שבוע אחר השבת היו לריכים לתקן את כסאו שנשבר מחמת רוב הבעיטות, עכ"ז הי' רבינו בהיותו ילד קטן עומד ליד כסא זקינו ואחז בידיו בידי הכסא ובזמנו"ש הראה לאמא את ידיו שהיו נפוחות מבעיטות זקינו ואמר לה בהתפעלות אבער איך האב עם נישט אוועק גענומען. ותמיד הסתופף בכל זקינו זה עד שכמעט לא החסיר מלהיות אצל השוה"ט תמידן כסדרו.

כמים פנים אל פנים הראה לו זקינו הק' אותות אהבה וחיבה יתירה יותר מכל נדליו ובני משפחתו שהיו גדולים ממנו בשנים, והוסיפו אצל שולחנו במקום יותר מוכבד מהרבה מוכבדים אחרים, כאשר כבר מגיל שש הורה לו לשבת בשלחן, פעם כאשר שאלו את פי זקינו הבני שלשים למה הוא מוכבד כ"כ השיב מפני שהיא חסיד באמת.

על גדלותו של רבינו איך זקינו כבר אז התחשב במילתו, מסופר שבהיותו ילד צעיר לימים, הי' פעם ביומי דסוכות אשר באו להזכיר לפני זקינו הגדול מרן הבני שלשים זי"ע א' ילד צעיר שנחלה ביותר וכבר הי' על סף מוות, ובאו לזעוק מרה אצל הבני שלשים על המצב הקשה, וכן באו במשך כמה ימים לפעול עבורו ישועה, אמנם ביום שמתה תורה באו מים עד נפש וכבר קראו למנין שהיה שם אצל יציאת נשמה, אם הילד באתה אז לפני הבני"ש בזה"ש גדולה ונעמה: רבי יס עוד תקוה? הורה לה רבינו אז להוסיף השם חיים לילדה, בעת ההוא ישב הבני"ש אצל השוה"ט והקערה של מרק מונחת לפניו, נענה רבינו ואמר בזה"ל: די פוילישע ווייבער קענען בעסער איינרייטן, וסיפר שפעם אחת הי' בלאזנז וסם הי' ג"כ מעשה שנחלה איש אחד ובאו ד' נשים לביתו"ד בבכי רבה לפני הרה"ק מלאזנז זי"ע א' שהי' אז באמצע עריכת

השוה"ט וז' הגשים פלרו בבכי קורעת לב שמסכה עמם כל הביהמ"ד כולו, אמנם הרה"ק מלאזנז לא הגיח את הכף מידו ולא הי' נראה כמאטער, וכרוב חסדי ה' קם החולה מערס דוי ונתרפא ברפוי"ש, כמסיפר הבני"ש את המעשה הלז הראה להמסובין איך אכל הרה"ק מלאזנז את המרק, אח"כ פנה הבני"ש אל נכדו רבינו שהי' אז צעיר לימים כמאזין לעל, ושאלו וואס זאגסטו פינחס

שלום? ענה רבינו: ער וועט האבן א רפואה שלומה! שאלו הבני"ש: זו שווערסט דיד? ולא ידע רבינו מה לענות, הראו לו המקורבים שיאמר הן, וכן עשה, אמר הבני"ש: אז זו זאגסט אזוי, וועט

כד תמוז תשכ"ו [ב]

ר' פינחס שלום ב"ר משה שמואל הלוי זי"ע ראטמענבערג מקאסא

בתחילת שנותיו באמעריקא שהיתה אז מדבר שממה ברו"ג מסר רבינו עשרות דרשות ברבים לקרב לבבות בני ישראל לאביהם שבשמים, ודבריו עשו פירות לרוב, עד שאפי' רק לראות זיו קדשו עוררה אותם לתשובה, כמסופר שפס אחת כאשר עבר רבינו ברחובות מאנהעטן בשב"ק בבוקר בהילוכו לבית מדרשו, עמד שם משאית גדולה (טרק) אשר יהודי אחד עמד שם ועבד עליה, והוא בראותו את רבינו שלא דיבר עמו מלה, קפץ מן הטרק"ק ורץ לקראת רבינו בדמעות שליש ואמר רבי איך שוער איך וועל שוין מער נישט ארבעטן ש"ק, כעבור כמה שבועות עבר האיש הזה ליד בית מדרשו של רבינו ושמע קולו בקודש צעת התפלה ונמס לבבו, ומיני אז קבע משכנו בבית מדרשו של רבינו ואכן הפך להיות שומר שב"ק במסי"ג עד שאיבד פרנסתו ומ"מ עמד דיבורו בעו, וזכה ויאל ממנו דורות יראים ושלומים, שמדינה תלמידי חכמים מופלגים.

כמו כן פתח את שערי ביתו לעשרות הפליטים שברחו מאדמות אונגאריין והמדינות שמסביב מאוימת המשחית, והי' דואג לכל כרכם ומחסורם, וכולם היו מאוכלי שלחנו עד שכלל יום מיתום החול היו נותנים בבית רבינו ב' סעודות קבועות ערב ובוקר לכל דכפיו, ובשבתות וימים טובים הסיבו עשרות אורחים בכל סעודה, אשר את כולם קיבל וקירב בסבר פנים יפות וחפץ לב.

בשנת תש"ט לערך עבר רבינו לשכונה אחרת בבראנקס, ויסד את בית מדרשו בשכונת פעלס פארקווע, כאשר ממנה את בנו הרה"ק רבי מנחם ישראל זצ"ל מקאסאן לנהל את הביהמ"ד אהל משה, בביהמ"ד החדש המשיך רבינו בדרכו בקודש ופעל ועשה רבות לרומם קרן ישראל ורבים הציב מעוין.

בשנת תש"כ עם פטירת ז' הרבנית הגדולה ע"ה ביום כ"ד אדר (שאלו קנה רבינו את 'חלקת קאסאן' בביה"ח בניו דזערסין) עבר רבינו לגור בעיר ואם בישראל בדוקלין, בשכונת בארא פארק, כאשר סוב פוקד על בנו הרה"ק רבי מנחם ישראל זצ"ל לנהל את הביהמ"ד בבראנקס, ורבינו פתח ביהמ"ד בבארא פארק, כאשר לעזרתו עומד בנו הצעיר הגה"צ רבי משולם פייש הלוי זיע"א מקאסאני, שם הקים רבינו תלמוד תורה וישיבה קטנה לשם ולתפארת, ששרת שם בקודש עד פטירתו.

אמנם בחדשי הקיץ נסע רבינו חזרה לבראנקס לבית בנו הרה"ק רבי מנחם ישראל זיע"א, כך נהג במשך השנים הבאים, בשנת תשכ"ב לערך עבר רבינו אירוע מוחי אשר הקשתה עליו ביותר, מ"מ לא הזיח את עבודתו בקודש עד זיבולא בתרייתא.

בקיץ האחרון לימי חייו בשנת תשכ"ו נחלש רבינו במאוד, ובהגיע יום כ"ד תמוז בבוקרו של יום ביקש רבינו מאחד מנכדיו שיקרא לבנו רבי מנחם ישראל, וביקשו רבינו להביא לו

כוס מים, כאשר חזר בנו עם הכוס מים ראה שנלחו אראלים את המאזיקים ונשבה ארון הקודש, ועלה ונתעלה השמימה.

רבינו הובאה לקבורה ליד קברה של ז' בחלקת קאסאן אשר קנה לו בחייו.

זרעו אחריו: בנו ר' יהוסף זצ"ל שנפ' ז"ך אלול תשכ"ז, בנו הרה"צ ר' מיכאל כזי זצ"ל רב במיאמי שנפ' ביום ב' טבת תשס"ז, בנו מ"מ הרה"ק רבי מנחם ישראל זיע"א נסתלק ביום ח"י מרחשון תשס"ג, בנו הגה"צ רבי משולם פייש מקאסאני זיע"א שהתגורר בסוף ימיו בבני ברק, נסתלק ב' אדר תשע"ד.

חנניו, הרה"ק רבי אברהם אייכנשטיין זצ"ל מזידיטשויב טשיקאגו שנסתלק בשנה אחרת פטירת חותנו הגדול ביום כ"ב תמוז תשכ"ז, והרה"ק רבי משה קלינגבערג מזאלישיץ זצ"ל שנסתלק ביום כ"ח ניסן תשנ"ה.

ועוד בן חיים שלמה, ובת פערל שנפ' בינערוס.

כלל קדשו, והרה"ק כיבדו באופן יולא מן הכלל אע"פ שהי' עוד אבדך צעיר פחות מבן עשרים.

כשהגיע רבינו לשנתו הכ"פ בשנת תר"פ נחטער בזר הוראה ע"י גאון דורו הגה"ק מהרש"ג מסעמיהאלי זי"ע, שכתב עליו בכתב התרת הוראה ומוצטחו ביראתו הקודמת לחכמתו שלא יאל ח"ו מכאול מתחת ידיו. וכן הרבה עוד בשבחויו.

הלחץ וז' הדחק ומחסור הממון ששרתה בבית רבינו, גרמו לו להחליט לקום לעשות מעשה, ונסע לעבר מדינת אמריקא שהיתה בימים ההם מדינה קשה וזרה ברוחניות ובגשמיות, אמנם רבינו בעיניו הבדולחים ראה מה שלא ראו אחרים ונסע לשם, מתחלה על מנת לחזור, אבל כעבור כשנתיים ימים אשר רבינו התעבד בארה"ב הסיב המסבב כל הסיבות שישאר רבינו כאן בארה"ב וישלח אחר הרבנית ע"ה שחבי"ג"כ עם בניהם ויתקעו אהלם שם, הרבנית הגדולה אשר פחדה מאוד מהטרייפנע אמעריקא, הלכה לשאל פ"ק הרה"ק מהר"ד מבעזאל זיע"א, והיה זאת אחר שמה"ת האחרון לחייו, כאשר כבר לא קיבל נשים כלל, אבל מחמת כבוד אבותיה שאמרה שהיא בת הרב מדילעטין הורה הרה"ק מהר"ד להכניסה, וחזקה ללכת אחרי בעלה באמרו איך קען עהם ער איז א' ערליכער אינגערמאן, ער ווייסט וואס ער טוט, ואמר לה לו וועסט האבן ערליכער קינדער וזירכה בברכת אלהים לשלום, כמו"כ נתן לה מטפחת לשמירה והמונה עדיין אלל נכדיה.

גם אביה הגדול הרה"ק מדילעטין זיע"א כתב לה מכתב שחסכים ללכת עם בעלה, כאשר כתב לה שם בזה"ל: יענט טיילע דיר מיט דאס האבע דען דרייען מצעלך הרב שליט"א גילעזען איך פערשטייט גיט וואס עהר שרייבט, עהר וויל דאס זעלבע דאס זעלבע וואס דיא ווילסט, נור פילייכט איז בעשערט דאס איהר זאלט וואהנען אין אמעריקא, דעמולס קען מען געגען דער השגחה נישט קעמפער, דען יעקב אבינו ע"ה האט אויך נישט געקענט פארנעהמען אריינע נאך מלכים, דיא השגחה עליונה האט אבער יא גיפירט דאס עהר איז יא גיפאהרען לשם, למחי' ולפלטא, קינד לעב מיר ווייסען נאך נישט וויא מיר זענען, דיא וועלט איז נאך גור נישט און דער ארדנונג, טאמער וועט עהר פערשטיין אז עם איז יא ראטהאזס איפאהרען לשם וואהנען זאלסט אויך נישט זיין זייער דערגעגין... כאשר בסוף שכל לה מכתב אשר זיין שם בזה"ל: קינד לעב איך בעט דיר זאלסט נישט קלערין און נישט מהרהר זיין אויף הש"י מעשים, דען עם טיעט זיך גור נישט אליין נור אללעס איזט דער רטון הבורא יתבדד שמו, זיאי נור שריו בשמחה, דיא פארסט זי דיינען הייליגען מאן הרב שליט"א... דיא טובה וועלן מיר שפעטיר זעהן בעזשהי"ת, אונזער זכות אבות וועלן מיט אייך מיט פאהרען אין מיט אייך דאכט זיין... אייער הויז וועט אין נויארק, שטיין אויף א רעוה פון ארץ ישראל... ובסוף זיין דברים נוראים אשר גילה טפה וכיסה טפחיים, בזה"ל: קענסט דיר מיט נעהמען דעם דרייען אין איהם גיט בעהאלטען וועסטו זעהן אז אללעס וואס איך שרייבע דא איז אמת בעז"ה אכ"ר. עכלה"ק. ואכן בשנת תרפ"ז נסעה הרבנית עם ילדי' הקטנים לאמעריקא להתאחד שוב עם בעלה הגדול רבינו זצ"ל.

רק כעבור קרוב לעשרים שנה, ראו שמה שחזה רבינו כעדות חותנו הגדול עליו, נתקיימה, ומשפחת רבינו נשאר לפליטה גדולה מן המלחמה הנוראה, וגם זכות אבותיה ליוותה אותה על אדמת עמא-ריקא, כאשר גידלה כאן משפחה יראה ושלומה הולכים בדרך אבותי' בגאון ובעז.

מתחילה התגורר רבינו בשכונת איסט סייד במנהטן, אמנם בשנת תרפ"ט עבר רבינו לבראנקס, שם פתח את שערי בית מדרשו "אהל משה", אשר במהרה הפך למגדל אור לכל הסביבה שבאו להתחמם

לאורו הגדול של רבינו, אשר השכיל למצוא מסילות ללבבם של האנשים ההם וקירבם לה' ולחותרו. בבית מדרשו של רבינו מצאו היראים ושלמים את אשר אהבה נפשם, ששם יכלו להמשיך בשמירת מצוות התורה במסי"ג כפשוטו.

רבינו אשר ראה שאין לצעירי האלן מקום ראוי להתחנך על דאני התורה ומסורה ישרה כאשר קיבלנו מאבות אבותינו, קם ועשה מעשה ופתח בשנת תרל"ו את הת"ת הראשון על טהרת הקודש על אדמת אמעריקא, בשם "ישיבת אהבת תורה", בה"ת זה התחנכו כמה מאות ילדים יקרים, אשר הקימו אח"כ בתים מפוראים הנזקפים לחכמה של רבינו, והעידו התלמידים שמעט ולא יאל משם תלמיד שאינו שומר תומ"ץ כעבור שנים בשנת תש"א התאחדה הת"ת עם ישיבת חפץ חיים, ואז פרש רבינו ממשרתו בת"ת.

רבינו הגה"ק רבי יעקב יאזעף (או יוסף) הנקרא רבי יעקל'ע חריף הרב הכולל דניו יארק רבתי זי"ע נולד לאביו הגה"ק ר' דוב זי"ע בעיר קרוז בשנת תר"א

מסופר על רבינו, שבסוף ימיו כאשר דרך שב"ק שובה כשהתחיל רבינו לשאת דרשתו, ורצה להתחיל בדברי הרמב"ם, אמנם היות וכבר נחלש רבינו עד למאוד, נשכחה ממנו דברי הרמב"ם, נעמד רבינו זמן מה וניסה להיזכר בדברי הרמב"ם ללא הועיל, כאשר נוכח לראות שלא נזכר, פרץ רבינו בצכי מר, ואמר במחק לשונו בצכי מר: רבותי ראו אני שכל התורה היתה מונחת בזכרוננו כמונה בקופסא והיתה שגורה בפי, אעפ"כ איני יכול לזכור את הרמב"ם, וזאת מפני שיש עת שעוצצים את העולם, ועוצרים לעולם שכולו אמת, וקץ שם לאדם החי, וכאן הרים רבינו את קולו בזעקה אדירה, ומה תענו אתם ליום הדין?!, ובזה תס דרשתו שגאמרה בצכי עאס, ועשה רושם אדיר על כל האזינו, ואמרו שמאז בואו לארצה"ב לא עורר את האזינו כמאז, שאז נסחפו כל ההקל בצכי אדיר ופשו בתשובה.

ההתנגדות שקמו נגד רבינו להלך לעדיו השפיעו עליו לרעה, וגרמו לדורו מלך בריאותו של רבינו, עד שנחלה במחלה קשה שקראה את ימי חייו, וביום כ"ד תמוז תרס"ב החזיר רבינו את נשמתו הזכה לבוראו והוא אך בן ס"א שנים.

נשאר אחריו בנו מו"ה שמואל ז"ל ומו"ה רפאל ז"ל

תושבי העיר באו לחלוק לרבינו כבוד האחרון, ואלפי אלפים אנשים לרצות באו ללוות את רבינו למנוחתו האחרונה, כאשר בזה ניסו מתנגדיו לבטא צערם כלפי מה שעוללו לרבינו.

ובזה עלה הכורת על כסא מלוכה רבתי זה, שלא נמצא לה יורש ותחליף שיוכל לרשת זאת בימים ההם.

עם פטירתו פתחו בניו יארק את הישיבה המפורסמת, ישיבת רבינו יעקב יוסף על שמו ולזכרו של רבינו.

רבינו היה איש בעל כשרון נפלא ובעל דרשן והיה תלמיד מהגה"ק ר' ישראל סלנטר זי"ע

בנערותו למד תורה בוואלאז'ין אלל מרן הנצי"ב שהי' הראש ישיבה דסם, במהרה התפרסם רבינו כשכרונותיו, והתחבב על רבו הראש הישיבה אשר קרבו בימיו לדקו. בהמשך הימים התקרב גם אל הגאון הגדול רבי ישראל סלנטר מייסד תנועת המוסר, אשר במחלתו גיבש רבינו את קומתו המוסרי, ובמהרה פקע שמי' כבעל דרשן רב ישירון.

מתחילה כיהן רבינו כאב"ד בעיירה ווילון, שם הקים רבינו לראשונה ישיבה לצעירים שבה התחנכו עשרות בחורים יקרים, משם עבר רבינו לכהן פאר כרבה של יורבורג, כאשר מאוחר יותר נתמנה לרב בעיר זאגאר חדש שעל שמה נקבע שמו בשם "הרב יעקב חריף מזאגער".

בשנת תרמ"ד כאשר הגאון הרידב"ז עבר מוילנא לכהן פאר כרבה של סלוצק, באו תושבי העיר ווילנא לרבינו שימלא מקומו כמורא דדק ומגיד משרים בוילנא, בשנת תרמ"ח זכה רבינו להו"ל את ספרו "לביית יעקב עה"ת" ב' כרכים, אשר במהרה נתקבלו בחיבה בקרב לומדי התורה.

בימים ההם באו משלחת מאגודת הקהילות בארצות הברית בפניה ובקשה להרבנים הגדולים באירופה שיגרו להם רב אחד שיכהן פאר כרבה של ניו יארק רבתי, ואחר חיפוש אחר חיפוש וכל מיני מניעות, נמנו וגמרו להכתיר את רבינו במשרה זו, ואכן בסוף שנת תרמ"ח מתחילת חודש אב קם רבינו ונסע לארצות הברית, אשר בה נתמנה לרב הכולל הראשון והיחידי של ניו יארק רבתי על כל קהילותיה.

חיי יעקב עברו על רבינו ביושבו על כסא ממלכתו בניו יארק, כאשר במדינה קשה כזו, אשר חרתה על דגלה שוויון לכולם, עם נסיונות חמורות בשמירת שבת, ובשכרות והמסתעף, עמד רבינו כאור חלמיש מול המתנגדים שקמו עליו להאיר את לעדיו, אף הקים רבינו ישיבה בשם "עץ חיים" שהיתה בזמנו מהישיבות היחידות על אדמת אמעריקא, כאשר בו התחנכו בחורים יקרים לתורה ויראה טהורה, תיקונים גדולים תיקון רבינו בענין הכשרות שהי' בתכלית ההידורים, שחטים רבים התקוממו נגד רבינו כאשר לא ראו לקבל הוראותו בקודש של רבינו בענין כשרות הבשר, וע"כ פנו מקורביו רבינו לרבנים גדולים ושידי על מדיו שיביעו תמיכתם ברבינו, והכן בשנת תרמ"ט שיגר המהרי"ל דיסקין בירושלם מכתב תמיכה כאשר כותב בחוכה על רבינו בזה"ל: "שמועה מבהלת באוזנינו ומודעה נדפסה נגד עיני בקום משטינים ומפריעים וכו' לדבר עתה על לדיק כמוהו", כמו"כ הביעו תמיכה הגאון הגדול רבי זכרי' יוסף שטרן משאוועל זצ"ל ועוד רבנים.

גם בענין שמירת שב"ק וטהרה, עורר רבינו רבות עד למאוד, דבר אשר השפיע על הרבה אנשים, מ"מ עמדו רבים יותר נגדו ובאשר פחדו מהשפעתו של רבינו, ע"כ גרו חילותיהם כלפי רבינו וכלפי מעשיו.

כה תמוז תקפ"ט [א]

רבי מאיר הלוי ב"ר שמואל זי"ע בעל אור לשמים מאפסא

הרה"ק רבי מאיר הלוי רויטענבערג בעל אור לשמים מאפסא זי"ע נולד בשנת תק"כ לאביו הרה"ק ר' שמואל הלוי רויטענבערג מגזע השלה"ק רבינו ישעיה הלוי הורוויץ זי"ע ולאמו מרת מירל ע"ה מגזע הגה"ק בעל הש"ך רבינו שבתי כהן זי"ע

יותר כדי שלא יוכל להסתלק, אמנם כעבור חג השבועות התחיל לבעור בדביו תשוקה גדולה ליסוע לרבו ה', אמנם פקדה עליו דברי חבריו והתאפק במאד, אמנם לקראת שב"ק פר' פינחס לא יכל רבינו לשלוט בדביו וקם ונסע לרבו, שב"ק צדוקר אלל קריאת התורה קראו רבו לעלות לעלי' של לוי (רבינו היה לוי) והמשיך לקרוא עד עליה חמישי בהפסוק 'יפקוד ה' אלכי הרוחות', כאשר מדגיש פסוק זה, וסיים הקריאה עם הפסוק 'ויסמוך את ידיו עליו ויאורו וכו', החסידים הבינו שזה רמז להכתרת תלמיד זה להמשיך מקומו, ואכן רבינו ה' הממשיך לרבו במדינת פולין.

רבינו נוהג כמה פעמים לקבל בקלות נמרצות את האנשים שאלו אליו בקוויטליך לבקש יאועה, עד כי כל השומע תלכניה אזינו, אבל הכלחה גדולה היתה לאיש שקיבל אותו, כי היה מלכיה בעסקיו ומחשבו דרך הטבע ושלא דרך הטבע. ואמר רבינו על זה: יתכן מאוד שבעולם העליון ילקו אותי על שקללתי נפשות ישראל, אבל מוכרח אני לכך, ואין ענה אחרת, ואונם רחמנא פטריה. והוא שאמר משה רבינו "לא תמוז אהד מהם נשאתי ולא הענתי את אחד מהם" (פרשת קרח ט"ז ט"ו) כי אי אפשר להיושע מהדיק אלא על ידי אחד משני אלה – או יקח פדיון או שעל כל פנים הדיק יקבל אותו, ומשה רבינו אמר כי שני הדברים אינם אלא, לא חמור אחד מהם נשאתי, לא לקחתי מהם שום פדיון, וגם לא הרעתי את אחד מהם, שלא קללתי אותם בדיבור רע.

רבינו היה מפורסם בענוותנותו הגדולה, פעם אחת היה אצל ריעו הרה"ק ר' ישעי מפשעודבר זי"ע, כיבד אותו הר"י עם יין ולעקיד ואמר לרבינו: רבי טרינקט, אמר רבינו: איר שרייט אויף מיר רבי והלא בפסוק נאמר 'אז נקדדו יקלי' ה' איש את קעהו (מלאכי ג' ט"ז) אז יראה ה' רעדן אווין זיד, רעדן זיי כרידערליך איש אל רעהו, פארוואס זאגט איר רבי? ענה לו הר"י: אני מפרש זה הפסוק באופן אחר: דמאנין שאיש הוא לשון חשיבות, כמו: והאיש מה' (פרשת בהעלותך י"ב ג') וזה הפי' אז נדברו יראו ה' (אז) איש אל רעהו, דאס חשיבות גוט איינער דעם אווייטן.

רבינו היה הגאון המפורסם, קדוש ישראל, שאלפים הלכו לאורו בקי בנגלה ובנסתר,

תלמיד הגה"ק ר' אברהם יצחק הכהן כ"ץ בעל כתר כהונה אב"ד פינטשוב זי"ע והרה"ק ר' יעקב יצחק החוזה מלובלין זי"ע, וגם נסע להסתופף בלל הרה"ק ר' יעקב יצחק היהודי הק מפרסיסחא זי"ע. כאשר רבו בעל כתר כהונה ששימש מתחילה כאב"ד בעיר סטאצניץ, עבר לכהן פאר בעיר פינטשוב, בחרו הקהלה בסטאצניץ רבינו שזמלא מקום רבו ברבנות, כאשר מורו ורבו ממליץ על תלמיד זה, שהוא ראוי לרשת את כסאו, וידע לנהל עדרו ביד רמה, כפי שאכן היה, ואכן רבינו נהל את עניני העיר, כאשר כגדול כקטן כפופים אל מרותו תמיד.

שנים אחריו, נקרא רבינו לכהן פאר כאב"ד בעיר אפסא, ומעשה שהיה כך היה, הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל זי"ע א"ל בעל אור ישראל מאפסא, אמר אז ששמע כרוז בשמים המכריז אשר רבי מאיר הלוי נבחר לכהן באפסא, וע"כ היות ואין מלכות נוגעת בחברתה, ערק הרה"ק מאפסא משם ועבר לכהן בעיר יאסי, והעביר את הרבנות לרבינו, אשר כיהן זה עד יומו האחרון, ועל שמה נקרא ושם מנחתו כבוד.

בהגיעו לפרקו נשא את ז' הרבנית האדוקנית מרת פייגא ע"ה (נכדת הש"ך). אשר היתה כל ימיה עזרתו בקדוש של רבינו בכל מפעל חייו הק', ועמדה לימינו בכל עת ועונה, ובמסירות נפשה עזרו עמדה לאידו בתחלת ימיהם הקשים כאשר עבד את בוראו מתוך עניות ואביונות.

נכון לזיין שמקובל במשפחה מאלאלי רבינו, ששני בניו של רבינו נסעו אל החוזה זי"ע והיה קורא להם "בני פייגאל".

כל ימיו היה רבינו אדוק ברבו הגדול מלובלין זי"ע א, בשנת פטירתו של הרה"ק מלובלין, אחר הפסח נמנו וגמרו תלמידי רבינו באשר יודעים אשר לא יסתלק מן העולם טרם יתכיר אחד מתלמידיו למלא מקומו, על כן נמנו וגמרו שלא יסעו לרבינו

הרע שנקרא עקב כמ"ש (בראשית ג' ט"ו) ואתה תשופנו עקב, ויגד הוא לשון כריתתו כמו (מסכת סנהדרין ק"י) גיד אילנא. (אור לשמים)

סגולה לפרנסה

בן פרט יוסף בן פרט עלי עין (פרשת ויחי מ"ט כ"ב) פורת איז די זעלבע אותיות ווי פתורה, וואס דאס מיינט א טיש, דאס איז מרמז אז די וואס היטן אפ די אויגען זענען זוכה לשולחן מלאכים, און האבן פרנסה בירווח, און מ'זעט טאקע אסאך צדיקים וואס היטן זיך אפ פון עבירות, און א דאנק דעם זענען זיי משפיע פרנסה פאר זיך און פאר אנדערע. (אור לשמים פרשת בהעלותך)

תפלה מרבינו זי"ע אשר הרה"ק רבי שלמה מראדאמסק בעל תפארת שלמה זי"ע היה רגיל לאומרה בכל יום ערב ובוקר ואמר שהוא סגולה נוראה לפרנסה ולהצלחה לאומרה בכל יום.

רבון העולמים ידעתי כי הנני בידך לבד כחמר ביד היוצר. ואם גם אתאמץ בעצות ותחבולות וכל יושבי תבל יעמדו לימיני להושיעני ולתמוך נפשי, מבצעדי עזך ופצותך אינן עזרה וישועה. ואם חלילה יתפגע כלם להרע אז אתה בהמלתך תשים עיניך עלי ותשקיף עלי לטובה ממעון קדשך. הנה חבליים נפלה לי בנעמיים, וישועתי באה, ופצותי תגלה. לכן עזרני רבון העולמים להיות עיני פתוחות לקראת תמיד אתמות הדבר הזה, ויהי תקוע וקבוע אמונתך בלבי בכל עת לכל אסור לא בדבור ולא במעשה ולא במחשבה לעבד וזולת חלילה, כי אם תרדף נפשי רצונך הטוב באמת. גם עזרני לכל מוש מרעיוני ומלבי גדלתך וגבורותיך והופעת חיותך בכל רגע, וקוטן ערפי בין משפחתי, ומה נחשב אני בין יצוריקי, וקאין אני נגד בראיך אם גם הייתי נקי מכל חטא, ומה גם כי עונותי רבו למעלה ראש נקלתי מכל בראיך כי הם עושים רצונך אשר לך נוצרו ואני בגבה לבי מתעב בעיניך. ופצותי

מקובל סגולה לשידוך, ליטול ידיים לסעודה לע"נ רבינו מאיר ב"ר שמואל מאפסא, כמו כן מתאמר 'משמי' שאמר שמי שידליק נר עבורו, יעשה לו טובה.

פרנסה באה על ידי שמחת נשואין

שמעתי מכבוד אדמ"ר הרב ממעזבו זי"ע כאשר אדם עושה איזה נשואין לבניו, משם בא לו פרנסה, ומצאתי רמז לזה בה' ויעש להם משתה, דהיינו ששועה חתונה לבניו, ויאכלו וישתו, באה לו פרנסה וכל טוב (אור לשמים פ' תולדות)

סגולה לטהרת המחשבה

תיקון גדול לטהר המחשבה, לצייר במחשבתו המזמור: למנצח בנגינות: מצויר המנורה וזה מסוגל מאוד. (אור לשמים פ' תרומה)

הרה"ק ר' יצחק אייזיק מסוואליווע זי"ע מביא בספרו דברי יצחק בשם רבינו "כי מי שקוצץ צפרניו ומעביר הסדרה בעש"ק לפני חצות היום, מובטח שלא יכשל בכל ימות השבוע באב עבירות.

סגולה לשמירה

גד גדוד יגדנו והוא יגד עקב (פרשת ויחי מ"ט י"ט) נראה לי כי גד ר"ת ג'ומל ד'לים, פירוש שמי שגומל חסד לזרע ישראל בכל כוחו, גדוד יגודנו, אזוי כמות של מלאכי השרת סובבים אותו ושומרים אותו מכל דבר רע ח"ו. והוא יגוד עקב, פירוש: עוד זוכה שמבדיל ומכרית מאתו היצר

כה תמוז תקפ"ט [ב]

רבי מאיר הלוי ב"ר שמואל זי"ע בעל אור לשמים מאפטא

הרה"ק רבי מאיר הלוי רויטענבערג בעל אור לשמים מאפטא זי"ע נולד בשנת תק"כ לאביו הרה"ק ר' שמואל הלוי רויטענבערג מגזע השלה"ק רבינו ישעיה הלוי הורוויץ זי"ע ולאמו מרת מירל ע"ה מגזע הגה"ק בעל הש"ך רבינו שבתי כהן זי"ע

בית הכנסת העתיק בעיר אפטא

דרכו בקודש היה להלביץ לבבות ישראל לעבודת השי"ת מתוך שמחה עצומה, ולא סבל את הענבות מכל וכל, פעם אחת בערב יום הכפורים צעק שנתקצו לבית מדרשו המון רב לומר כל נדרי, נכנס רבינו לבית מדרשו ואמר להעולם בזה"ל: 'יהודים נפיים את תורתנו הקדושה אשר פגמנו בה כל השנה ולא קיימנו מה שכתוב בחוכה' וברוב התעוררות שיאלו הדברים מפיו הקדוש געו כל העם בצביה גדולה מאין הפוגות לערך שני שעות. רבינו אחר אחרותיו שב לביתו מיד, כעבור שני שעות בא שוב לבית מדרשו ומלא את הקהל שכולים בוכים, צעק רבינו ואמר: 'יהודים לא כך דמיתי, רק בשמחה לשוב אל השי"ת' והתחיל לרנן האדירה והאמונה וכו' בשמחה עילאה ואלהת פנים, מיד קמו כולם מבכייתם ולקחו זה את זה ביד ורקדו בעיגול גדול, כך רקדו לערך שעה, ורק אחר כן פתחו ואמרו כל נדרי מתוך שמחה וחדוה.

רבינו העמיד תלמידים אגונים, בראשם תלמידו המובהק הרה"ק ר' שלמה זיע"א בעל התפארת שלמה מראדלסמק, וכן הרה"ק ר' חיים וואלברום בעל זכרון חיים אב"ד קאמינסק זי"ע, הרה"ק ר' יהודה פסח מליפסק זי"ע, הרה"ק ר' שלמה זלמן פרענקל מוועליפאל זי"ע, והרה"ק ר' שמואל מדריליטש זי"ע, גם הרה"ק ר' חיים האלבערשטאם בעל דברי חיים מאלנז זי"ע הרבה להסתופף בלל רבינו.

צבועות אחדים טרם הסתלקותו, הבחטא רבינו באזנו בזה, שפטריתו מן העולם הוא כעובר מחדר אחד למשניהו, ביום כ"ה תמוז תקפ"ט צערך נסתלק רבינו וכי יס נכד שלו שנקרא על שמו שנוול בשנת תק"ל והחזיר נשמתו הטוהרה ליוצרה, ומנחתו כבוד בעיר אפטא. ורבים וטובים עלו על קברו להפקד בדבר ישועה ורחמים, כאשר מאיינים אשר פחד גדולה קרתה על מקום קבורתו כל הימים.

ונדפס ממנו ספר אור לשמים על התורה בדרך פרד"ס וגם חי' וס"ת בפלפול.

נשאר אחריו בנים לדיקי הדור מפורסמים. ה"ה הרה"ק ר' פנחס הלוי אב"ד אפטא זי"ע והרה"ק ר' ישראל הלוי מסטשוב זי"ע וחתניו הרה"ק רבי מנחם מענדיל רובין מגלגאוב זיע"א (שהדפיס ספרו של רבינו), הגה"צ ר' ארי' לייב נייהוויז מחעלעם וטאמאשאוו זל"ל, והגה"צ ר' יעקב קאפיל הלוי הורוויץ זל"ל מז'ארנאווא.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

לשמה בתמידות מתוך הרחבה, בתשובה ובדעת ובשמחה ולב טהור, ונשמר מכל חטא ומכל עון, ונשמח בדברי תורתך ובמצותיך לעולם ועד, ונזכה לתקן את אשר העונוי ולא נבוש בעולם הזה ולא נקלם לעולם הבא אמן פו' יהי רצון:

להיות מדת הכנעה ושפלות רוח דבוק בלבי וברעיוני בכל עת ובכל רגע, ותהיה יראתך על פני לבלתי אחטא, וישמח לבי תמיד בך אשר בראתני לכבודך, ואהבתך תבער בקרבי, ומחממתך תאציל עלי להיות נגד עיני גדלתך וגבורתך ומעוט ערכי וחסרון בינתי, ולא יגבה לבי, ולא ארדוף אחר הכבוד וגדלה ועשר כי אם תסתף נפשי לעשות רצונך הישר בעיניך, ואהיה מוכן בכל רגע למסור נפשי רוחי ונשמתי וגופי ומאדי על קדשת שמך, והסר כל ה מסכים המבדילים ביני לבינך, והחזירני בתשובה שלמה לפניך. ויונעם לי כל אשר תעשה עמדי ולא יבלבלני שום ענין מעבודתך האמתית, ולא תעלה קנאת אדם עלי ולא קנאתי על אחרים, ולא אתאונה לשום דבר זולת רצונך, והורני דרך חסיד לעבדך בלב נבר וזך ובשמחה ורוח נמוכה ובאהבת עמך ישראל, ויתקדש שמך על ידי ועל ידי זרעי וזרע זרעי עד כל הדורות ולא ימצא פסול בנו חלילה, ונצל מחלול השם, ונזכה לעסק בתורתך

לע"נ ריזל בת משה אהרן ב"י

כו תמוז תש"י

רבי אלטר חיים ב"ר משה יהודה לייב הלוי זי"ע

רבינו הרה"ק רבי אלטר חיים הלוי שיפמאן בעל ילקוט החיים שו"ב בעיר טבריא הנקרא בשם אלטר שוחט זי"ע נולד בעיר פינקס בשנת תרל"ד לאביו ר' משה יהודה לייב זי"ע בן הגה"ק ר' דוב הלוי זי"ע ולאמו הצדקות מרת חנה פייגא ע"ה בת הגה"ק ר' מיכאל הכהן מסטאלין זי"ע שהרה"ק ר' אהרן מקרלין בעל בית אהרן זי"ע מתארהו בכינוי מלאך מיכאל

רבינו היה איש חסיד וקדוש עובד ה' במסירות נפש שו"ב מגדולי חסידי קארלין. וסיפר הרה"ק ר' אשר סופר ז"ל שרבינו ששימש גם כן כבעל קורא, וכשהגיע לקרות הפסוק החלף הָאֵל לָקָם (שמות י"ב) רעדו קירות הבית המדרש מהקולות שצקעו מפיו מרוב התרגשות והתלהבות.

ועוד סיפר הר"ר אשר שהרה"ק ר' מאטיל סלאנימער בעל נתיבות שלום זי"ע השתוקק מאוד למנות את רבינו להיות הממונה על הפרשת המעשרות בעיר, והיה מטעים סיבת העניין כי על גוף הדבר לא היה נחוץ לו לקחת דוקא את רבינו, והיתה הדבר אפשרי במנותו אחד מעיירי האזכרים שיוכל להיות זריז בדבר, אמנם זאת היתה עז ראונו שיהודי זה עם פילאותיו הארוכות ודמותו האזלית יעבור דרך שווקי טבריה שטובה תהא בזה להעיר.

סיפר רבינו עצדה מרבו הרה"ק ר' אשר הינוקא מסטאלין זי"ע: שהיה פעם אכלו ובסעודה שליטת כיבד הינוקא לאיש אחד שיזמר הזמר קה אכסוף. כשגמר לזמר, כפף הינוקא את עצמו אל האיש ואמר לו איזה דיבורים בלחש, ונתאלמו פני האיש. כשראה זאת רבינו שאל את האיש לפשר הדבר? אבל לא רצה להגיד לו, אמנם לאחר שהפציר בו סיפר לו שכהינוקא היה עדיין ילד היו רגילים החסידים לבוא אליו, והביאו לו מתנות. פעם אחת הביא לו איש אחד איזה תכשיט, והניח הינוקא את התכשיט על השלחן, כשערך שלחנו עם ילדים, וכיבד אז בסעודה שליטת להאיש המספר (שהיה גם כן ילד) שיזמר קה אכסוף ושר את הזמר באותו הניגון ששר עכשיו, והיה חושך כי היה צעת סעודה שליטת וגנב הנ"ל את התכשיט, וככה אז הינוקא על זה שגנב ממנו התכשיט, ועכשיו אמר לו הינוקא: (מיינס אז איך האב ניט געוואוסט אז דו האסט עם גע'גנב'עט, איך האב דיר ניט געוואלט מבייש זיין) פון יעלה על דעתך שלא ידעתי אז שגננת את התכשיט, אלא שלא רציתי לביישך. (שיח זקנים)

בשנת תרמ"ד עלה רבינו עם הוריו לארץ ישראל והתישב בעיר צפת שם מלא לו כבן גיל וחבר קרוב את ידידו ורעו אשר כנפשו ה"ה הרה"ק ר' משה קליערס זי"ע שלימים זכה לעלות על כס הרבנות בעיר טבריא. ויחדיו החלו להגות בחורה בשקיקה עיומה דיגייע ראופה ותדירה, תקופה מסוימת אף הסכימו ביניהם להתחלק בסדרי משמר הלילות בבית המדרש כשלפעמים נשאר זה לעסוק במשנתו עד משך השעות המאוחרות של הלילה, ולאחר מכן היה עליו לעורר את חבירו על מנת להשלים חלקו במשמר הלילה בעמל החורה עד לאור הבוקר ומועידן לעידן התחלף בינותם סדר זה, וכך קיימו בעצמם היוותם משכמי קום, ומאחרי שבת בבית ה' במטרה כרופה להתעלות במעלות החורה והחכמה.

כשהגעו לפרקו נשא להרבנית הצדקות מרת באשע יהודית ע"ה בת הגה"ק ר' ישראל דוב שו"ב העליר מטבריא זי"ע בן אחיו של הגה"ק ר' שמואל העליר ראב"ד צפת זי"ע

חיבר ספרים יקרים מהם ילקוט החיים, שחצי נלימוד בחורה דחינוקות של בית רבן,

בהיותו רבינו בן ע"ח שנים ביום כ"ו לחודש תמוז נסתלק לגנוי מרומים ומנוחתו כבוד בבית החיים טבריא.

בשנת תרפ"ג ביום ה' פרשת כי תשא כ' אדר נהרג בנו הבחור היקר הקדוש אברהם יצחק ז"ל עקד"ה בטבריה

נשאר אחריו בנו הר"ר ישראל דוב ז"ל הר"ר מרדכי יהודה לייב הר"ר משה דוד ז"ל

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו הרה"ק רבי יצחק חריף אייזענבערג בעל שו"ת פני יצחק מאוליינוב וסאמבור זי"ע הנקרא ר' איציקל חריף נולד לאביו הרה"ק המקובל ר' יוסף משה אייזענבערג מסאמבור - דראגאטשין בעל מגיד משנה על משנת חסידים זי"ע בן הרה"ק ר' יקותיאל זלמן אב"ד זאלושין זי"ע שהי' נכד הרה"ק ר' אליעזר אב"ד טיקטין הנקרא ר' לייזער חריף זי"ע ולמעלה בקודש דורי דורות גאוני עולם קדושי עליון מגזע רש"י הק' זי"ע ומהתנא האלקי ר' יוחנן הסנדלר ע"ה ודוד המלך חי' וקיים ע"ה

כאשר כתב עליו הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאמארנא זי"ע בהסכמתו על ספר שו"ת זרע יצחק וז"ל כשהייתי ילד קטן בן יו"ד שנים הייתי עם אבי זל"ל על ברית מילה, והיה גם הרב הגאון החריף מו"ה יצחק אב"ד סאמבור, וראיתי תוארו כמלאך אלקים, ופניו אנפי שכינתא נהירין באור זך מופלא, וכל זה שלימוד שלו בחריפות וגוונות היה בדביקות השכינה, ובזיכור החומר ובקדושה גדולה.

רבינו קיים מנחת ולא תגורו מפני איש ולא חת מאף אחד, ורק מדת האמת וקיום התורה עמדה לנגד עיניו, פעם אחת היה לאיש אחד דין תורה אלל רבינו וסייר לבוא לרבינו, שלח לו רבינו שליח פעם שנית ושלישית כהלכה, בפעם השלישית התרגז בעל הדין ואמר להשמש תגיד לו להזקן הזה שלל יתרחב כי עוד מעט יגדל עליו עשב, השמש התחלחל מאוד לשמוע דברי בזיון על רבינו, וחזר אל רבינו נרעש ונסער, מיד אשלו רבינו מה הגיב הלה, כאשר שמע רבינו תגובה, אמר מיד כך ואומר לו, שעלי אף פעם לא יעלה עשב, אבל עליו תיכף יגדל עשב, ולא עבר יממה שלימה וכבר שבר לו איש זה כלל חי וקדוהו, כאשר קברו מעלה עשב, ועל און רבינו לא גודל עשב עד היום הזה.

רבינו כתב כמה ספרים שנתקבלו בהערכה בקרב לדיקי דורו, כפי שחזינו ממה שכתב הרה"ק הדברי חיים מלאנז זי"ע בהסכמתו לספרו של רבינו פני יצחק, בזה"ל: עיינתי בספר הגחמדה, וטעמתי מעט מדבש וימתקו רגבי פלפוליו, כי ראיתי שבגדולתו וחריפותו, במקום סגור אין פותח, ויפולו מעניות חכמתו על פני תבל וידעו גבורתו בתלמיד כי לבו מצביע בתלמיד ולא ראיתי מחברת כמוהו בחריפות ובקיאנות, עכ"ל.

ביום כ"ז תמוז תקע"ג נסתלק לגנוי מזומים, ומנ"כ בעיר סאמבור זי"ע.

זרעו אחריו: בנו הרה"ק ר' אברהם מאוליינוב וגלינא בעל תולדות אברהם זי"ע, בנו הרה"ק ר' אליעזר מדראבהיטש זי"ע, בנו הרה"ק ר' יעקב נפתלי אב"ד סאמבור זי"ע, ובנו הרה"ק ר' יוסף משה מנעמרוב זי"ע. ספריו האלה כך שלמה, שו"ת פני יצחק, זרע יצחק.

זכותו הגדול יגן עליו ועל כל ישראל אמן

עם הסתלקות אביו, קיבלוהו אנשי עיר סאמבור לכהן פאר כאב"ד הקהלה, וברוב אהבה וחיבה ניהל עדתו בנאמנות ויושר, עד שכל תושבי העיר נתקשרו עם רבינו באהבה נפש, ולא ראו שיפרד מהם מעולם, ומסופר אשר בשנת תקנ"ד כאשר נסתלק הרה"ק ר' מאיר ברבי אב"ד פרעשבורג זי"ע נמנו וגמרו אלופי הקהלה דס, לשם כתר הרבנות על ראש רבינו, וכתבו אליו אגרת הרבנות, ושלחו הקאנסוס לראש הקהל מסאמבור הנגיד הר"ר יונה ע"ה וביקשוהו למסור את הקאנסוס ליד רבינו, וכאשר הקאנסוס הגיע, לא ראה הראש הקהל שרבינו יעזוב אותם לכן קיים מנחת שז ועל תעשה, לא מסר הקאנסוס לרבינו.

אנשי פרעשבורג בראותם כי עברו ירחים אחדים ותשובת רבינו לא מגיע אליהם, חשבו בנפשם שבודאי אין ראונו לאחר כסא הרבנות אולם, לכן שלחו אגרת הרבנות להרה"ק ר' משולם איגרא זי"ע בזהות רב אז בטיסמעניץ והוא קבל עליו את הרבנות, אך בהוודע לו שמתקדם שלחו קאנסוס לרבינו נסע תחילה לסאמבור לשאול את פי רבינו אם באמת אין ראונו להיות רב בפרעשבורג, והי' כבא לרבינו ויחן את פני העיר והתאספו כל אנשי העיר לבית רבינו לקבל פניו ובתוכם היה הראש הקהל הר"ר יונה הנ"ל, כאשר הוא גם סיפר הרה"ק ר' משולם זי"ע סיבת בואו, ענה רבינו ואמר: כי אין הוא יודע מאומה, וכי לא קבל שום אגרת מקהילת פרעשבורג, והר"ר יונה הראש הקהל נתנהל מאד ואמר להם את חטאי אני מזכיר היום כי אנכי קבלתי הקאנסוס ומרוב אהבתי לרבינו וקשה עלי פרידתו ע"כ לא חפצתי למסור לידו למען יסאר בעיניו, ובדבריו עוד הוציא את הקאנסוס מלכתו והראה להם, אז אמר הגאון לרבינו הרבנות שלכם הוא ומשמיא אוקמי לכם ואין ראוני להשיג גבולכם.

ענה לו רבינו לא כן הרבנות היא שלכם הוא ומשמיא אוקמי לכם, דהנה חז"ל אמרו (ומסכת חגיגה כ"א) אילפא ור' יוחנן הו' גרסי באורייתא, דחיקא להו מילתא טובא, אמרי ניקום וניזיל וניעבד עיסקא וכ"ו, אילו אותבי תותא גודא וכ"ו אתו תרי מלאכי השרת, שמעיה ר' יוחנן דלמרא חד לחברו נשדי עלייהו האי גודא ונקטלינהו שמתחין חיי עוה"ב ועוסקין בחיי שעה, א"ל אידך שבקינה, לאיבא בהו חד דקיימא ליה שעתא, ר' יוחנן שמע, אילפא לא שמע, א"ל ר"י לאילפא שמע מר מדיד א"ל לא, אמר מדשמעי אנא ואילפא לא שמע ש"מ לדידי קיימא לי שעתא וכו' ובה יס לבאר מ"ס הכוזב וישמע ראובן וייליהו מידם, דידוע מ"ס חז"ל במדרש שהבא קול אמר, וגרעה מה יהיו חלומותיו, וראובן שמע את הב"ק ושאר השבטים לא שמעו, והוכיח מזה ראובן דאם הוא שמע והם לא שמעו, בע"כ שהוא יליד אותו ח"ש וישמע ראובן, כלומר שמע את הב"ק ולכן וייליהו מידם, וסיים רבינו כזה ממש מתקיים עתה אללנו, אשר כבודו השיג את הקאנסוס, ואנכי לא קבלתי, א"כ מאת ה' היתה זאת אשר כבודו יהיה מאחז פני כסא הרבנות בפרעשבורג, ויברכהו וילא ממנו בשלום. ואכן רבינו נשאר על משמרתו בעיר סאמבור לרווחת אנשי שלומו ובני קהלתו.

רבינו היה בקי בנגלה ובנסתר בכל ש"ס ופוסקים, ובכל ספרי קבלה, היה בעל רוח הקדש ממש, ועושה פלאות, וכל היוצא מפיו יעשה, וכל כך היה מפורסם בכל העולם, עד שכל גדולי דורו הלכו לקבל פניו, העיד עליו הרה"ק החוזה מלובלין זי"ע, כאשר בא פעם אחת לבקרו בזהילו באמרו: אהה!! כי נעלם ממני ולא ידעתי עד כה את גודל ערכו ערך גבוה, אמנם כי אין יכולין לדעת ולהכיר את תכונת המלך בלתי אם רואין אותו בחלרו. גם הרה"ק ר' יוסף אשר אב"ד פרעמישלא זי"ע סר כמה פעמים לרבינו לבקרו, ומכל תפואת ישראל באו אליו לקבל פניו כפני מלך.

חיש מהר ילא שמו הטוב של רבינו כאשר היה גאון אמיתי ועסק בעבודת ה' יומם ולילה המפורסם בכל קצוי ארץ ודורש עליון, בפרט ראו אלל רבינו שהוא בעל רוח הק' ובעל מופת.

מתורתו של רבינו

כתב הרה"ק ר' יצחק אייזיק מקאמארנא זי"ע בשם רבינו: פא"ל תערג על אפיקי מים בן נפשי תערג אליך אלקים. (תהלים מ"ב ב') איל לשון זכר, תערוג לשון נקיבה, כי אילה רחמה צר, והיא חסידה שבחיות שמבקשת על המים, וכשמגיע לה שני דברים ביחד - צער לידה, ועצירת גשמים, נעשית כאיל זכר ומניחה צער לידה ומבקשת מים לעולם, כך אמר דוד המלך ע"ה: בן נפשי תערג אליך אלקים. - שמניח אני צערי, וצועק בשביל צער השכינה. (פני יצחק)

רבינו הגה"ק רבי נחום טריביטש בעל שלום ירושלים אב"ד ניקלשבורג זי"ע נולד בפראג יום א' אולו בשנת תקל"ט לאביו הגה"ק ר' זעליג ש"ץ הבית הכנסת ישנה וחדשה זי"ע

אישר את מינויים של רבנים שידע שהם עתידים לקצץ בנטיעות ולהפך את המקובל מדורי דורות. כך ניהל ברמה את רבנותו וזאת בלי לחדול מהרבצת תורה לרבים שהיו אמאים לתורתו.

בשנת תר"ב חלה רבינו, ויעלו הרופאים ורופאי עיר ווינן ללכת לעיר קארלסבאד, ויבא הגה עיר פראג ביום ה' בכ"ב תמוז, ויחלה חליו ונפל למשכב, נסתלק שם בחצי הלילה לגניז מרומים ביום ג' כ"ז תמוז בשנת תר"ב ונספד על ידי כל גדולי דורו (ראה דרשות כתב סופר לז מנחם אב) וישכב עם אבותיו בעיר מולדתו ויקבר אצל קבר רבו הגה"ק בעל זרע יעקב זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

רבינו היה גאון אדיר גדול הדור חריף עמוס שר התורה מפורסם בכל הארץ, חיבר ספר הקובץ על הרמב"ם וספר שלום ירושלים על הירושלמי

ובעודו נער נתייתם מאביו. וכשהגעו לפירוק בחודש אדר שני בשנת תקס"ב נשא להרבנית האדוקה מרת קיכלא ע"ה בת הגה"ק ר' אליהו ש"ק ש"ב בפראג זי"ע

היה תלמיד מהגה"ק ר' יעקב גינלבורג ראב"ד ור"מ פראג בעל זרע יעקב זי"ע שהיה מגדולי מרביאי התורה בפראג ודיין בבית דינו של הגודע ביהודה זי"ע ושם נתעלה מאד רבנו וזכה לקרבתו של רבו הדגול. הגה שוב בניסוחו: "ה' אלקים עזר לי הביאני המלך חדריו בית אדמו"ר הרב הגאון האמתי מוהר"ר יעקב גינלבורג זל"ה שם מנאיתי מנוח מתלמות הזמן ופגעיו, מפחו אכלתי ובערשו שכבתי, ומימי תורתו הרויחי אמאנו, ותרב אהבתו עלי בחמלת ה' עלי כאב את בנו ירנני כמים הפנים לפנים". הרב הגדול גדלו ורוממו וכאשר אזלו כוחותיו בחר בתלמידו למלא את מקומו. "לקח אותי בבית מדרשו בדיעת וברצון רבים מבני קהילתנו כדי להרביץ תורה בישראל ולומר במקומו שיעורא דיומא בקביעות לתלמידיו בחורים מובחרים שמסרם לידי שלא יפסוק ישיבה לעולם זה יהיה לו לנחת רוח שתלמידו ימלא מקומו.

ואף סידר לדפוס את ספרו זרע יעקב ביחד עם ריע אמיתו הגה"ק ר' אפרים ליב טעבבל כ"ץ זי"ע ואחרי פטירתו של רבינו מלא רבינו את מקומו בראשות הישיבה שם בפראג.

בשנת תקפ"ו עזב את פראג ואת ישיבת רבו כי נקרא לכהן כרב ואב"ד בעיר פרוסטיץ בחודש תשרי, שם עמד על משמרתו עד שנת תקל"א בה עלה לשבת על כסאו של הגה"ק מהר"ם בענט זי"ע רבה של ניקלשבורג והרב הכולל למדינת מעהרין, בחודש טבת. בתקופה זו נלחם כארי נגד מנהיגי ההשכלה שהחלו להרים ראש ולהלחם ברבנים נוטרי משמרת הקודש, למרות שרדפוהו והעליבו עליו אצל המלכות עלילות שוא, לא

נח תמוז תקס"ו [א]

הרה"ק רבי אלעזר בן הרה"ק ר' אלימלך מליזענסק זיע"א

הרה"ק רבי אלעזר מליזענסק נולד בשנת תק"ב לאביו הרה"ק רבי אלימלך (ב"ר אליעזר ליפמאן זצ"ל והרבנית מרת מירל ע"ה) זיע"א ולאמו הרבנית הצדקנית מרת שפרינצא ע"ה בת הרה"ק ר' אהרן רוקח מרגליות זי"ע אחיו של הרה"ק ר' אלעזר רוקי מאמשארדם בעל מעשה רוקח זי"ע. על לידתו של רבינו מסופר, שכאשר הרה"ק ר' אלעזר רוקח מאמשטרדם זיע"א בעל מעשי רוקח, נסע לחונן עפרה של א"י, נסע דרך עירו של אחיו הרה"ק רבי אהרן זיע"א (חותנו של הרה"ק הר"א זיע"א), לפני שנפרדה מעמו ביקש שיביא את כל יו"ח כדי שיברכם, וכאשר באתה לפניו בתו שפרינצא, בירכה דודה ואמר לה שתקרא את שם בנה שתלד, על שמו, ולכן נתנה לבנה הבכור את השם 'אלעזר

להשתדך עם הערשל הגיבן שהיתה לו בת בחולה גיבנת, נענה רבינו ואמר טוב הדבר ונגמר הדבר כפי טוב, ורבינו הי' מחייעץ עמה בכל ענין אפי' בדברים נעלים ונשגבים.

על גדלותו של רבינו מסופר, שפעם אחת כאשר חלה רבינו הגיע פעם אביו הגדול לבקר, והנה לפליאתו הוא רואה את רבינו יושב ואומר תהלים, ונראה בריא אולם, שאלו אביו פסק הדבר, אמר רבינו, שהחליט שלא טוב לו לעזוב את העולם כעת כי מהיכן יקח בעולם העליון לומר תהלים, ע"כ החליט להיות בריא ולומר תהלים, וכך היה.

עם פטירתו של אביו הגדול אשר העיד על רבינו פעם ש"אס הי' יודע גודל ערכו הי' יכול להביא את משיח, קבלוהו החסידים שימלא מקום אביו הגדול באדמו"ר"ת ורבות ליזענסק.

הרה"ק רבי איציק'ל מפשעווארסק זיע"א סיפר אשר פעם אחת היה רבינו נכרך לממון לאורך נישואי אחד מיו"ח, יעז לו הרה"ק מראפשיץ לנסוע לאסוף כספים, אמנם רבינו בגודל ענוותנותו לא האמין שאחד יתן לו בכלל כסף, ע"כ ביקש מהרה"ק שילוהו, והסכים

לדבר, ונסעו שניהם יחדיו, צבואם לאחד העיירות נתאספו אנשי המקום לקבל ברכת קדשו של רבינו וליתן ממון, ורבינו בידך לכל אחד מהם, אמנם הרה"ק מראפשיץ הבחין שרבינו אינו מבדך את הבעל האכסניא, גחן ולחש לו בצאנו שראוי לחלל גם לבעל האכסניא, השיב לו רבינו, אותו איני כריך לבדך כי אני כבר בידך את בעל האכסניא, אמר לו הרה"ק אזוי, איך זעהט אייער טאטן, אויב אזוי דארפט איך מיר נישט האבן והשאיר את רבינו להמשיך לבד, כי ידע שאם אביו מלווהו, כבר לא כריך לעזרתו.

רבינו אמר פעם שבעת סעודת מלוה מלכה יכול הוא לפעול ישועות ורפואות יותר מכל סעודות שב"ק ויו"ט, והסבירו במשל למדינה אחת שהיתה סובלת ממסים וארטנויות שהטילו עליהם, פ"א הגיעה אליהם ידיעה שהמלך בכבודו יבוא לשכון כבוד במדינתם על איזה ימים, מיד לבשו כולם בגדים נאים ומכובדים, ויאלו לקראת המלך

משחר טל ילדותו נתגדל בהשגחה עינא פקוחא מאביו הק', שלמדו תורה ויראה טהורה, אמנם במשך ימי ילדותו לא ניכר עליו קום סימני גדלות, אבל אביו הגיב על זאת באמרו 'נראה ביום הבד מלוא שכו', בהתקרב מועד הבד מלוא שכו, קרא אביו הק' להחייט והורה לו לתפור בגד מיוחדת עבור בנו, ונתן לו לכון בכל שכלי תפירת הבגד לכבוד השי"ת, כאשר פרש החייט את הסחורה על שלחן הרה"ק הר"א זיע"א, פקד עליו הרה"ק לומר בעת חתיכת הסחורה לכתפיים, אמר 'הנני חותך כתפיים עבור אלעזר שלא יוכל לנוע בכתפיו רק עבור הבוית"ש', וכן הורה לו על חלציו והידיים שיאמר 'הנני חותך זאת עבור אלעזר אשר לא יוכל להרים ידיו וחלציו רק עבור הבוית"ש'.

ביום הבד מלואה כאשר עלה רבינו מצור הטבילה לובשו אביו צבגד זה, ומיד ראו על רבינו שנתהפך לאיש אחר עד בלי היכר, מיני אז עלה ונתעלה על צמחי הקדושה והטהרה עד למאד, גם מסופר שכאשר הביא הסופר את הבתים לפני הרה"ק הר"א זיע"א ביקשו הרה"ק שישאירם בביתו, לבלילה הוא צכה הר"א ומילא את הבתים בדמעותיו עבור בנו, ואח"כ נתן הבתים לייבש, כמובן שלבישת הבתים השפיעו רבות על רבינו ועיצבו אישיותו הרמה.

אביו החשיב את רבינו עד למאד, עד שפעם אמר עליו שזכות אחד יש לו עדיין אשר בגללה הוא עוד חי בעולם, וזה בזכות 'ואם איך האלט אולם מיון לעז'שע'.

בהגיע לפרקו נשא את ז' הרבנית הצדקנית בת הגה"צ ר' ישראל לבי הירש ליפינער זצ"ל אבד"ק גרודזיסק, כעבור זמן שלא זכה רבינו עמה לזש"ק, נכנסו לאביו לבקש על זש"ק, אמר להם הרה"ק שאם ברצונם להוריד נשמה חדשה זה רק בתנאי שלא יחיה יותר מי"ג שנים, וגם בתנאי שהולדת תמות בעת לדה, אמנם הצדיקה קבלה ע"ע את כל התנאים ואכן נולד להם בן שחי עד י"ג שנים, ואמה מת בעת לידתה.

אחר הדברים האלו הציעו לרבינו שידוכים אחרים עם גבירים אדירים, ועם צדיקים מיוחסים אבל כולם לא ישרו בעיניו, עד שאמר פעם אחד לרבינו בהלכה אולי יאבה

מתורתו של רבינו

לך לך מארץ וממולדתך ומבית אביך, אל-הארץ, אשר ארץ. (פרשת לך לך י"ב א') לך לך מארץ: כי יש ארץ מגדלת גבורים לא תסמוך על זה, גם ממולדתך: יש אנשים אשר בתולדה מוטבעים בהטבע להיות טובים גם על זה בל תביט. וגם מבית אביך: היינו שיש לו אב צדיק וקדוש,

פעם אחת בא לרבינו איש אחד בבקשה להפקד בזש"ק, אמר לו שלזה צריך גם לרבנית, וקרא אותה ואמר לה: הענין עם האיש הזה הוא, כי כשאת היית בתולה התקשרת עמו בקשר השידוכין, ועזב אחר כך התנאים, ובשביל זה לא זכה האיש הזה לבני, ולכן אני מבקש אותך שתמחול לו, וענתה הרבנית הצדיקת ודאי שאני מוחל לו בלב שלם, כי הלא עשיתי ב"ה חליפין טוב מאד. (כתבי ר"י שו"ב)

כח תמוז תקס"ו [ב]

הרה"ק רבי אלעזר בן הרה"ק ר' אלימלך מליזענסק זיע"א

רק כאבן דומם בלי שום נטיית גופו כלל, ושאל אודותיו בנו הרה"ק ר' אלעזר במהותו ? והשיבו: כי אביו הרבי ר' אלימלך הוא יס לו יראה עד שאינו יכול להתנועע בשום אבר. (התגלות האדיקים)

ביום כ"ח תמוז תקס"ו החזיר רבינו את נשמתו הטאורה ליוצרו, והובא לקבורה ליד איון אביו הג' בעיר ליזענסק.

זרעו אחריו, בנו הרה"ק רבי נפתלי מליזענסק בעל חילה שלוחה זיע"א

חתימו: הגה"צ ר' חיים מאיר יחיאל שפירא ממאגלניא זצ"ל, הרה"ק ר' משה אליקים בריעה מקאזניץ זיע"א, הגה"צ ר' שמואל זאנוויל מצארכאוו זצ"ל.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

וערכו לכבודו סעודות רבות כראוי וכיאה לכבודו של מלך, בשירות ותשבחות וברוב פאר והדר, בהגיע היום האחרון שבו התכונן המלך להיפרד מהם, התקבצו כל אנשי המדינה ונפלו לפני רגלי המלך ואמרו לו אדונינו המלך כל הימים שהיית עמנו לא ראינו להדליב את הוד מלכותך ולכן שמחנו עמך ולא הודענו לך זרת עמינו, אמנם כעת לפני שהמלך כבר נוסע מכאן, מוכרחים אנו להודיע ולבשר למלך שכל כחנו מעול המסים המעיק עלינו, ולזאת מבקשים אנו שיחון אותנו ויחקל מעלינו עול זה, ודבריהם מלאו חן בעיני המלך.

כמו כן כאשר איש יהודי סובל מדאגות עול הפרנסה ועול שיעבוד גלויות, ואעפ"כ בהגיע יום גינוסא של הקצ"ה יום השב"ק עורך הוא את השב"ק ברוב פאר והדר בשירות ותשבחות לפני מלך ה-ל חי, ושוכח מכל עובדא דחול המעיקים עליו, אבל בהגיע עת סעודת מלוה מלכה אשר אז נפרדים משבת מלכתא, אז האיש המשכיל יכול לבוא לפני המלך מלכו של עולם, לשפוך שיה, ולפעול אז כל טוב.

במיוחד נחפרסם רבינו בכח זה, אשר במלוה מלכה יוכל לפעול כל טוב, ודבר זה נתוודע משום מעשה שהיה, פעם כאשר נסע רבינו לשבות שבתו אלל מחותנו הרה"ק המגיד מקאזניץ זיע"א, שמע אז במואלי שבת קודש אשר הולכים לחמם את המקוה, כי המגיד רואה ללכת לטוב לפעול ישועה, רבינו ציודעו מחולשת המגיד וחשש שהמקוה יכול להזיק לצריאותו, שאל את השמשים מאי הא, סיפרו הם לפניו שהגיעה אזכרה על מקשה לילד שהיא מסוכנת, על כן רואה הרה"ק לפעול עצורה ישועה במסירת נפש, הרכין רבינו את ראשו לזמן קט, ותיכף אמר להם, כבר אין צורך, כך והודיעו להרה"ק שכבר המליטה בשעטו"מ, למחרת היום, כאשר הלך רבינו לבקר את הרה"ק, שאלו הרה"ק איך פעלתם ישועה קשה כזו כל כך בניהל, נענה רבינו ואמר, אשר אביו הק' אמר לו לפני פטירתו, שדוד המלך ע"ה התרעם עליו על שאינו נוטל ידיו לסעודתו סעודת דוד מלכא משיחא, אמנם הוא אין לו כבר כח לקבל עליו דבר זה, הוא על זרעו שהם יטלו לסעודה זו, אמר לו רבינו קשה הוא לקיים כל שבוע, על לו אביו, שאם יטול ידיו בכל יוכל אז לפעול ישועות גדולות הטבע, ואתמול כאשר ראיתי רואה לסכן עצמו, ע"כ בהבטחת אבי הקדוש. (אהל אלימלך)

הרה"ק ר' נתן נטע לערער בעל נטע שעשועים זי"ע רבו הרה"ק הרבי ר' אלימלך בליזענסק ביום הכיפורים ור"ה ש"כ ל' א' הכיפורים שרבו לא התפלל

וסיפר מהעלעם שהיה אלל זי"ע פעם אחת,

כתב רבינו באגרת הקודש (נדפס בסוף ספה"ק נועם אלימלך) שמעתי מגדול אחד שאמר: זה היצר הרע של עבודה זרה אנשי כנסת הגדולה הרגו אותו (כדאיתא במסכת יומא ס"ט) זהו תמיה גדולה האין אפשר להרוג המלאך שהוא גוף נקי זך ורוחני? אלא רק שהעבירו מאומנתו ראשונה, אם כן מה הוא אומנתו עתה, הלא כל מלאך נברא לאיזה שליחות? אלא שנותנין לו אומנות הממון לבלבל בני אדם ברדיפת ממון ועושר, שזהו קרוב לעבודה זרה בעו"ה. (אגרת הקודש)

מכל זה תלך, כי אם אל-הארץ, אשר ארץ: היינו (תהלים קכ"ח) יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך. (דעת משה)

אז תשמח בתולה במחול וג' (ירמיה ל"א ז"ב) אז תשמח בתולה: היינו רמז לחודש אלול אשר מזלו בתולה, הנה תשמח. במחול: כשימחול השם יתברך עוונותיהם של ישראל. (בני יששכר)

רבי משה ב"ר צבי הירש זי"ע בעל ישמח משה מאוהעל

רבינו הרה"ק רבי משה טייטלבוים בעל ישמח משה מאוהעל זי"ע נולד בעיר פרעמישלא בשנת תק"כ לאביו הרה"ק ר' צבי הירש מזבארוב זי"ע בן הרה"ק ר' יצחק מסטאניסלאוו, בן החסיד הנורא אור ישראל וקדושו (מלשון רבינו עליו) רבי אהרן זעליג מסטאניסלאוו זי"ע בן הרה"ק ר' מרדכי גימפל מלבוש זי"ע בן הרה"ק ר' יעקב אבד"ק לבוב זי"ע בן הרה"ק ר' שמואל רעכילס אבד"ק לובלין זי"ע נכד המהר"ם מלובלין זי"ע. ולאמו מרת חנה ע"ה

לעב הונדערט יאר' וכך הוא שחייתה עד מאה שנים בדיוק. סיפר מו"ה ר' משה פאל מסערדהעל ז"ל, שאחר כמה שנים שלא זכה לש"ק פנה אל רבינו והעתיך אצלו לישועה, אמר לו רבינו שיקנה מפתח דיוס א' דראש השנה, ויפקד בזש"ה, קיים הוא דברי רבינו, ולשנה חזק בן.

הרבה רבינו לעסוק במעוה ארץ ישראל, כאשר דואג לעניי ארץ ישראל, ועודד את דורשי עתו שכל עת יגדלו מעוה לטובת עניי ארץ ישראל לזכרה ולישועה, ולדיקוים רבים שיגרו מעוהים לרבינו, כי סמכו עליו שידע מה לעשות עמהם לנכון.

ביום שז"ק כ"ח תמוז תר"א ורבינו בן פ"א שנים, קרא רבינו את בני' וסבבו את מטתו והוכיחו ולמדו יראת שמים. בעת רעוא דרעווין, התפלל רבינו תפלת המנחה, אמנם לפליאה היתה שרבינו שינה הנוסח משל שבת לשל חול, וכאשר הגיע לזכרת השיבו אביו כשאמר לתורתך באותו רגע יאל נשמתו ויגוע וימות ונקבר בכבוד גדול בעיר אוהעל.

מסופר שפעם אחת נסע הרה"ק ר' סענדר'ל מקאמארנא זי"ע לעיר אוהעל וחלה ונסתלק שם ביום כ"א מנחם אז בשנת תקע"ח ומנחתו כבוד שם, טרם הסתלקותו מסר אל החברה קדישא דשם מכתב חתום וסגור, וזוה עליהם שפתחוהו ביום כ"ח תמוז שנת תר"א, היינו קרוב לכ"ג שנים אחר פטירתו, כאשר פתחוהו ביום ההוא, ראו שכתב שם לזוהא להחברה קדישא, שמבקש שמי שיתחלק ביום הזה יקדוהו על ידו, ובאותו היום נסתלק רבינו הישמח משה זי"ע והגיוהו סמוך לו. זי"ע

תלמידו הרה"ק מליסקא היה נוסע כל שנה על ההיולא קדישא לאוהעל, ואחר שיצא מן האוהל היה מאכיל מברכותיו להנוכחים, שנה אחת כאשר יאל הרה"ק מליסקא את האוהל, מיהר מיד לחזור לביתו ולא ראה לבדך את העם, מקורביו שהתפללו על כך, שאלוה מה ראה לעשות כן כך, אמר לו הרה"ק, כאשר יאחזי מן האוהל ראיתי איך שמורי ורבי עומד מחוץ לאוהל ומצדד לכל העם הבאים אליו, ולא רציתי להיות כמורה הלכה בפני רבו.

זרעו אחריו בנו: הרה"ק ר' אלעזר ניסן מדראהביטש זי"ע, א, חתנו הרה"ק רבי ארי' ליבוש בעל ארי' דבי עילאי זי"ע, א,

והעמיד תלמידים: הגה"ר רבי יואל אשכנזי אבד"ק זלצטשוי בעל מלוא הרועים זל"ל, הרה"ק מהר"י מלצטשוי, הרה"ק בעל אך פרי תבואה מליסקא, והרה"ק מדעש בעל מעגלי דק זי"ע, א ועוד תלמידים רבים. דברי תורתו נדפסו: שו"ת השיב משה, ישמח משה על תנ"ך ואגדות הש"ס, תפלה למשה על תהלים, מעיון טהור על יו"ד, יין הרקח.

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

ומהם הרה"ק ר' הערשעל לסקער בעל אך פרי תבואה זי"ע, נכדו הרה"ק ר' יקותיאל יהודה טייטלבוים הייטב לב מסיעט זי"ע, הרה"ק ר' יחזקאל שרגא האלבערשטס הדברי יחזקאל משנינווי זי"ע, וכמה וכמה גדולים ולדיקי ישראל עד אין מספר,

והיה כשבת רבינו בעיר אוהעל, באו גם גויי העיר והסביבה לרבינו להיושע, בהכירם גדלות רבינו ולדקתו אשר עושה עמם, וגם להם הי' לעזרה וסעוד. כמו"כ הרבה לתת קמיעות לכל נכד, ויאל טבעם בעולם אשר כל מי שקבלם נשע מיד.

בכל מקום מושבתו הוכיח רבינו את העם ועוררם לתשובה, כאשר כל שומע נמש לבבו משמוע קולו בקורק, ובפרט הרבה לעורר על ביאת המשיח, אשר רבינו ממש מסר נפשו על זה עד נשימתו האחרונה עלי אלמות, ואיפה לביאחו בכל עת. פעם אחת כאשר חיבו שחתנו האריה דבי עילאי יבוא לביתו אחר זמן רב שלא היה שם, עמדו טולם וחיבו ככליון עינים שיבוא אמנם חתנו התעכב מחמת כמה עיטובים עלי דרך, כאשר סוף סוף הגיע חתנו, נכנס אחד במרואה לרבינו ואמר לו 'ער איז דא', מיד נחרומם רבינו בזהלה ושאל 'זוער משיח?' והוא שקלט שרבינו אשר מזהה תמיד לביאת המשיח, לא חשב אחרת, אמר מיד: לא רק האריה דבי עילאי הגיע, מיד נאנח רבינו 'אזוי' ונפל חזרה לתוך כסאו חיוור כסיד, ובקושי אזר כחותיו להתרומם לקבל פני חתנו האביו. ואכן לדיקי דורו העידו עליו אשר יס לרבינו ניוץ מנשמתו של ירמיה הנביא.

רבינו היה אחוז שרעפים בעת עבודת האכילה, וראו אשר מדבק מחשבתו באותו עת במלך יואר כל. וכל עבודתו היתה באופן מאוד נעלה, ביראה עילאה עד למאוד.

רבינו אמר על עצמו, שכבר היה בזה העולם ג' פעמים, לראשונה היה מיוירי מזרים והיה איש מכובד אשר שמו נזכר כמה פעמים בתורה, ואמר שעוד זוכר ליד מי עמד בעת מעמד קבלת התורה, גם אמר כשאלוהו אם זוכר מחלוקתו של קרח אמר שזכר גם זוכר, והוסיף ואמר שאם עמד מן הצד, מחמת שהיה כל כך מבוכה אלל בני ישראל ולא ידעו עס מי הצדק. פעם השנייה לא ראה לגלות, ובפעם השלישית עתה, שבעת ירדה נשמתו לנהל את העם בידיו התורה והחסידות.

גם אמר רבינו שפעם אחת אחרי הרבה תפלות ותחנונים זכה לראות איך אליהו הנביא מקריב תמיד בכל יום.

אלל רבינו נתקיים 'ככל היואל מפיו יעשה', כאשר רבים וטובים נוסעו אללו בישועות נפלאות, מסופר שפעם אחת היתה אלל רבינו דו"ד בין איש לאשתו, והלכו להתפטר אלל רבינו, באמצע הדו"ד נכנסה האשה לדברי רבינו לתקנו, אמר לה רבינו 'דיסט גערעכט',

במעליו יתנכר נער, כאשר היה רבינו אך בן י"א שנים, דרש פילפול נאה בחריפות נפלאה וידיעת התורה עזומה, בבית המדרש הגדול בעיר מולדתו פרעמישלא, ותיהום כל העיר מגדלות תורתו ובקיאותו.

רבינו למד תורה אלל דודו הגה"ק ר' יוסף אב"ד קאלבסוב זי"ע ואח"כ קבל תורה מפי דודו הגה"ק ר' ארי' יהודא הלוי בעל דרישת ארי' אב"ד סטריזוב זי"ע.

כאשר הגיע לפקדו בשנת תקל"ג ורבינו אך בן י"ג שנים, נשא את ז' הרבנית הצדקנית מרת חיה שרה ע"ה בת הגביר הלמדן מו"ה רבי ניסן מפרעמישלא זל"ל. ומעשה שהי' כך הי' פעם אחת כאשר כבר פקע שמי' של רבינו כגאון אדיר ועזום, סובביו ארבעים בעלי הוראה גדולים בתורה, ופכלו עמו בתוקף עזו, והוא הי' בחור צעיר לימים, וזכר להם הכל כדור כשמלה, והשתוממו על כח תורתו, ומאז נעשה מפורסם לגאון, חותנו שעמד שם וראה כל זאת, בחר בו באותו עת שהי' חתן לבתו היחידה.

כשהיה רבינו רק ט"ז שנים כבר פילפלו עמו גאוי דורו בתורה, ורבינים קשישים ממני התכתבו עמו בעמקות התורה והעריאו אליו שאלותיהם.

אחר שחית את בתו יחידתו להרה"ק הארי' דבי עילאי השפיע עליו חתנו זה שיתדבק בדך החסידות גם כן, ועלה במעלות החסידות ונתקשר בקשר אדוק ברבו המובהק בתורת הגסתר האיש אלקים הרה"ק ר' יעקב יחא בורווין החוזה מלובלין זי"ע, כמו כן היה תלמיד לרבותיו הרה"ק ר' ישראל האפשטיין המגיד מקאנזין בעל עבודת ישראל, הרה"ק ר' מנחם מענדל מרימאנוב זי"ע, א, והרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל האוהב ישראל מאפטא זי"ע, א.

על גדלותו בתורה מסופר שפעם אחת כשצא ללובלין לרבו הקדוש, ובאותו עת היה הגאון הגדול 'דער אייזערנע קאפ' זל"ל האב"ד דשם, שהיה מתנגד גדול לחסידים, ובפרט להרה"ק החוזה מלובלין זי"ע, מכל מקום כאשר ידע ושמע את גדלותו של רבינו, כבדו אעפ"י בדרכה בבית הכנסת, וישב שם כל עת דרשתו, וראו כל עמי הארץ כי אין חקר לתבונתו.

בשנת תקמ"ד נתקבל להיות דומ"ץ בעיר פרעמישלא, שם ישב עשרים שנה וספט את העם באמת ובתמים, עד שנת תקס"ד שאז נתעלה רבינו לכהן פאר כרד דעיר שינווא ואל כבר היה נודע לרבין של בני הגולה, ולבעל רוח הקדש בקי בנגלה ובנסתר, פועל ישועות.

בשנת תקע"ה עבר רבינו לשמש ברבנות בעיר אוהעל, שם כבר נשאר עד יומו האחרון, בימים ההם כבר היה רבינו מפורסם עד למאוד בכח תורתו, ובישועות שנשפעים בחצר קדשו, אלפים ורבבות נסעו אליו, ועמד הרבה תלמידים גדולים מפורסמים

רבינו הגה"ק רבי שלמה גאנצפריד בעל קיצור שלחן ערוך זי"ע נולד בשנת תקס"ד בעיר אונגוואר, לאביו הרה"ג רבי יוסף גאנצפריד זצ"ל, ולאמו הרבנית הצדקנית מרת ביילא ע"ה בת הגה"צ ר' שלמה הדיין מאונגוואר זי"ע חתנו של הגה"צ ר' לייבוש בודק רייזמן אב"ד אונגוואר זי"ע

ת"ט הוליד לאור את ספרו תורת זבח על דיני שחיטות וזבחים, במשך כל העת הי' רבינו עסוק בזיהול עניני העיר, מ"מ לא פסק פומי מגירסא כל אלו הימים.

בשנת תר"י נקרא לשמש כראב"ד בקהילת אונגוואר שהייתה עיר הולדתו, בד בבד נתמנה לראב"ד בבית דינו של הגה"ק מהר"ם א"ש זי"ע, ובכהונתו זו שרת עד יומו האחרון ושמו יאיר בה להילכה ולחפזת כבעל הלכה וכפוסק גדול ומאריבע כנפות הארץ הגיעו אליו שאלות בהלכה והוא היה משיב לכל שאלה בדבר ה'. באותם ימים עמד רבינו בפרץ נגד רוחות ההשכלה שנקצו באותם הימים, ובגאון ועוז הדפס מעל עירו, שלא יוכלו לשלוט בם זרים.

רבו פעל רבות למען קהילתו אלא שלטונות המדינה והם הכירו בו כנציג עמו וכידו אותו על ישרו ואומץ לבו, במרוצת הזמן נעשה לכה איתן ולדמות מרכזית בחוגי הרבנים, עד שבשנת תרכ"ט נבחר ע"י ועד הרבנים וראשי המדינה שהתאספו לכינוס של גדולי התורה בראשותו של הגה"ק בעל הכתב סופר זי"ע שהתקיימה בעיר בודפשט מטעם המלוכה ללחום מלחמת ה' נגד הרפורמים פוראי חומת הדת, ורבינו היה האיש אשר הועידו אותו גדולי דורו להיות המו"א והמציא, כאשר כבר אז פקע שמי' ברוב חכמתו.

רבינו היה כידוע בקנאותו לכל דבר שבקדושה ופעל רבות כנגד מחללי השבת, ורבים השיב מעוון, כאשר התחילו לשמור את השבת בכבוד הראוי להלכתה.

בשנת תרל"ח חלה רבינו במחלה אנושה וזעקו בני קהילתו לה' בתפילתם ואכן שמע ה' לקול תפילתם ורבו החלים, אולם מלא נתרופף מאד בריאותו ונעשה חלש ביותר, ובשנת תרמ"א התפתחו מחלות שונות בגופו ורבו מכאוביו כאשר למרות זאת מתאמץ רבינו הלאה להמשיך בדיניו ושיקדו העלומה בתורה"ק וכתובת תשובות ופסקים, כן המשיך הלאה בפעולותיו האיבריות עד יומו האחרון לחייו, אמנם לא ארכו הימים ובזיל שב"ק פר' מסעי כ"ח תמוז תרמ"ו הרגיש רבינו ממש אפיסת הכחות, ויז' לקרא לבנותיו וחנניו, וירד מעל המטה, נטל ידיו, התודה אל אלקיו, קרא קר"ש במסירת נפש, ויאלה נשמתו בטהרה ומנ"כ אונגוואר זי"ע.

רבינו השאיר אחריו ברכה מרובה, את ספריו המרובים ביניהם, קיצור שלחן ערוך, קסת הסופר, אלהי שם, תורת זבח, פני שלמה, פני אדם ועוד.

נשאר אחריו בניו ה"ה הגה"ק ר' יוסף דומ"ץ בעיר אפרעס זי"ע, הגה"ק ר' יוסף טוב ליפמאן זי"ע הגה"ק ר' זאב וואלף זי"ע הגה"ק ר' אהרן יעקב זי"ע

זכותו הגדול יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

בהיות רבינו ילד קטן כבן שמונה נסתלק עליו אביו, אז עבר רבינו לשהות אצל הגה"צ ר' צבי הירש העלער (הגה"ר רבי הערש'ל חריף) בעל טייב גטין זי"ע אשר בידו הופקד חיובו של שתי' ר' זה אשר ברכות הימים הפך להיות מהאילנות הגדולות של ההלכה בישראל, בבית רבו זה מלא לו רבינו חזרותא ללימודים את הרה"ק ר' צבי הירש מליסקא בעל אף פרי תבואה זי"ע, אהבת עולם שררה ביניהם וגם לאחר שנפרדו כ"א לדרו לא ניתק האהבה שביניהם ועמדו בקשר מכתבים משולבים בפלפולי דאורייתא.

וסיפר שפ"א הי' רבינו זי"ע בליסקא, והי' מנהגו של הרה"ק מליסקא זי"ע לחלק קאפע או טעה קודם התפלה וחלק לכל האורחים טעה וקאפע עם קיקער רק לרבינו חברו נתן טעה בלא קיקער, ואמר לו הלא אתה מחמיר בחיבורך (קיצור שלחן ערוך) שלא לשחות עם קיקער לכן אני נותן לך טעה רק בלא קיקער.

בהגיעו לפרקו נשא את ז' הרבנית הצדקנית בת הרבני הנגיד מו"ה רבי יוסף טוב ליפא מאדרער זצ"ל, חותנו אשר היה נגיד בעמיו, נתן לרבינו נדן הגון, למען יוכל לשבת ולהגות בתורה, ויוכל בד בבד ליהנות מיגיע כפיו כאוות נפשו הטהורה, ואכן רבינו לא דיקש גדולה לעצמו והתחיל לשלוח ידו במסחר ונהנה מיגיע כפו, אך כמובן לא פסק פומי מגירסא, וחיצר אז את ספרו הידוע קסת הסופר על הלכות סת"ס בשנת תקל"ד, אשר הגה"ק רבינו רבי משה סופר אב"ד פרעשבורג בעל חתם סופר זי"ע עטרו בהגותיו ונתן לו שלא יתנו קבלה לסופרים עד שיהיו בקיאים בספר הזה.

על התמדתו הנוראה של רבינו כתוב בהקדמה לספרו פני שלמה על הש"ס בזה"ל: לדיק נקצו ומופלח בקדושה וענוה נדירה היה רבינו שלמה גאנצפריד זי"ע כלד רוח דעתו והתמדתו הנוראה בלמוד תורה יומם ולילה ללא הרף, וגם נכדו הגאון רבי יחזקאל גנעט זי"ע כותב עליו: במקום גדולתו וחכמתו הרחבה מני ים התמדתו הנוראה בלימוד תורה מאין הפוגות, ומיעט את דבוריו של חולין עד להפליא, כל תנועותיו וכל מפעליו ועלייתו אשר יעלה בית ה' בקדושה ובטהרה וכל נגיעי חייו אשר חי בהם כמלאך ה' בצאות.

כך עלה רבינו במעלות התורה, וניסה למלא פרנסה מיגיע כפיו, אבל משמים הועידו לרבינו לנהל עזרת בני ישראל, ולא ארכו הימים עד שכל כספו ירד לטמיון ונשאר בעירום ובחוסר כל, אז נעתר רבינו להפלת רבו הגה"ק ר' צבי הירש חריף זי"ע להיות רב מורה ודיין בישראל.

בשנת תר"א לערך, ורבינו כבן שלשים שנה נתקבל לאב"ד בעיר ברעזעוויץ שם יצא רבינו שבע שנים טובות, כאשר ביושבו שם מחבר הוא את ספרו פני שלמה, ובשנת

אותו לשופט. ואמרת (בדרך צחות) כי (בסנהדרין דף ק"ט) מביא הגמרא מעשה אליעזר עבד אברהם איהרמי התם (לסדום) פדיוהו (פי' פצוהו) אתא לקמא דיינא א"ל ה' לי אגרא דשקל לך דמא שקל גללא (מקל או אבן) פדיוהו איהו לדינא אמר מאי האי א"ל אגרא דנפיק לי מינך הב ניהלי' להאי וזוי ידי דכדימי קיימי וי"ע. ויש לומר: כי לאחר מעשה זו לא רצה שום אחד להיות שופט ביניהם ולכן מינו את לוט. (אפריון)

סגולת ההפטר של יום א' דראש השנה

ואשה קשת רוח בגדול בנים או שאין לה כלל, סגלה שתאמר לאחר הדלקת הנרות, ההפטר של יום ראשון דראש השנה, וטוב שתבין מה שהיא אומרת, ותאמר בכונה. (קיצור שולחן ערוך)

צוה על אסתר שלא תגיד את עמה ואת מולדתה, והטעם בזה כדי שיחשוב אחשוורוש שהיא ממשפחה בזויה ולא יקנה לה אשה, כי אין כבוד למלך לקחת אשה ממשפחה בזויה. ולפי זה אם היה אברהם אומר על שרה רק שהיא איננה אשתו ולא היה אומר אחותי היא, יתכן שלא היה פרעה לוקחה לאשה, כיון שלא נודע משפחתה, ויתכן שהיא ממשפחה בזויה ואין כבוד למלך לשאת אשה ממשפחה בזויה, אך כיון שאמר אברהם אחותי היא לא חשש פרעה שהיא ממשפחה בזויה, שהרי היא ממשפחת אברהם שהיה מפורסם בכל העולם. וזהו שטען פרעה לאברהם, שעשה עמו ב' רעות, האחת מה שלא הגדת לי שהיא אשתך, והשנית מה שאמרת לי אחותי היא ולכן לקחתיה לאשה, כי לולא היתה אחותך לא הייתי לוקחה שמה ממשפחה בזויה היא. (אפריון)

ולוט ישב בשער סדום. (בראשית ט"א ו') פירשי' אותו היום מינוהו שופט עליהם. לכאורה תמוה מאוד כיון שלט היה הצדיק ביניהם מה ראוי למנות

מתורתו של רבינו

איש צדיק תמים היה בדורותיו (פרשת נח ו' ט') ואפשר לומר עוד לפע"ד (קצת ל"ד צחות) כי דרך העולם הוא שאם יעמוד איש צדיק להוכיח אנשי דורו אזי יפושש וידקדקו אחרי מעשיו כדי שאם יאמר להם טול קיסם יאמרו לו טול קורה. אבל אם הצדיק ישב בדד וידום אז לא ידקדקו כלל אחרי, וי"ש איש צדיק תמים היה בדורותיו, שגם בעיני דורותיו היה נחשב לצדיק ולא הביטו אחרי כלל והטעם היה כי את האלקים התהלך נח ולא הוכיח אותם. (אפריון)

למה לא הגדת לי כי אשתך היא. למה אמרת אחותי היא (פרשת לך לך יב, יח-ט) כתיב רבינו: מדוע עשה פרעה ב' שאלות מזה, הרי עיקר הטענה היא מה שלא אמר שהיא אשתו, ולמה הוצרך להוסיף על טענתו 'למה אמרת אחותי היא'. וכתב ליישב על פי מה שמצאנו (מגילת אסתר ב' י') שמרדכי

כ"ת תמוז ד'תתס"ה

רבי שלמה יצחקי ב"ר יצחק רבינו רש"י הקדוש

רבינו הגדול רבי שלמה יצחקי (הנקרא יצחקי ע"ש אביו) הוא רש"י הק' ז"ע המכונה ג"כ בשם רבי שלמה ירחי נולד בשנת ד"א ת"ת בעיר טרויש בצרפת לאביו הגה"ק רבינו יצחק ז"ע (בן הגה"ק רבינו יעקב ז"ע). רבינו ה' דור ל"ג להתנא הקדוש האלקי ר' יוחנן הסנדלר ז"ע שה' דור שישי להלל הזקן ז"ע ולמעלה בקודש עד דוד מלך ישראל חי וקים, ו"א שאמו של רבינו ה' אחות הפייטן רבינו שמעון ב"ר יצחק הנקרא ר' שמעון הגדול ממאגנצא ז"ע ו"א שאשתו של רבינו שמעון הגדול היתה אחותה של רבינו. בשפתי ישינים כתב: שלרבינו רש"י ה' לו נשמת רב, ובני דורו קראוהו פרשנדא רצה לומר שהוא פרשן, ופסקן מלשון דת

וויטאל ז"ע שלאחר מות רבינו רש"י בא בחלוס לנכדו רבינו הרשב"ם ז"ע, ולמד עמו קריאת סם הנעלם, כי אמר הכל למידתך בחיי, חוץ מזה, ורבינו יצחק ב"ר מאיר הריב"ם ז"ע ורבינו יעקב ב"ר מאיר בעל רבינו תם ז"ע בני חתנו רבינו מאיר ב"ר שמואל מרומבורג ז"ע, גם ב' חתני רבינו האחרים רבינו יהודה ב"ר נתן הנקרא הריב"ן ממאגנצא מראשוני בעלי ההוספות ז"ע ורבינו שמואל בן רבינו שמחה בעל מחזור ויטרי ז"ע למדו אצל רבינו, כמו"כ העמיד עוד תלמידים לרוב, שכולם ילאו אח"כ טבעם בעולם כגאוניס אדירים, מהם רבינו שמעי' ז"ע, רבינו יוסף קארא ז"ע, רבינו שמחה מוויטרי ז"ע, רבינו שמעון בעל הלקט ז"ע, ורבינו שמרי' ז"ע אשר רש"י הק' עיבד רוחם.

רבינו עשה עשה מהדורות על הש"ס, כאשר רק המהדורה השלישי הוא שצדיקו, ומה שהראשונים ז"ל הביאו כ" פ דברי רש"י וליהא ברש"י שלפנינו הוא במהדורה א' וב' שלו,

רש"י חיבר גם ש"ת ופסקי דינים בספר הפרדס שלו, גם הרבה פיוטים כתב רבינו, כאשר כותב הגה"ק רבי שלמה לוריא אשכנזי ראב"ד בלובלין בעל המהרש"ל ז"ע שיש הרבה פיוטים מרש"י כמו הסליחות "אז טרם נמחו" וכן המתחלת "ה' אלקי צדקות" ועוד כמה סליחות שהם ממנו. כמו"כ חיבר עוד הרבה חיבורים אשר אינם בנמצא.

בן ס"ה שנים ה' רש"י בשנת ד"א תתס"ה בעת למדו מסכת מכות דף י"ט פרהה נשמתו הטורחה לגנזי מרומים בכתבו חיבת "טהור" ומשם ואילך כ' פי' על מסכת זו חתנו רבינו הריב"ן ז"ע והוא כתב שם על רבינו זיה"ל: רבינו גופו טהור ויאלה נשמתו בטהרה, לא פירש יותר מכאן ואילך לשון תלמידו ריב"ן, וזה ה' ב"ט לחודש תמוז. זכות רבינו הקדוש יגן עליו ועכ"א.

מפורסם הוא הסיפור אשר שר אחד שראה לכבד מדינות רבות. כאשר ראה לכבד את ירושלים מידי הישמעאלים, ראה להתייעץ עם רש"י, אך רש"י לא הגיע אליו כיון שידע שהוא איש אכזר ורע מעללים. השך כעס נורא על בזיונו, ע"כ בא לבית מדרשו של רש"י לעשות בו שפטים, אמנם כאשר נכנס לבית מדרשו של רש"י ראה ספרים פתוחים ואין שם איש, כי רש"י הפך להיות רואה ואינו נראה, כעת הבין השך שיש לו דין ודברים עם איש קדוש, ע"כ הבטיח שלא יגע בו לרעה, והעיקר שיקבל פניו, יאל רש"י אליו מחוץ לביהמ"ד, לשאלת השך אם ילכיד במלחמה, השב לו רש"י שאכן יכבדו את ירושלים, אמנם רק ג' ימים, וביום הרביעי ינוסו אותו משם, ויפסיד כל המלחמה, עד שיחזור ריקם ויכנס בשערי העיר רק עם ג' פרשים, השך שכעס נורא על דברי רש"י אמנם לא יכל לעשות לו כל רע משום שהבטיח לו כך, אמר לרש"י דע לך שאם אחזור אפי' רק עם ד' פרשים, אמסור בשך לכלבים, ואגרש כל יהודי צרפת. מיותר לומר שמדברי רש"י לא נפל דבר ארצה, ואכן ביום הרביעי לשבתו בירושלים, הבכחוהו משם, והוכרח לחזור לעירו בבוא פנים, בהגיעו קרוב לעירו נזכר בדברי רש"י, ולתדהמתו רואה שיש לו ד' פרשים, החליט השך לשפוך כעסו ורשעו על רש"י הק', אמנם בהיכנסו בשערי העיר נפלה אבן גדולה מן השער, והפרש הרביעי נהרג מחוץ לשער וכנס רק עם ג' פרשים, בראותו זאת הבין גדלותו של רש"י, והלך לקבל פניו, בהגיעו לשכונת היהודים רואה הוא כי רבתה שם תלמידי ואנשי, לשאלתו מה קרה, ביטוהו שבעת נסתלק רש"י וחולקים לו כבוד האחרון, מיד נצטרף השך למסע ההליך וחלק לו ג"כ כבודו האחרון.

לא היה לרבינו בנים כי אם בנות, וכמעט כל תלמידיו בעש"ט הק' מתיהיחסים אחר רבינו רש"י הק' ז"ע. זכותו הגדול יגן עליו ועל כל ישראל אמן.

כתוב בספר דה"ד דבת קול היתה נשמעת בבית מדרשו של אביו הקדוש רבינו יצחק לאמר הנה יולד לך בן מאיר כל ישראל, וקול זה שמעו גם תלמידיו הגדולים, בתוך שנה מאז נולד לו רבינו רש"י הק'.

מסופר שזקינו של רבינו, הגה"ק רבי יעקב נהג לכבד ולנקות תמיד את הבית המדרש, ואת ארון הקודש כיבד וניקה בזקנו, כי בער בו אש קודש לכבד ולקיר את בית ה', ובזכות זה זכה שכן בנו היה רש"י הק' אשר האיר עיני ישראל בלור תורתו.

עוד מסופר על מה שזכה רבי יצחק שיוולד לו בן זה אשר הינו רבן של כל ישראל בכל מקומות מושבותיהם עד עתה, שאביו היה סוחר לדיק וירא שמים ולא היו לו ילדים שנים רבות. פעם אחת התגלגל לידיו של רבי יצחק אבן טוביה ויקרה. הדבר נודע למלך, וביקש לקנותה בסך רב. כיון שראה להשתמש ללור העבודה זרה שלו, לכן לא הסכים רבי יצחק לתת לו את האבן. המלך אשר חשק לאה במאד מאד, שלח את שריו אשר יביאו את רבי יצחק בעל כרחו, השליחים קיימו מלות המלך והעלו את רבי יצחק עם האבן על האניה להביאו למלכס, בשבתו על סיפון האניה חדר רבי יצחק מהמחשבה אשר רח"ל הוא יהיה הגורם להכניס אבן יפה זו לעבודה זרה שלו, ע"כ עשה עצמו כמשחשע עם האבן ולפתח פתאום נשמטה האבן מידו והחליקה לתוך מימי הים הגאזאים, מיד פרץ רבי יצחק בזעקות שבר למען יחשבו השרים שבלאת כואב לו דבר זה, והם בראותם איך שעבד זאת עם כל המעמלן שהבטיחו המלך, שיחזרוהו לנפש, ורבי יצחק חזר לביתו שם ושמה על מה שהלכידו להערים עליהם. אחר מעשה זה יאל כרוז משמים שרבינו יזכה בן עתיד להאיר את העולם, ואליהו הנביא יזכר לטוב נתגלה לרבינו לבשרו בצורה טובה זו.

לרבינו היו סיעתא דשמיא עוד לפני שגולד, שכאשר אמו היתה מעוברת עמו, עברה פעם אחת ברחוב אר, כאשר לפתע פתאום אלה לפניו שר גדול רכוב על סוס וכמעט דרסה, ברגע האחרונה נדחקה אמו של רש"י ללד הקיר, ונעשה לה נס כאשר הקיר שקעה ונהיה בקע בחומה וזיה ניללה היא ועובריה, ועד היום רואים השקע בחומה.

כבר בנעוריו ה' ניכר בו שיה' גדול בישראל שלא קם כמוהו בכל ארץ צרפת, רבינו ה' בעל מקובל גדול קדוש וטהור ובעל מופת גדול ונורא

רבינו ינק תורתו מרבו המובהק רבינו יעקב בן יקר ז"ע מחכמי אשכנז אשר רבינו קרא אותו בכל מקום או רבי סתם או מורי הזקן, כמו"כ למד גם אצל רבינו יצחק הלוי ב"ר אשר הזקן זיע"א ראש ישיבה מרכז התורה בווידימייזא, ואצל רבו השלישי רבינו יצחק ב"ר יהודה ממאגנצא ז"ע שכולם ה' מתלמידיו רבינו גרסום ב"ר יהודה מאור הגולה ז"ע. כמו"כ ינק ר' בינו תורה מרבו רבינו משה הדרשן מנרבונא מחכמי פראצנים ז"ע, וה' ג"כ כתלמיד חדר לרבינו ר' מנחם בן סרוק בעל המחברות ז"ע.

רבינו קיבל על עצמו גלות ז' שנים וכתה רגליו ממדינה למדינה, הן כדי לכפר על מה שגלגלו איבד אביו אבן יקרה הנ"ל (שם הגדולים לחיד"א), והן כדי לבדוק אם יש עוד גירסאות בש"ס. במשך גלותו חיבר חבורו הגדול והטהור על תנ"ך, אחר כן שב לביתו לצרפת ועשה חיבורו על הש"ס, ויאל שמעו בכל העולם, ממש ה' יחיד בדורו, ובכ"מ שהיהודים יסבו הזכירו שמו בצימה וביראה ובכבוד גדול, מכל העולם הריא אליו מכתבים בש"ת ופסק הלכה וגם רבו רבינו יצחק הלוי מווידימייזא ז"ע כ' אליו "אין הדור יתום שאתה שרי בו וכמוך ירבו בישראל". נכדו הרשב"ם אמר כזה פירוש שעשה זקניו על הש"ס גם אני יכול לעשות, אמנם פירוש כזה עשה על החומש, אשר קל הוא ללימוד לכל ילד קטן, ורחבה מיני ים לכל גאון עולם, זאת אין בכוני לעשות. וכבר כתב בש"ג שרבינו רש"י התענה תרי"ג תעניות טרם שכתב פירושו עה"ת, וכתב כולו עפי' סוד שגלגלו בכל אות ריזן עלאין,

לרבינו נתקבלו תלמידים מקרוב ורחוק כאשר ביניהם נמנו שלמה מתלמידיו הגדולים שלמה נכדו עמודי העולם רבינו שמואל ב"ר מאיר הרשב"ם ז"ע (אשר עליו כתב המקובל האלקי הר"ר חיים

גולה נגד מחשבות רעות

בשם הרה"ק ר' פנחס מקארוץ ז"ע סגולה נגד מחשבות רעות בעניני אמונה : ללמוד פירוש רש"י הק' על החומש.

סגולה לזכור תלמודו כתב רבינו רש"י הק' במ' עבודה זרה דף ח' עמוד א' : אם היה משכח תלמודו מאריך "בחונן הדעת"

כותב רבינו חיים פלאג"י ז"ע בספרו כף החיים סי' כ"ז אוז ז': ומי שחשקו לחדש חידושי תורה יראה כמה תועלת נמשך בהגיעו ללמוד פרקו בפירוש רש"י מידי שבוע בשבוע השיים אל לבו שרש"י ז"ל התענה תרי"ג תעניות כדי לפרש פירושו זה ויש בו רצון עילאין וסודת עמוקים.